

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН 2021-2027

Сливен, 2024 г.

Съдържание

Съдържание	2
Използвани съкращения.....	4
УВОД	6
1. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН.....	7
1.1 Обща характеристика на общината	7
1.2 Развитие на човешките ресурси.....	8
1.3 Състояние на местната икономика	17
1.4 Здравна инфраструктура и здравни услуги.....	25
1.5 Образование.....	29
1.6 Социални услуги.....	39
1.7 Култура, културно-историческо наследство и туризъм	46
1.8 Транспортна и техническа инфраструктура	51
1.9 Състояние на околната среда, влияние на глобалните климатични промени, природни рискове, рискови територии и зони	76
1.10 Селищна мрежа и жилищен сектор	93
1.11 Връзка на общината със съседните територии извън административните ѝ граници.....	101
1.12 SWOT анализ.....	104
Силни страни	104
Слаби страни	105
Възможности.....	106
Заплахи.....	107
Част II ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ЗА ПЕРИОД 2021-2027	109
Общ подход при дефиниране на Визия, приоритети и цели	118
Визия за развитие на община Сливен.....	119
Приоритети и цели на ПИРО за периода 2021-2027	120
Част III ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА	

УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	138
Част IV ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ	143
<i>Градски зони на въздействие</i>	<i>143</i>
<i>Други зони на въздействие.....</i>	<i>147</i>
<i>Прилагане на интегриран подход.....</i>	<i>161</i>
<i>Програма за реализиране на ПИРО</i>	<i>162</i>
<i>Индикативна финансова таблица</i>	<i>164</i>
<i>Индикативен списък на проекти със стратегическо значение.....</i>	<i>167</i>
ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА.....	173
Част VI МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ	181
VII НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА	185
<i>ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА</i>	<i>187</i>

Използвани съкращения

АМ	Автомагистрала
БАН	Българска академия на науките
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водопровод и канализация
ВУЗ	Висше учебно заведение
ДГ	Детска градина
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЗЗ	Защитените зони ()
ЗТ	Защитените територии
ЗЮЛНЦ	Закон за юридическите лица с нестопанска цел
ИАНМСП	Изпълнителна агенция за насърчаване на малки и средни предприятия
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
КАВ	качество на атмосферният въздух
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МСП	Малки и средни предприятия
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
НСМОС	Националната система за мониторинг на околната среда
НУ	Начално училище
ОИЦ	Областен информационен център
ОП	Оперативна програма
ОПАК	Оперативна програма Административен капацитет
ОПДУ	Оперативна програма Добро управление
ОПИК	Оперативна програма Иновации и конкурентоспособност
ОПОС	Оперативна програма Околна среда
ОПРР	Оперативна програма Региони в растеж
ОПРЧР	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси
ОСЗ	Общинска служба „Земеделие“
ОУ	Основно училище

ОУП *Общ устройствен план*
ПВИ *Подпочвените водни източници*
ПВТ *Повърхностни водни тела*
ПГ *Професионална гимназия*
ПГИ *Професионална гимназия по икономика*
ПМГ *Природо-математическа гимназия*
ПИРО *План за интегрирано развитие на община*
ПП *Природен парк*
ПРСР *Програма за развитие на селските райони*
ПСОВ *Пречиствателни станции за отпадъчни води*
ПСПВ *Пречиствателната станция за питейни води*
ПУП *Подробен устройствен план*
ПЧП *Публично-частно партньорство*
РПИП *Регионалното прединвестиционно проучване ()*
САГБАЛ *Специализирана акушеро-гинекологична болница за активно лечение*
СГО *Структури на гражданското общество*
СЗ *Спортна зала*
СМП *Спешна медицинска помощ*
СХБАЛ *Специализирана хирургична болница за активно лечение*
ОУ *Основно училище*
ФПЧ *Фини прахови частици*
ФУГ *Фонд Устойчиви градове*
ЦДГ *Целодневна детска градина*
ЦСМП *Център за спешна медицинска помощ*
ЧПИ *Чуждестранни преки инвестиции.*

УВОД

Основният документ, дефиниращ стратегическата рамка за развитие на община Сливен в периода 2021-2027, съгласно последните промени от м. март 2020 г. на Закона за Регионално развитие (ЗРР), **е План за интегрирано развитие на община (ПИРО)**. Планът отчита новите подходи в прилагането на регионалната политика в страната, в т. ч. и предложенията за промяна в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие.

ПИРО на община Сливен (Плана) за периода 2021-2027 година, съгласно чл. 13, ал. 1 от ЗРР, определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките и с други общини, в съответствие с Регионалния план за развитие на Югоизточен район и Общия устройствен план на общината.

ПИРО осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общината, вкл. на приоритетни територии – зони на въздействие.

При разработване на стратегическия документ е осигурено съответствие с целите на Кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 и допринася към цел на политиката 5 "Европа по-близо до гражданите" чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи". ПИРО на община Сливен е съобразен с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, както и с релевантни цели и приоритети на развитието на България като Стратегия 2030, секторни стратегии, Споразумение за партньорство 2021-2027, Оперативните програми за програмен период 2021-2027, Национален план за възстановяване и устойчивост, както и със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи за местно самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър на територията на общината.

Планът е разработен при активно консултиране с широк кръг заинтересовани страни – организации, институции, икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината, чрез провеждане на представяния, фокус групи и набор от обсъждания.

При разработването на ПИРО е съобразена възможността за участието на общината в проекти за Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ).

Със *Заповед № РД15-2305 от 05.08.2020 г.* Кметът на Община Сливен възложи на Директори на Дирекции, началници на отдели и ръководителите на структурни звена в общината да оказват съдействие и предоставят поисканата им информация и данни при изготвяне на настоящия стратегически документ.

Съгласно параграф 12 от ППЗРР Планът за интегрирано развитие на община за периода 2021 - 2027 г. се обсъжда и приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината в срок до 3 месеца от началото на периода на неговото действие.

Одобреният План за интегрирано развитие на община Сливен се представя за информация пред съответния Регионален съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет.

1. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА СЛИВЕН

1.1 Обща характеристика на общината

Община Сливен е най-голямата по територия община в страната (1366.6 кв.км), една от четирите общини на област Сливен, част от Югоизточен регион за планиране. Центърът на общината – град Сливен, е и областен център, което създава повече възможности за по-добро обслужване на бизнеса и по-добър достъп до информационно и проектно обслужване, свързано с национални и европейски програми и фондове, както и по-добра транспортна свързаност.

По **брой на населението** (117579 души - 31.12.2019 г.) общината е на 8-мо място сред 265-те общини (след общините на големите седем града в страната от първо и второ йерархично ниво - Столична, Варна, Пловдив, Бургас, Русе, Стара Загора и Плевен), с по-добри показатели за естествен прираст на населението спрямо средните.

Броят на населени места – 45, е един от най-високите в рамките на отделните общини, което значително увеличава ангажиментите и проблемите, които трябва да решава общинската администрация.

Община Сливен се характеризира с **добра териториална свързаност** чрез достъп до автомагистрала Тракия, автомобилен и железопътен транспорт. В голяма степен те определят възможностите за нейното интегриране със съседните общини и области, както и създаване на предпоставки за общо използване на ресурси и потенциали за развитие. **Местоположението** на общината предлага удобен достъп до столицата, Югоизточна България, черноморските пристанища и курорти, пазарите на Турция и Гърция. Географското положение на Сливен по отношение на центрове от Балканския полуостров показва, че той отстои на 138 км от Одрин, 370 км от Истанбул, 509 км от Солун и на 290 км от Букурещ. През планинските проходи в източната част на Стара планина, където е разположен град Сливен, минават важни пътища, свързващи Северна и Южна България.

В **релефно отношение** в общината са формирани два района: на север – полупланински и планински, а на юг – равнинен, което е повлияло върху развитието на транспортната мрежа в общината и по-добрия транспортен достъп на южната част, където са ситуирани двата града – Сливен и Кермен.

Климатът е преходно континентален със средногодишна температура на въздуха 12.4°C. През зимата средномесечните температури са положителни - 1.2°C.

Хидроложките запаси не са големи. Основен воден ресурс е р.Тунджа, най-големия приток на р.Марица с водосборен басейн около 7 800 кв.км. На р.Тунджа, на 25 км от Сливен, е изграден язовир "Жребчево", който е с обем над 400 млн. м³ и се използва предимно за напояване. По поречието на река Асеновска е изграден язовир Асеновец, който снабдява с питейна вода град Сливен.

От **почвените типове** най-характерни са карбонатните черноземни смолници, черноземните смолници и излужените черноземни смолници. Климатичните и почвените характеристики на района около Сливен, Блатец, Тополчане, Калояново, Глушник, цялата средна зона на общината, са изключително благоприятни за развитието на лозарството, което е един традиционен поминък на населението в тези райони. Най-голям дял от площта на общината – 51.1% (698 986 дка) заемат земеделските територии, като на човек от населението от общината се падат 5,8 дка обработваема земя.

От **полезните изкопаеми** рудните находища са с ограничено значение. С по-голямо значение се отличават нерудните полезни изкопаеми. Находища на кварцит има при селата Струпец и Голямо Чочовени. Доломитни варовици се добиват в землищата на селата Бинкос и Струпец. Инертни материали се добиват от коритото на р. Тунджа при с. Бинкос, южно от с. Желю войвода и др. Добив на пясък се извършва в кариери северно от с. Калояново. Територията на общината е разположена в източната част на Балканския басейн за добив на черни въглища.

На територията на общината има находища на **термоминерални води** с дълбочинен генезис. Водата е с доказани качества при лечение на стомашно-чревни, жлъчно-чернодробни заболявания и болести на опорно-двигателния апарат и периферната нервна система. С най-важно значение са Сливенските минерални бани, притежаващи добър потенциал за развитие на балнеоложкия туризъм.

Горските територии са 563698 дка или 41.2% от територията на община Сливен, Горите обхващат 33080 ха, като 86.7 % от тях са с естествен произход. Защитните и рекреационни гори и земи и защитени територии обхващат 29089.8 ха площ, от която 25901.5 ха са залесени.

1.2 Развитие на човешките ресурси

1.2.1 Демографско развитие

Населението на община Сливен към 31.12.2019 г. е 117579 души, от които мъжете са 56751 д., а жените -60828 д. (съответно 48 и 52%). Броят на мъжете преобладава във възрастите до 50 години. С нарастването на възрастта се увеличава броят и относителният дял на жените от общото население на общината. Населението на общината съставлява 63.9% от населението на областта и 1.7%от страната.

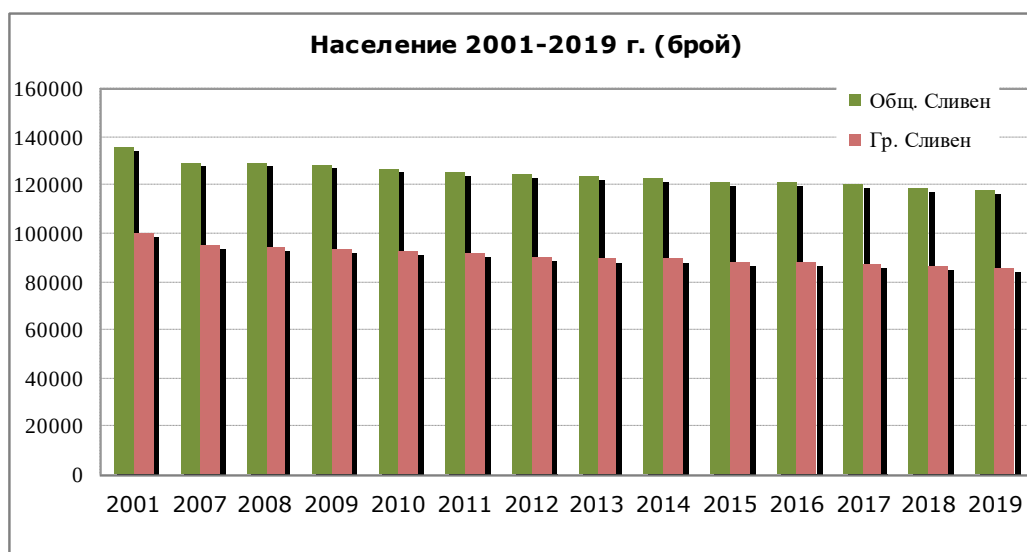
В град Сливен живеят 85 хил. души, или 72.3% от населението на общината. Съотношението между мъжете и жените в град Сливен е приблизително същото както в общината (47.6% са мъже, останалите 52.4% са жени).

Наблюдава се неблагоприятна тенденция на намаление на населението, като след 2011 г. намалението е с по-малък интензитет. На фона на общия демографски спад се регистрира намаление на населението и в центъра на общината – град Сливен, както и в град Кермен (табл.1, фиг. 1). За селата на общината е характерно, че през последните години интензитетът в динамиката на населението е с по-ниски темпове.

Таблица 1: Население 2001-2019 г. в община Сливен и област Сливен, НСИ

Населени места	2001 г.	2011 г.	2019 г.	Прираст 2001-2019 г.	
	бр.	бр.	бр.	бр.	ср.год, %
Община Сливен	135701	125268	117579	-18122	-0.9
Град Сливен	100134	91620	84985	-15149	-1
Град Кермен	2182	1801	1520	-662	-2.3
Села	33385	31847	31074	-2311	-0.4
Област Сливен	217226	197473	184119	-33107	-1
В градовете	144166	131041	121033	-23133	-1.1
В селата	73060	66432	63086	-9974	-0.9

Фиг. 1: Динамика на броя на населението в община Сливен 2001-2019 г.

Източник: НСИ

Коефициентът на раждаемост средногодишно през периода 2011-2019 г. е 11.90‰, който е значително по-висок от този за страната - 9.22‰. Тоталният коефициент на плодовитост също е твърде висок спрямо този за страната - 1.95 деца. По-високата раждаемост и равнище на плодовитост в общината до голяма степен се дължи на относително по-големия дял на ромското население. По-високата раждаемост осигурява по-млада структура на населението и по-ниска смъртност, чието равнище за периода е 14.10‰ спрямо това за страната - 15.16‰. Независимо от по-високата раждаемост общината има отрицателен прираст на населението (минус 2.20‰).

Коефициентът на раждаемост в гр. Сливен е по-малък - 11‰ (средногодишно 2011-2019 г.), а тоталният коефициент на плодовитост е 1.73 деца, който е един от високите в страната. Равнището на смъртността, измерено чрез коефициента на обща смъртност, е 12.07‰. Тези равнища на раждаемост и смъртност определят за града отрицателен естествен прираст в размер на минус 1.08‰.

Развитието на естественото възпроизводство на населението на общината се вижда от данните в таблица 2. Раждаемостта е по-висока при населението в селата на общината в сравнение с тази при градското население. Средно за общината раждаемостта се формира от тази на нейния център - гр. Сливен, тъй като там е съсредоточено 73% от населението.

Таблица 2: Естествен прираст на населението в община и област Сливен

Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2015 г.			2019 г.		
	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст
брой															
Общ.Сливен	1571	1647	-76	1660	1685	-25	1440	1649	-209	1458	1750	-292	1407	1747	-340
Гр. Сливен	1073	1046	27	1124	1050	74	916	1056	-140	956	1159	-203	890	1147	-257
Гр. Кермен	11	40	-29	20	45	-25	10	49	-39	14	31	-17	11	35	-24
Села	487	561	-74	516	590	-74	514	544	-30	488	560	-72	506	565	-59
Обл.Сливен	2571	2963	-392	2723	2857	-134	2347	2775	-428	2413	2930	-517	2291	2831	-540
На 1000 души от населението - ‰															
Общ.Сливен	11.6	12.1	-0.5	12.8	13	-0.2	11.7	13.3	-1.6	12	14.4	-2.4	11.9	14.8	-2.9
Гр. Сливен	10.7	10.4	0.3	11.9	11.1	0.8	10.2	11.7	-1.5	10.8	13.1	-2.3	10.4	13.4	-3
Гр. Кермен	5	18.3	-13.3	10	22.5	-12.5	5.9	29	-23.1	8.7	19.2	-10.5	7.3	23.3	-16
Села	14.6	16.8	-2.2	15.7	18	-2.3	16.2	17.1	-0.9	15.4	17.6	-2.2	16.2	18.1	-1.9
Обл.Сливен	11.8	13.6	-1.8	13.1	13.7	-0.6	12.1	14.3	-2.2	12.6	15.3	-2.7	12.4	15.3	-2.9

Източник: НСИ

В близо половината от селата раждаемостта на населението е над средното равнище за общината, но в някои от тях тя е значително над средната за селското население на общината (Сотиря, Тополчане, Трапоклово, Злати войвода, Селиминово, Чинтулово и др.).

Фиг. 2: Естествен прираст на 1000 д. от населението в община Сливен, 2001-2019 г.

Източник: НСИ

В общината средногодишно за периода 2011-2019 г. се заселват около 1 800 и се изселват около 2 300 души. Интензивността на двата миграционни потока е съответно 14.59‰ и 19.47‰. В резултат на миграцията общината намалява своето население средногодишно с 500 души, или механичният прираст е минус 4.88‰.

Фиг. 3: Механичен прираст на населението в община Сливен, 2001-19 г., бр.

Източник: НСИ

Средногодишно в град Сливен се заселват 1 200 души с интензитет 13.73‰, а се изселват около 1 800 души, които съставляват 20.78‰ от населението на града. В резултат на миграционните процеси всяка година от разглеждания период населението на града намалява с 600 души, или с минус 7.05‰.

Миграционните процеси между града и неговите околорадски територии са много малки по размер - около 180 - 260 души, предимно от град Сливен към близките села. Тези потоци формират незначителен за града отрицателен механичен прираст в размер на 50-60 души годишно, или населението на града в резултат на миграцията в общината намалява с минус 0.6‰. Респективно с толкова се увеличава населението в другите населени места в общината.

Общината е с възрастова структура на населението, по-благоприятна от тази на страната. Процесът на демографско остаряване, характерен за страната, при населението на община Сливен е по-слабо изразен.

Таблица 3: Структура на населението по основни възрастови групи - 2019 г.

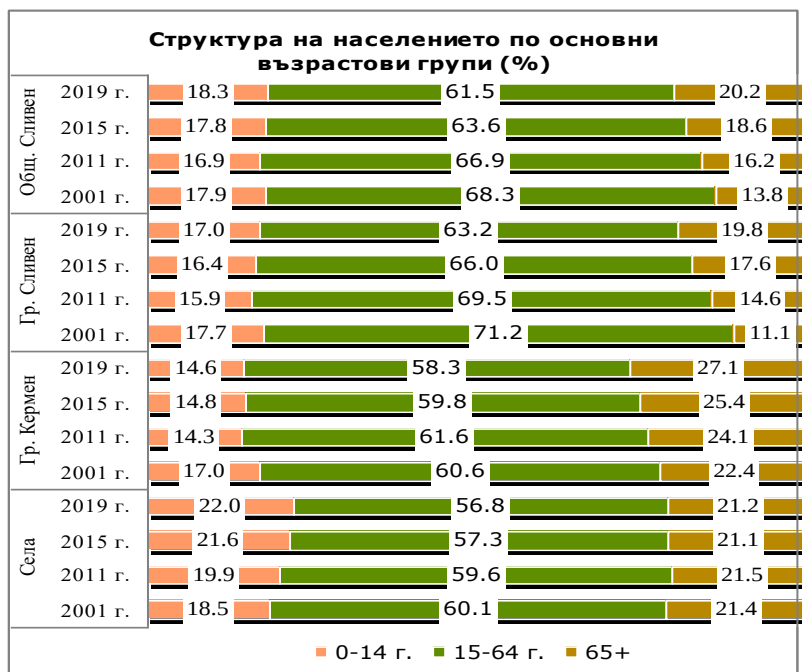
	Общо население	0 - 14 г.	15 - 64 г.	65+ г.	0 - 14 г.	15 - 64 г.	65+ г.
	Брой				Относителен дял - %		
Община Сливен	117579	21498	72275	23806	18.3	61.5	20.2
Област Сливен	184119	34028	112866	37225	18.5	61.3	20.2
Югоизточен регион	1024115	162670	643234	218211	15.9	62.8	21.3
Р България	6951482	1002258	4445136	1504088	14.4	64.0	21.6

Източник: НСИ

Относителният дял на най-младото население до 14-годишна възраст в общината е по-голям (17.7%) от средната стойност за страната (13.2%). Сред мъжете тази

стойност е по-висока - 18.3%, от стойността за жените - 16.7%. В град Сливен най-младото население съставлява 17.3%, като сред мъжете дялът също е по-висок (17.8%) от този за жените (16.6%).

Фиг.4: Структура на населението по основни възрастови групи–2001-2019 г.,%

Източник: НСИ

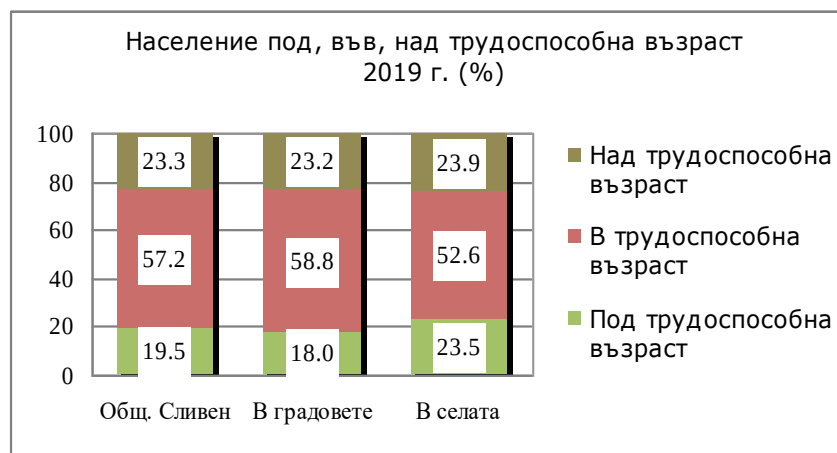
Общо за общината населението на възраст 65 и повече години е 18.45%. Този относителен дял е по-малък от общия за страната, който е 21.1%. От всички живеещи в общината мъже 15.4% са на тази възраст. В града техният дял е 14.1%. Сред жените относителните дялове са съответно 21.3 и 19.8%.

С най-благоприятна възрастова структура са населените места с по-висок дял население от ромската етническа група. Центърът на общината гр. Сливен е със стационарен тип възрастова структура. С влошен възрастов състав е селското население в населените места с преобладаване на българския етнос, предимно много малки и малки села.

Трудоспособното население по данни на НСИ през 2019 г. общо в общината е 67217 д., или 57.2% от цялото население. Броят и относителният дял на мъжете в тази възрастова група е 34970 или 52%, на жените – 32247 или 48%. Населението във възрастовата група в под трудоспособна възраст е 22897 д. – 19.5% и 27465 д. – 23.3% в над трудоспособна възраст (НСИ). В сравнение със страната, различия се наблюдават по отношение и на трите възрастови групи: за трудоспособните контингенти (които са с по-малък дял в сравнение със средния за страната); над трудоспособното население (което е с относителен дял по-нисък в сравнение със страната); населението в под трудоспособна възраст (което е значително с по-висок дял от 2.2 процентни пункта от средния за страната). Налице е **намаление на родилните контингенти** и на най-репродуктивната възрастова група (15-34 г.).

За градското население на общината структурата според тези три възрастови групи (под, във и над трудоспособна възраст) е съответно 18.8%, 58.8% и 23.2%, а за селата тези съотношения са 23.5%, 52.6% и 23.9%. В гр. Сливен е висок дялът на трудоспособните контингенти, което е характерно за всички областни центрове.

Фиг. 5: Население под, във и над трудоспособна възраст 2019 г., %

Източник: НСИ

Възпроизводството на населението в трудоспособна възраст в общината и в града в сравнение с общата тенденция в страната е по-добро, но и тук се наблюдава процес на свиване на трудовия ресурс. Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез коефициента на демографско заместване, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60-64 г.). За общината това съотношение е 85.5 (100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, се заместват от 85 влизащи в трудоспособна възраст), в т.ч. за гр. Сливен – 76.2, за гр. Кермен – 74.8. Със сравнително висок коефициент на демографско заместване (над 100) са 12 населени места (Сотиря, Драгоданово, Селиминово, Горно Александрово, Трапоклово, Тополчане, Чинтулово, Калояново, Струпец, Самуилово, Камен, Гергевец).

Това равнище на демографско заместване е по-високо от равнището за страната, което е 70%. За сравнение за страната коефициентът на демографско заместване е 65.9 (2019 г.), за Югоизточен район за планиране – 71.6, за област Сливен – 88.5 (най-благоприятно от всички области в страната).

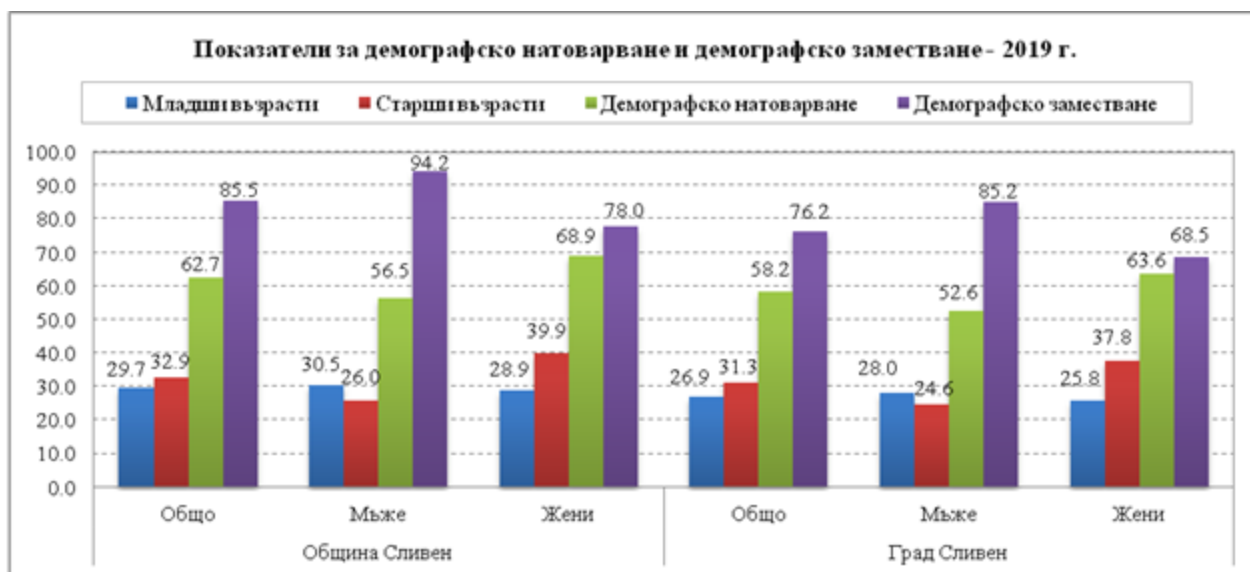
Общият коефициент на възрастова зависимост за общината е 62.7%, тоест на 100 лица във възрастовата група 15-64 навършени години се падат 63 лица под 15 и на 65 и повече години към 2019 г. Това съотношение е сходно, но по-благоприятно от средното за областта (63.1%). За сравнение този коефициент към 2001 г. е бил 46.3% за общината, 50.0% за областта. Коефициентът на възрастова зависимост нараства през периода както за общината, така и за областта и страната. За град Сливен коефициентът на възрастова зависимост е 58.2, за град Кермен – 71.6.

По-големите относителни дялове на населението в младшите възрасти в общината и в града оказват влияние върху показателите за демографско

натоварване по възрастови групи и съотношението между тях. Коефициентът на демографско натоварване на населението в трудоспособна възраст общо за общината през 2019 г. е 62.7%. Сред мъжете и жените тези стойности са съответно 56.5% и 68.9%. Тези стойности са по-високи от общите за страната, но тук се установява една особеност. Между коефициентите за демографско натоварване с младо и старо население съществува не само различие в стойностите на показателя за двете възрастови категории, но и в относителната тежест, която има натоварването с младо население в общото натоварване. Съотношението между младшите възрасти и населението на възраст 15 - 64 години е 29.7%, а по отношение на старото население е 32.9%. Оттук следва, че 47.5% от общото натоварване на населението в независимите възрасти се дължи на младото и 52.5% - на старото население.

За центъра на общината съотношението на населението между зависимите и независимите възрасти през 2019 г. е 58.2%. Натоварването на трудоспособното население от страна на младшите възрасти е по-малко за сметка на натоварването със старо население - показателите са съответно 26.9 и 31.3%. При тези съотношения 46.2% от общото демографско натоварване се формира от младшите възрасти, а 53.8% се дължи на старото население.

Фиг.6: Показатели за демографско натоварване и демографско заместване – община Сливен, 2019 г.

Източник: НСИ

Възпроизводството на населението в трудоспособна възраст в общината и в града в сравнение с общата тенденция в страната е по-добро, но и тук се наблюдава процес на свиване на трудовия ресурс. През изследвания период на 100 излизащи от трудоспособна възраст в общината през 2019 г. се включват нови 86 души, а в града – 76 души. Това равнище на демографско заместване е по-високо от равнището за страната, което е 66, в т.ч. за градовете в страната – 72.

Сред съвкупността на мъжете и жените през 2019 г. в общината като цяло и в града коефициентът на заместване е различен. Сред мъжете съотношението на

заместване е 94, а сред жените показателят на демографско заместване е 78, а в града съотношението на заместване е съответно 85 – сред мъжете и 69 – сред жените.

1.2.2 Образователна структура

Налице е трайна тенденция за запазване и увеличаване на дела на ниско образованото население през последните години в област Сливен (табл.4). Областта са със стойности на ниско образованото население над средните за страната, което определя незадоволителни характеристики на работната сила в тях. Населението на общинския център – Сливен е с по-високо образователно равнище в сравнение със средното за общината (точните данни по общини ще са налични след предвиденото за м.септември 2021 г. преброяване на населението).

Таблица 4: Образователна структура на населението по основни възрастови групи – област Сливен, 2018 г.

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование (%)	22.5	21.8	21.4	21.2	21.1
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години със средно образование (%)	47.4	49.4	49.3	49.6	45.5
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование (%)	30.1	28.8	29.3	29.2	33.4

Източник: НСИ

Изграждането на конкурентоспособна икономика на общината в бъдещ период, следва да се основава на висококвалифицирана работна сила, за което следва да се предприемат активни политики и мерки, водещи до реформиране и повишаване на гъвкавостта на образователната система, за да отговори по-пълно на местните и регионалните нужди от професионални и технически кадри в различните сфери на икономиката. Включването на ромското население в образователния процес е една от важните задачи на образователната система на община Сливен.

1.2.3 Етническа структура

При преброяването на населението през 2011 г., от българската етническа общност се самоопределят 82.7% от населението на общината (76.6% за област Сливен и 84.8% за страната). От турската етническа група към 1.02.2011 г. са се самоопределили 3.9% (9.7% за област Сливен и 8.8% за страната). Ромският етнос е с относителен дял 11.3%, според самоопределението на лицата (съсредоточени както в гр. Сливен, така също и в селата). За област Сливен делът на ромите е 11.8%, за страната 4.9% (област Сливен е на второ място в страната по относителен дял на самоопределилите се от ромската етническа група след област Монтана (12.7%). Два от жилищните квартали на град Сливен (Надежда и Комлука) са с концентрация на малцинствени групи (роми).

1.2.4 Икономически активно население

Икономически активното население определя параметрите на работната сила. На територията на общината е концентрирано 67.6% от активното население на областта. Към 2019 г. измененията в икономическата активност на населението са в посока на нарастване и тя достига 55%, докато икономически неактивните лица (не са нито заети, нито безработни) са 45% (табл.5).

Таблица 5: Население на 15 и повече години по икономическа активност(2019 г.)

	Население на 15 и повече години	Икономически активни		Икономически неактивни	
	брой	брой	отн. дял - %	брой	отн. дял - %
Община Сливен	96081	52813	55.0	43268	45.0
Област Сливен	150091	78097	53.6	71994	46.4
Югоизточен регион	861445	470021	55.7	391424	44.3
Р България	5949224	3282740	56.6	2666484	43.4

Източник: НСИ

Сред икономически неактивните мъже (29-54 години) с най-висок относителен дял (35%) са тези, които желаят да работят, но не търсят активно работа, защото не вярват, че ще намерят (обезкуражени).

Разпределението на безработните лица на възраст под 29 години (по-широко разпространена в общината) е не толкова безработицата, колкото неактивността - младежите остават както изцяло извън пазара на труда, така и извън системата на образование. Много висок дял от младежите 19-24 години, които нито учат, нито работят (2019г. - ЕС -10.1%, България - 13.7%, ЮИР – 21.2, област Сливен – 25%. Тази група младежи са сериозен резерв на пазара на труда и е необходимо да бъде активирана.

Основни изводи

- Очертаните тенденции в естественото движение на населението бележат възпроизводство с отрицателен естествен прираст, но с по-нисък интензитет през последните години.
- Наблюдава се намаление на родилните контингенти и на най-репродуктивната възрастова група (15-34 г.) (обща тенденция за страната, ЮИР и областта).
- Нето-миграцията е отрицателна, по-изявена е временната трудова миграция, свързана с пазара на труда.
- Очертава се тенденция на постепенно застаряване на населението на общината (по-силно изразена за страната и региона).
- Възпроизводството на трудоспособното население в община Сливен е по-благоприятно от средното ниво за региона и страната – 100 лица излизащи от трудоспособна възраст през 2019 г. се заместват от 85 д. (средно за страната – 66 д., за ЮИР – 72 д., за областта – 88 д.).
- Посочените данни дават основание да се направи изводът, че възможностите за естественото възпроизводство на населението в община Сливен към момента са силно ограничени, т.е. липсват възможности за

нарастване на броя на населението по естествен път. Тази констатация е валидна и за гр. Сливен.

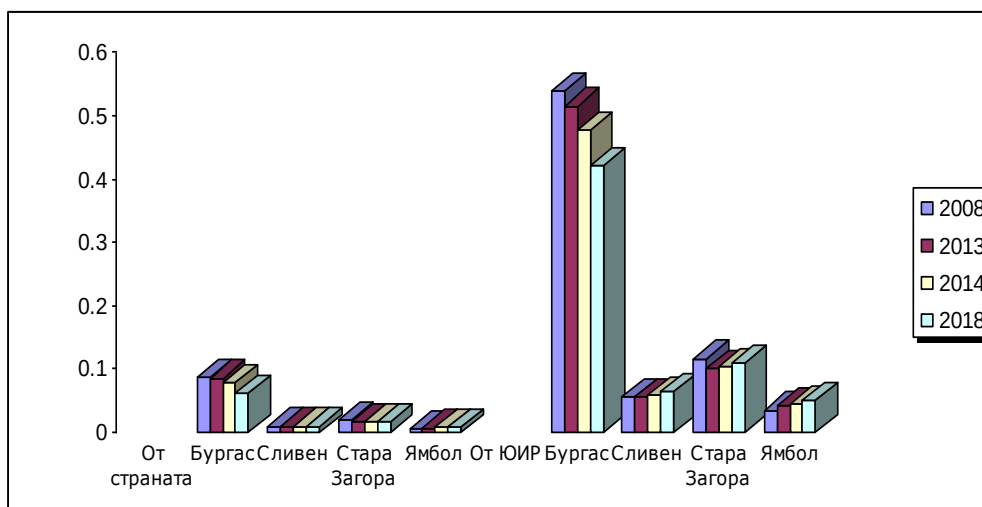
- Тенденцията на намаляване на контингента от население в трудоспособна възраст води до ограничаване на активното население на общината, от което се формира и работната й сила. Високият дял на неактивното население е едно ограничение за икономическия растеж. Много висок е и дялът на младежите, които нито учат, нито работят. Една от причините е ниската им пригодност към пазара на труда.
- Броят на лицата с висше и средно образование намалява, а нараства този на лицата с ниско образование.
- В етническата структура на населението на община Сливен основен етнос е българският (82.3%). Висок е и дялът на самоопределилите се лица към ромския (циганския) етнос (11.3%) – над средния за страната (4.9%) и сходен с този за област Сливен (11.8%).
- Демографските особености и обезлюдяването на региона тепърва ще поставят на дневен ред въпроса за ромската интеграция и включването на ромите на пазара на труда.

1.3 Състояние на местната икономика

Община Сливен е важно икономическо ядро в Югоизточна България и цялата страна. През 2018 г. произведената продукция е 1689151 хил.лв.

През последните 10 години общината запазва дял от 0.93% в приноса си към произведената продукция в страната, което показва, че нейните темпове на икономически растеж са близки до средните. В рамките на Югоизточен район (ЮИР) община Сливен увеличава своя дял от 5.6% през 2014 г. на 6.5% през 2018 г., което до голяма степен се дължи на по-забавения растеж на община Бургас в този период, в резултат на което община Бургас намалява дела си на 42.1% през 2018 г. в сравнение с 47.7% през 2014 г. (фиг. 7)

Фиг.7: Дял на произведената продукция в общините Бургас, Сливен, Стара Загора и Ямбол в страната и ЮИР, %

Източник: НСИ

Община Сливен претърпя съществено преструктуриране на своята производствена структура, което не е завършило и предстои в рамката на новите предизвикателства на т.нар. „Зелена сделка“ и възстановяването след кризата „Ковид-19“.

Доминиращ е секторът на индустрията (с изкл. на строителството), в който през 2018 г. стойността на произведената продукция е 941 155 хил.лв. (55.7% от общата за общината), заетите лица са 10 818 (38.1%), дълготрайните материални активи (ДМА) – 541 800 хил.лв. (52.7%).

На второ място е отрасъл „Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство“ – с принос в произведената продукция от 16.7%, в заетостта – 30.7% и ДМА – 14.7%.

Селското стопанство е с ограничен дял в произведената продукция - 9.1%, но с важно значение за една значителна част от населените места в общината, в който по данни на НСИ са ангажирани 2 721 д. или 9.7% от общата заетост.

През периода 2014 - 2018 г. се наблюдава относително висок общ икономически растеж, характерен за българската икономика. Данните на НСИ потвърждават тенденцията на нарастване на произведената продукция и приходите от дейността през този период. Нарастването е най-високо в сектора на отрасъл „Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство“ - 30.7% на бруто продукцията и 4.2% на заетите лица, както и в индустрията – 22.5% и 1.3%. С над 50% се повишава произведената продукция от дейностите „Информация и творчески продукти; далекосъобщения“, както и „Култура, спорт и развлечения, ремонт“. В промишлеността индексът на нарастване е 22.5% на бруто продукцията, 27.4% - на приходите от дейността, 1.3% на заетите лица (табл.6).

Таблица 6: Основни икономически показатели в община Сливен през 2018 г.

Община / Икономически дейности (A10)	Брой предприятия	Произведена Продукция ¹	Приходи от дейността	Заети Лица ²	Дълготрайни материални активи
	брой	хиляди левове		брой	хил.лв.
Сливен	5 134	1 689 151	2 576 489	28 418	1 028 845
Селско, горско и рибно стопанство	288	154 628	195 348	2 721	149 883
Индустрия (с изкл. на строителството)	596	941 155	1 069 064	10 818	541 800
Строителство	201	138 919	149 313	1 573	40 629
Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство	2 636	282 247	977 108	8 712	151 624
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	68	5 189	5 513	107	959
Операции с недвижими имоти	184	72 007	80 982	671	112 441
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	510	30 704	32 482	1 379	13 190
Образование; хуманно здравеопазване и социална работа	249	53 280	54 933	1 815	12 962
Култура, спорт и развлечения, ремонт на домакински вещи и други дейности	402	11 022	11 746	622	5 357
Индекс на нарастване на основните икономически показатели в община Сливен през 2018 г. спрямо 2014 г.					
Сливен	4.6%	25.5%	27.0%	2.8%	8.8%
Селско, горско и рибно стопанство	17.6%	19.8%	21.7%	1.8%	41.5%
Индустрия (с изкл. на строителството)	1.7%	22.5%	27.4%	1.3%	5.8%

Община / Икономически дейности (A10)	Брой предприятия	Произведена Продукция ¹	Приходи от дейността	Заети Лица ²	Дълготрайни материални активи
	брой	хиляди левове		брой	хил.лв.
Строителство	-12.2%	40.7%	33.1%	1.2%	-10.3%
Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство	1.7%	30.7%	27.1%	4.2%	5.6%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	9.7%	53.0%	55.2%	7.0%	-18.2%
Операции с недвижими имоти	15.0%	42.2%	39.5%	82.3%	1.3%
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	10.2%	10.7%	6.9%	-5.6%	-1.2%
Образование; хуманно здравеопазване и социална работа	6.4%	16.6%	15.9%	-3.4%	47.1%
Култура, спорт и развлечения, ремонт на домакински вещи и други дейности	18.9%	54.0%	42.4%	10.7%	27.0%

Източник: НСИ

1 Показателят е изчислен по методологията на Структурна бизнес статистика.

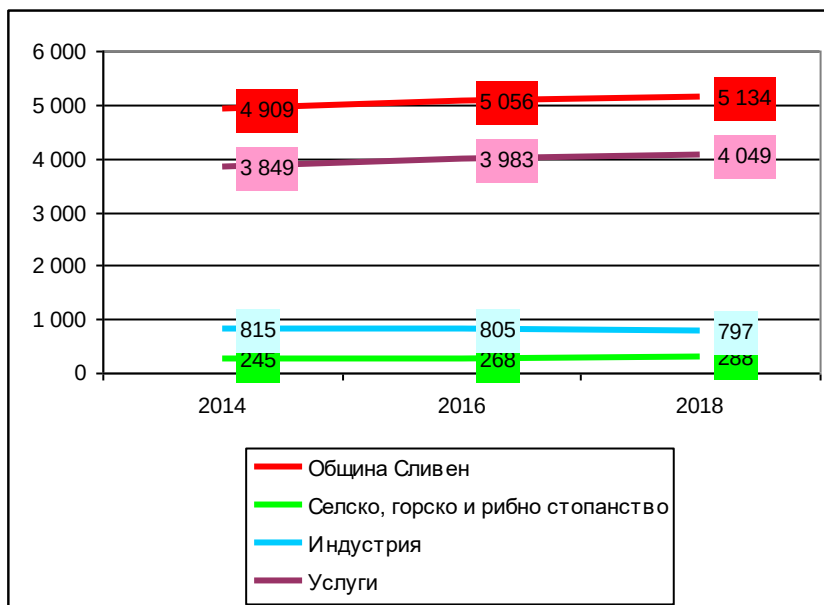
2 Данните са изчислени в еквивалент на пълна заетост.

Икономическият комплекс на общината има следните характеристики:

- В **икономическия профил** на общината са представени сектори и икономически дейности (отрасли), за които са налице определени ресурси и традиции в развитието им. Най-голям е броят на предприятията в сектора на услугите, следван от индустрията.
- **Промислеността** включва предприятия на преработващата и добивната промишленост. Структуроопределящи отрасли и производства са: хранително-вкусова; текстилна; електропромишленост; машиностроене; информационни технологии; производство на мебели; строителство; химическа промишленост; дървопреработване.
- **Селското стопанство** е традиционна икономическа дейност за населените места в общината, основен отрасъл в селата. Представено е от подотраслите растениевъдство и животновъдство, като растениевъдното направление е с по-голям дял. Големият размер на земеделските територии – над 50% от площта на общината (от които над 80% обработваеми - 560987 дка) е фактор за развитие на земеделието. От обработваемата земя 33416 дка е общинска. На територията на общината се отглеждат предимно зърнено-житни култури, трайни насаждения, маслодайни, технически, фуражни култури, зеленчуци и др. Съществуват условия за развитие на животновъдството като фуражна база, наличие на постоянно затревени площи, естествени ливади, мери и пасища, както и съществуващите традиции в тази област. Застъпено е главно говедовъдство, овцевъдството, свиневъдство. Изграждане на модерни масиви за интензивно зеленчукопроизводство се изпълняват чрез частните инициативи на земеделски производители в рамките на ПРСР.
- **Недостатъчно развита предприемаческа инициатива.** За периода 2014-2018 г. броят на предприятията в общината нараства от 4909 на 5134 или с 225 (4.4%), основно микрофирми. Предприемаческата активност в община

Сливен (40 регистрирани предприятия на 1000 жители през 2014 г.) е над средните показатели за областта (35), но под тези за страната (52). През 2018 г. нейната стойност се е повишила до 43%. Наблюдава се по-голямо активизиране на предприемачеството в сектора на услугите, където броят на предприятията нараства с 200, докато в промишлеността тенденцията е неблагоприятна - броят им намалява с 40 или с 15% (фиг. 8).

Фиг. 8: Брой предприятия в община Сливен, 2014-2018 г.

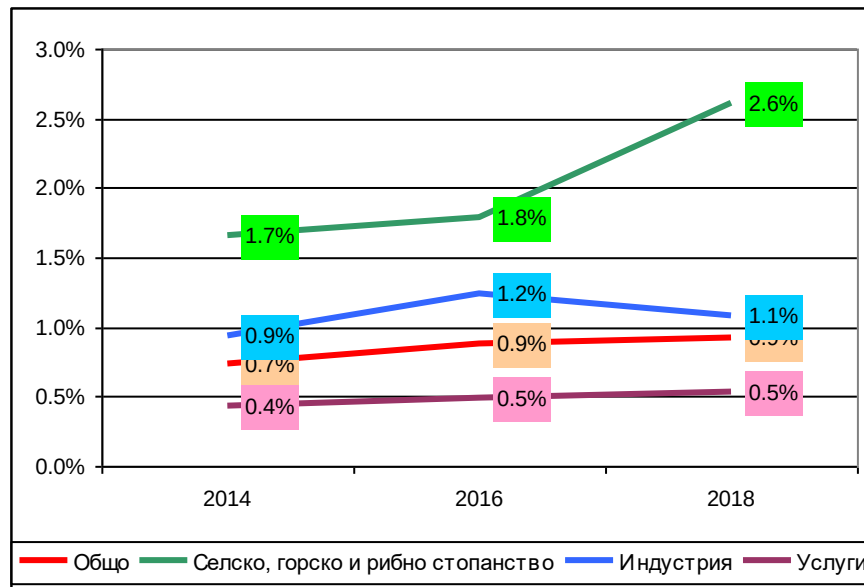
Източник: НСИ

Полагат се мерки за развитие на предприемачеството. С финансиране по ОПДУ функционира Областен информационен център Сливен, който предоставя информация на гражданите и бизнеса за възможностите на ЕСИФ, вкл. за социално-икономическо развитие на местно ниво. Продължават информационните дейности и обучителни мероприятия, провеждани от офис - Сливен на Национална служба съвети в земеделието, включително чрез предоставянето на безплатни консултации и обучения на земеделски стопани в областта на растениевъдството, животновъдството, аграрната икономика и ПРСР.

- **Инвестиционната активност** през анализирания период в общината нараства с около 10%. Разходите за ДМА се увеличават и достигат до 1.3% от общата за страната през 2018 г., спрямо 1.1% през 2014 г. Тази активност е най-висока в сектора на Селското, горското и рибното стопанство, вероятната причина за което е подкрепата по линия на Програмата за развитие на селските райони. Модернизирането на съществуващата и изграждането на нова инфраструктура е важно за социално-икономическото развитие на община Сливен. Това дава възможност за осигуряване на предпоставки за растеж на икономиката. От съществено значение в това отношение са инвестициите в публичния сектор, които подобряват образованието и здравеопазването, културата, транспортните, енергийните, комуникационните и ВиК мрежите и създават по-добри условия на живот на

населението, но не са директно свързани с получаване на максимален доход и възвръщаемост. През този период тези инвестиции запазват относително постоянен дял в рамките на 25% от общите. Община Сливен има действаща наредба за насърчаване на инвеститори клас В.

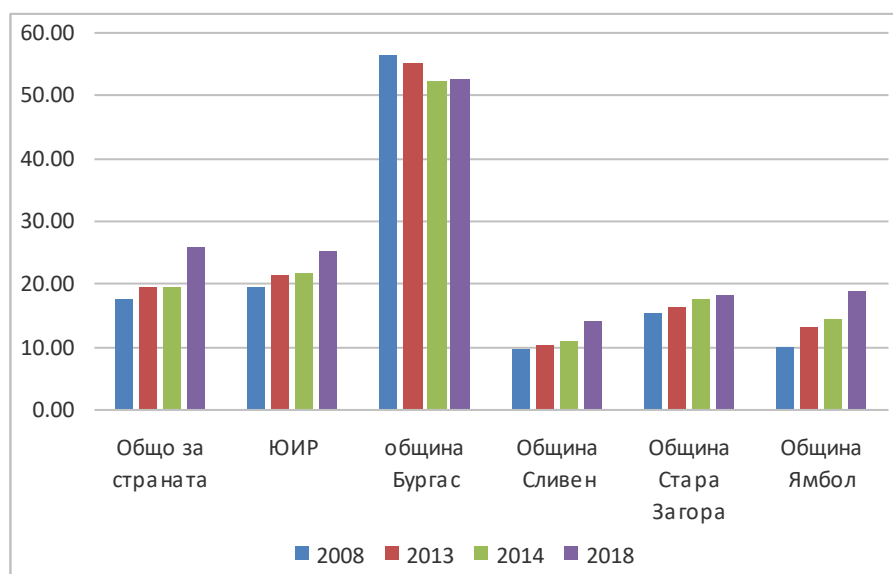
Фиг.9: Дял на разходите за ДМА в община Сливен (% от страната), 2014-2018

Източник: НСИ

- Стойността на **чуждестранните преки инвестиции** за община Сливен възлиза на 33960.8 хил.евро, което съставлява 36.6% от общите ЧПИ за областта (2014 г.). Най-високи са тези инвестиции в „производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия“. Те са сравнително високи и в икономическите дейности „производство на текстил и облекло; обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“; „производство на основни метали и метални изделия, без машини и оборудване“; „производство и разпределение на ел. и топлинна енергия и на газообразни горива“ и др.
- **Равнището на икономическо развитие на община Сливен**, измерено с показателя Произведена продукция на човек от населението (Брутен вътрешен продукт не се определя на териториалното равнище община), показва по-високо от средното за ЮИР нарастване в периода 2014-2018, като показателят достига стойност 14,13 хил.лв. през 2018 г. спрямо 9,52 хил.лв. през 2014 г. или увеличение с близо с 50% (фиг.10).

Фиг.10:Произведена продукция на човек от населението, 2014-2018 г., хил.лв

Източник: НСИ

- **Териториалното разпределение на икономиката е неравномерно, основно концентрирано в град Сливен.** Това е продиктувано както от концентрацията на население в града, така и от неговото значение като икономически и обслужващ център на общината и областта. Производствените и логистични дейности са основно в града, като се наблюдава процес на тяхното нарастващо локализиране по основни пътни артерии, но все още дифузията на икономическо развитие от центъра (град Сливен) към периферията е много слаба.
- **Ниско е равнището на НИРД** в област Сливен и общината (едно от най-ниските в страната след област Видин);
- **Делът на малките и средните иновативни предприятия** - % от всички МСП в област Сливен, е 28.5%, при 25.2% средно за страната;
- **Делът на МСП, реализирали нови или усъвършенствани продукти, нови за пазара** - % от всички малки и средни предприятия, в област Сливен е един от най-високите в страната – като нараства с 3% през 2010, 5% - през 2014 до 9% - 2017 г.;
- **Ниски умения на населението и работната сила**, които не удовлетворяват изискванията на пазара на труда и привличането на нови инвестиции, независимо от реализираните инициативи и проекти (основно по оперативни програми) за подобряване на квалификацията и уменията на заетите и безработните лица, включително на тези от уязвимите групи.
- **Развитието на бизнес подкрепяща инфраструктура** е от важно значение за нарастване на инвестиционната привлекателност на територията. Община Сливен е структурирала ясна концепция за създаване на общинско дружество за развитие на „Индустриална зона Бършен“, с площ от 2600 дка. Предстои да се изградят всички комуникации и техническа инфраструктура, за да може

да се предлагат на потенциалните инвеститори готови за строеж терени на достъпна цена срещу ангажимент за инвестиции и работни места.

На територията на общината съществува ЮЛНСЦ, регистрирано през 2000 година като бизнес инкубатор, част от проекта „Заетост чрез подкрепа на бизнеса“ (JOBS).

Важна инициатива, подкрепяща предприемачеството и привличането на нови инвестиции, е проектът за създаване на **Индустриална зона „Сливен и Ямбол“** - първото съвместно дългосрочно партньорство за развитие на региона. Направени са 10-те най-важни стъпки от страна на Община Сливен за създаване на обща икономическа зона с Ямбол. Изработен е общ устройствен план на Общината, в който се урежда статутът на зоната на територията на Община Сливен. Сключен е меморандум за сътрудничество между Община Сливен и Българската агенция за инвестиции. Изработен е общ бизнес каталог за инвеститори „Инвестиционна дестинация Сливен и Ямбол“.

- Коефициентът (равнището) на **регистрираната безработица** към 31.12.2020 г. (7.9%) поставя община Сливен в по-благоприятна позиция от средното ниво за област Сливен (9.9%), но с 1.2 процентни пункта над средното равнище за страната (6.7%). Средногодишният брой на регистрираните в бюро по труда безработни лица в общината за същия период е 4165 д., което е предпоставка за миграция на контингенти в активна възраст за търсене на работа, както и социална изолация и бедност по отношение на безработните лица и в най-голяма степен на трайно безработните.

Таблица 7: Равнище на безработица–2019г. (средногодишно), 2020 г.(м. август)

Териториално ниво	Иконом. активни	Регистр. безработни	Регистр.безработни до 29 г. вкл.		Регистр.безработни с регистрация над 1 г.		Равнище на безработица
	брой	брой	брой	%	брой	%	%
2019 г.							
Общ. Сливен	52813	3855	587	15.2	1252	32.5	7.30
Обл. Сливен	78097	7521	1106	14.7	2379	31.6	9.63
Р България	3282740	185266	24001	13.0	47871	25.8	5.64
Към 31.12.2020 г.							
Общ. Сливен	52813	4165	607	14.6	1178	28.3	7.9
Обл. Сливен	78097	7770	1058	13.6	2592	33.4	9.9
Р България	3282740	220292	25325	11.5	42284	19.2	6.7

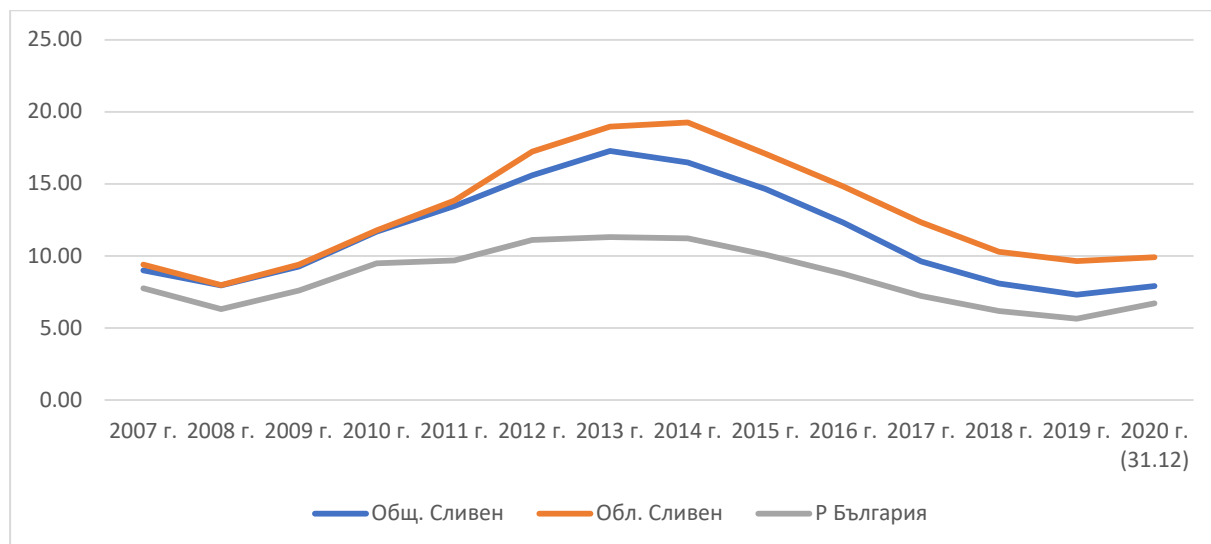
Източник: Агенция по Заетостта

По данни на Агенцията по заетостта през 2020 г. от м. март в резултат на световната пандемия от COVID-19 е регистрирано нарастване на безработицата, като през м. юни 2020 г. за община Сливен равнището на безработица е 9.44% (4987 безработни лица).

Основните структури на безработните лица в общината се характеризират с: в структурата на безработните по образование – най-висок е дялът на

безработните с нисък или без образователен ценз; в професионалната структура – на лицата без специалност, в структурата по пол – на жените; висок е дялът на безработните младежи и на продължително безработните лица.

Фиг. 11: Равнище на безработица 2007-2020 (%)

Източник: Агенция по Заетостта

Изводи и препоръки

- През периода след 2014 г. се наблюдава нарастване на икономическия растеж в община Сливен, близък до средния за страната и един от най-високите в ЮИР. Растежът е свързан с нарастване на инвестиционната активност в периода – разходите за дълготрайни материални активи се увеличават с около 10%, най-високо нарастване в селското стопанство – около 50%. В периода 2011-2018 г. в Югоизточен регион са инвестирани 19626,6 млн.лв. - 13% от националните инвестиции. Област Сливен е включила в своята икономика 9.1 хил.лв. на човек от населението.
- Недостатъчно повишаване на предприемаческата активност в общината. В периода 2014-2018 г. броят на предприятията се увеличава от 4909 на 5134, но намалява техният брой в индустрията на общината – от 815 на 797.
- Технологичното обновление не се случва достатъчно бързо и не се подкрепя от достатъчно ефективни инвестиции по оперативните програми.
- В сравнение с региона и страната равнището на безработица в община Сливен е над средното за страната и ЮИР, но по-ниско от средното равнище за област Сливен. Кризата Covid-19 допринесе за увеличаване на равнището безработица с 0.5 до 2 % през отделните месеци на периода март-декември 2020 г. и поставя нови презизвикателства пред нейното икономическо развитие в бъдеще.
- В проведената анкета с местното население на въпроса в коя област са основните проблеми пред развитието на община Сливен - 52% са посочили –икономиката, а 42% - заетостта. Като най-важни дейности с

приоритет за икономическото развитие на общината са отбелязани – Привличане на инвеститори (47%), Подобряване на достъпа, изграждане на довеждаща инфраструктура и облагородяване на съществуващи неизползвани или неефективно използвани производствени зони (34%), Изграждане на нова индустриална зона (17%). Това са области, по които общината работи активно, и чието решение ще бъде заложено с подходящи мерки в периода 2021-2027 г.

- Югоизточен регион като цяло и община Сливен, в частност, ще срещат силни ограничения в своя растеж поради ниското ниво на развитие на професионални и цифрови умения на работната сила, които се определят като основен фактор за развитие. Уменията на голяма част от работната сила не покриват изискванията на бизнеса, което е основно предизвикателство пред образователните и обучителни институции, и тяхната подкрепа от общината и неправителствения сектор.
- Предизвикателството на "Зелена сделка", свързано с реструктуриране на икономиката на общината и трудовите пътувания към съседни общини, ще окаже съществено влияние върху реструктурирането на икономиката на общината;
- Необходимостта от подобряване на общата среда като благоустроеност, ще оказва влияние върху привличането на инвестиции.
- Очертава се необходимост от разширен ареал за икономическа активност – функционален ареал или градски клъстер „Сливен-Ямбол“ и подкрепа за подобрена транспортна достъпност, обща производствена зона, общо промотиране на възможностите на ареала за индустриално и бизнес развитие, обучение на персонал и др.;
- Необходимо е да се изследват възможностите за включване на община Сливен в съществуващи Иновационни клъстери и Регионални клъстери по Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 и Програмата за развитие на МСП 2021-2027 с оглед осигуряване на допълнителни възможности за подкрепа на предприемачеството, иновациите и инвестициите на територията на общината.

1.4 Здравна инфраструктура и здравни услуги

На територията на община Сливен са изградени и функционират следните обекти на здравната инфраструктура:

- 14 центъра за доболнична помощ - 3 ДКЦ;
- 4 многопрофилни (МБАЛ "Д-р Иван Селимински", МБАЛ "Хаджи Димитър", МБАЛ - Царица Йоанна, МБАЛ - Сливен към ВМА - София) и 2 специализирани болници (Специализирана акушеро-гинекологична болница за активно лечение "Ева"; Специализирана хирургична болница за активно лечение "Амброаз Парев"). Всички многопрофилни и специализирани болници са концентрирани в град Сливен;
- 51 заведения за извънболнична помощ;

- 13 специализирани медицински центъра и 1 дентален център;
- 2 лаборатории по вирусология;
- 10 медико-диагностични лаборатории;
- 22 медико-технически лаборатории;
- Стоматологични кабинети - в гр. Сливен (над 100), в гр. Кермен и около 30 в населените места
- 62 аптеки, от които 7 извън общинския център.

Спешната помощ на населението от общината се осъществява от Център за Спешна медицинска помощ (ЦСМП) град Сливен.

Таблица 8: Лечебни заведения за болнична медицинска помощ

Лечебно и здравно заведение	Брой легла / към 31.12.2019г./	Персонал /към 31.12.2019г./		Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация. Необходимост от подобряване
		общо	на основен договор	
МБАЛ "Д-р Иван Селимински" АД	525	846	827	Необходимост от ремонт на Мултипрофилно спешно отделение, Отделение по кожни и венерически болести. Спешната структура попада в обхвата на проект „Подкрепа за развитие на системата за спешна медицинска помощ“ по ОПРР 2014-2020, но до момента строително-монтажни дейности не са започнали.
МБАЛ - Сливен към ВМА	95	146	122	
МБАЛ "Хаджи Димитър" ООД	248	213	197	
МБАЛ "Царица Йоанна" ЕООД	47	57	42	
САГБАЛ "Ева" ЕООД	82	64	58	
СХБАЛ "Амброаз Парев" ООД	17	44	35	
Хоспис "Мамабини" ЕООД	18	9	7	
ЦСМП - Сливен	-	158	138	
ФСМП - Сливен	-	76	61	Необходимост от ремонт. Спешната структура попада в обхвата на проект „Подкрепа за развитие на системата за спешна медицинска помощ“ по ОПРР 2014-2020, но до момента строително-монтажни дейности не са започнали.
Дом за медико-социални грижи за деца - Сливен	50	60	57	Необходимост от ремонт

Източник: РЗИ Сливен

Демографските характеристики на населението в страната – висока смъртност (най-висока в ЕС) и ниска продължителност на живота (най-ниска в ЕС), са влошени още в област Сливен. По данни на НСИ областта, заедно с област

Враца, има най-ниската средна продължителност на живот на населението – 72.8 години (69.2 – за мъжете и 78.8 – за жените).

Броят на болнични легла на 100 000 души в област Сливен (571) е по-нисък от този за съседните области Бургас (709) и Стара Загора (765) в ЮИР (НСИ, 2018 г.). Населението на един лекар в област Сливен – 331 е с по-висок брой от област Стара Загора (241) и Бургас (305) в ЮИР (НСИ, 2018 г.).

Териториалното разположение на различните видове амбулатории за медицинска и за дентална доболнична помощ показва, че те са разположени предимно в общинския център. Това се обосновава с факта, че тук се намира над 70% от населението на общината, както и с развитите обслужващи функции на гр. Сливен като общински и областен център. Лечебните заведения за първична медицинска помощ обслужват както градското, така и селското население на общината под формата на Амбулатории за първична медицинска помощ. Освен в град Сливен, амбулатории за първична медицинска помощ и индивидуална практика има в селата Тополчане, Селиминово, Ж. Войвода, Гавраилово, Новачево, Бяла, а за дентална помощ – в град Кермен и Ж. Войвода. Анализирайки състоянието на първичната извънболнична медицинска помощ, следва да се отбележи, че въпреки високия брой общопрактикуващи лекари в общината, качеството на предоставяните медицински грижи и териториалното им покритие не са на необходимото ниво. Това създава проблеми с обслужването, лишавайки пациентите от своевременен достъп до специализирана медицинска помощ и евентуално болнично лечение. В някои селски райони, където поради липса на общопрактикуващи лекари в населените места, пациентите са избрали личен лекар от съседна лекарска практика или от града.

Проблем на общинското здравеопазване е недостатъчното обхващане на малцинствени групи и преустановяване на негативните тенденции в здравето на етническите малцинства.

Отговорилите на публикуваната анкета относно предоставяната здравна помощ в рамките в общината показват неудовлетвореност на пациентите. 62% от тях оценяват като незадоволителна материалната база в общинското здравеопазване, 68% посочват незадоволително качество на използваното оборудването и апаратура, 74% отбелязват незадоволително равнище на медицинските специалисти и 72% не са доволни от качеството на здравната услуга.

Анкетата и проведените срещи със заинтересованите страни в общината очертават като много важни проблеми освен ремонта на сградите, необходимостта от модернизацията и прилагането на съвременно оборудване, апаратура и технологии в здравеопазването, в т.ч. дигитални и електронно здравеопазване.

С оглед подобряване на нивото на здравна превенция и достъпа до извън болничната и болничната помощ през последните години бяха изпълнени проектите:

- Оптимизация на дейностите, модернизация и преоборудване на ЦСМП към МБАЛ "д-р Иван Селимински" гр. Сливен;

- Изграждане на здравен рехабилитационен център за възрастни хора в град Сливен;
- Проект за обновление на базата и оборудването на медицинските кабинети в училищата и детските заведения в община Сливен.

Всички звена от системата за спешна медицинска помощ на територията на общината са включени в националния проект за Модернизиране на СМП, като са приложени интервенции по модернизиране на сградния фонд, оборудване на центъра и филиала, закупуване на нови линейки.

Детските ясли (общо 7 бр.) разкрити само в общинския център, са с капацитет от 32 до 64 деца. В Сливен функционира също така и детска млечна кухня. Броят и капацитетът им, както и тяхното състояние са представени в таблица 9.

Таблица 9: Детски ясли – Учебна година 2019/2020 г.

Детска ясла	Населено място	Брой обхванати деца	Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
Детска ясла 3	Гр. Сливен	48 деца (3 групи)	Извършен външен и вътрешен ремонт през 2019/2020 г. Необходимост от подобряване: 1. Ремонт на двора на яслата; 2. Ремонт на ограда от север; 3. Ремонт на тротоари около детското заведение; 4. Обновяване и разширяване на кухненски блок; 5. Сенници на тераси.
Детска ясла 6	Гр. Сливен	64 деца (4 групи)	Извършен външен и вътрешен ремонт. Необходимост от подобряване: 1. Реконструкция на кухненски блок и изграждане на складово помещение за хранителни продукти във връзка с възможност за разкриване на кухня в детската ясла; 2. Подмяна на оградата на двора на детската ясла; 3. Подмяна на тротоарните плочки, оформяне на градинки и възстановяване на детските площадки-оборудване с уреди, катерушки и ударопоглъщащи настилки, отговарящи на изискванията.
Детска ясла 9	Гр. Сливен	48 деца (3 групи)	Извършен външен ремонт, частичен вътрешен ремонт. Необходимост от подобряване: 1. Вътрешен ремонт на: коридор – топла връзка, кухненски блок, перилен блок, кабинети; 2. Ремонт и обновяване на двора.
Детска ясла 12	Гр. Сливен	64 деца (4 групи)	Извършен външен и вътрешен ремонт. Необходимост от подобряване: 1. Ремонтване на съществуващи помещения в секция „котелно“; 2. Изграждане на нова стена за разширяване на коридора и създаване на помещение за физкултурен салон и тоалетна, който ще може да функционира като група; 3. Разширяване на съблекалнята на персонала за освобождаване на изолаторите по групите;

Детска ясла	Населено място	Брой обхванати деца	Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
			4. Поставяне на ударопоглъщаща настилка в двора под съществуващите съоръжения; 5. Реконструкция на групите на втория етаж.
Детска ясла 13	Гр. Сливен	32 деца (2 групи)	Извършено е външно саниране и цялостен ремонт на кухненско помещение. Необходимост от подобряване: • ремонт на всички помещения; • подмяна на всички мебели; • полагане на ударопоглъщаща настилка и монтиране на подходящи съоръжения за игра на детските площадки; • ремонт на козирката на терасата на яслата.
Детска ясла 14	Гр. Сливен	64 деца (4 групи)	Извършено външно саниране на сградата. 1. Необходимост от подобряване: Извършване на вътрешен ремонт на детското заведение във всички групови помещения, кабинети, коридори, плувен басейн; 2. Ремонт на дворните площадки, полагане на ударопоглъщаща настилка и монтиране на детски уреди за игра; 3. Монтиране на нова ограда.
Детска ясла 15	Гр. Сливен	64 деца (4 групи)	Извършен външен и вътрешен ремонт. Необходимост от подобряване: 1. Прециментиране/асфалтиране/ на част от двора на яслата; 2. Подмяна на тротоарните плочки; 3. Възстановяване и боядисване на оградата в южната част на обекта; 4. Изграждане на детски площадки; 5. Ремонт и оборудване на кухненски блок; 6. Подмяна на вътрешното обзавеждане; 7. Преградна стена между спално и игрално помещение в трета яслена група.

Източник: Община Сливен

Нова детска ясла е разкрита в град Сливен, в най-големия квартал на града – „Дружба“, с две яслени групи с капацитет до 16 деца на възраст от 10 месеца до 3 години.

1.5 Образование

Както бе отбелязано, очертава се неблагоприятна тенденция на демографското развитие, показваща увеличаване на дела на нискообразованото население и намаляване на населението със средно и висше образование в общината.

Ниското равнище на образование е един от основните фактори, определящи бедността и социалното изключване. Показателни са данните за нивата на безработица сред лицата без или с ниско образование, като те са и основната група сред продължително безработните. Ранното отпадане от училище, както и завършването на средно образование без да са придобити адекватни знания и

умения, не удовлетворяват потребностите на пазара на труда. Друго основно предизвикателство е обвързването на изискванията на пазара на труда с обучението на квалифицираните специалисти, които имат не само професионална, но и общообразователна подготовка.

1.5.1 Предучилищно образование

На територията на община Сливен през учебната 2019/2020 година функционират:

- 28 детски градини от които 14 в град Сливен, 1 в град Кермен и 13 в селата на община Сливен.
- Общият брой места в детските градини през учебната 2019/2020 г. е 3400. Обхванатите деца са 3541.
- Средната пълняемост на групите е 26 деца, като варира в отделните ДГ.

Дейността на детските градини се финансира от държавния и общинския бюджет. Общинските разходи за детска грижа нарастват, като тази тенденция ще бъде запазена и в бъдеще, с оглед на модернизацията на материално-техническата база и привличане на повече деца в детските градини, включително тези със специфични образователни потребности. Приобщаването на децата, особено тези в неравностойно положение, към детската градина и образователната система е предизвикателство пред община Сливен и страната като цяло.

В изпълнение на Инвестиционната програма на община Сливен по ИПГВР 2014-2020 е реализиран проект за модернизиране на образователната инфраструктура, който включва ремонт, обновление и енергийна ефективност на детски заведения публична общинска собственост в селата от община Сливен и в град Сливен. Реализирани са следните проекти:

- Основен ремонт и благоустрояване на ЦДГ "Детство", ж.к. Младост
- Основен ремонт и благоустрояване на ЦДГ "Зорница", кв. Стоян Заимов;
- Основен ремонт, благоустрояване и оборудване на ЦДГ "Мак" и прилежащото и дворно пространство;
- Основен ремонт и благоустрояване на ЦДГ "Вержин и Хаик Папазян", ж.к. Българка.

В таблица 10 са представени детските заведения на територията на община Сливен и тяхното физическо състояние, както и необходимостта от подобряване.

Таблица 10: Детски заведения - 2019/2020 г.

Детско заведение	Населено място	Брой места	Брой обхванати деца	Брой паралелки/ групи	Средна пълняемост на групата-бр.	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
ДГ „Божур“	гр. Сливен	200	230	8	19	ДГ разполага с две сгради, които са в добро техническо състояние.
ДГ „В. и Х. Папазян“	гр. Сливен	250	247	10	16	Сградата на детската градина е реновирана и модернизирана по проект „Подобряване на образователната инфраструктура в гр. Сливен“. ДГ използва две помещения в сградата на Детска ясла № 15, която е в добро състояние. Към ДГ функционират две полудневни подготовителни групи за деца на 5 и 6 години, които се помещават в ОУ „Панайот Хитов“ и в СУ „Йордан Йовков“.
ДГ „Детски рай“	гр. Сливен	225	266	9	16	Детската градина разполага с основна и с втора сграда (филиал). И двете сгради са в добро техническо състояние.
ДГ „Детство“	гр. Сливен	150	164	6	16	Сградата на детската градина е реновирана и модернизирана по проект „Подобряване на образователната инфраструктура в гр. Сливен“.
ДГ „Еделвайс“	гр. Сливен	150	164	6	20	Сградата е в добро техническо състояние. Необходим е ремонт на дворното пространство.
ДГ „Елица“	гр. Сливен	250	267	10	18	Сградата не е в добро техническо състояние. Необходимо е повишаване на енергийната ефективност, ремонт и ново оборудване.
ДГ „Звездица“	гр. Сливен	225	187	9	14	Предстои ремонт на сградата.
ДГ „Здравец“	гр. Сливен	100	90	4	15	Сградата е в добро техническо състояние.
ДГ „Зорница“	гр. Сливен	150	132	6	14	Сградата на детската градина е реновирана и модернизирана по проект Подобряване на образователната инфраструктура в гр. Сливен“.
ДГ „Калина“	гр. Сливен	150	160	6	17	Детската градина разполага със самостоятелна сграда, която е в добро техническо състояние. Има разкрити две групи, които се помещават в сградата на ДЯ № 12 в кв. „Клуцохор“. Детската градина има ремонтирана кухня, но се нуждае от оборудване. В момента храната се приготвя от персонал към ДГ „Калина“ в сградата на ДГ „Елица“.
ДГ „Мак“	гр. Сливен	200	205	8	16	Сградата на детската градина е реновирана и модернизирана по проект Подобряване на образователната инфраструктура в гр. Сливен“.
ДГ „Надежда“	гр. Сливен	150	160	6	13	Сградата е новопостроена, детската градина беше открита през 2018г.
ДГ „Синчец“	гр. Сливен	200	222	8	19	Детската градина разполага с две сгради, които имат нужда частично от ремонт.
ДГ „Теменуга“	гр. Сливен	200	242	8	21	Детската градина разполага с две сгради, една от които е въведена в експлоатация през 2013 г.
ДГ „Иглика“	с. Бяла	25	17	1	11	Сградата е в добро техническо състояние.
ДГ „Зорница“	с. Гавраилово	50	65	2	19	Сградата е в добро техническо състояние. Община Сливен ще търси възможности за разширяване на сградата и увеличаване на броя на целодневните групи.

Детско заведение	Населено място	Брой места	Брой обхванати деца	Брой паралелки/ групи	Средна пълняемост на групата-бр.	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
ДГ „Пролет“	с. Гергевец	25	28	1	16	Сградата е в добро техническо състояние.
ДГ „Роза“	с. Желю войвода	50	67	2	18	Сградата е в добро техническо състояние.
ДГ „Ралица“	с. Злати войвода	50	56	2	25	Сградата на детската е в добро техническо състояние. При построяването сградата на ДГ е била захваната към намираща се в парцела къща, като от първия етаж на ДГ има достъп директно към къщата, която се използва за склад. Къщата е в изключително лошо техническо състояние и представлява опасност за преминаващите покрай нея. Дворно пространство има нужда от ремонт.
ДГ „Радост“	с. Камен	25	29	1	25	Сградата е в добро техническо състояние. Помещенията на втория етаж са частично ремонтирани.
ДГ „Здравец“	гр. Кермен	50	55	2	15	Сградата е в добро техническо състояние. Някои от помещенията имат нужда от ремонт.
ДГ „Снежанка“	с. Ковачите	25	14	1	8	Сградата е в добро техническо състояние.
ДГ „Минзухар“	с. Крушаре	75	91	3	17	Сградата е в добро техническо състояние през 2019 г.
ДГ „Слънце“	с. Новачево	25	6	1	2	Сградата е в добро техническо състояние.
ДГ „Слънчо“	с. Самуилово	100	104	4	19	Сградата е в добро техническо състояние. Някои от помещенията имат нужда от ремонт.
ДГ „Перуника“	с. Сотиря	175	145	7	16	Сградата е пригодена за ДГ, а капацитетът е малък, търсят се възможности за финансиране на изграждане на нова сграда за ДГ.
ДГ „Иглика“	с. Стара река	25	19	1	9	Детската градина се помещава на първия етаж на сградата на закритото общежитие към училището в с. Стара река. Необходим е ремонт и подобряване на дворното пространство. Наложителна е подмяна на ВиК инсталацията на сградата и на канализационната мрежа. Инсталациите са стари, непрекъснато се появяват течове в различни помещения, а избените помещения се пълнят непрекъснато с вода от отпадната канализация.
ДГ „Диляна“	с. Трапоклово	100	109	4	14	Детската градина разполага с нова сграда в с. Трапоклово, която е в добро техническо състояние. ДГ има изнесени полудневни групи в с. Блатец и с. Глушник, а в с. Горно Александрово двете полудневни групи бяха трансформирани в една целодневна, а на сградата беше извършен ремонт. Сградите в с. Блатец и в с. Глушник са в добро техническо състояние. Има нужда от освежаване на помещенията и някои леки ремонти.

Източник: Община Сливен

Забележки:

В таблицата броя на групите и броя на децата включват целодневни и полудневни групи по данни от НЕИСПУО за съответната учебна година.

В колона „Средна пълняемост на групата“ е дадена информация за средната месечна посещаемост за учебна година (периода от 15 септември до 31 май), вкл. и за полудневните групи към детските градини. За учебната 2019/2020 година е предоставена информация до края на февруари 2020 г.

Стойностите в колона „Брой места“ са изчислени въз основа на нормативно установения максимален брой деца в една група (23 + 2 максимално завишение).

Осигурено е финансиране и ще се реализира реконструкция и цялостен ремонт през периода 2021-2022 на нови сгради за детски градини в с. Сотирия, Тополчане и кв. „Надежда“ в Сливен, които ще функционират с капацитет 6 целодневни групи. Сградите на съществуващите вече детски градини в селата Гавраилово, Чинтулово и Селиминово ще бъдат разширени и преустроени. Финансирането е по Програма „Изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища 2020 – 2022“ на Министерство на образованието и науката.

За социализиране, адаптиране и превенция на ранното напускане на училище от деца от социално уязвими групи и комплексни услуги за подкрепа и повишаване капацитета на техните родители, община Сливен изпълнява проект „Предоставяне на интегрирани услуги за ранно детско развитие“ в Общностен център за деца и семейства Сливен, финансиран по ОПРЧР, насочен към деца до 7 годишна възраст и техните родители от уязвими групи.

Подобни цели има и изпълняваният от 2019 г. проект „Социално-икономическа интеграция на уязвими групи в Община Сливен“, финансиран по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“. Мерките са насочени към социална интеграция на ромските деца чрез инвестиции в детското развитие и разнообразие от услуги за подкрепа на родителите. Всички планирани дейности са мобилни и интегрирани. Те включват услуги в социалната и здравната сфера и помощ за предучилищна подготовка.

1.5.2 Училищно образование

На територията на община Сливен през учебната 2019/2020 година функционират:

- 37 училища (начални, средни, професионални, профилирани) с общо 14 572 ученици, от които: в град Сливен 23 училища с 11 176 ученици; в град Кермен – 1 училище със 127 ученици; в селата – 13 училища с 3 269 ученици през учебната година 2019/2020 г. (табл.11);

Училищата в община Сливен според степента на образование са следните:

- 2 начални училища (в гр. Сливен и в с. Чинтулово) с общо 368 ученици (272 в гр. Сливен и 96 – в с. Чинтулово);
- 21 основни училища с общо 7 789 ученици (8 - в гр. Сливен с 4 489 ученици, 1 в гр. Кермен със 127 уч., 12 - в селата с 2813 уч.);
- 5 средни общообразователни училища (в гр. Сливен) с общо 2 498 ученици;
- 9 професионални гимназии и профилирани училища в град Сливен (с различни направления) с общо 3 917 учащи;

По статут 31 от училищата са общински, 6 – държавни.

Средищните училища в общината са: ОУ "Св.св. Кирил и Методий", гр. Сливен; ОУ "Хр. Смирненски", гр. Кермен, обхващащо ученици от селата: с. Николаево, с. Скобелево, с. Биково, с. Младово; ОУ "Св. Кл.Охридски", с. Блатец; ОУ

"Хаджи Димитър", с. Бяла; ОУ "Найден Геров", с. Гавраилово; ОУ "Христо Ботев", с. Самуилово; ОУ "В. Левски", с. Стара река; ОУ "Св.Паисий Хилендарски. Общо за общината броят на пътуващите ученици е 568 за учебна 2019-2020 г.

Като реална последица от демографския срив през последните години е рязкото спадане броя на децата, подлежащи на задължително обучение. Една паралелка има средно 22 ученици (21 - за страната).

Изградеността на учебната мрежа на основното и средното образование в общината в значителна степен отговаря на нейните потребности. Въпреки очертаващата се тенденция на намаляване на броя на постъпващите в първи клас община Сливен не предвижда закриване на училища. Редица училища в централната градска част намаляват броя на паралелките, за да преминат на едносменен режим при оптимално използване на наличния капацитет на сградата. Почти всички училища в останалите райони на града са преминали на едносменен режим.

През периода 2021-2022 по Програма „Изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища 2020 – 2022“ на Министерство на образованието и науката се предвижда реконструкция на сграда за нуждите на ОУ „Христо Ботев“ в Сливен, както и изграждането на нов училищен корпус за нуждите на ОУ „Св. Паисий Хилендарски“ в с. Сотиря.

В таблица 11 е представена училищната мрежа на територията на община Сливен, броят на учениците и паралелките през учебната 2019/2020 г., тяхното физическо състояние, както и необходимостта от подобряване.

Таблица 11: Училища (общински и държавни) – Учебна година 2019/2020 г.

Училище (начално, основно, СУ)	Населено място	Брой ученици	Брой паралелки	Брой Класни стаи	Статут	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
НУ „Васил Левски“	гр. Сливен	272	12	10	общинско	Сградата, в която се помещава училището, е паметник на културата. В двора има изградени допълнителни постройки, които се използват за класни стаи. Необходимо е извършване на ремонт на сградата.
СУ „Хаджи Мина Пашов“	гр. Сливен	364	18	34	общинско	Сградата на училището е масивна, на четири етажа. Необходимо е частично подменяне на топлоизолацията на фасадата.
ОУ „Христо Ботев“	гр. Сливен	643	28	25	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Д-р Иван Селимински“	гр. Сливен	583	24	26	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Димитър Петров“	гр. Сливен	445	20		общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
СУ „П. К. Яворов“	гр. Сливен	743	33	33	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Братя Миладинови“	гр. Сливен	1290	59	33	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние. Изграден е нов физкултурен салон, но училището се нуждае от допълнителни класни стаи.
ОУ „Панайот Хитов“	гр. Сливен	180	9	27	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние. Двора на училището има нужда от ремонт.
ОУ „Юрий Гагарин“	гр. Сливен	810	36	43	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	гр. Сливен	205	10	27	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
СУ „Йордан Йовков“	гр. Сливен	259	15	39	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
СУ „Константин Константинов“	гр. Сливен	869	38	50	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Елисавета Багряна“	гр. Сливен	693	30	30	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ППМГ „Добри Чинтулов“	гр. Сливен	915	36	45	общинско	Училището разполага с две сгради. Необходим е цялостен ремонт на старата сграда на гимназията, изграждане на нов физкултурен салон и на топла връзка между старата и нова сгради.
ПГПЗЕ „Захарий Стоянов“	гр. Сливен	691	28	19	общинско	Гимназията дели една сграда с ППМГ „Добри Чинтулов“, която е в добро физическо състояние. Не разполагат с физкултурен салон и имат нужда от допълнителни класни стаи.
ПХГ „Дамян Дамянов“	гр. Сливен	129	6	10	общинско	Гимназията се помещава в сградата на СУ „Пейо Яворов“.
СУ „Димитър Рохов“	гр. Сливен	263	12	10	общинско	Училището разполага със собствена масивна сграда, която е в добро физическо състояние. Има нужда от допълнителни класни стаи.
ОУ „Св. Климент“	с. Блатец	305	14	15	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.

Училище (начално, основно, СУ)	Населено място	Брой ученици	Брой паралелки	Брой Класни стаи	Статут	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
Охридски						
ОУ „Хаджи Димитър“	с. Бяла	28	4	10	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Найден Геров“	с. Гавраилово	229	11	11	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Д-р Петър Берон“	с. Желю войвода	166	8	20	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Братя Миладинови“	с. Злати войвода	102	6	7	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. Камен	164	9	9	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Христо Смирненски“	гр. Кермен	127	7	26	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Черноризец Храбър“	с. Крушаре	168	9	18	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Христо Ботев“	с. Самуилово	303	14		общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние. Наскоро беше изграден още един учебен корпус.
ОУ „Хаджи Димитър“	с. Селиминово	235	12		общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние.
ОУ „Св. Паисий Хилендарски“	с. Сотиря	426	20	10	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние. Предстои довършване на започнатия нов учебен корпус с 10 класни, за което общината ще търси финансиране.
ОУ „Васил Левски“	с. Стара река	57	4	12	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние
ОУ „Св. Паисий Хилендарски“	с. Тополчане	630	28	24	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние. Предстои да започнат СМР за довършване на недостроения учебен корпус в двора на училището, за което са осигурени средства от държавния бюджет.
НУ „Христо Ботев“	с. Чинтулово	96	6	6	общинско	Училището разполага с масивна сграда в добро техническо състояние. Необходим е основен ремонт на покрива и саниране на сградата.
ПГХТ „Акад. Неделчо Неделчев“		507	22	18	държавно	Гимназията се нуждае от още 4 класни стаи. Ще кандидатстват чрез проект в Програма за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища 2020 – 2022 за изграждане на необходимите класни стаи.
ПГЕЕ „Мария Кюри“	гр. Сливен	240	10	27	държавно	Гимназията се помещава в сграда, построена през 1970 г. и се състои от два корпуса – учебен и учебно-производствен. Учебният корпус е на три етажа, с обособени класни стаи, административен блок, помощни и санитарни помещения, а учебно-производственият е на един етаж, в който са разположени лаборатории и учебни работилници. Извършените в гимназията ремонтни дейности през годините (подмяна на дограма и хидроизолация на покрива) са възлагани на различни фирми и това е в основата на некачественото изпълнение. Топлоизолация е правена само върху фасадата на учебно-производствения корпус. В учебния корпус не е извършвано саниране. Външната мазилка върху фасадата на сградата се

Училище (начално, основно, СУ)	Населено място	Брой ученици	Брой паралелки	Брой Класни стаи	Статут	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
						руши. Необходимо е цялостно решение, при което да се предотвратят предпоставки за възникване на инцидентни ситуации от падащи отломки при достигане подходите на сградата. През 2006 година буря отлепи изолацията на покрива като се наруши целостта на покривната обшивка, захваната за улиците. Течовете, които се получават след обилни валежи, рушат фасадата на сградата независимо от мерките, които се вземат за поддържане на приветливия вид на гимназията. Сградата на гимназията се отоплява с локално парно и с климатици, но през зимните месеци трудно се достигат минимално допустимите температури за провеждане на учебни занятия. Гимназията не разполага с физкултурен салон. Необходимо е външен и вътрешен ремонт на сградния фонд, на компютърните кабинети и на откритата спортна площадка, изграждане на STEM кабинет, дигитална учебна стая и закрыта спортна база.
ПГ по механотехника	гр. Сливен	455	24	23	държавно	Поставяне на ламинат и подмяна на стъкла. В момента се извършва ремонт на старата учебна сграда.
СПГСГ „Арх. Георги Козарев“	гр. Сливен	178	9	19	държавно	Изградена е изцяло нова 3D лаборатория. Подменен е изцяло компютърният кабинет в гимназията. Основно обновен е езиковия кабинет в сградата на гимназията. Училището има остра нужда от подмяна на парен котел, както и ремонт на парна инсталация с цел намаляване разходите на енергия. През последните 30 години не е извършван никакъв ремонт по фасадата на сградата, с цел енергийна ефективност и намаляване на разходите за гориво сградата на гимназията има нужда от саниране.
ПГИ „Проф. д-р Димитър Табаков“	гр. Сливен	493	21		държавно	Гимназията е на двусменен режим. Разполага с втори недостроен корпус в двора на училището. Ще кандидатстват чрез проект в Програма за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища 2020 – 2022. В процес са на изграждане на нов физкултурен салон и ремонт на класните стаи.
ПГТО „Добри Желязков“	гр. Сливен	309	14	16	държавно	Сградата е в добро техническо състояние. Извършен е ремонт на 2 учебни кабинета и беше изградена шевна работилница. Необходим е ремонт на 6 класни стаи, учителска стая и физкултурен салон.

Източник: Община Сливен

Забележки:

В таблицата са дадени общо брой паралелки и брой полудневни групи и общ брой деца и ученици по данни от НЕИСПУО за съответната учебна година.

Общинските училища са на делегиран бюджет и необходимите ремонтни дейности и подобряване на образователната среда се извършват от бюджета на училищата или чрез финансиране от национални програми и проекти. Община Сливен подпомага дейността на училищата, вкл. и финансово при необходимост.

Сградите в които се помещават държавните училища, са държавна собственост, с изключение на ПГИ, която се помещава в сградата на ОУ „Елисавета Багряна“.

Държавните училища са второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на образованието и науката.

1.5.3 Висши и полувисши учебни заведения

За придобиване на висше и професионално образование, образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“ в град Сливен функционират: **Инженерно-педагогически факултет към Технически университет – София; Медицински университет – Варна, Филиал в гр. Сливен; Център за професионално обучение към Фондация “Регионален център за икономическо развитие”, гр. Сливен** с лиценз № 200312110 за професионално обучение по 20 професии от Националната агенция по професионално образование и обучение (НАПОО).

Основни изводи

Програмата на общината в сферата на образованието като приоритетна дейност е насочена към: постигане на максимален обхват на децата в задължителна училищна възраст; осигуряване на равен достъп до качествено образование на всички ученици; подобряване на материално-техническата база чрез извършване на основни и текущи ремонти на училищата и детските градини в общината.

Работи се усилено за повишаване на привлекателността на образователната среда, повлияване на процеса на ранно отпадане на ученици от образователния процес, подпомагане на дуалното обучение.

Анализът на системата на образованието в общината очертава следните проблеми:

- Влошаване на образователната структура на населението – делът на лицата с ниско образование се увеличава – достига 33.4%;
- Много висок дял на преждевременно напусналите училище – 22%;
- 22%-28% от младежите 19-24 години, нито учат нито работят (2019г. - ЕС -10.1%, България - 13.7%, ЮИР – 21.2, област Сливен – 25%);
- Тревожно високо равнище на икономическата неактивност сред младите хора с по-нисък образователен статус - 60% от младежите, които са напуснали образователната система преди да завършат основно образование и 40% от тези с основно образование нито работят, нито си търсят работа;
- Нетният коефициент на записване на деца в детските градини в ЮИР през учебната 2018/2019 година е по-нисък от средния за страната, достигайки 74,9 %. За област Бургас този коефициент е 79,3 %, за област Сливен е значително по-нисък - 64,8 % поради високия дял ромско население;
- Невъзможност уязвимите групи да включат децата си в ранни детски програми поради липса на финансови възможности;

- Недооценяване на необходимостта от образование на децата в семейства с нискообразовани родители, основно в малцинствените групи;
- Около 60% от ромските деца посещават детска градина;
- Изоставане при постигането на целите за маргинализирани групи, включително включването на ромите в образователната система и намаляването на относителния дял на младите хора, незаети в трудова дейност, образование или обучение, ще изисква допълнителни действия в това отношение;
- Тенденция за намаляване на относителния дял на учащите в професионално образование. Придобитите професионални умения в професионалните гимназии не отговарят на изискванията на пазара на труда;
- Почти неизползвани възможности за дуално образование;
- Противоречив опит за навлизане на цифрови технологии в училищата;
- Липса на система за повишаване на компетентността на учителите за работа във все по-дигитализираща се среда;
- Необходими са допълнителни ресурси за подобряване на базите с иновативни инструменти/ инструментариум за осигуряване на условия за изграждането на адекватна учебна и изследователска среда, отговаряща на нивото на съвременните технологии;
- Не всички училища са преминали към едносменен режим.

Инвестициите в подобряването на обхвата, превенцията на отпадането и осигуряването на достъп до качествено образование за всички ученици, наред с предприемането на целенасочени усилия за формиране на адекватни на потребностите на пазара на труда умения, са от съществено значение за бъдещото развитие на образователната система в общината.

Прилагането на подхода за интегрирани териториални инвестиции, включващ комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация, както и дейности в подкрепа на професионално образование и обучение на регионално ниво, е една възможност за общината.

1.6 Социални услуги

Община Сливен предоставя социални услуги както в специализирани институции, така и в общността, вкл. в домашна среда. Те могат да се предоставят краткосрочно – до три месеца и/или дългосрочно за срок над три месеца. Общината е мотивирана за разкриване на нови социални услуги в общността, реализиране на проекти и програми за развитието им, като непрекъснато разширява социалната инфраструктура и спектъра на предоставяните социални услуги.

Чрез ОП "Региони в растеж" 2014-2020 г. са изпълнени и се изпълняват следните проекти:

- Строителство и оборудване на нови сгради за нуждите на **Център за временно настаняване на бездомни лица** (нова социална услуга в общината) и **Кризисен център за жертви на домашно насилие**. Сградите ще са в широкия център на гр. Сливен, като към настоящия момент се изпълняват дейностите по избор на изпълнител на строителството. Тези услуги са нови за общината и са необходими с оглед на нарастващия брой население от малцинствени групи.
- За **деинституционализация на грижите за деца са създадени два центъра за предоставяне** на услуги за подкрепа в общността и в семейна среда: **Център за обществена подкрепа; Дневен център за подкрепа на деца с тежки множествени увреждания и техните семейства**, както и разширяване дейността на съществуващ Дневен център за деца с увреждания с включване на дейности за Център за социална рехабилитация и интеграция, чрез закупуване на оборудване. Двата центъра функционират в една сграда - сградата на бивше начално училище "Хаджи Димитър" в кв. "Клуцохор". За съществуващия ДЦДУ "Св. Стилиан Детезащител" в кв. "Дружба", гр. Сливен, е закупено оборудване, с което се цели разширяване на дейността му, с включване на дейности за ЦСРИ.
- Изграждане на **два центъра за деинституционализация на социалните услуги за възрастни и хора с увреждания**: Център за грижа за лица с психични разстройства и Център за грижа за лица с умствена изостаналост в гр. Сливен.

Реализирани са проекти Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания, финансиран по ОПРЧР, и за осигуряване на топъл обяд, чрез който се осигурява храна на лица, попадащи в определени целеви групи в община Сливен.

Изградено е ново защитено жилище за възрастни с умствени увреждания. Обектът е включен в Програмата за хуманитарна помощ на Европейското командване на САЩ. Жилището е от семеен тип и предоставя домашна среда и ежедневна грижа на 8 обитатели.

Видовете социални услуги, физическото състояние на обектите, реализираните дейности по техния ремонт и модернизация, капацитетът им и заетите лица в отделните видове социални услуги са представени в таблица 12.

Таблица 12: Социални услуги в община Сливен

Наименование	Населено място, адрес	Капацитет	Заети	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
1. Специализирани институции на територията на общината				
Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост	общ.Сливен, с.Бяла, –селище „Качулка“	228	217	Задоволително общо състояние. Боядисване, шпакловка, полагане на теракот, смяна на врати и прозорци. Необходимост от подобряване.
Дом за стари хора	гр.Сливен, бул.“Панайот Хитов”№115	120	107	Сградата е в добро общо състояние. През 2016 г. община Сливен извърши ремонт на покрива на сградата. Извършен е ремонт на фасадата, на водосточните улици, на вентилационните отвори, на електрическата инсталация и вътрешен ремонт. По проект от 2017 г. ДСХ –Сливен преминаха от промишлен газ/нафта за котли към природен газ. Изградена е газозахранваща инсталация на обекта. Въведена е система за управление на енергийна ефективност. Необходим е ремонт на кухненския отдел в сградата на ДСХ . Необходим е ремонт, подмяна на мазилката на вътрешния двор на сградата, ремонт на водосточните улици. Необходимо е да се ремонтира мазилката на две от терасите на първия етаж.
2.Социални услуги в общността на територията на общината				
Домашен социален патронаж (ДСП)	гр. Сливен, Ул. Никола Михайловски № 26	350	309	ДСП се помещава в двуетажна сграда. На първия етаж е обособен кухненски блок с всички необходими помещения, а на втория етаж са разположени канцелариите и Дневен център за стари хора. В двора в самостоятелна сграда се намират складовите помещения. Извършен е ремонт на покрива; закупени са нови готварски печки, газов казан и картофобелачка. Необходимо е: 1. Подмяна на дограма; 2. Външно и вътрешно боядисване 3. Подмяна на подова настилка 4. Ново обзавеждане 5. Централно отопление
Дневен център за стари хора (ДЦСХ)	гр. Сливен, Ул. Никола Михайловски № 26	20	15	ДЦСХ е разположен на втория етаж на двуетажна сграда, заедно с канцелариите на Домашен социален патронаж. Разполага с отделен вход. Помещенията, с които разполага услугата, са 6. Отоплението е с климатици. Извършена е подмяна на дограма. Необходимо е: 1. Външно и вътрешно боядисване 2. Подмяна на подова настилка 3. Ново обзавеждане 4. Централно отопление
Дневен център за пълнолетни лица с увреждания, Фондация „Милосърдие“ Сливен	гр. Сливен, ул. „Ген. Скобелев“ № 3	15	15	Дневният център се помещава в наето помещение от 93.24 кв.м. площ на първия етаж на бивш паричен салон на „Български пощи“ – София. Между община Сливен и фондация „Милосърдие“ е сключено споразумение от 03.04.2017 г. за срока на договора за временно ползване на помещението с цел предоставяне на социални услуги. Ползваното помещение е в добро състояние, но недостатъчно по

Наименование	Населено място, адрес	Капацитет	Заети	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
				плоч. Чрез ПВЦ дограма е разделено на административна част и ползватели. Административната част включва два работни офиса и масажен кабинет. Материалната база не разполага с дневна, с кьтове за занимания по интереси, стая за психолог, стаи за ателиета, зала за фитнес упражнения, кухня и трапезария, както и втори санитарен възел. Необходимост от осигуряване на нова сграда за увеличаване капацитета на социалната услуга.
Дневен център за деца с увреждания „Св.Стилиан Детепазител“	гр.Сливен кв.“Дружба” до бл.10 тел. 044/68 83 26 email: stilian_detepazit el@abv.bg	30	30	Предоставената сграда е публична общинска собственост. Построена през 1978-1979 г. по типов проект за целодневна детска градина и представлява дворно място от 4642 кв.м. и масивна сграда, състояща се от три блока на два етажа и кухненски блок на един етаж с обща застроена площ 1113 кв.м. Дневен център за деца с увреждания (деца от 3 до 18 годишна възраст) е настанен в южния блок, който е на два етажа, с еднакви разпределения, застроена площ – 374.50 к в.м.; разгъната застроена площ – 695 кв.м. С преграждания са обособени: - кабинет на психолога - кабинет логопед - зала психомоторика - стая релаксация Необходимо е подмяна на подовата настилка в кабинетите. – През 2011 г. в ДЦДУ са извършени ремонтни дейности по програма „Интегриран проект за подобряване на социалната инфраструктура в община Сливен - саниране, реновиране и оборудване на социалните заведения в Сливен, финансиран от ЕС и Р България чрез ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. През 2019 г. са извършени ремонтни дейности на външната ограда на ДЦДУ. – Необходимост от подновяване на настилка в двора и облагородяване на дворното пространство в сградата на ДЦДУ.
				–
Център за социална рехабилитация и интеграция на незрящи кв. Република (ЦСРИ)	гр.Сливен кв.“Република” бл.35 тел. 044/62 61 12 e-mail : csri.blind@gmail.com	50	65	ЦСРИ е нова сграда (след основен ремонт-проект Красива България през 2017 г.) на един етаж с площ 250 кв.м.в непосредствена близост до ЦСРИ-административна сграда и РСО на ССБ-Сливен ,достъпна за хора с увреждания. Помещения за потребителите в ЦСРИ: -кабинет всекидневни умения -кабинет зрителна рехабилитация -зала двигателна рехабилитация -помещение за масаж -многофункционална зала -зала психомоторика за деца -санитарни възли-2 бр. -съблекални/бани-2 бр. Отопление – с климатици и ел. печки. Помещения в ЦСРИ административна сграда:

Наименование	Населено място, адрес	Капацитет	Заети	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
				-кабинет Директор -кабинет социален работник -ресурсен център В предвид това ,че новата сграда и все още гаранционна, не е необходим ремонт За административната част е необходимо - Вътрешно боядисване с латекс на 3 помещения , коридори и санитарно помещение - 70 кв. м.
Център за социална рехабилитация и интеграция	гр. Сливен, ул. Стефан Караджа № 2 Телефон 044/622057 cpp.sliven@gmail.com	25	12	Услугата се предоставя в една сграда на първи етаж. ЦСРИ общо разполага с четири помещения. Две от тях са специализирани помещения за изслушване – Синя стая, използват се и за пряка работа с деца и родители. Другите две са обособени кабинети на Директор и специалистите в услугата. - 2 санитарни помещения; - като едното е пригодено за хора с увреждания - отопление - локално В помещенията на Синя стая е необходима подмяна на записващата видео и аудио техника за гарантиране на качествен запис при изслушванията.
Център за обществена подкрепа	гр.Сливен кв."Българка"№ 66	64	34	Сградата е в добро общо състояние. През 2019 г. е направен ремонт на Център „Спешен прием“. Необходим е ремонт на дограмата на цялата сграда и ремонт на източната част от покривната конструкция.
Звено „Майка и бебе“	гр.Сливен кв."Българка"66	4	0	Сградата е в добро общо състояние.Необходимо е подмяна на мазилката в стаи №5 и №6 и пребойдисване на детския кът.
Център за работа с деца на улицата	гр.Сливен бул. „Стефан Стамболов“,6	15	10	Сградата е добро общо състояние. Необходим е ремонт на северната част на покривната конструкция.
3.Социални услуги от резидентен тип на територията на общината				
Защитено жилище за лица с умствена изостаналост 1	гр. Сливен ул. „Асеновска“, № 11	8 лица	8	Сградата е новопостроена и е в много добро състояние. Не са необходими дейности по ремонт и модернизация.
Защитено жилище за лица с умствена изостаналост 2	гр. Сливен ул. „Хаджи Вълкова“ № 38 А	10 лица	10	Сградата е в добро състояние. Необходими са ремонтни дейности на кухня, дневна и коридори, както и модернизация на кухненското обзавеждане.
Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания	гр. Сливен, кв. Българка № 66	8	8	Много добро състояние. Извършени ремонтни дейности свързани с освежаване на помещенията включително и общите части. Подмяна на оборудване (легла, маси, столове, гардероби, поставени комарници и климатици) Необходимост от поставяне на външни щори и ограда на площадката за релакс.
Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания	гр. Сливен, кв. Ново село, ул. Гаговец №39	14	14	Добро състояние. Извършени ремонтни дейности свързани с освежаване на помещенията включително и общите части. Подмяна на оборудване (легла, маси, столове, гардероби), поставени комарници. Извършен ремонт на част от покривна част, климатична и соларна инсталации.

Наименование	Населено място, адрес	Капацитет	Заети	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
				Необходимост от ремонтни дейности свързани със санитарните помещения (бани), поставяне на помощни средства в санитарните помещения, подмяна на каси и врати на всички помещения, подмяна на подова настилка в цялата сграда.
Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания	гр. Сливен, кв. Сини камъни № 65	14	9	Добро състояние. Извършени ремонтни дейности свързани с освежаване на помещенията включително и общите части.Извършен ремонт на климатична и соларна инсталации. Поставени комарници. Необходимост от ремонтни дейности свързани със санитарните помещения /бани/, покривна част на цялата сграда, подмяна на каси и врати на всички помещения, подмяна на подова настилка. Подмяна на оборудване (легла, маси, столове, гардероби). Частичен ремонт на ограда на дворно пространство.
Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания	гр. Сливен, кв. Дружба № 65	14	7	Добро състояние Извършени ремонтни дейности свързани с освежаване на помещенията включително и общите части.Извършен ремонт на климатична и соларна инсталации. Поставени комарници. Необходимост от ремонтни дейности свързани със санитарните помещения (бани) покривна част на цялата сграда, подмяна на каси и врати на всички помещения, подмяна на подова настилка. Подмяна на оборудване (легла, маси, столове, гардероби). Частичен ремонт на ограда на дворно пространство.

Забележка: Посочените заети места са към 31.07.2020 г.

За прилагане на комплексен подход и интегрирани услуги за повишаване качеството на живот на уязвими групи от населението, превенция на социалното им изключване и преодоляване ефектите на предаване на бедност между поколенията в град Сливен е изграден Общностен център за деца и семейства, подкрепен от ОПРЧР.

В подкрепа на обучението, трудовата адаптация, социализацията на работното място на младежи до 29 г., трайно безработни лица и роми е изпълнен публично-частен проект с НПО.

В допълнение действат мерките на Центровете за професионално обучение на територията на общината, които предоставят обучение за професионална квалификация и преквалификация.

Близко 60% от отговорилите на проведената анкета с населението на общината очертават като недостатъчно задоволителен достъпът до социални услуги, като очакванията са социалните дейности и инфраструктура да продължат да се развиват.

Основни изводи:

- **Община Сливен има добре структурирана система за социални услуги**, предоставяни от специализирани институции, услуги в общността, услуги от резидентен тип на територията на общината. Системата на социалните услуги, техният брой и изградената социална инфраструктура на територията на общината непрекъснато се разширява. Въпреки това възможностите за достъп на жителите на по-малките населени места в общината са ограничени.
- Забелязва се тенденция към увеличаване на етнически и малцинствени групи, което би довело до затваряне на изолирани общности, отпадане от образователната система, криминализиране, влошено здравно състояние, безработица и др. Това поставя необходимостта от разработване и реализиране на успешни програми и проекти, въздействащи върху тези проблеми.
- Независимо от постигнатия напредък по отношение на предоставянето на социални услуги в общината, остава проблемът за подобряване качеството на предоставянето им и облекчаване на обществения достъп до тях. Резултатите от публикуваната анкета показват, че има неудовлетвореност по отношение на материалната база, специалистите, достъпа и качеството на социалните услуги.

Във връзка с кризата COVID 19 Министерството на труда и социалната политика, ще включи 2 мерки в пакета от мерки за финансиране от REACT-EU по ОПРЧР 2021-27:

- Патронажни услуги за най-уязвимото население, вкл. и в контекста на безпрецедентните предизвикателства, свързани с COVID 19, както и за осигуряване на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги;

- Подкрепа на ефективното и ефикасно реформиране и предоставяне на социалните услуги в условията на пандемия, вкл. чрез въвеждането на нови дигитални форми на социални услуги и тяхното управление.

1.7 Култура, културно-историческо наследство и туризъм

Община Сливен разполага с добре действаща културна инфраструктура.

Създаваният от културните организации продукт е в състояние да задоволи духовните потребности на населението от общината.

Общината притежава потенциал за развитие на различните жанрове изкуства, местната традиция и любителско творчество и възможност за неговото разпространение в страната и чужбина.

Към настоящия момент на нейна територия дейност осъществяват следните културни институти: Драматичен театър „Стефан Киров“, Държавен куклен театър, Регионална библиотека „Сава Доброплодни“, Регионален исторически музей „Д-р Симеон Табаков“, Художествена галерия „Димитър Добрович“, Ансамбъл за народни песни и танци, Симфоничен оркестър, Национален музей на текстилната индустрия /филиал на Национален политехнически музей – София/, Национална художествена гимназия „Димитър Добрович“.

Регионален исторически музей „Д-р Симеон Табаков“ разполага с няколко обекта: основна сграда на бул. „Цар Освободител“, къща-музей „Хаджи Димитър“, Къща-музей на сливения бит от XIX и XX в. , музейна сбирка „Добри Чинтулов“ и Държавна сукнена фабрика.

Художествена галерия „Димитър Добрович“ също се състои от няколко обекта: основна сграда на бул. „Цар Освободител“, където е разположена постоянна експозиция „Чуждестранно изкуство“, изложбена зала „Сирак Скитник“ и къща „Миркович“.

Основните музейни фондове са изключително богати, разнообразни и притежават висока стойност.

Културният календар на Община Сливен е богат и разнообразен – международни и национални фестивали и конкурси, честване на официални празници и кръгли годишнини на исторически личности, житейски и творчески свързани с нашия град, представяне на разнообразни, нови и нетрадиционни форми на изкуството и културата и др. Календарът включва и множество прояви, свързани със съхраняването на традиционната култура и нейното възпроизвеждане чрез организирането на фолклорни събори, местни празници и др. Особено място е отделено на приобщаването на децата и младите хора към творчеството посредством участието им в инициативи, развиващи техните способности и потенциал. Важно място заемат също така и проявите, свързани с културата и традициите на местните етнически общности – каракачани, роми и др.

В община Сливен има 54 читалища, от които 16 се намират в град Сливен, по едно - в останалите населени места. В селата и гр. Кермен няма други културни институти, освен читалищата. Базата на читалищата е остаряла. Почти всички имат нужда от основни ремонти, обновяване и осъвременяване. Особено тежко е състоянието на покривите на читалището в с. Злати войвода. На следващ етап би могло да се помисли за ремонт на покривите на читалищата в с. Жельо войвода, с. Блатец и гр. Кермен. Почти всички зали за концерти /където има такива/ са неизползваеми и недостъпни, отдавна са затворени за експлоатация и се рушат. Всички имат нужда от пълна и частична смяна на дограма, ремонт на санитарни възли и цялостен вътрешен ремонт. Четири от читалищата в град Сливен нямат сгради, а други две от тях (в отдалечените квартали „Речица“ и „Дебелата кория“), използват по две стаи в сградите на кварталните кметства.

Антична крепост „Туида“ се утвърди като алтернативно културно пространство и място за провеждане на различни събития.

Обекти на културата са и храмовете на територията на общината. Сливен е център на една от 13-те епархии на българската православна църква (БПЦ). Сливенската епархия, създадена през 1873 г. обхваща Сливенска, Бургаска, Ямболска и част от Хасковска област. Дели се на седем духовни околии (Сливенска, Котелска, Бургаска, Ямболска, Карноботска, Малкотърновска и Тополовградска), където има седалища на архиерейски наместничества.

В град Сливен са изградени православни църкви, разположени в старите квартали на града („Св. Николай Чудотворец“ в кв. „Клуцохор“ – 1834 г.; „Света София“ в кв. „Ново село“ – 1836 г.; Св. „Троица“ в кв. „Речица“ – 1924 г.; „Св. Богородица“ – 1896 г.; „Св. Петка“). В центъра на гр. Сливен е катедралният храм „Свети Димитър“, изграден през 1831 г. Православни храмове има още в 24 населени места.

Епархийски манастири в община Сливен са манастир „Св. Петка“ – с. Сотиря, XIII-XVI век, храмов празник - 14 октомври и манастир „Св. Илия“ - с. Чинтулово, XIII-XVI век, храмов празник –

20 юли – Илинден.

Изградени са и молитвени домове на други вероизповедания.

Останки от тракийски надгробни могили, крепости, манастири, църкви, аязма, древни пътища от римското владичество и средновековието; легенди за хайдути и войводи; първите стъпки за развитие на текстилната индустрия на Балкански полуостров; традиционни празници, обичаи, културни и спортни събития, организирани сред невероятната природа на Природен парк „Сините камъни“ и селата, намиращи се в района на горско стопанство Сливен разкриват богатото културно историческо развитие на този район.

Община Сливен разполага с много културно-исторически дадености, които са предпоставка за създаване на привлекателен туристически продукт. По данни от интернет страницата на Община Сливен, на нейна територия има регистрирани 475

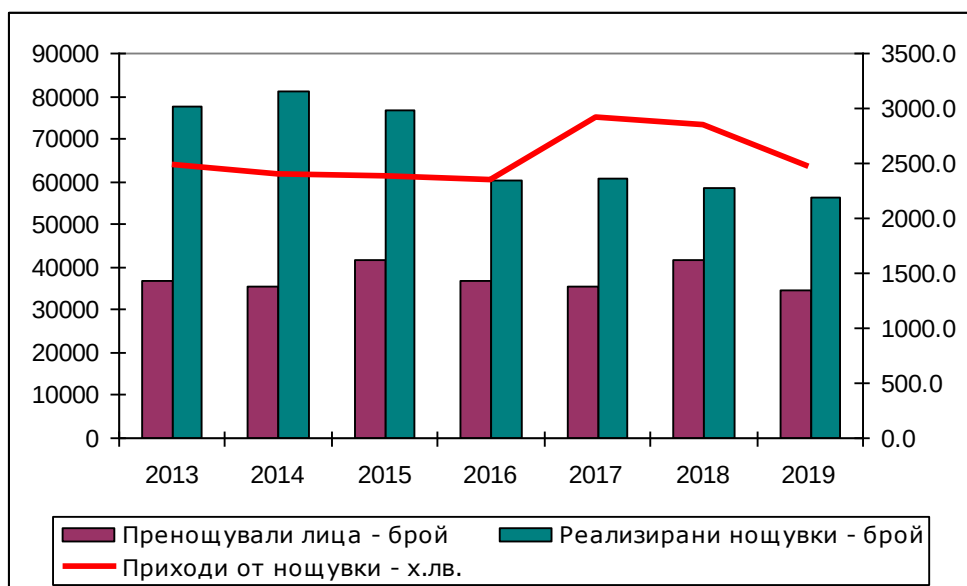
Фиг. 12: Община Сливен, Разположение на видовете паметници, главни туристически маршрути

Богатото културно-историческо и природно наследство не е валоризирано и не допринася за стопанското развитие на общината и заетостта. Приходите от нощувки през 2019 г. са 2465 хил.лв., което е 0.16% от общия оборот на туризма в страната. През 2015 г. този дял е бил 0.28%, през 2010 - 0.60%, което очертава неизползван потенциал.

Ниската посещаемост и липсата на икономическа ефективност са довели до намаляване на местата за настаняване в общината от 38 бр. през 2010 г. до 23 бр. в края на 2019 г., като преобладават тези с по-ниски категории. Броят на леглата за същия период е намалял с 23 % и достига 1210 през 2019 г. От стойността на показателите за броя на пренощуващите лица и реализираните нощувки, както и реализираните приходи, се очертава изводът за липсата на положителна динамика в развитието на този отрасъл от общинската икономика (фиг.13).

Фиг. 13:Пренощували лица, реализирани нощувки и приходи от нощувки в община Сливен (2013-2019 г.)

Източник: НСИ

Оценяването на потенциала на местното културно-историческо и природно наследство и превръщането му в един от факторите на растеж на общинската икономика, при спазване на принципите на неговото устойчиво развитие, в последните години се очертава като важна цел.

Понастоящем Дирекция на Природен Парк Сините Камъни разполага с два информационно-посетителски центрове - „Хайдушка пътека“ и „Карандила“. Функционира сайтът www.infotourism.sliven.bg на Туристическия информационен център на Сливен, като притежава богата и практически насочена към нуждите на туристите информация за културно-историческото наследство на Общината, за текущите събития, местата за настаняване, природните забележителности, местните атракции и дори предложения за организация на тимбилдинги в Сливен.

През 2015 г. е разработена **Концепция за развитие на туризма в Община Сливен**, доразвита и силно практически насочена като мерки с изработената през 2019 г. **Концепция за интегриран туристически продукт на община Сливен**.

Целта на проекта е да развие интегриран туристически продукт на територията на общината чрез инвестиционни мерки на туристически обекти, дигитализация на туристическо наследство и налагане на туристически маршрути, включително и рехабилитация на лифт Сливен-Карандила.

В края на ноември 2020 г. бе подписан договор с Управляващия орган на Оперативна програма „Региони в растеж“ за безвъзмездно финансиране и изпълнение на проект **„Интегриран проект за развитие на туризма и подобряване на културната и историческа инфраструктура в Община Сливен“**. Проектът е на обща стойност от 7 929 591 лева и се финансира с комбинирана подкрепа – заемно финансиране от Фонд за устойчиви градове в ролята му на Фонд за градско развитие за регион Южна България и безвъзмездни финансова помощ от оперативната програма. В рамките на Интегрирания туристически проект, разработен от община Сливен, се включва ремонт на лифта, присъстват част от актуални тенденции, като: Създаване на мобилни приложения за целевия маршрут/продукт/услуга; Дигитализация на наследството включително с VR и AR; Обвързване на съответните продукти със системата на градския транспорт и дефиниране на отстъпки за определени пакети. Проектът адресира основните културно-исторически атракции и културно-историческото наследство в град Сливен. Това са къщата-музей „Хаджи Димитър“, къщата-музей „Сливенски бит“, къща-музей „Добри Чинтулов“, Първата текстилна фабрика и крепостта „Туида“, на които ще се извършват консервационни и реставрационни дейности, както и социализация на обектите.

Реализацията на разработения проект за Интегриран туристически продукт на община Сливен ще допринесе за донадграждане на изградените партньорства със съседни общини - Котел, Твърдица, Ямбол за предлагане на регионален туристически продукт.

Основни изводи

- Независимо от предприетите мерки от държавата и общината за подкрепа на развитието на културната инфраструктура се очертават нужди за подържане на сградите и самите институции, в т.ч. като належаща се очертава необходимостта от нова сграда на Държавен куклен театър – Сливен.
- Община Сливен се очертава като неразпознаваема туристическа дестинация с недоразвит и стагниращ туризъм. Съществуват проблеми, свързани с нискокатегорийната леглова база, недобрата професионална подготовка на кадрите в сектора, слабото диверсифициране на предлаганите туристически продукти (необходимо е разнообразяване с нови форми като екотуризъм), слабата реклама на дестинацията (вкл. се отчита слабо участие на общинските органи, НПО, хотелиери и ресторантьори в туристически изложения), а връзките с туроператори са слабо развити.

- Положителен факт, който ще даде силен тласък за експониране и социализация на културното наследство в общината и развитието на туризма е изпълнението на Интегрирания туристически проект, разработен от община Сливен, който получи финансиране по процедура за Развитие на ОП „Региони в растеж” 2014-2020 и предстои да бъде реализиран.

1.8 Транспортна и техническа инфраструктура

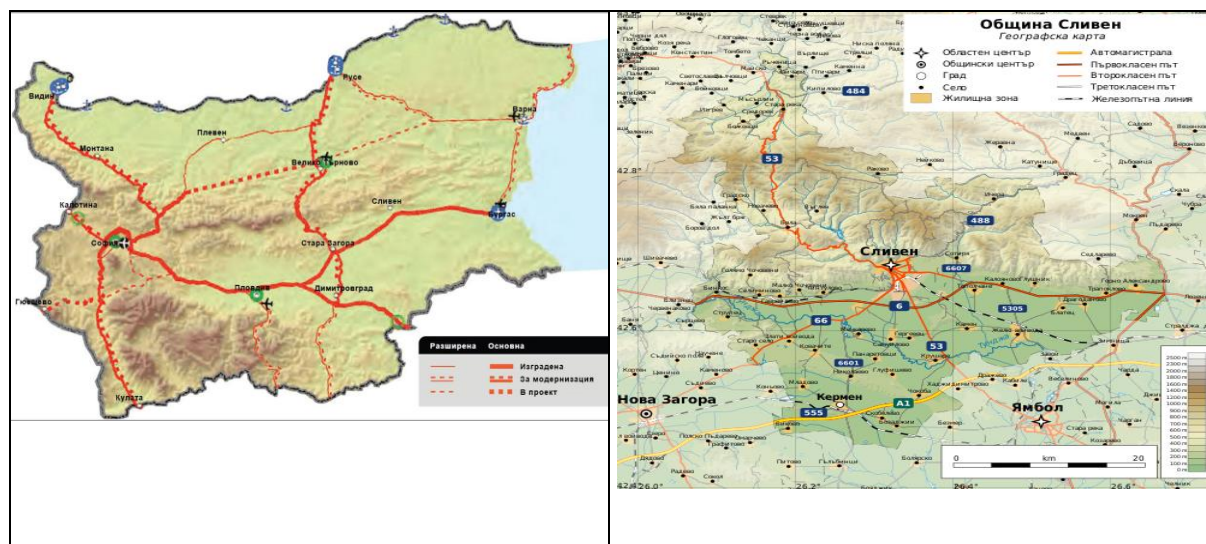
1.8.1 Транспортна инфраструктура

Пътна мрежа

Целите на Плана за интегрирано развитие на община Сливен изискват разширен териториален анализ на обслужването на общината с републиканската и общинска пътна мрежа, който дава база за определяне на нейния потенциал за развитие. Пътищата от по-висок клас ситуират определена община в по-високо териториално ниво, определяйки възможностите за пространствена организация на икономическите, социалните и административните комуникации в по-голям мащаб, респ. с повече други общини и центрове от по-висок ранг. Обратно, обслужването с по-нисък клас пътна мрежа „свива” комуникациите в по-малък периметър на територията и ограничава възможностите за развитие, особено свързаните с ежедневния достъп до местата за труд и най-належащи услуги за населението.

Групата на **пътищата с международно и национално значение** включва автомагистралите, пътищата I клас и някои от второкласните пътища, категоризирани в европейската мрежа, по които се провежда значителен трафик, включително транзитен. Повечето от пътищата от тази група са част от инфраструктурата на TEN-T мрежата и осигуряват интеграцията на пътната мрежа на страната с тази на съседните страни. В пространствено отношение те имат важно значение за интегрирането на територията, както в национален, така и в европейски план. Чрез тях се осигурява достъпът до пристанищата, летищата с международно значение, както и връзките между големите градски центрове, вкл. българската столица.

Фиг. 14:Схема на TEN-T пътна мрежа в България Републиканска пътна мрежа в общинаСливен

Групата на **пътищата с регионално значение** се формира от пътищата втори и трети клас. Главните функции на този вид пътища са да осигуряват връзките между големите административни и икономически центрове в регионите, както и между самите региони, като съдействат за интеграцията им. Връзките на по-голямата част от общинските центрове с областните градове също са част от функциите на пътищата II и III клас. Същевременно те имат задача да доведат трафика до автомагистралите и пътищата I клас и служат като преразпределители на трафика по пътните артерии с национално и международно значение.

Община Сливен има предимството през територията ѝ да преминава (макар и периферно през най-южната ѝ част) **АМ „Тракия“**, която формира клон от направлението на коридора от основната трансевропейска транспортна мрежа (TEN-T) - *„Ориент/Източно-Средиземноморски“*. Като главна пътна артерия в България и част от основната TEN-T мрежа, автомагистралата осигурява лесна и бърза комуникация на общината с основните транспортни центрове, включително извън страната.

Реализацията на предвидения за изграждане (възложени са предпроектни проучвания) четирилентов път между Сливен и Ямбол ще „скъси“ разстоянието от областния център до АМ „Тракия“ и още повече ще улесни транспортните комуникации в района и Ямбол.

Все в тази връзка се предвижда и изграждане на пътен възел от АМ "Тракия" към град Кермен, така че община Сливен да получи по-пряко обслужване от пътищата с национално и наднационално значение.

Дължината на изградената републиканска пътна мрежа на територията на област Сливен е 581 км, от които 232 км (40%) попадат на територията на община Сливен, което е доказателство за доброто ѝ ситуиране в пространствената организация на РПМ в страната.

- В национален план основният обслужващ път за област и община Сливен се явява **Първокласен път I-6 -граница Македония-Гюешево-Кюстендил-Радомир- София-Карлово-Казанлък-Бургас** (т. нар. "подбалканска линия") като връзка между Столицата и Черно море. В участъка Сливен-Бургас пътят има европейска категоризация E773, чието натоварване след построяването на АМ „Тракия“ намалява значително.
- Минаващият тангенциално на област Сливен(без пряко отношение към община Сливен) **Първокласен път I-7 граница Румъния/ГКПП "Силистра" – Шумен –Ямбол – Елхово – ГКПП "Лесово-Хамзъбейли"/граница Турция** е важно направление, обслужващо източната част на страната и провеждащо транзитните международни потоци между Р. Румъния, Р. България и Р. Турция.

Дължината на първокласните пътища на територията на община Сливен е 47км, което представлява 20,2% от общата дължина на РПМ в общината.

Във вътрешнорегионален план, по-пряко транспортно обслужване на община Сливен осигуряват двата второкласни пътища:

- **Второкласен път II-53** (Полски Тръмбеш-В. Търново) Поликраище-Горна Оряховица-оп Лясковец –Елена-Стара река –Бяла -оп Сливен-оп Ямбол – Калчево –Средец-междурегионален път, свързващ Северна и Южна България през прохода „Вратник“.
- **Второкласен път II-66** оп Сливен-Нова Загора-оп Стара Загора-оп Чирпан-Поповица се явява връзка между Югоизточния и Южния централен регион. Пътят има европейска категоризация E773, чиято значимост след построяването на АМ „Тракия“ намалява значително и той изпълнява предимно регионалните си функции.

Второкласните пътища в общината са с дължина 84 км и заемат 36,3 % от общата РПМ.

- **Третокласният път III-488** Сливен-Котел допълва транспортното обслужване на община Сливен в рамките на областта. С дължина 81 км на територията на общината, пътят заема 34,9% от общата дължина на РПМ.

Степента на изграденост на РПМ се определя с нейната гъстотата –км/ 1000 км².

Таблица 13: Гъстота на републиканската пътна мрежа по класове от общата дължина към 31.12. 2019 г

Регион/област/община	Гъстота на РП мрежа	Гъстота на АМ	Гъстота на пътища I клас	Гъстота на пътища II и III клас
България	179.1	6.8	26.4	145.9
Югоизточен	167.2	11.2	30.3	125.6
Сливен	165.6	12.4	24.0	129.2

Регион/област/община	Гъстота на РП мрежа	Гъстота на АМ	Гъстота на пътища I клас	Гъстота на пътища II и III клас
Община Сливен	236,7	14,6	34,4	120,7

Гъстотата на пътната мрежа в Югоизточен регион е най-ниска от всички региони в страната, което се дължи на ограничено развитата регионална пътна мрежа. Регионалната пътна мрежа, обаче, е недостатъчно развита, което е в ущърб на периферните райони и затруднява вътрешнорегионалните комуникации.

За самата община Сливен, общата гъстота на РПМ е много по-висока от показателите и за областта и за ЮИР и за страната, което е обяснимо, предвид факта, че Сливен е и областен център и е необходимо осигуряване на възможности за бързи транспортни комуникации в по-голям мащаб, но ниската гъстота на регионалната пътна мрежа (по-ниска от областта, от ЮИР и средната за страната) затруднява вътрешнорегионалните комуникации.

Структурата на изградената пътна мрежа определя качеството на транспортното обслужване на съответната територия, показано в следващата таблица:

Таблица 14: Относителен дял на републиканската пътна мрежа по класове от общата дължина към 31.12. 2019 г.

Регион/област/община	отн.дял АМ	отн.дял I клас	отн.дял АМ и I клас	отн.дял II клас	отн.дял III клас
Р България	4.0	14.6	18.6	20.2	61.2
Югоизточен район	6.8	18.2	24.9	22.6	52.5
Сливен	7.6	14.6	22.2	34.8	43.0
Община Сливен	8,6	20.2	28,8	36,2	34,9

ЮИР се откроява с най-добро транспортно обслужване от всички региони в страната. Относителният дял на пътищата с национално и международно значение (автомагистрала и първокласни пътища), както и този на второкласните пътища е най-висок за страната. Това, което прави впечатление, обаче, е по-ниският относителен дял на третокласната пътна мрежа в ЮИ регион и още по-ниският за област Сливен, което има най-пряко отношение към същинското транспортно обслужване /наред с общинската пътна мрежа/ на населените места в общината.

Средната стойност на относителния дял на пътищата с национално и международно значение (автомагистрала и първи клас) за страната е 18,6% и община Сливен попада в групата на общините с показател, много над средния за страната. Това дава възможност транспортните връзки по направленията, водещи от областния и общинските центрове към населените места в областта, да се осъществяват по пътища от републиканската и общинска мрежа в рамките на 1-часовия изохрон.

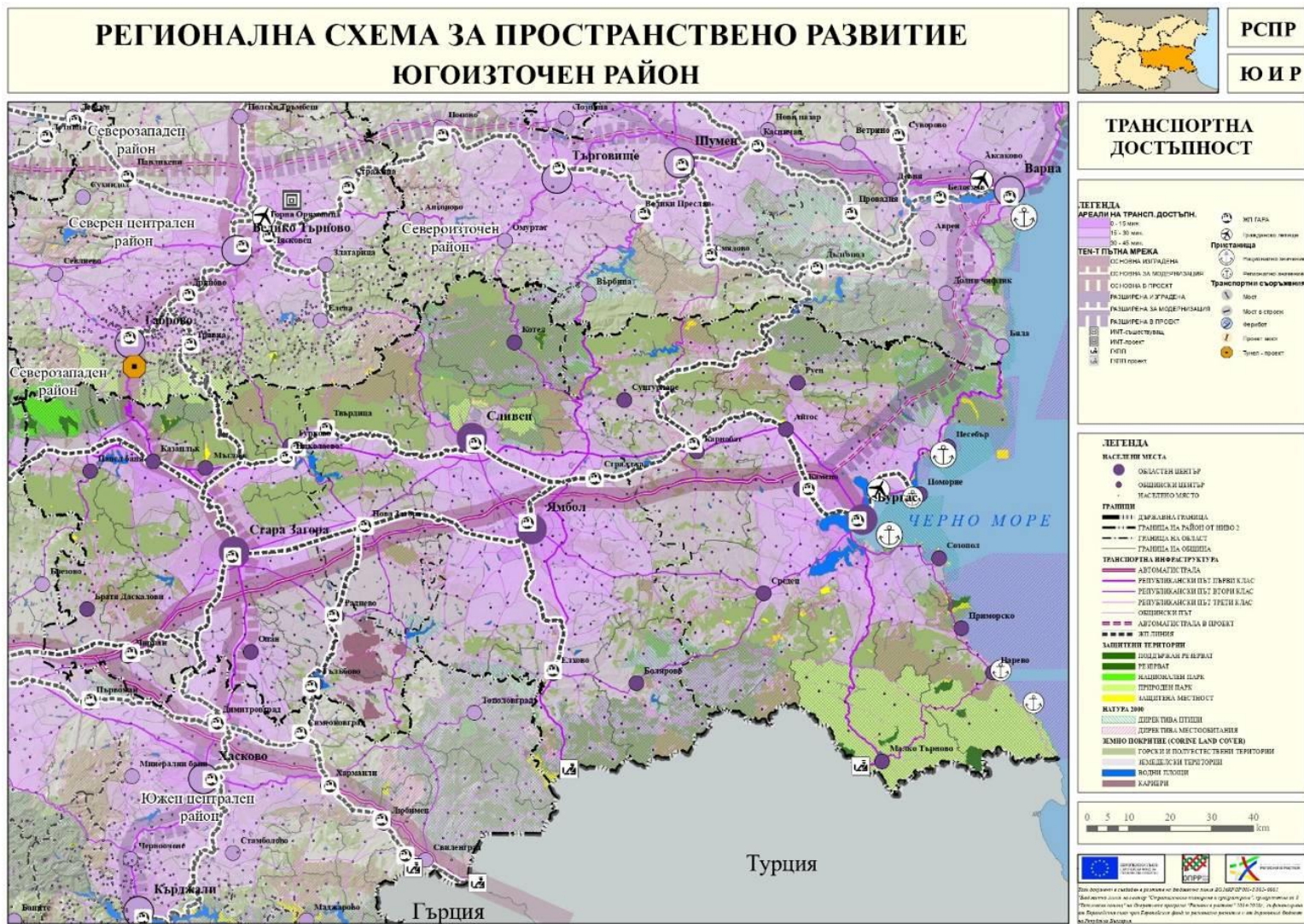
Необходимо е доизграждане на довеждащите пътни направления с оглед подобряване на достъпа на по-отдалечените територии и балансиране на транспортното обслужване.

С цел подобряване на технико-експлоатационните качества на част от републиканските пътища, които са в лошо и средно състояние на територията на ОПУ Сливен, е планирано да се извърши превантивен ремонт на следните пътища, минаващи през територията на община Сливен:

- Път II-66 (Сливен- Нова Загора) –от км 0+000 до км 15+700, с дължина 15,7 км
- Ремонт на свлачищен процес на път II-53 (Елена-Слевен-Ямбол) при км 107+200
- Рехабилитация на път II-53 (Поликрайще-Елена-Сливен) от км 72+200 до км 87+301
- Път III-488 (Градец –Ичера –Сливен –Сотиря -/оп Сливен-Лозенец) от км 31+615 до км 39+670, с дължина 8,055 км

Същинското транспортно обслужване на общината се осигурява чрез общинската пътна мрежа. Общата дължина на **общинската пътна мрежа**, обслужваща община Сливен, е 321,2 км, с гъстота 154 км/ 1000 км² , равна на средната за страната.Състоянието на близо 70% от пътната настилка се определя като **задоволително**.

Фиг. 15: Схема на транспортната достъпност в Югоизточен регион

Източник: Регионална схема на Югоизточен регион за планиране (проект)

Поради системно недофинансиране за периода 2014 - 2020 г. са изпълнявани частични ремонтно-възстановителни дейности (предимно неотложни) на пътни участъци с обща дължина приблизително 74.400 км. Особено тревожно е състоянието на общинските пътища в планинските и полупланински райони : Стара река - Средорек - Божевци; гран. общ. (Елена - Сливен) - Божевци - /II-53; Ст.река - Сливен/; /II-53, п.к. Майско - Зайчари; Сливен - в. Българка - Раково; /III-488, Чуката/ - Меча поляна - лет. Карандила; /II-53/ Бяла - Въглен; гран. общ. (Твърдица - Сливен) - Селиминово - Чинтулово - /Сливен/; /Селиминово-Сливен/ - /II-53/; Кермен - Младово; /II-53, Крушаре/ - Чокоба - Бозаджии; Чокоба - Глуфишево - /Панаретовци - Самуилово/; Камен-Желю войвода; Желю войвода - Блатец и др.

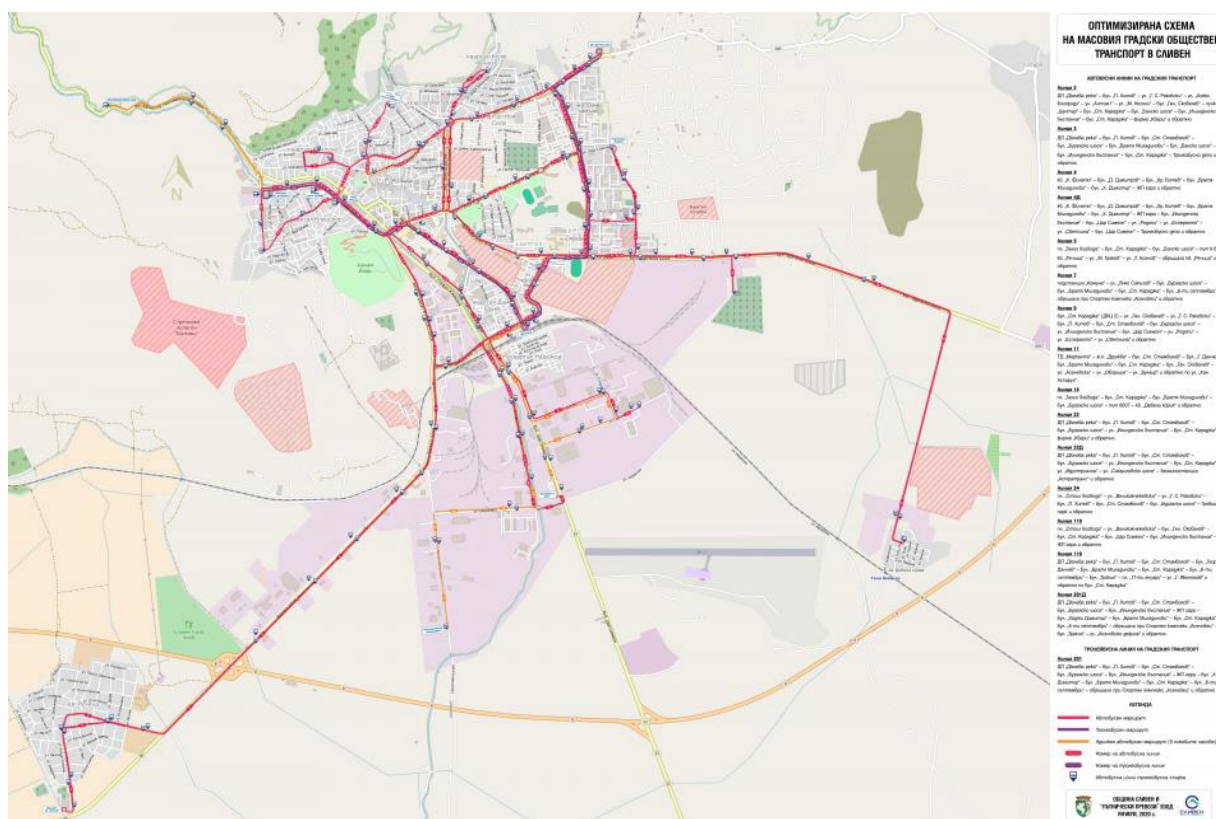
За провеждане на планови ремонти (рехабилитация) за надеждно възстановяване на проектните показатели и системно поддържане за безопасно движение по общинските пътища, през следващите 2021 - 2025 г., община Сливен се нуждае от целево финансиране в средногодишен размер на 3 - 3.5 млн. лева.

Железопътна инфраструктура

През територията на община Сливен преминават две от от най-важните железопътни линии в страната:

- **жп линия 3**-София/Илиянци-Карлово-Тулово-Дъбово-Зимница и Карнобат-Комунари- Синдел разпределителна-Варна фериботна-Разделна /т.н. „подбалканска линия“/ осъществява жп връзка между Столицата и Северното Черноморие. Жп линията обслужва най-северната част на Югоизточния регион, свързвайки го с вътрешността на страната. В участъка Карнобат-Варна линията е включена в широкообхватната TEN-T мрежа на територията на страната и свързва ЮИР със Североизточния регион. Жп линията е единична, електрифицирана и обслужва община Сливен посредством 5 гари и 3 спирки.
- **жп линия 8**- Пловдив-Филипово-Скуtare и Пловдив-Разпределителна изток -Стара Загора-Зимница-Карнобат-Бургас формира част от коридора на основната TEN-T мрежа - „Ориент/Източно-Средиземноморски“ с участъка Пловдив- Разпределителна изток-Бургас. Това е основната жп линия, обслужваща Югоизточен регион, свързвайки го с Южния централен регион и столицата София. Тази жп линия също е единична, електрифицирана и минавайки периферно, обслужва общината посредством една гара и една спирка.

Двете жп линии следват направление "запад-изток" и се отличават както с промишлено-транспортна, така и с туристическа функция. Гъстотата на жп мрежата в област Сливен е 37,8 км/ 1000 км², по-висока от средната за страната /36,3 км/ 1000 км²/ и още повече от средната за ЮИ регион /31,6 км/ 1000 км²/, което напълно отговаря на потребностите на населението от този вид транспорт.

Преминаването на две от главните железопътни линии в страната, създава благоприятни предпоставки за осъществяване на комбиниран тип превози.

Община Сливен изпълнява проект **„Интегриран градски транспорт, гр. Сливен“**, финансиран по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Една от дейностите, предвидена за изпълнение в края на проекта, е въвеждането на нова, оптимизирана транспортна схема. Проектът на новата схема е изготвен съгласно Наредба № РД-02-20-2 от 20.12.2017 г. за планиране и проектиране на комуникационно-транспортната система на урбанизираните територии.

Маршрутите са разработени в зависимост от настоящия пътникопоток, наличните нови фирми и производства в индустриалните зони, както и констатираните от „Пътнически превози“ ЕООД нужди от обществен транспорт в различни точки на града. Транспортната схема отговаря едновременно на следните изисквания:

- осигуряване на обществен транспорт в кварталите „Комлука“ и „Клуцохор“;
- гарантиране на преки и удобни връзки между всички зони на Сливен, според нуждите на потоците; -избягване на пренатрупване на предлагането на услугата по някои от градските артерии и много слабо или изцяло липсващо транспортно обслужване в други райони;
- съобразяване на часовете за тръгване с нуждите на пътническия поток и осигуряване на повече транспортни средства в сутрешните и следобедните часове на работните дни.

Внедряването на Интегрирана билетна система с билети за еднократно пътуване, билети за пътуване по време и абонаментни карти цели улесняване на гражданите и водачите. Основна дейност на проекта е цялостното подновяване на автобусния парк, чрез закупуване на 27 нови дизелови автобуси.

Изводи и препоръки

Транспортната мрежа в община Сливен е добре развита и в по-голямата си част се отличава с добро състояние. Тази констатация важи най-вече за републиканската пътна мрежа, докато състоянието на част от общинските пътища е незадоволително, което налага необходимост от предприемане на ремонтни и възстановителни дейности.

Община Сливен се отличава с по-висока гъстота на пътната мрежа, спрямо средната стойност за страната. Високата степен на изграденост на пътната мрежа в общината, задоволява напълно нуждите и потребностите на населението.

Съществуват проблеми, свързани с влошени експлоатационни условия, по отношение на някои участъци особено от общинската пътна мрежа, поради недостатъчни ресурси за поддържането ѝ.

Необходимо е своевременно, а не догонващо провеждане на „спешни“ ремонти, особено на общинската пътна мрежа, така че всички населени места от общината да имат добър достъп до РПМ, осигуряващ интегрираното развитие на общината и пълноценното ѝ функциониране като единен организъм.

1.8.2 Телекомуникации и електронно управление

Достъп до интернет

Информационните и комуникационни технологии са един от водещите фактори за изграждане на конкурентоспособна икономика, основана на знанието и иновациите, за иновативно и приобщаващо информационно общество, осигуряващо високо качество на живот на гражданите. Ефектите и въздействието от развитието и широкото прилагане на ИКТ обхващат всички социално-икономически сектори.

Постепенно ИКТ стават широко достъпни за населението както по отношение на възможностите за достъп, така и по отношение на тяхната цена, като темповете на достъпност нарастват по-отчетливо в периода 2007-2013 г. и малко по-плавно в периода 2013-2019 г. Развитието на модерна цифрова инфраструктура в страната стимулира навлизането на новите технологии и изоставането по свързаност и ползваемост постепенно се преодолява.

През 2013 г. относителният дял на домакинствата с **достъп до интернет** в област Сливен е бил най-нисък в Югоизточен регион (41.1%), но рязко нараства с 34.1 процентни пункта и през 2018 г. вече заема първо място в региона с показател 75.2%. Данните на НСИ за 2019 г. показват, че делът на домакинствата с достъп до

интернет в областта вече е 77.2%, по-висок от средния за страната (75.1%) и още повече от средния за Югоизточен регион (74.7%).

Имайки предвид, че показателят за областта до голяма степен се определя от този за областния център, с основание може да се предположи, че достъпът до интернет на домакинствата в общината е с много по-висок показател от този за областта (липсва официална информация по общини), като все пак се отчита голямата разлика в достъпа между селата и градовете.

Подобряването на достъпа до Интернет съответно повишава и **използваемостта** му и относителният дял на лицата, ползващи редовно Интернет корелира с този на домакинствата, имащи достъп до Интернет. Най-много нараства ползваемостта в област Сливен и през 2019 г. относителният дял на лицата, използващи регулярно интернет (70.8%) е един от най-високите в страната (средна стойност 66.8%) и най-висок в ЮИ регион (средна стойност 63.4%).

Определящо за ползваемостта на интернет са и основните **цифрови умения** на лицата - показател, който се наблюдава в *индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI)*. С показател 24.7% областта заема второ място в ЮИ регион (средна стойност 22.4%), по-нисък от средния за страната (29.4%).

По-бавните темпове на развитие на достъпа до Интернет в България дават предимството да бъде реализиран по-качествено и в момента предоставяният интернет достъп в страната е почти 100% широколентов. Така българските потребители получават услуги с качество над средното за ЕС.

Широколентово покритие

Широколентовото покритие в България е над средните стойности за ЕС, но се наблюдава дисбаланс между гъсто населените места и слабо населените места. През 2019г. разликата се увеличава при леко нарастване на покритието в селата до 60% , а в градовете по-осезателно - до 79.6%, при обща стойност за страната 74.9%, което показва необходимост от целенасочени мерки към селските райони за преодоляване на това изоставане.

Таблица 15: Домакинства с широколентов достъп до интернет в %

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо за страната	53.6	56.5	58.8	62.8	66.9	71.5	74.9
Град	61.1	63.1	66.3	68.1	72.2	75.7	79.6
Село	30.9	36.2	36.0	46.2	49.8	58.0	60.0

Източник: НСИ

Подобно на ситуацията в страната, предоставянето на интернет и електронни услуги в област Сливен и общината е сравнително добро в градските райони, но в

по-отдалечените и слабо населени селски зони, някои територии нямат достъп до интернет.

Това е обяснимо, предвид пазарната логика на предоставянето на широколентови услуги - от гледна точка на потреблението не винаги е икономически изгодно да се инвестира в икономически слаби и изостанали райони, което от своя страна обуславя необходимостта от държавна намеса, за да се защити обществения интерес.

Класификацията на Европейската комисия в „Насоки на Общността за прилагане на правилата за държавна помощ във връзка с бързото разгръщане на широколентови мрежи“ (Насоките на ЕК), дефинира три типа райони в зависимост от вече съществуващото равнище на широколентов достъп, а именно:

- **„Бели райони“** -- без инфраструктура за широколентов достъп или без вероятност такава да бъде развита в период от три години. За тяхното покриване с широколентова мрежа е нужна държавна подкрепа за **насърчаване на целите за регионално сближаване и икономическо развитие**
- **„Сиви райони“** - с един доставчик на широколентов достъп, което се отразява на качеството на обслужването или на цената и на пазарната динамика. Необходим е по-подробен анализ и **внимателна оценка на съвместимостта на държавната подкрепа** за разгръщането на широколентови мрежи.
- **„Черни райони“** - съществуват два или повече доставчика на широколентов достъп, а широколентовите услуги се предоставят при конкурентни условия, т.е. - **не е необходима държавна намеса**

Добрите показатели за област Сливен се дължат на състоянието на достъпа до високоскоростен интернет в община Сливен, в която над 99% от населението имат такъв достъп и едва 0.12 % попадат в „бяла“ зона, а попадащото в „сива“ зона е 1.38% (най-ниско в областта и по-ниско от средното в страната).

Таблица 16: Относителен дял на населението с достъп до високоскоростен Интернет и попадащо в бели и сиви зони -2019 г.

Регион/Област	ШЛИ 30+ mbps	ШЛИ 100+ mbps	Бяла зона	Сива зона
България	97.42%	97.97%	1.59%	2.30%
ЮИ регион	97.35%	98.41%	0.47%	2.43%
Област Сливен	98.36%	98.96%	0.11%	2.47%
Община Сливен	99.24%	99.40%	0.12%	1.38%

Въпреки това, по-отдалечените и слабо населени места в община Сливен са затруднени в своите комуникации и в социален, и в икономически аспект, изолирани от обществения и културен живот. Осигуряването на достъп до он-лайн услуги на хората, живеещи в слабо населените и отдалечени райони, цели преодоляването на тези тенденции и стимулиране на социалното сближаване.

Една добра инициатива в това отношение е тази на Европейската комисия за изграждане на безплатен високоскоростен безжичен Интернет достъп на обществени места WiFi4EU. Инициативата е предназначена за граждани и посетители на ЕС, които ще имат безплатен достъп до безжичен Интернет в паркове, площади, обществени сгради, библиотеки или здравни центрове на територията на Съюза. Wi-Fi точките за достъп могат да бъдат инсталирани от общината и дружеството за инсталиране на WiFi, като се използва ваучер от ЕС.

Община Сливен е сред първите общини в България, класирала се още в първия конкурс по инициативата WiFi4EU през 2018 г., която получава ваучер от 15 000 евро от първата покана на Европейската комисия за насърчаване на безплатен достъп до безжичен интернет – WiFi4EU.

През 2019 г. проектът на общината вече е реализиран Зоните за безплатен достъп са разположени в естествен ред от запад на изток, така че всички жители и гости на града, които минават през новия парк, през цялата централна част на Сливен, покрай фонтана „Кълбото“, през Градската градина и парк „Юнак“, могат да ползват интернет безплатно. **За високоскоростния безжичен интернет са изградени 10 точки за достъп на открито, разположени в 5 зони, които отговарят на всички европейски стандарти.**

Зона 1- С условен център административна сграда на община Сливен, обхваща площадните пространства около сградата на община Сливен; Площад „Хаджи Димитър“; Драматичен театър „Стефан Киров“; Катедрален хлам „Свети Димитър Солунски“; СУ „Пейо Яворов“; Гарнизонен военен клуб; Регионална библиотека „Сава Доброплодни“.

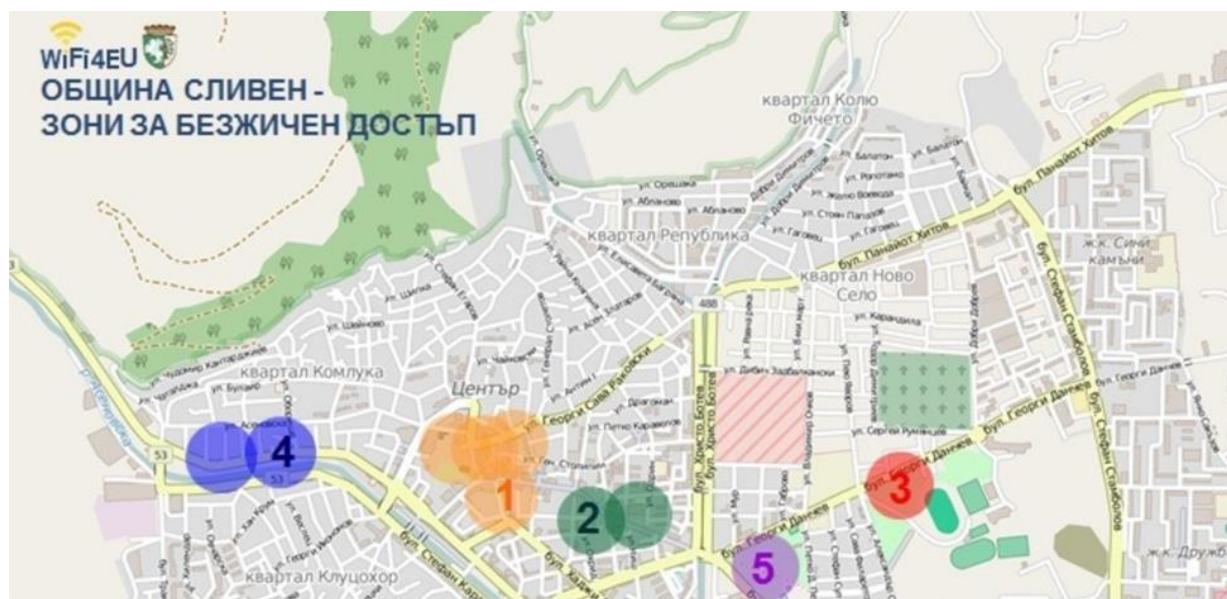
Зона 2- С условен център фонтан „Кълбото“ на площад „Александър Стамболийски“, обхваща площад „Александър Стамболийски“; площад „Добри Желязков- Фабрикаджията“; административна сграда „Печ“; административна сграда „НТС“.

Зона 3- С условен център центъра на розариумите в парк „Юнак“, обхващаща розариуми, зелени площи, алейна мрежа, детски площадки.

Зона 4- С условен център геометричния център на парк „Асеновец“, по протежение и между улиците „Димитър Добрович“ и улица „6-ти септември“, ограничено от изток и запад от границите на парка, обхваща парк „Асеновец“, включително зелени площи, алейна мрежа, детски площадки, спортни и детски съоръжения.

Зона 5- С условен център началото на „Градската градина“ в зоната, заключена между булевард „Георги Данчев“ и булевард „Бургаско шосе“, непосредствено след пресичането им на кръговото кръстовище „Розова градина“, обхваща най-малко Градската градина в целия ѝ обхват, преди „Европарк“.

Чрез схемата се предоставя безплатен Wi-Fi на жителите и гостите на общината на най-посещаваните обществени места на открито и закрито - обществени сгради на публичната администрация, площади, паркове, места за отдих, читалища, библиотеки, театри, училища, и други.

Паралелно с това в града продължават да навлизат дигиталните услуги. За спокойствието и сигурността на гражданите общината използва гарантирана интернет свързаност за проекта за видеонаблюдение. Свързаността обхваща входно-изходните точки и възлови кръстовища, пазара и главната улица на община Сливен. Точките са изградени на бул. „Цар Симеон“ и ул. „Индустриална“, бул. „Бургаско шосе“, ул. „Янко Сакъзов“, бул. „Панайот Хитов“ и ул. „Планинска“, бул. „Тракия“, ул. „Цар Симеон“ и още 13 други. Проектът е съвместен с фирма „Общинска охрана“ и СОТ-Сливен ЕООД.

Освен на тези места телекомът е предоставил и свързаност чрез VIVACOM FiberNet към детските градини и яслите в общината. За този проект са използвали оптична интернет услуга, базирана на оптика до сградата. Характерно за нея е, че достига до всеки адрес по оптичен кабел, което гарантира висока скорост, надеждност и защита на данните. Така защитен и гарантиран високоскоростен интернет имат редица детски градини като ОДЗ „Еделвайс“, СДГ „Калина“, ЦДГ „Теменуга-ЦЕНТЪР“, ЦДГ „Мак“, ЦДГ „Божур“, ЦДГ „Звездица“, ЦДГ „Детски Рай“ 1 и 2 и др.,

Детската млечна кухня - ЦДГ „В.Х. Папазян“ и Комплексът за социални услуги за деца в жк „Българка“.

Изводи и препоръки

- Достъпът до интернет в област Сливен и в частност община Сливен рязко се подобрява в последните години и от последно място в ЮИ регион през 2013 г., през 2019 г. вече е по-висок от средния за страната и още повече от средния за Югоизточен регион.
- Над 99% от населението в общината има достъп до високоскоростен интернет и съвсем малка част от него попада в тн „бяла зона“. Въпреки това, известна част от населението в по-отдалечените и слабо населените места в община Сливен попада в тн „сива зона“ и е затруднено в своите комуникации и в социален, и в икономически аспект, изолирано от обществения и културен живот.
- Община Сливен е една от първите, която кандидатства и се класира още в първия конкурс по инициативата на WiFi4EU на ЕС за насърчаване на безплатен достъп до безжичен интернет на обществени места, с което цели преодоляването на тези тенденции и стимулиране на социалното сближаване. Дигиталните услуги навлизат все повече в ежедневието на населението от общината.

Осигуряването на условия за **разширяване на проникването на ИКТ** извън големите и в **по-слабо населените места и селски райони** ще създаде възможности за по-широк достъп до услуги и информация за населението и бизнеса от периферните територии и ще спомогне за преодоляване на регионалните различия в достъпа до електронни услуги.

Повече съсредоточаване върху разгръщането на широколентовия достъп до интернет в селските райони, съчетано с повече **обучение за придобиване на цифрови умения** и по-нататъшно **развитие на цифровите услуги** биха били от полза за цялостната свързаност на общините и регионите и ще спомогнат за преодоляване на цифровото разделение, което е особено предизвикателство в контекста на фактори като предимно възрастното население в обезлюдените селски райони.

Осигуряването на **съвременни електронни услуги за бизнеса и гражданите** и постигане на т.нар. цифров растеж изисква разгръщане и развитие на мрежите за достъп до високоскоростен и свръх-високоскоростен интернет. Дисбалансите по отношение на широколентовото покритие водят до ниско търсене и използване на интернет и електронни услуги. Факт е, че региони, които изостават в цифровото си развитие, изостават и в своето социално-икономическо развитие. Налице е риск те да останат „информационно откъснати“, което да задълбочи другите различия. Допълнителното съсредоточаване върху разпространението на широколентов достъп до интернет в периферните и селски райони, както и върху развитието на

умения и услуги в областта на цифровите технологии ще повлияе положително на цялостната свързаност на териториалните единици в държавата и *общината*.

Електронното управление все повече ще навлиза в предоставянето на услугите от общината и нейното ориентиране към т.нар. развитие на „умна община“ и „умен град“ следва да продължи.

1.8.3 Водостопанска инфраструктура

Водоснабдяване

Основен водоизточник на питейна вода за община Сливен е язовир „Асеновец“, изграден на площ от около 1 100 декара по поречието на р. Асеновска. Освен от язовир „Асеновец“, гр. Сливен се водоснабдява и посредством подпочвени води, които се черпят от шахтови и тръбни кладенци в терасата на р. Тунджа (водоснабдителни системи „Тунджа“, „Мечкарево“ и „Гергевец“).

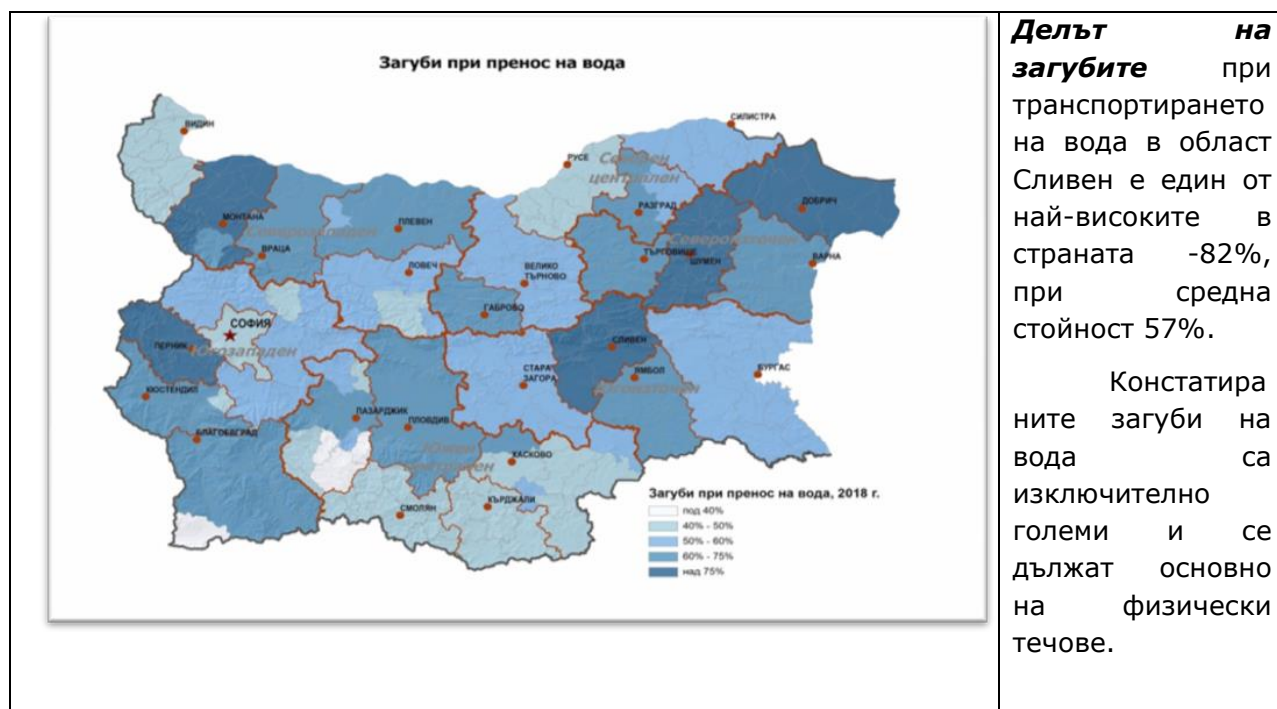
Полезният обем на язовир „Асеновец“ е 28 млн. м³ вода, но към средата на 2020 г. (втора поредна година без валежи) наличните количества са по-малко от половината от капацитета му. При сравнение на отношението на обема на ползваните води от яз. Асеновец през периода 2011– 2015 г. (около 22 000 000 м³) със средногодишния приток в язовира, е установено, че делът на общо използваните води спрямо средногодишния естествен отток на реката е около 59%, което поставя водното тяло във висок воден стрес. Планът за управление на речните басейни в Източнобеломорски район отбелязва, че ако яз. Асеновец е единствения водоизточник, водното тяло се поставя във висок воден стрес, т.е. използваната от язовир Асеновец вода е на границата на допустимото водоползване.

Водоснабдителна система „Тунджа“ включва 24 броя тръбни и шахтови кладенци, разположени в три реда с проектен дебит $q = 525$ l/s. Вододайната зона Мечкарево представлява система от 21 броя кладенци (с очакван дебит - 387 l/s), обособени в 3 групи. Водоснабдителната зона Гергевец се състои от 11 броя тръбни кладенци с дебит – 200 l/s. Съпоставяйки дебитите на водоизточниците и необходимото водно количество се налага извода, че използваната от подземните водоизточници „Тунджа“, „Мечкарево“ и „Гергевец“ вода не е в състояние да захрани цялата водоснабдителна система (ВС) Сливен, което потвърждава необходимостта от рехабилитация и повишаване ефективността на експлоатацията на съществуващите вододобивни системи от подземни източници.

Всички населени места в община Сливен са водоснабдени, но на територията на някои от тях се наблюдава недостиг на питейна вода. Този проблем е най-силно изразен в селата Новачево, Градско, Бяла, Раково и Ичера. По последни данни на НСИ, през 2018 г. **относителният дял на водоснабденото население** в община Сливен е 99.94%, при средна стойност за страната 99.95%, а с **режим на водоснабдяване** са били 1.95% от населението на общината, което е по-високо от средния процент за страната (1.07%).

Проблем във водоснабдяването на общината са констатираните трайни отклонения в **качеството на водата** за питейни нужди по показателя "мътност". Превишенията по показателите "мътност" и манган имат сезонен характер. Получават се при интензивен приток на сурова вода в чашата на язовирното езеро при валежи и снеготопене. Причина за това е, че водата за питейни нужди от язовир Асеновец се подава във водопроводната мрежа без пречистване. Пречиствателната станция за питейни води (ПСПВ) Сливен е незавършена, не функционира и не е въведена в експлоатация. Причината за това е, че не са изградени довеждащи водопроводи до нея и от пречиствателната станция до съществуващите резервоари на ВС Сливен. В селата Панаретово, Камен, Бозаджи, Чокоба, са регистрирани и наднормени концентрации на нитрати. Показателите с отклонения основно се дължат на неефективността на обеззаразяването на водата в тези зони, на недоброто състояние на CO₃, както и на остарялата водопроводна мрежа.

Фиг. 16: Загуби при пренос на вода по области, 2018 г.

Източник: Социално-икономически анализ на районите-МРРБ, 2019 г

Водопроводите са полагани през 60 - 70-те години. Както състоянието, така и материала, от който са изработени тръбите, са причина за чести аварии, големи загуби и влошено качество на питейната вода. Необходимостта от реконструкция и модернизация на остарялата водопроводна мрежа с цел намаляване на големите загуби на питейни води и повишаване ефективността на водоснабдителните системи не търпи отлагане.

По-задълбочените проучвания на водопроводната мрежа, изготвените прединвестиционни проучвания и най-вече при изготвянето на Генерални планове за агломерации над 10 хил. екв. жители, където са били изработени и хидравлични модели на водопроводната и канализационната мрежа, дават основание да се твърди, че около 80% от загубите на вода се дължат на физически и технологични загуби, а 20% от загубите са търговски загуби (кражби, неотчитане и грешно измерване).

Изводи и препоръки

Водоснабдителната инфраструктура в община Сливен е добре изградена като обхват (всички населени места са водоснабдени, с висок дял на водоснабденото население), но качеството на предоставяните услуги не отговаря на съвременните изисквания. Констатира се: Несъответствие с Директива 98/83/ЕО – отклонение в качеството на водата за питейни нужди; Риск от недостатъчност на подаденото водно количество - голям брой аварии, водещи до прекъсване на водоподаването и вероятен воден стрес на водното тяло (яз. Асеновец); Несъответствие с Директива 2000/60/ЕО, член 4 - водопроводи, генериращи големи водни загуби, причинени от състоянието на тръбите.

Необходимо е реализиране на Проекта за ВС Сливен, предложен в „Регионалното прединвестиционно проучване (РПИП) за обособената територия, обслужвана от ВиК Сливен“:

- Завършване и пускане в експлоатация на пречиствателната станция за питейни води (ПСПВ) Сливен -проектен обем 850 l/s; Изграждане на нови довеждащи водопроводи до ПСПВ и връзки от ПСПВ до съществуващите резервоари, вкл. изграждане на преливна система от резервоара до съществуваща канализационна шахта - НВ 10 000 м³ - общо 4 278 m; Доизграждане на НВ 10 000 м³ до ПСПВ Сливен; Реконструкция на тръбните връзки в сухите камери на резервоарите - общо 2 броя;
- Реконструкции на довеждащи водопроводи, вкл. 560 m до и от удароубиватели шахтови гасители и реконструкция на довеждащ водопровод от система Мечкарево - общо 9 140 m;
- Реконструкция на съществуващи помпени станции – подмяна на помпени агрегати в системите „Тунджа“, „Мечкарево“ и „Гергевец“- общо 70 броя;
- Частична реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа на гр. Сливен, вкл. кв. „Речица“ - общо 27 491 m и реконструкция на сградни водопроводни отклонения- 733 броя.
- Изградено и въведено в експлоатация е водоснабдяване на кв. „Ново село“.

Изпълнението на представените инвестиционни намерения ще доведе до пълно съответствие с Директива 98/83 ЕО, Директива 2000/60/ЕО и Националното законодателство и до намаляване на загубите на вода във водоснабдителната система, с което може да се постигне по-нисък воден стрес от използването на язовира като водоизточник. Изграждането на нови и реконструкция на съществуващите довеждащи водопроводи до ПСПВ и връзки от ПСПВ до съществуващите резервоари ще окаже пряко влияние върху водните загуби; ще се намалят разходите за отстраняване на аварии и постигане на целите за опазване на водните ресурси в района и страната.

Предложената реконструкция на съществуващите помпени станции чрез подмяна на помпени агрегати в системите „Тунджа“, „Мечкарево“ и „Гергевец“ ще доведат до по-висока ефективност на водния ресурс и справяне с последствията върху водите от изменението на климата и адаптация към риска от засушаване; ще се постигне оптимизиране на процеса на водоподаване като се ограничат случаите на аварии и същевременно постигане на намаляване на енергопотреблението (разхода квтч/ м³) и намаляване на емисиите на CO₂; намаляването на загубите на вода в системата рефлектира пряко върху повишаване на устойчивостта на водоизточниците и ефективността на системата. С реализирането на инвестиционната програма ще се осигури равномерно водоподаване, както при настъпване на климатични промени, така и при свлачищни и земетръсни явления.

Освен така предложените инвестиционни намерения за ВС - реконструкция на мрежите, резервоарите и ПС, се предвижда и проект за повишаване ефективността на системите. Проектът включва доизграждане на системата „СКАДА“, с което ще се осигури непрекъснатост на водоснабдяването за град Сливен и общината и ще окаже пряко влияние върху водните загуби; ще се намалят разходите за отстраняване на аварии и опазване на водните ресурси на планетата. Предложените инвестиционни проекти са устойчиви на рисковете от климатичните промени. При засушаване има възможност да се осигури непрекъснато водоподаване на необходимото количество питейна вода с качество, съгласно Директивите на ЕС

1.8.4 Отвеждане и пречистване на отпадъчните води

Изградеността на канализационната мрежа в община Сливен изостава в сравнение с водопроводната мрежа, сходно със ситуацията в цялата страна. По последни данни на НСИ, през 2018 г. населението, свързано с обществена канализация е 72.5% от населението на общината, по-високо от средния показател за областта /65.3%/ , но по-ниско от степента на отвеждане на отпадъчните води средно за страната /76.2%/ , която в сравнение с други европейски страни е една от най-ниските. **Всички отведени отпадъчни води се пречистват** и населението, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) в община Сливен е 72.5%, което е по-високо от средния показател за страната (63.9%) и още повече от този за областта (57.4%).

Канализационна мрежа е изградена само в гр. Сливен и 93,50 % от населението на агломерация Сливен са присъединени към нея. По-малко от 1% ползват водоплътни изгребни ями, като отпадъчните води от тях се пречистват в ПСОВ Сливен. В останалите населени места на общината няма изградена канализация и те са на септични ями.

Изградената канализационна система на гр. Сливен е смесена - отпадните битови, дъждовни и индустриални води, се отвеждат в общ канал. Поради малките диаметри на канализационната мрежа при интензивни валежи се случват наводнения на сутерените на прилежащите сгради, породени от невъзможността мрежата да поеме количествата оттичащи се дъждовни води. Състоянието на канализационната мрежа е задоволително, но експлоатационният срок на материалите, от които е изградена, изтича. Преобладаващите тръби са бетонни като във всички мрежи процентът им е повече от 50% от общата дължина на мрежата. Голяма част от старите канализационни отклонения за гр. Сливен са от бетонови тръби, което налага необходимостта от поэтапната подмяна на бетонните профили на канализационната мрежа, както и от нейното доизграждане и реконструкция. Новите се изпълняват от пластмасови тръби и фасонни части.

С добро състояние на канализационната мрежа се отличават кварталите „Сините камъни“ и „Дружба“, където мрежата е изградена съобразно съвременните условия и изисквания.

В допълнение е стартирало изпълнението на **голям инфраструктурен ВиК проект, обхващащ и община Сливен. „Водоснабдяване и канализация - Сливен“** ООД през септември 2019 година по процедура „Изграждане на ВиК инфраструктура“ на обща стойност 133 326 939,91 лв. със срок 51 месеца. Проектът ще се реализира на обособената територия на „Водоснабдяване и канализация- Сливен“ ООД, която съвпада с административните граници на област Сливен и в частност - на териториите на следните агломерации и водоснабдителни системи към тях: Агломерация Сливен, вкл. кв. Речица (BGAG67338_00) и Агломерация Нова Загора (BGAG51809_00).

Проектът предвижда рехабилитация, ремонт и изграждане на 58,15 км водопроводна мрежа и 44,79 км канализационна мрежа, реконструкция на пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) Сливен на Агломерация Сливен и ПСОВ-Нова Загора на Агломерация Нова Загора.

Дейностите в рамките на Агломерация Сливен, вкл. кв. Речица включват:

Водоснабдяване:

- Изграждане на нови довеждащи/хранителни водопроводи;
- Реконструкция на довеждащи водопроводи;
- Основен ремонт на съществуващи помпени станции и други съоръжения;
- Подмяна на помпите и включването им към СКАДА;
- Основен ремонт на водопроводна мрежа.

Канализация:

- Изграждане на главни колектори и второстепенна мрежа, канализационна помпена станция (КПС) и тласкател в кв. Речица;
- Доизграждане и реконструкция на канализационна мрежа с висока инфилтрация в гр. Сливен.

Пречистване:

- Реконструкция на ПСОВ-Сливен.

Проектът ще допринесе за повишаване ефективността на ползване на водите, намаляване загубите на вода във водопреносните мрежи и изпълнение на задълженията по Директива 98/83/ЕО на Съвет от 3 ноември 1998 г. относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека, на обособената територия, обслужвана от „ВиК „Сливен“ ООД.

Чрез изпълнението на определените мерки по компоненти Водоснабдяване, Отвеждане на отпадъчните води и Пречистване на отпадъчните води ще бъдат постигнати следните резултати:

- Намаляване загубите на вода по довеждащи и разпределителни водопроводи и постигане на устойчивост на водоснабдителната система;
- Подобряване на качеството на водата, предназначена за питейни нужди, съгласно Директива 98/83/ЕО;
- Подобряване качеството на повърхностните води;
- Опазване на водните ресурси;
- Постигане на съответствие с Директива 91/271 ЕИО за пречистване на градски отпадъчни води.

Изводи и препоръки

Инфраструктурата за отвеждане и пречистване на отпадъчните води в община Сливен е недостатъчно изградена. В кв. „Речица“ няма изградена канализационна система. Той се намира в близост до вододайните зони на системата - „Тунджа“ и „Мечкарево“, които са основен източник на питейна вода за град Сливен при критични водни нива на язовир Асеновец. И двете зони са разположени на 1,3 до 1,7 km южно от квартала, и на един воден хоризонт на подпочвените води. Замърсените подпочвени води от квартала влошават качествата на питейната вода за гр. Сливен и са основна причина за несъответствие с Директива 98/83/ЕО.

Предложените инвестиционни предложения целят постигане на пълно съответствие с Директива 91/271 ЕИО, по-добро управление на водите, постигане на по-добър екологичен статус, по-висока ефективност на водния ресурс и справяне с последствията върху водите от изменението на климата, както и с оглед постигане на съответствие с нормативната база на ЕС.

1.8.5 Енергийна инфраструктура, ВЕИ и енергийна ефективност

Електроснабдяване

Основен източник за електрозахранване на община Сливен се явява електроенергийната система на страната, посредством районната мрежа 110 кв. На територията на общината функционират 5 районни подстанции 110/20 KV –п/ст „Сливен градска“, п/ст „Речица“, п/ст „Сливен индустрия“, п/ст „Бинкос“ и п/ст „Комуна“. Изградената ТЕЦ „Сливен“ с мощност 30 MW, се използва главно за топлоснабдяване на общинския център.

Оразмерявана във време на по-големи товари, мрежата 110 кв в района се характеризира с добро състояние и има капацитет да поема натоварвания, което се явява потенциално благоприятно условие в процеса на икономическото развитие на общината. Необходимост от доизграждане и реконструкция на електроразпределителната мрежа 20KV би се появила в районите с потенциал за развитие на туристическия сектор. Съществен проблем се явява състоянието на тази мрежа във вилната зона на гр. Сливен, където качеството на електрозахранването е ниско и не отговаря на съвременните стандарти и изисквания за сигурност и качество на захранването.

Перспективното развитие на електроенергийната инфраструктура в община Сливен е насочено към повишаване на качеството на електрозахранване и намаляване на технологичните загуби. Това е свързано с изграждане на нови кабелни линии и подмяна на кабелни линии средно напрежение с изтичащ срок на експлоатация; изграждане на нови трансформаторни постове и/или възлови станции, подмяна на съществуващи с изтичащ срок на експлоатация; изграждане на нови кабелни линии и подмяна на кабелни линии ниско напрежение с изтичащ срок на експлоатация; поетапно заместване на изведени въздушни ел. проводни СрН с изграждане на кабелни линии СрН, изграждане на заместващи БКТП; развитие на прилежаща кабелна мрежа НН, прилагане на системи за дистанционно отчитане на електроенергията; подмяна на въздушни електропроводи НН чрез кабелни.

Предстои извеждане на въздушните електропроводи в кв. Речица и изграждане на нов кабел СрН в замяна; в дългосрочен план се предвижда кабелиране на участъците от въздушната мрежа СрН в регулационните граници на населените места; предстои частична реконструкция на въздушна мрежа НН към кабелна мрежа НН в кв. Ново село.

Според отчетеното до момента и прогнозно нарастване на товарите в дългосрочен план, на територията на община Сливен не се предвижда изграждането на нови подстанции 110/20kV . В дългосрочен план се предвижда преминаване на 20 KV напрежение на всички районни подстанции ВН/СрН на територията на общината.

Възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност

За производството на **алтернативна електрическа енергия** в страната се използват водна, вятърна и слънчева енергия, в зависимост от специфичните

природни условия за всеки регион. Природните условия в ЮИР са по-благоприятни за използване на слънчевата енергия, каквито са и повечето изградени мощности на ВЕИ на неговата територия. Област Сливен попада в район със сравнително висока средна продължителност на слънчевото греене, което дава възможност енергийното потребление в бита и услугите да бъде намалено значително чрез използването на слънчевата енергия, както в ремонтирани, така и в новопостроени сгради. Слънчевите термични системи за топла вода са подходящи за обществени сгради (болници, детски градини, социални домове), както и за стопански обекти.

По-голямата част от ВЕИ, поради по-малките си мощности отдават енергията си в електроразпределителната мрежа, такива са и изградените мощности на ВЕИ в община Сливен.

Особено активен по отношение усвояването на вятърната енергия в общината е периода 2004-2008 г., когато в община Сливен са изградени 12 вятърни електроцентрали (ВяЕЦ) с обща мощност 7,93 MW. През следващите 10 години се изграждат още 4, с което общата им мощност почти се удвоява, достигайки 13.2 MW. Това е и целият потенциал на вятърната енергия, усвоен за областта, защото в цялата област Сливен има само още една вятърна електроцентрала – в община Котел, с мощност 2 MW.

Много по-активно се усвоява потенциала на слънчевата енергия, започнал особено интензивно от 2011 г. През 2018 г. в община Сливен вече са изградени 84 броя (над 60% от всички в областта) фотоволтаични централи (ФтЕЦ), с обща мощност 57.9 MW, което представлява 66% от изградените мощности на слънчева енергия в областта. За сравнимост е потърсен показател, условно наречен „плътност на изградените мощности на ВЕИ“. Община Сливен се оказва с един от високите показатели за страната- почти 52 MW/1000 km², при средна стойност за страната 37.7 MW/1000 km². През 2020 г. броят на фотоволтаичните централи в община Сливен нараства до 132, с обща мощност 59.2 MW. В бъдеще предстои повишаване дела на използване на слънчевата енергия.

Ниската **енергийна ефективност** в страната е проблем, изискващ непрекъснати мерки за подобряването ѝ. Съгласно чл.12 от Закона за енергийната ефективност общините разработват и приемат програми по Енергийна ефективност (ЕЕ), съответстващи на целите, заложили в актовете по чл 5, ал. 3, т. 1–4 от закона, свързани с подобряване на енергийните характеристики на сградите.

Заложените в програмите за ЕЕ мерки са много и разнообразни – както тези за подобряване на енергийните характеристики на сградите, така и мерките по сградните инсталации. Най-често изпълняваните мерки за ЕЕ са 8 типа. Четири от тях са свързани с подобряване енергийните характеристики на сградите, като тук се включват: подмяна на дограма (прозорци и врати); топлинно изолиране на под; топлинно изолиране на таван/покрив; и топлинно изолиране на външни стени. Отделно се отчитат други четири мерки: енергоспестяващи мерки (ЕСМ) по системи за УО; ЕСМ за оползотворяване на ВИ; ЕСМ по системите за осветление и ЕСМ за вътрешно отоплителни инсталации (ВОИ).

Наблюдава се предимно изпълняване на ЕСМ по сграден фонд, като приоритетно се прилагат мерки по ограждащите конструкции на сградите - топлинна изолация и подмяна на дограма. Поради възможности за финансиране на проекти по енергийна ефективност се изпълняват и значителен брой проекти за подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление (УО) и парковото осветление, монтаж на котли на биомаса/дървесни пелети, слънчеви колектори за БГВ и др. Най-голямо спестяване на енергия и горива се постига чрез топлоизолацията на външни стени и топлоизолацията на покриви. Тези два типа мерки, заедно с ЕСМ за енергия от ВИ, са водещи и по отношение спестяванията на парникови емисии.

На територията на община Сливен се провеждат целенасочени мерки за повишаване енергийната ефективност на обществените обекти и сградния фонд. Тези мерки са насочени към оптимизиране на уличното осветление посредством въвеждането на системи за автоматично управление и монтиране на енергоспестяващи осветителни тела. За повишаване енергийната ефективност на сградите се реализират дейности по тяхното саниране и обновяване технологичните параметри на отоплителните инсталации.

Годишният отчет за изпълнение на Програмата за ЕЕ на община Сливен през 2019 г. отбелязва изпълнението на предвидените в нея мерки. За 2 административни сгради са изготвени доклади за обследване на ЕЕ, без да са изпълнени мерки за повишаване на ЕЕ. За три детски градини и спортен комплекс „Асеновец“ в град Сливен са изготвени такива доклади и са изпълнени предвидените мерки за ЕЕ. Изпълнено е и обследването за ЕЕ на алеи междублоково пространство на кв. „Клуцохор“, гр. Сливен, без да са приложени мерки за ЕЕ.

В периода 2018-2019 са поставени 113 осветителни тела в 22 населени места в общината и се е извършила реконструкция на осветлението в квартал "Клуцохор". Изградена е мрежа за улично и парково осветление в кв. „Стоян Заимов“- север в Сливен - монтиране на 27 стълба с LED осветление за улиците в квартала и 17 пониски стълба за парково осветление. В района има жилищни блокове, лечебно заведение, висше учебно заведение и студентско общежитие, на които чрез инвестицията се решава дългогодишен проблем с осветлението на обществените места.

Много от функциониращите предприятия в индустриалния сектор предприемат мерки за повишаване на енергийната ефективност в съответното производство, което води до изключително благоприятен ефект в стремежа към повишаване конкурентоспособността на предприятията.

Газоснабдяване

През територията на област Сливен преминава южният клон на газопреносната мрежа за страната и град Сливен получава газоснабдяване посредством изградено отклонение от газопреносната мрежа и автоматична газорегулаторна станция (АГРС).

Газоразпределителната мрежа в община Сливен се състои от три основни клона, изградени в периода 1988- 1992 г. От 2000 г. се наблюдава процес на масова газификация на промишлените предприятия в общината, като средствата за газопроводните отклонения се осигуряват от самите предприятия. Изградената газоразпределителна мрежа в община Сливен е с дължина над 56 км, като в периода 2007-2011 г. са изградени около 20 км и се захранват всички по-големи промишлени предприятия и обществено-административни сгради. От АГРС „Сливен“ поэтапно е осъществена газификацията на оранжерии и промишлени обекти до кв. Речица, голяма част от промишлените предприятия в Южна промишлена зона и около ул. „Новозагорско банско шосе“, обществено-административни и промишлени обекти около Асеновска река, както и административни, спортни, детски и битови сгради в югоизточната част на града.

През последните години са реализирани 36 км от общата газоразпределителна мрежа за нуждите на битовото газоснабдяване. Газифицирани са кв. "Руски", "Дружба", "Сини камъни", ул. "Радой Ралин", бул. "Г. Данчев", част от бул. "Ген. Скобелев", ул. "Димитър Пехливанов-Добрович" и др. Параметрите на последно изградените газопроводни отклонения позволяват включването на нови бъдещи потребители, но както и в цялата страна, битовата газификация напредва бавно.

През 2013 г. броят на газифицираните домакинства е бил 65, а през 2018 г.- 104, което представлява 0.22% от домакинствата в общината, при 0.96% за областта и 3.12% за страната. Този факт е обясним, предвид централизираното топлоснабдяване на града от ТЕЦ „Сливен“, но тук се намесват и фактори като високата начална цена за инвестиция в газовата инсталация, непреодолима за голяма част от българските домакинства, и вероятно недостатъчна осведоменост за по-ниските разходи като консумативи при потребление на природен газ.

Развитието на газоразпределителната мрежа в бъдеще следва да се осъществява както по отношение на промишлеността, така и по отношение на обществените сгради и домакинствата.

Предвижданията на идейния проект за газификация на гр. Сливен са за постепенно навлизане в нетоплофицираните квартали на гр. Сливен- кв. „Клуцохор“, кв. „Комлука“, кв. „Ново село-север“, кв. „Ново село-юг“, кв. „Кольо Фичето“, жк „Българка“ и кв. „Речица“, като перспективите са за постепенно обхващане на целия град. Не се предвижда проектиране и изграждане на нови междуселищни разпределителни газопроводи на територията на община Сливен. При доказана инвестиционна привлекателност, могат да бъдат газифицирани чрез компресиран природен газ (КПГ) и други потенциални потребители в други населени места на територията на общината, които са отдалечени от изградената газоразпределителна мрежа.

Изводи и препоръки

- Електроенергийната мрежа в община Сливен се характеризира с добро техническо състояние и има капацитет да поема допълнително

натоварване, свързано с бъдещото развитие на общината. Съществува необходимост от доизграждане и реконструкция на електропреносната мрежа в районите с потенциал за развитие на туризма, както и във вилната зона на гр. Сливен, където се наблюдават проблеми с качеството на електрозахранването.

- Община Сливен разполага с потенциал за получаване на алтернативен вид енергия, който активно усвоява най-вече с изграждане на фотоволтаични централи. 60% от общия брой обекти, използващи слънчевата енергия в областта, са разположени на територията на община Сливен, а мощността им представлява 66% от тази на ВЕИ в цялата област.
- Едно от направленията, които ще бъдат активни за инвестиции в Европа през следващите години, е възобновяемата енергия и Сливен трябва да се възползва от потенциала си за производство на зелена енергия.
- Съществува необходимост от повишаване на енергийната ефективност, както на обществените сгради и на жилищния фонд, така и на промишлените предприятия в общината.
- Наблюдава се постоянно увеличаване на броя на газифицираните потребители в битовия и промишления сектор на общинско ниво; Параметрите на изградената газоразпределителна мрежа позволяват включване на бъдещи абонати; Необходимо е изграждане на газоразпределителна мрежа на територията на нетоплофицираните квартали на гр. Сливен.
- Изграждането на нови газопроводни отклонения и/или присъединяването на нови абонати към съществуващите, е важна предпоставка за подобряване на бизнес средата и за повишаване конкурентоспособността на предприятията в общината.

Децентрализираното **производство на енергия от ВЕИ** или използването на слънчевата, вятърната, геотермалната енергия и биомасата съобразно местния потенциал и нужди е сектор с големи перспективи в страната, в частност и за община Сливен. По този начин се избягват разходите, свързани с присъединяване към мрежите и загуби по пренос и разпределение на енергия.

Повишаването на **енергийната ефективност** е най-сериозното предизвикателство в областта на енергетиката. Многостранните ползи от енергоспестяването, са безспорни:

- **Ограничаване на климатичните промени** - спестяването на енергия е възможно най-бързият и разходоефективен път за постигане на националните стратегически цели за борба с климатичните промени, гарантиране на енергийната сигурност и постигане на устойчиво икономическо и социално развитие;

- **Конкурентоспособност, заетост и възстановяване на икономиката** - спестяването на енергия ще направи българската индустрия по-конкурентна и българските граждани по-благосъстоятелни;
- **Борба с енергийната бедност** - част от българските граждани имат затруднения с разходите си за потребена енергия, които представляват значителен дял от приходите им. Подпомагането на тези граждани да намалят енергийната си консумация по разходоефективен начин е най-подходящият начин за решаване на този проблем.

Разработваните и изпълнявани от общините Програми по ЕЕ и Програми за насърчаване използването на БЕИ дават своите резултати, но е необходим механизъм за стимулиране изпълнението на заложените в тях амбициозни мерки.

Замяната на използваната електрическа енергия за отопление с високоефективни уреди на **природен газ** ще допринесе за повишаване на енергийната ефективност, предвид факта, че използването на природен газ за отопление и битови нужди изисква три пъти по-малко енергия в сравнение с използването на електрическа енергия. Изисква се много грижлива политика от страна на държавата, за да намери баланса между икономическите възможности на населението и глобалните екологични цели, респективно поетите национални ангажменти за намаление емисиите на CO₂.

Потенциалът на област Сливен за използване на вятърна и слънчева енергия е много добър. Енергийната прогноза за област Сливен, базирана на съществуващите възможности, предвижда производство на 200 MWh зелена енергия, което е почти по около 1 KWh/жител на областта. Достъпът до екологично чисти и надеждни енергийни източници на конкурентни цени е важен фактор за конкурентоспособността на областта, особено в светлината на "Зелената сделка". Увеличаването дела на енергийното производство от възобновяеми енергийни източници /ВЕИ/ е европейски и национален приоритет, който интегрира усилията за подобряване състоянието на околната среда и енергийната ефективност, както в страната, така и в областта, и в частност - община Сливен.

1.9 Състояние на околната среда, влияние на глобалните климатични промени, природни рискове, рискови територии и зони

1.9.1 Компоненти и фактори на околната среда

Качество на атмосферния въздух

Рамковата директива 96/62/ЕС за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух. Основните групи антропогенни дейности, имащи отношение към замърсяване на атмосферния въздух, са: промишлени дейности; автомобилен трафик; комунално-битов сектор – използване на твърди и течни горива за отопление през зимния сезон; строителни и ремонтни дейности и др.

Източниците на емисии на ФПЧ_{10} в град Сливен са дефинирани в три отделни групи:

- Битово отопление;**
- Транспорт;**
- Промисленост.**

Резултатите от мониторинга в АИС Сливен показват, че концентрациите, превишаващи средноденонощната норма за опазване на човешкото здраве (СДНОЧЗ), са регистрирани основно през отоплителния сезон, което определя и битовото отопление като основен източник на ФПЧ_{10} на територията на град Сливен, отнасящо се за всички жилищни райони.

Най-значително е то за ж.к. Клуцохор и ж.к. Ново село, където е в състояние самостоятелно да доведе до СД концентрации от над $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$, превишаващи 2 пъти праговата стойност на СДН от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. В същото време в топлофицираните жилищни комплекси на гр. Сливен битовото отопление може самостоятелно да доведе до приземни концентрации между $30\text{-}35 \mu\text{g}/\text{m}^3$, без да превишават ПС на СДНОЧЗ.

Влиянието на транспорта е умерено за град Сливен. В ЦГЧ, около най-натоварени кръстовища, той може самостоятелно да доведе до СД концентрации от $10\text{-}15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и по този начин да допринесе за допълнително увеличаване на максималните 24-часови концентрации. В останалите рецепторни точки транспортът създава самостоятелно максимални СД концентрации в границите от $2\text{-}5 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Влиянието на промишлеността е слабо до незначително за всички жилищните райони на Сливен в рамките на $1 - 2 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Относителното разпределение на максималните СД концентрации на ФПЧ_{10} по групи източници е сходно с горното.

Битовото отопление се налага като основен източник, предизвикващ превишаване на СДН, с относителен дял от 87.4%, а относителният дял на транспортното замърсяване за формиране на СД концентрации е 10.8%. Влиянието на транспорта е по-силно за районите, разположени в близост до натоварени транспортни артерии (около бул. „Бургаско шосе“, бул. „Братя Миладинови“ и бул. „Панайот Хитов“), където относителният му дял достига 70-80%. В по-отдалечените от основните булеварди жилищни райони относителният дял на транспорта е около 10%. Относителният дял на промишлените източници при формиране на максимални СДК на ФПЧ_{10} е 1.8%.

Абсолютните стойности на средногодишните концентрации на ФПЧ_{10} за жилищните райони показват, че източниците на ФПЧ_{10} в град Сливен не са в състояние да доведат до превишаване на СГН от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Най-високи стойности се регистрират в нетоплофицираните жилищни комплекси ($20\text{-}30 \mu\text{g}/\text{m}^3$), но те остават под праговата стойност на СГН. За топлофицираните комплекси СГ концентрации на ФПЧ_{10} , които се отчитат, са в границите до $10\text{-}15 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

За адресиране на транспорта като източник на замърсяване на атмосферния въздух в община Сливен по ОПОС е подготвено проектно предложение за обновяване на превозните средства, обслужващи обществения градски транспорт в Община Сливен, чрез закупуване на 4 бр. нови електрически автобуса, които се приемат за най-екологичния вид превозни средства и 6 бр. нови тролейбуса с подобрена енергийна ефективност. Новите електробуси и тролейбуси ще заменят най-остарелите и амортизирани превозни средства от съществуващия автопарк на общинския превозвач, като електробусите ще обслужват най-натоварените 3 броя крайградски линии.

Основни изводи и препоръки за подобряване на КАВ – по отношение на ФПЧ_{10}

Въз основа на извършения дисперсионен анализ е констатирано, че водеща роля в замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ_{10} , с 51.26% дял, се пада на група източници „битово отопление“, в резултат от изгарянето на твърди горива в домакинствата. Това е проблем за всички по-големи градове в страната, което води до поддържане на високо фоново ниво, чийто принос при формиране на средногодишните концентрации за територията на Община Сливен също е значителен – 35%.

За територията на Сливен като цяло, влиянието на автомобилния транспорт върху замърсяването на атмосферния въздух с прах и ФПЧ_{10} е 13%. В същото време за зоните в непосредствена близост до натоварени пътни артерии, то може да достигне до 80%.

Влиянието на промишлеността е незначително, предвид високата степен на газификация в сектора и спазването на най-добри налични техники.

Изпълнението на мерките в последните години показва подобрене в КАВ спрямо базовата 2013 г. Постигнато е снижаване на максималните средноденонощни концентрации на ФПЧ_{10} , но все още броят на регистрираните превишения на СДК надвишава допустимата норма (81 бр. превишения при допустими 35). Това определя необходимостта от предприемане на нови действия, които да бъдат приоритетно насочени към намаляване на емисиите на ФПЧ_{10} от изгарянето на твърди горива в домакинствата.

Вторият тип мерки следва да бъдат насочени към поддържане добро състояние на пътна мрежа и намаляване образуването на нанос по пътните платна.

За снижаване нивата на ФПЧ_{10} към 2020 г. е необходимо преди всичко **намаляване емисиите на фини прахови частици (ФПЧ_{10}) от битовото отопление** чрез прилагане на мерки за:

- **Повишаването на енергийната ефективност на сградите**– саниране на 60% от многофамилните жилищни сгради. Тази мярка следва да бъде насочена към жилищните райони с висока гъстота на населението и преобладаващо многоетажно жилищно строителство.
- **Поетапно газифициране на битовия сектор.** Приоритетно изграждане на газопреносна мрежа в нетоплофицираните квартали на гр. Сливен (Клуцохор, Комлука, Ново село, Речица и др.).
- **Въвеждане на изисквания към качеството на твърдите горива,** предлагани за отопление на пазара.
- подмяна на печките за твърди горива с по-ефективни.

Води

Рамковата Директива за водите регламентира нов подход в управлението на водите, като въвежда екологични норми и цели за качеството, обезпечаващи структурата и функционирането на водните екосистеми.

Основните принципи при опазване на водите са:

- Недопускане заустването на непречистени отпадъчни води във водни обекти – изкуствени и естествени водоприемници, което се постига чрез интегрирано управление на водите в съчетание с останалите компоненти на околната среда; осъществяване на ефективен контрол при управление на отпадъчните води и прекратяване на замърсяванията; недопускане на нови източници на отпадъчни води да се въвеждат в експлоатация и заустват без пречиствателни съоръжения и непречистени; провеждане политика на реконструкция на стари и неефективни пречиствателни съоръжения на предприятията, заустващи отпадъчни води с качества над определените норми; спазване условията в разрешителните.
- Усъвършенстване и спазване на институционалната система за мониторинг и контрол, гарантиращо добро състояние на отпадъчните води и повърхностните водни обекти, което се постига чрез подобряване на контролния мониторинг на обектите с отпадъчни води и повишен капацитет на екологичния статус;
- Реализиране задълженията на Плановите за управление на речните басейни (ПУРБ), като основен планов документ за интегрирано управление на водите.

Повърхностни води

Основният воден източник и водосъбирателен обект на територията на община Сливен е река Тунджа и нейните притоци Селишка река (Аблановско дере), Новоселска река, Асеновска река и Дюлева река, течащи през град Сливен. През

територията на общината минават и реките Сотирска, Каменица, Беленска, Луда Камчия и Старорешка.

Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), подсистемата „Контрол и опазване чистотата на водите“ е към Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС). Резултатите от мониторинга на река Тунджа показват, че *Химичното състояние на повърхностните водни тела (ПВТ) и категория „РЕКИ“ – р.Тунджа е добро.*

На територията на община Сливен се наблюдават съществени различия в екологичното състояние на повърхностните води. В добро състояние са някои планински притоци на р. Асеновска, докато останалите планински, и най-вече полски притоци, са с влошено екологично състояние. Особено тревожно е състоянието на р. Асеновска след гр. Сливен.

Допълнителен проблем за екологичното състояние на р. Асеновска представляват градските отпадъчни води на гр. Сливен, които след пречистване в ГПСОВ-гр.Сливен, се вливат в реката. През 2018 г. се наблюдава подобряване на екологичното състояние - от лошо през 2017 г. до умерено екологично състояние през 2018 г. Показателите, по които се установява умерено екологично състояние, са дънна макробезгръбначна фауна, БПК, амониев азот, азот нитритен, общ азот, ортофосфати и общ фосфор.

Подземни води

В съответствие с изискванията на Европейската рамкова директива по водите, подпочвените водни източници (ПВИ) са идентифицирани и описани заедно с техните първоначални характеристики. Повечето, но не всички ПВИ, са разположени изцяло в границите на речния басейн. Вътрешнопланинските котловини по поречието на Тунджа, запълнени с неогенно-квартернерни наноси, включват високопродуктивна пореста среда за подпочвените води, като една от важните зони е Сливенско-Стралджанска зона в централната част.

Естественото повторно запълване на водопропускливия пласт в басейна на река Тунджа става главно чрез оттичане, последвано от инфилтрация на дъждовна вода. Реката и нейните притоци, пресичащи напречно речния басейн, се оттичат в порестата структура. От друга страна, реките се пълнят от подпочвените води. Като цяло, обменът между подпочвени и повърхностни води е нещо обичайно в този речен басейн и варира по място и време.

Идентифицирани са:

- Фосфати два пъти над пределно допустимата концентрация;
- Завишени стойности на желязо;
- Наличие на амоняк и нитрити.

Състоянието на водните ресурси на територията на Община Сливен оказва влияние върху проблема за осигуряването на чиста питейна вода за населението в района. Сред основните причини за влошаване на химичното състояние на подземните води

в общината се открояват: липсата на канализация в населените места, земеделието, индустриалните площадки, нерегламентираните сметища и минната дейност.

Нарушената хидродинамика на подземните води в община Сливен се дължи на извършваните подземни минни работи. Влошеното състояние на водните тела се изразява в понижаване на тяхното водно ниво, причинено от дренажни дейности, както и от изливането на подземни води в повърхности водни тела.

Сред екологичните проблеми на гр. Сливен се нарежда и състоянието на Дюлева река, протичаща в крайната източна част на града. Непосредствената близост на реката до вилната зона на гр. Сливен, е причина за наличието на нерегламентирани сметища за битови и строителни отпадъци.

Екологичното състояние на язовир „Асеновец“ е добро.

Почви

На територията на община Сливен няма сериозни проблеми по отношение на **почвената ерозия**. В по-голямата си част почвите в равнините и по хълмовете не са ерозирали. Ерозирали терени се установяват основно по стръмни планински склонове, преобладава водната ерозия. Този природен феномен се развива в резултат на обезлесяването. Ерозионни процеси са възникнали и в резултат на минен добив на строителни материали.

Свлачищата са един от процесите, които причиняват големи щети на инфраструктурата и околната среда. През последните години, в резултат на обилните валежи, наред с други причини, свлачищните процеси се увеличават.

Горската растителност играе трайна и решаваща роля за регулиране на водния отток, който е първопричина за развитието на ерозионните процеси. Много важно е при залесяване на голи горски площи, избора на вида почвоподготовка. Например на по-стръмни терени залесяването трябва да се извършва на пояси и тераски по хоризонталите, което оказва водо- и почвозадържащ ефект.

Замърсяване на почвите - Като компонент на околната среда, почвата е незаменим, ограничен и практически невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване. Най-разпространените видове увреждане на почвите са замърсяване с тежки метали и металоиди, нефтопродукти, различни форми на деградационни процеси като ерозия, киселяване и засоляване.

Оценка за състоянието на почвите се извършва в рамките на Националната система за мониторинг на почви, изцяло съобразена с последните изисквания на Европейската комисия и Европейската агенция по околна среда, както и с националното законодателство.

За повишаване на добивите от земеделска продукция при обработването на земеделските земи в района на общината се използват естествени и изкуствени торове. Същевременно за почвите е характерно, че те са частна собственост - от

познаването и прилагането на добри земеделски практики при обработването и използването им зависи тяхното опазване и съхранение за следващите поколения.

На територията на община Сливен се е наложило прилагане на добрите земеделски практики и използване на течна торова маса за наторяване от свинеферми, както и оползотворяване на птичия тор и постеля от птицеферми. Няма данни от Националната система за мониторинг на почви за почвени проби от района за замърсяване с нитрати вследствие предозирано и/или безконтролно наторяване на земеделски земи.

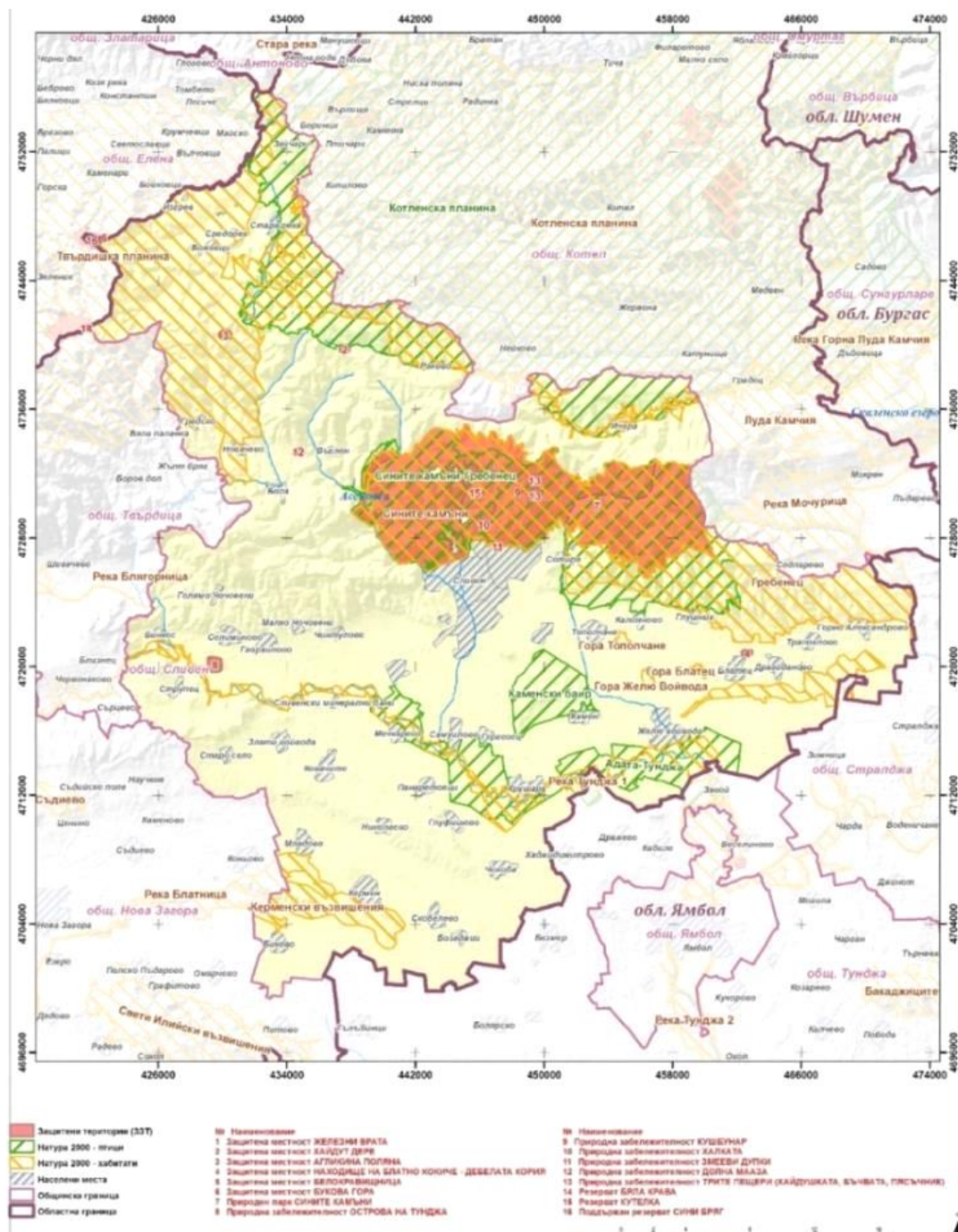
Почвите в общината са в добро екологично състояние и по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители.

Национална екологична мрежа

На територията на община Сливен се намират 14 защитени зони, 1 природен парк, 1 резерват, 1 подържан резерват, 10 природни забележителности, 10 защитени местности.

Защитените зони (33) са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение. България е на второ място в ЕС с процент от територията, която е в Натура 2000 (34.3% или 3 905 989 ха обща площ).

Освен защитените територии, природни забележителности и защитени местности, на територията на община Сливен са разположени и зони под специална защита по единната европейска мрежа НАТУРА 2000.

Фиг. 17:
Защитени
зони по
Натура
2000,
защитени
територии в
община
Сливен

Източник:
„Ефективна
коорди-
нация и
партньор-
ство при
разработ-
ване и
провеж-
дане на
политики в
община
Сливен”,
„ОПАК”
2007 –
2013”,

В пространствения обхват на общината влизат следните защитени зони по директивите за местообитанията и птиците: „Река Тунджа - 1”, код BG 0000192, „Керменски възвишения”, код BG 0000418, „Река Блатница”, код BG 0000441, „Сините камъни”, код BG 0000164, „Гребенец”, код BG 0000420, „Твърдишка планина”, код BG 0000211, „Котленска планина”, код BG 0000117, „Гора Тополчане”, код BG 0000553, „Гора Желю Войвода”, код BG 0000554, „Гора Блатец”, код BG 0000567 по Директива 92/43/ЕЕС, заопазване на природните

местообитания и местообитанията на видовете и „Котленска планина“, код BG 0002029, „Сините камъни - Гребенец“, код BG 0002058, „Каменски баир“, код BG 0002059 и „Адата - Тунджа“, код BG 0002094 по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици.

Защитените територии са основен инструмент за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи.

Към настоящия момент България има развита мрежа от защитени територии (ЗТ) в европейски план, включваща 973 броя ЗТ, с обща площ 583 876.3 ха, което представлява около 5,3% от територията и акваторията на страната. В системата от ЗТ се включват резерватите, националните паркове, природни забележителности, природни паркове и защитени местности.

Природен парк „Сините камъни“ е разположен в най-източните части на Централна Стара планина и част от Източна Стара планина - обхваща част от територията на землищата на гр. Сливен и селата Блатец, Глушник, Ичера, Калояново, Сотирия и Тополчане. Резерват „Кутелка“ и Поддържан резерват „Сини бряг“ допълват списъка на защитените територии в община Сливен. Природните забележителности са: „Халката“, „Кушбунар“, „Долна мааза“, „Острова на Тунджа“, „Змееви дупки“, „Хайдушката“, „Бъчвата“, „Песченик“ и „Находище на тис“.

Защитените местности в района на общината представляват територии с характерни или забележителни ландшафти, включително такива, които са резултат на хармоничното съжителство на човека и природата и местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества. Защитени местности в общината са „Хайдут дере“, „Железни врата“, „Агликина поляна“, „Дебелата кория“, „Орлите (буф. з. Кутелка)“, „Букова гора (буф. з. Сини бряг)“, „Тракийски клин“, „Лале баир“, „Белокравищница“ и „Марков бук“.

Отпадъци

Генерираните отпадъци на територията на община Сливен са основно неопасни отпадъци. Генерират се смесени неопасни отпадъци от домакинствата, производствени отпадъци от фирмите, извършващи производствена дейност, растителни отпадъци от домакинствата, от поддръжка на зелените площи, парковете, градините, строителни отпадъци от ремонтна и строителна дейност.

Съществуващата практика в община Сливен до декември 2015 г., както и повечето общини в Република България, е обезвреждане на отпадъците чрез депониране. От декември 2015 г. Община Сливен обезврежда отпадъците си след предварително третиране - сепариране на Регионално депо за неопасни отпадъци с. Хаджидимитрово, община Тунджа.

Статистиката показва, че депата за битови отпадъци намаляват значително през годините, поради прилагането на нова политика и насоки за третиране на отпадъците в страната. Първоначалните стъпки са със закриване на всички образувани сметища в малките населени места в общините, въвеждане на

организирана система за извозване на отпадъците в населените места и депонирането на всички образувани отпадъци на регламентирано депо, отговарящо на всички изисквания на законодателството.

На по-късен етап е въведена и система за Регионално ползване на едно депо от няколко общини с Националната програма за управление на дейностите по отпадъците 2009-2013г./НПУДО/. Целта на тази мярка е ограничаване на площите, заети от депа за отпадъци, с което да се намали замърсяването на околната среда и да се понижат разходите по експлоатацията, а също и да се насърчат общините към използване на други методи за третиране на отпадъците.

С въведените Национални цели за намаляване на депонираните отпадъци се цели най-късно до 2020 година количествата на депонираните отпадъци в страната да намаляват. Капацитетите на депата за отпадъци са почти запълнени, а заетите площи от тях са хиляди декари, което крие сериозен риск за замърсяване на околната среда.

Съгласно Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и въведената с нея йерархия за управление на отпадъците се очаква намаляване на депонираните отпадъци и увеличаване количеството на оползотворените и рециклирани такива.

В последните години се наблюдава намаление на количествата смесени битови отпадъци, събрани на територията на община Сливен. Причините за намалението от една страна са намаляване на броя на населението в общината, а от друга - увеличаване на количествата разделно събрани отпадъци чрез системата на цветните контейнери и пунктовете за вторични суровини („Екобулпак България“).

Друг важен аспект на анализа на отпадъците е свързан с определянето на общо генерираните отпадъци и нормата на натрупване на отпадъци. За целта към количеството на събраните смесени битови отпадъци е необходимо да бъдат отчетени и количествата на разделно събраните отпадъци от организацията за оползотворяване на отпадъци, с която община Сливен има сключен договор, събраните количества в т.нар. пунктове за вторични суровини, както и зелените отпадъци от общинските паркове и градини.

При това положение разделно събраните отпадъци от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло в община Сливен формират около 51% от общото количество на генерираните отпадъци от тези фракции и прогнозите за генерираните битови отпадъци, включени в интегрирания проект за изграждане на Регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол при отчитане на дела на населението на община Сливен в общия брой на населението на обхванатите от проекта общини, отговарят на реалната ситуация.

В последните години са реализирани редица проекти за Подобряване на сметосъбирането и сметоизвозването в населените места:

- Проект за изграждане на площадка за разделно сметосъбиране в селата от общината

- Проект за доставка на нови сметоконтейнери и обслужваща сметоизвозваща транспортна техника в населените места
- Разработен е и предстои реализация на проект за изграждане на подземни контейнери на 6 места в централна градска част
- Проект за компостиране на биологични отпадъци и биомаса
- Разработване на проекти за идентифициране, оценка, закриване и саниране на нерегламентираните сметища в общината
- Ликвидиране и рехабилитация на терените с нерегламентираните сметища в землищата на населените места от община Сливен.

През 2016 г. е открита Клетка 1 на новата Регионална система за управление на отпадъците за регион Ямбол. Новото депо за отпадъци е изградено по проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол“ - първа фаза, в рамките на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ и е на обща стойност 31 266 832 лв.

Предвижданият експлоатационен период на клетка №1 на депото е около 9 години, т.е. до 2025 г. На територията на регионалното депо не е налична достатъчно площ за изграждане в бъдеще на допълнителни клетки. В рамките на проекта е ремонтиран и пътят до депото, който представлява отклонение от главния път Ямбол-Сливен. Изградена е и мониторинговата система за наблюдение на параметрите на околната среда в района на депото съгласно нормативните изисквания. Доставени са оборудване и техника за експлоатацията на депото, вкл. компактор, булдозер, автомивка, каломаслоуловител и друга техника.

Цялото количество постъпващи на регионалното депо битови отпадъци от всички общини от РСУО Ямбол, преди да бъдат депонирани, преминава през предварително третиране (сепариране), с което община Сливен изпълнява и изискванията на европейската и националната нормативна уредба, отпадъците преди депонирането им да бъдат предварително третирани.

Депото обслужва 270 хил. жители на общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа. Чрез проекта са осигурени необходимите инсталации и съоръжения за изпълнение на заложените в законодателството изисквания за предварително третиране, оползотворяване и обезвреждане на битовите отпадъци. Възложена е и услуга по предварително третиране на битовите отпадъци и сортиране на разделно събрани рециклируеми отпадъци.

Въвеждането на системата за регионално управление на отпадъците в регион Ямбол цели като ефект ограничаване неблагоприятно въздействие върху околната среда на генерираните от населението отпадъци, подобряване показателите на околната среда чрез защита на повърхностните и подземните води, почвите и въздуха в региона, вкл. община Сливен.

Опасни отпадъци

В община Сливен, както в повечето общини в страната, не е организирана регулярна система за разделно събиране на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности на домакинствата. Доскоро основното количество на строителните отпадъци се депонира на общинското депо за неопасни отпадъци в с. Сотиря. Депото вече е закрито, извършена е и биологична рекултивация на технически рекултивирания терен от 42 декара.

Годишното количество строителни отпадъци варира в широки граници, без ясно изразени тенденции на ръст или спад. Следва да се има предвид, че изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за смесени битови отпадъци влошава качеството на изхвърлените в тези контейнери рециклируеми отпадъци. Това означава, че ако не се предприемат мерки, от смесените битови отпадъци на общината ще се отделят по-малко рециклируеми отпадъци от хартия, метал, пластмаса и стъкло при предварителното им третиране преди депониране на сепариращата инсталация на регионалното депо – Ямбол.

Акустична среда

Шумът е един от основните физични фактори с неблагоприятно въздействие върху населението и водещ до акустичен дискомфорт в околната среда особено в големите градове. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия.

Най-силно засегнати от високи шумови нива са агломерациите с население над 100 хил. жители, поради което те попадат в обхвата на Директива 2002/49/ЕО относно оценката и управлението на шума в околната среда, транспонирана в националното ни законодателство чрез Закона за защита от шума в околната среда. Цитираната директива изисква от държавите членки на петгодишен период да разработват стратегически карти на шума и планове за действие към тях за всички обекти от обхвата.

Развитието на промишленото производство, интензивното развитие на пътническите, товарните и въздушните транспортни средства и масовият градски транспорт, са източници на шум, които предизвикват сериозни смущения върху хората.

Мониторингът на уличния шум в гр.Сливен през 2017 г. установява увеличаване на броя на пунктовете с регистрирани шумови нива в диапазона 58-62 dB(A), 63-67 dB(A), 73-77 dB(A) и намалява броя на пунктовете с регистрирани шумови нива в диапазона под 58 dB(A), 68-72 dB(A).

Анализът на данните от проведения контрол на уличния шум показва продължаващата тенденция за превес на относителния дял на наднормените шумови нива. Нарушен е акустичният комфорт в по-голямата част от града. Община Сливен е предприела мерки за подобряване на акустичното състояние.

Основни изводи и препоръки

Големите промишлени обекти имат малко влияние върху акустичната обстановка в град Сливен; обектите отговарят на нормативните изисквания. Повечето от обектите са разположени в промишлените зони или се намират далеч от жилищните райони. Известен брой от тези обекти не функционират или работят със занижен капацитет. Шумът от производствените предприятия се контролира от компетентните органи и е предмет на ограничителен режим чрез условията, заложиени в Комплексните им разрешителни.

Основните източници на промишлен шум в община Сливен са малките предприятия, които са разположени в жилищните райони, в пряка близост до жилищните сгради.

С оглед намаляване на шума в град Сливен е препоръчително да се предприемат мерки, насочени към:

- Подобряване на системата на градския транспорт (обновяване на обществения транспорт); избягване на транзитния трафик, особено на тежкотоварни превозни средства;
- Оптимизиране на трафика в Община Сливен (намаляване на скоростта и др.); изграждане на шумозащитни прегради и зелени площи с многогодишна растителност.
- Извършване в срок на ремонт на пътните настилки. Поддържане на пътните настилки в добро състояние.

Радиационна обстановка

Радиационната обстановка в РБългария основно се обуславя от дейността на уранодобивната и уранопереработвателната промишленост, функционирането на атомната електроцентрала — Козлодуй, дейността на топлоелектроцентралите с твърдо гориво, производството и употребата на фосфорни торове.

За района на община Сливен се правят системни наблюдения на радиационния фон в село Блатец и град Кермен. По данни на специалистите от Гражданска защита, в общината няма регистрирани екстремни стойности, с големи отклонения от естествения радиационен фон за региона – 0,023 mR/h.

В района на град Сливен са разположени и се използват:

- Открити радиоактивни източници за радиоактивна диагностика;
- Радиоактивни източници за излъчване на алфа лъчи в неутрализатори на статично електричество, монтирани в лакозаливни отделения на дървопреработвателни предприятия;
- Радиоактивни източници, излъчващи алфа лъчи в пожароизвестителни датчици и инсталации;

- Радиоактивни източници, излъчващи гама лъчи, монтирани в гамадефектоскопи.

Най-малко веднъж годишно същите подлежат на контрол от РДВР, РЗИ, РИОСВ - Стара Загора. Резултатите от систематичните изследвания на пунктовете от общината показват наличието на динамично равновесие или нормален радиационен гама фон за районите на пунктовете.

1.9.2 Влияние на глобалните климатични промени, природни рискове, рискови територии и зони

На базата на проведените дългогодишни инструментални наблюдения върху средната годишна температура на въздуха и на валежите в страната специалистите по измененията на климата на територията на страната са стигнали до извода, че за България тенденцията през следващите десетилетия е към затопляне, намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, увеличаване на честотата на екстремни метеорологични явления, увеличаване на случаите с проливни валежи, увеличаване на броя на дни с гръмотевични бури и градушки в по-хладни месеци - през април и септември, увеличаване на броя на засушаванията, намаляване на дебелината на снежната покривка, ускоряване на снеготопенето. За България най-значими са нарастванията на случаите с валеж между 5 и 10 литра за денонощие и тези над 40 литра за денонощие. Намаляването на валежните количества ще доведе до промяна на водните ресурси. При най-песимистичните сценарии се очаква понижаване на речния отток в страната до 40- 50%. Високите температури на въздуха, в съчетание с валежния дефицит през летния сезон, ще доведе до по-високи стойности на транспирацията и евапотранспирацията през този период от годината. Всичко това ще увеличи риска от засушаване.

Климатичните фактори определят количеството на водните ресурси и динамика на това количество на територията на страната и в частност на територията на област Сливен за една календарна година, или за по-дългосрочен период. С помощта на разработения климатичен модел е установено, че за този регион на България до 2050 г. има тенденция към намаляване валежите, а от там и на водните ресурси. Същевременно намаляването на валежите е свързано и с тенденцията към затопляне на климата.

Според изчисления индекс на уязвимост от климатичните промени за районите (NUTS 2) за целия ЕС, Югоизточен регион попада в четвърта група с висока уязвимост. Най-чувствителните сектори към климатичните изменения са селското стопанство, туризмът, управлението на водните ресурси и горският фонд. Влиянието на глобалните климатични промени е най-отчетливо при средните годишни температури и средните годишни валежи.

Сравнението на температурата през 2017 г. за Югоизточен регион спрямо средната температура за базисния период 1961-1990 г. показва продължаваща тенденция за покачване на средната годишна температура. През 2017 г. аномалията на средната

годишна температура на въздуха в административните области на региона варира от +0,9-1,0°C до +1,1-1,2°C (за териториите с н.в. до 800 m). За област Сливен отклонението на средната годишна температура на въздуха (в °C) през 2017 г. спрямо климатичните норми 1961-1990 г. е 1,1-1,2°C. Най-топъл, с най-големи положителни отклонения на средномесечната температура на въздуха от нормата, е месец март. Най-студеният месец е януари, с най-големи температурни аномалии.

През 2017 г. повече валежи спрямо нормата са паднали във всички области на ЮИР. В област Сливен отклонението е 120-140%. Най-дъждовният месец е октомври, с валежи средно 2.5-3 пъти повече от месечната норма. Най-сух е месец август.

Климатичните сценарии за България са разработени в НИМХ-БАН в рамките на проекта CECILIA. Проведени са симулации на регионалния климат за два интервала за бъдещето - за "близко бъдеще" (2021-2050 г.) и "далечно бъдеще" (2071-2100 г.), за да се установят тенденциите (т.е. изменението спрямо сегашния референтен климатичен период 1961-1990 г.) за средната годишна температурата на въздуха и средната годишна валежна сума.

По отношение на температурата за ЮИР, както и за цялата страна, се очаква увеличение на средногодишната температура, като това увеличение е с около 1.5-2°C за близкото и между 2.5 и 3.5°C за далечното бъдеще.

При годишните валежи също се очаква увеличение на валежите през първия период. През втория период е възможно тенденцията да се промени и в отделни части да се стигне до намаляване на валежите.

През последните години се увеличава честотата на природните бедствия. Наблюдавани са серия от бедствени ситуации, свързани главно с развитието на мощни конвективни бури, които предизвикват сериозни материални щети и човешки жертви, в редица райони на България. Последици от тези процеси са и зачестилите наводнения.

В пределите на ЮИР са определени **райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)** според ПУРБ на Черноморския и Източноромански райони. Данните от МОСВ, ИАОС и БДДР позволяват групирането на общините в ЮИР по дял на територията под заплаха. В общо 13 общиниот ЮИР регион се счита, че няма заплаха от наводнения, но в община Сливен съществува значима опасност от наводнения в част от поречието на река Тунджа. Необходимо е проектиране на съответни защитни диги.

Югоизточният регион се характеризира с умерено до ниско развитие на **свлачищните процеси**. Най-засегнати територии от свлачища се наблюдават по морския бряг северно от гр. Бургас и в планинската част на Източна Стара планина. С най-малко площи с развити свлачищни процеси е низинната и ниска част на региона.

Обработените от ИАОС данни по отношение на площта на регистрираните свлачища към края на 2017 г. подреждат областите в страната в 8 групи. Област Сливен се

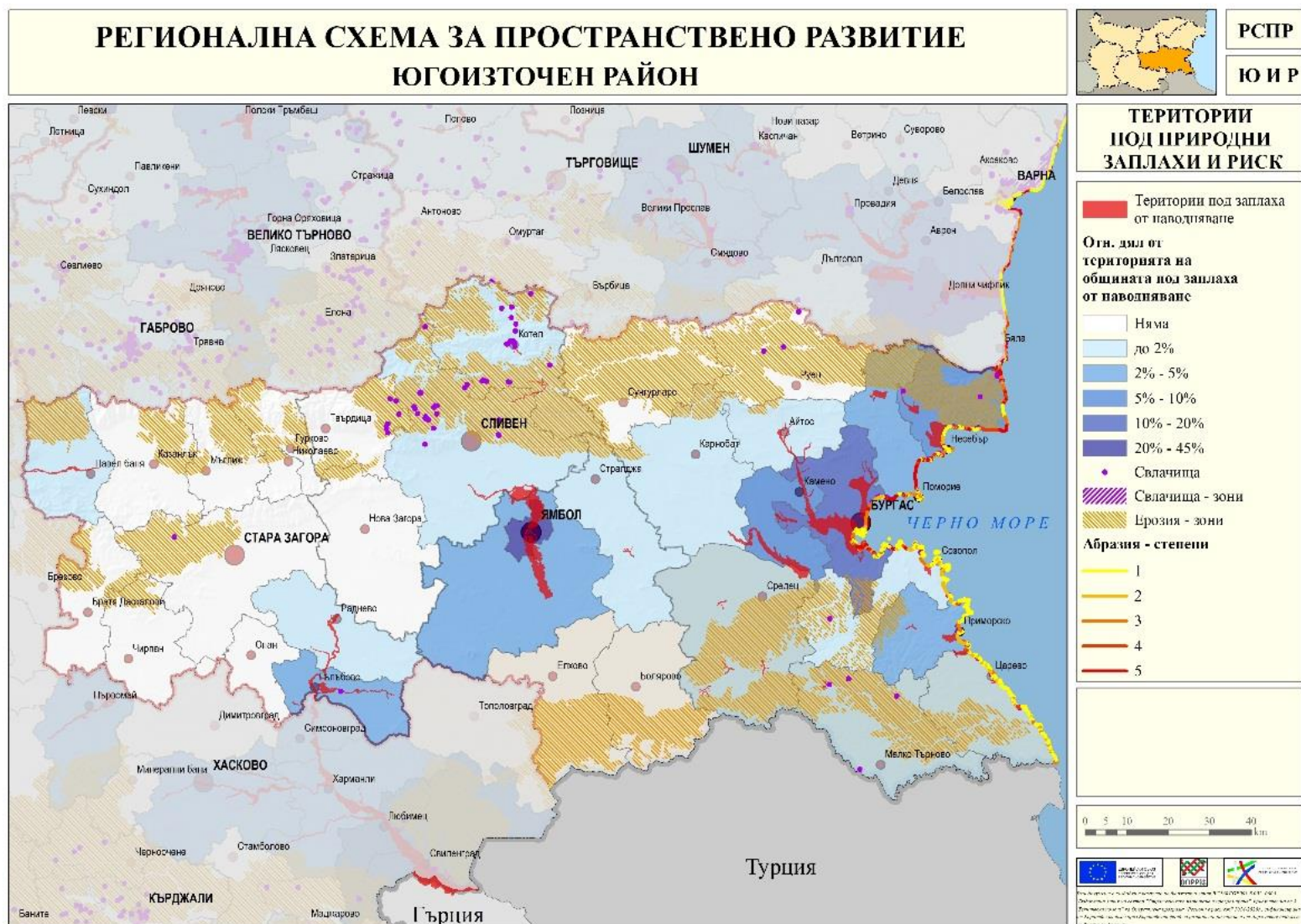
числи към трета група, със сравнително по-малко площи, засегнати от свлачищни процеси. Активизацията на свлачищата е пряко свързана с климатичните промени и най-вече с интензивните валежи. Изсичането на гори, разположени непосредствено до планински пътища също създава предпоставки за свлачища и срутища.

В община Сливен са регистрирани седем свлачища (предимно в землището на с. Бяла), едното от които активно. Проблемно е последно регистрираното през 2015 г. свлачище в землището на с. Сотирия, което е активно и за укрепването му са необходими 300 000 лв.

За превенция и противодействие на свлачищни процеси са заделени средства и по Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020 г.". Община Сливен изпълнява проект „Укрепване свлачище SLV 20.07613-09 на територията на ДПЛУИ - селище Качулка“, с финансовата подкрепа на ОП „Околна среда“ 2014-2020 г. Изпълнението му е приключило през 2020 година.

Одобрени за финансиране са 29 обекта, на които ще бъдат извършени проучвателни, проектни и строително-монтажни работи с обща индикативна стойност 63 018 267 лв. Бенефициенти на безвъзмездната финансова помощ са Агенция "Пътна инфраструктура" и редица общини, между които и община Сливен. Общините и АПИ кандидатстват самостоятелно с проектни предложения в МОСВ. Максималният срок за изпълнение на проектите е 37 месеца, от които 32 за физическото изпълнение на дейностите.

Фиг.18:Територии под природни заплахы и риск

Източник: Регионална пространствена схема за Югоизточен район (проект)

Цялата територия на общината е включена в програмата за защита от градушки чрез активно въздействие върху градоносните облаци.

Идентифицирането на териториите с вероятно разпространение на предвидими природни бедствия, главно наводнения, свлачища, пожари и др. и регламентиране на необходимите превантивни мерки е постоянна и неотменна грижа на всяка община.

1.10 Селищна мрежа и жилищен сектор

1.10.1 Структура на селищната мрежа

Община Сливен има два града - общинския център град Сливен (с население 84,985 д., 2019 г., НСИ) **и град** (Кермен –1520 д.), **както и 43 села** (с общо население 31,074 д.). Деветнадесет от селата са разположени в планинската част на общината, а останалите 24 в равнината. Гъстотата на обитаване на населението в общината е 86.0 д./кв.км., която е по-висока от средната за страната (62.6 д./кв.км).

Според съществуващия брой на населението, селата (по градоустройствената класификация) са:

- **големи села** - с население от 2000 жители до 5000 жители - включват се 5 населени места: Тополчане – 3,118 д., 2019 г. (най-голямото село в община Сливен и второ по население село в областта след с. Градец с 4,153 д. в общ. Котел), Сотирия (2,503 д.), Желю войвода (2,180 д.), Самуилово (2,093 д.) и Крушаре (2,012 д.). Общото население на големите села наброява 11,906 д. (38.3% от селското население на общината);
- **средни села** с население от 1,000 ж. до 2,000 ж.: 6 населени места: Селиминово (1,590 д.), Чинтулово (1,371 д.), Камен (1,286 д.), Бяла (1,127 д.), Гавраилово (1,045 д.) и Злати войвода (1,001 д.) с общо население 7,420 д. (23.9% от населението на селата в общината);
- **малки села** с население от 250 ж. до 1000 ж. с най-голям брой (20 населени места) като обхващат 1/3 (10,389 д., 33.4%) от населението на селата;
- **много малките села** с население под 250 ж. – 12, с общо население 1,359 д. (4.4% от населението на селата). От тях 5 населени места са с население под 100 д., като най-малкото населено място в общината е с. Зайчари (29 д.).

Наблюдават се различия в динамиката на населението, които се характеризират с:

- **нарастване на населението през периода** (2001-2019 г.) в селата: Сотирия, Тополчане, Чинтулово, Камен, Калояново, Селиминово, Глуфишево, Младово;
- **задържане на населението** си за периода в селата: Гергевец и Глушник;

- **намаление на броя** на населението в 33 села, от които с по-малък интензитет на намаление са 8 села (Самуилово, Драгоданово, Злати войвода, Крушаре, Блатец, Горно Александрово, Трапоклово и Средорек)

Структурата на селищната мрежа е развита в съответствие с природо-географските дадености и комуникационно-транспортните коридори, преминаващи през територията. По-голямата част от селищата са разположени в равнинната южна част на общината.

Централната урбанизационна ос е изток-запад, обхваща град Сливен, град Кермен и селата от Южната част на общината.

Преминаващият през територията подбалкански път свързва в една главна урбанизационна ос селищата източно и западно от гр. Сливен (Бинкос, Селиминово, Горно Чочовени, Струпец, Гавраилово, Малко Чочовени, Чинтулово, Тополчане, Калояново, Глушник, Блатец, Драгоданово, Трапоклово, ГорноАлександрово). Те са разположени в подножието на Стара планина и по склонове с много добро южно изложение.

На юг от тази урбанизационна ос, в котловинната част са разпръснати сравнително равномерно още 18 села, които ползват богатия земеделски фонд в своята околност. Тези села могат също да бъдат групирани в съответствие с някои природни дадености или преминаващи комуникации. Селата Мечкарево, Самуилово, Крушаре и Желю войвода са ситуирани по поречието на р. Тунджа.

Селата Старо село, Злати Войвода, Ковачите и Минералните бани са разположени по направление на пътя Нова Загора – Сливен II-66 (E773), който до завършването на магистрала Тракия беше главен път от София, Пловдив и Стара Загора към Бургас. В момента пътят представлява една добра транспортна инфраструктура на регионално ниво, а по неговото направление са урбанизирани не малко територии, особено в югозападната промишлена зона на гр. Сливен.

В йерархията на населените места безспорен център като големина, местоположение и значение е главният град Сливен. Разположен е в геометричния център на общината и със своето население под 100,000 души попада в категорията средни градове. В Националната концепция за пространствено развитие е определен като център от 3-то йерархично ниво. Град Сливен привлича активно по-голямата част от населените места в източна, западна и южна посока, като някои от най-близките вече започват териториално да се свързват с него през оформените вилни зони – с. Сотиря и с. Чинтулово. Особеностите на близките до гр. Сливен селища показват наченки на формиране при тях на агломерационни връзки с града. В перспектива е вероятно и увеличение на броя населени места в обхвата на агломерационния ареал. Това са всички села в източна, западна и южна посока, които могат успешно да ползват услугите на административния център и още по – успешно да се възползват от близостта до промишлените територии на града, които предлагат работни места. Селата, които имат по-активни връзки с града, са и сред по-запазените в общината.

Вторият град в общинат- Кермен е от 5-то ниво според йерархията на градовете в същия документ. Неговата територия и население са близки до тези на големите села. Град Кермен играе роля на „опорно“ селище за една група от населени места, които са в близост и имат преки комуникации с него. Това са Селата Биково, Младово, Николаево, Скобелево и Бозаджии. В града има жп гара с новоизградена през 2009 г. приемна сграда.

1.10.2 Градска и селищна среда

Градската и селищна среда определят качеството на живот на населението и динамиката и посоката на миграционните потоци в населените места. За подобряване на градската и селищна среда в общината са изпълнени проекти за проектиране и обновление на зелените площи, алеи, тротоари и съпътстващата инфраструктура в селата от община Сливен, град Кермен, както и град Сливен.

В изпълнение на ИПГВР на град Сливен 2014-2020 г. са изпълнени 2 проекта за „Подобряване на градската среда на Сливен“ I и II, обхващащи:

- „Рехабилитация и благоустрояване на поречията на р. Асеновска“, включващи благоустрояване на съществуващи озеленени площи по двата бряга на река Асеновска, между мостовете на бул. „Тракия“ и ул. „Ген. Скобелев“, по протежение на ул. „6-ти септември“ и ул. „Димитър Пехливанов Добрович“. Проектът включва частична реконструкция и изграждане на нова алейна мрежа и алеи за велосипеди.
- „Рехабилитация, благоустрояване и обновяване на обществени озеленени площи за широко ползване и междублокови пространства в кв. Република“, обособени в три района. Във всеки район са подновени скамейките и кошчетата и са монтирани достатъчно на брой осветителни тела. Изградени са детски площадки с комбинирани спортни площадки за игра и фитнес на открито. Засадени са дървета, храсти и цветни лехи. В район 1 и 2 са изградени паркинги. Във всеки от районите са монтирани охранителни камери.
- Благоустрояване на междублокови пространства в кварталите „Българка“, „Дружба“ и „Сини камъни“. В трите квартала са заложили нови алеи, паркови зони, детски и спортни площадки.

През 2015 г. завърши благоустрояването на парк "Юнак", финансирано по ОП "Регионално развитие". Паркът е добре осветен и снабден със система за видеонаблюдение.

Реализира се проект за цялостна реконструкция на системата на уличното осветление и подмяна с енергийно ефективно в населените места на общината.

Изпълнението на интегрирани проекти за обновяване и обогатяване на градската среда е подход, който следва да се приложи и в новия планов период.

Развитие на инфраструктурата за свободното време и спорт

На територията на община Сливен функционират над 36 спортни клуба, по 16 вида спорт. Развиват се спортовете лека атлетика, вдигане на тежести, джудо, борба, баскетбол, акробатика и др.. Общината разполага с добра спортна база:

- 5 стационарни спортни зали, лекоатлетически писти и фитнес център, осигуряващи подготовката на спортисти по различни видове спорт;
- футболни комплекси и открити спортни площадки за тенис-корт.

Таблица 17: Спортни обекти към 2020 г.

Вид на обекта	Населено място	Капацитет (площ, бр. места)	Физическо състояние Реализирани дейности по ремонт, модернизация Необходимост от подобряване
СЗ „Васил Левски“	Сливен, парк Юнак	Застроена площ и разгъната площ на сградите: 1,753 кв.м., 800 места	В много добро състояние, през 2018 г. отопление на газ Необходимост от ремонт на фоайе: трябва да се отремонтира падналият гипсов таван. На част от дограмата стъклопакета е компрометиран.
СК „Асеновец“	Сливен, ул. „Хилендар“ 3 Две спортни зали	Застроена площ и разгъната площ на сградите: 1,442 кв.м. 1,735 кв.м – 125 места.	Изцяло обновен през 2020 г.
Покрита лекоатлетическа писта	Сливен, парк Юнак	Застроена площ и разгъната площ на сградите: 2,975 кв.м. тренировъчна зала, няма седящи места.	Положена нова тартанова настилка през 2014 г. и газово отопление през 2016 г.
СЗ „Младост“	Сливен, парк Юнак	Застроена площ и разгъната площ на сградите: 1772 кв.м.	Изцяло ремонтирана през 2010 г. Тренировъчна зала, без седящи места. През 2020 г. се ремонтира покрива.
СЗ „Борба“	Спортно училище „Д. Рохов“	Застроена площ и разгъната площ на сградите: 1,260 кв.м.	Много добро състояние. Необходимост от допълнителен вход/изход, за да не се преминава през училището.
СЗ „Вдигане на тежести“	Сливен, ул. „Георги Данчев 2“	Застроена площ и разгъната площ на сградите: 1,116 кв.м., тренировъчна зала без седящи места за публика.	Отоплява се на ток, което е изключително скъпо.
Градски колодрум	Сливен Градска градина	10,416 кв.м. с построени 3 масивни сгради със застроена площ 244 кв.м. общо	За цялостен ремонт

Източник: Община Сливен

Националното спортно училище в общината обхваща 6 вида спорт. В него се подготвят 260 спортисти. Училището разполага с общежитие, възстановителен център и хранителен блок.

Община Сливен има богат спортен календар, чието изпълнение през 2020 г. беше възпрепятствено от кризата „Covid-19“.

Спортната инфраструктура се поддържа текущо в добро материално състояние, като не са извършвани мащабни дейности за нейното модернизиране. Общината извършва поетапни ремонти и поддръжка на спортни и детски площадки в съответствие със стандартите за безопасност.

Реализирани проекти за обновление, реновиране и рехабилитация на материално-техническата база на:

- Стадион Хаджи Димитър, Военния стадион и стадиона в кв. Речица, стадионите в селата Мечкарево и Младово;
- Спортен комплекс "Колодрума";
- Спортна зала за Лека атлетика.

Изградени са спортни детски площадки в селата с население над 500 души.

Общината реализира мерки за пълна реконструкция и обновяване на зала „Асеновец“.

Бъдещо развитие на спортна база за широк обществен достъп (най-вече открити спортни съоръжения) се предвижда в жилищните структурни единици за бъдещо усвояване – кв.Асеновец.

Основни изводи

- Благоустрояването на населените места и подобряване на градската и селищна среда е от важно значение за привлекателността ѝ за обитаване, както и за инвестициите. В анализирания период са реализирани редица мерки с бюджета на общината и оперативни програми за нейното подобряване.
- На територията на града се отчита необходимост от изграждане на допълнителни спортни комплекси, зали, игрища, площадки, обновяване на спортни площи, за да се постигнат целите на политиката на Община Сливен за подобряване на спортните условия и превръщането на града в атрактивно място за младите хора.
- Според публичното проучване като важни насоки за подобряване на градската среда поради тяхната все още незадоволителна изграденост се определят:
 - Състояние на паркинги;
 - Удобство за майки с колички и за хора в неравностойно положение;
 - Състояние на пешеходните зони (алеи, тротоари и т.н.);
 - Възможности за безопасно пресичане (пешеходни пътеки, подлези, надлези и др.);

- Състояние на наличните велосипедни алеи;
- Поддръжка на зелените пространства;
- Състояние на тревните площи в междублоковите пространства;
- Състоянието на детските площадки.

1.10.3 Жилищен сектор

В община Сливен по данни на НСИ през 2019 г. жилищните сгради са 31,255. Изградените жилища са 60,161 с 4,322.4 хил.кв.м. полезна площ и 3,674.0 хил.кв.м. жилищна площ. Близко 2/3 от жилищата са изградени в общинския център–гр.Сливен. Обитаваните жилища в общината са 73.5%.

На човек от населението се падат 31.2 кв.м жилищна площ и спомагателна площ -5.5 кв.м. В градовете жилищната площ на човек от населението е 31.6 кв.м, а спомагателната площ – 5.6 кв.м, а за селата са съответно 30.3 кв.м и 5.3 кв.м.

Таблица 18: Полезна площ на жилищата към 31.12.2019 г. (кв.метри)

	Полезна площ			Полезна площ на човек от населението	Жилищна площ на човек от населението	Спомагателна площ на човек от населението	Средна полезна площ на 1 жилище
	Общо	Жилищна	Спомагателна				
Общ. Сливен	4322394	3674007	648387	36.8	31.2	5.5	71.8
В градовете	3216135	2731162	484973	37.2	31.6	5.6	71.2
В селата	1106259	942845	163414	35.6	30.3	5.3	73.7
Обл. Сливен	6793078	5775211	1017867	36.9	31.4	5.5	72.9
В градовете	4400766	3748352	652414	36.4	31.0	5.4	72.9
В селата	2392312	2026859	365453	37.9	32.1	5.8	73.0

Източник: НСИ

Фиг. 19: Полезна площ на жилищата в община Сливен – 2019 г. (кв.м)

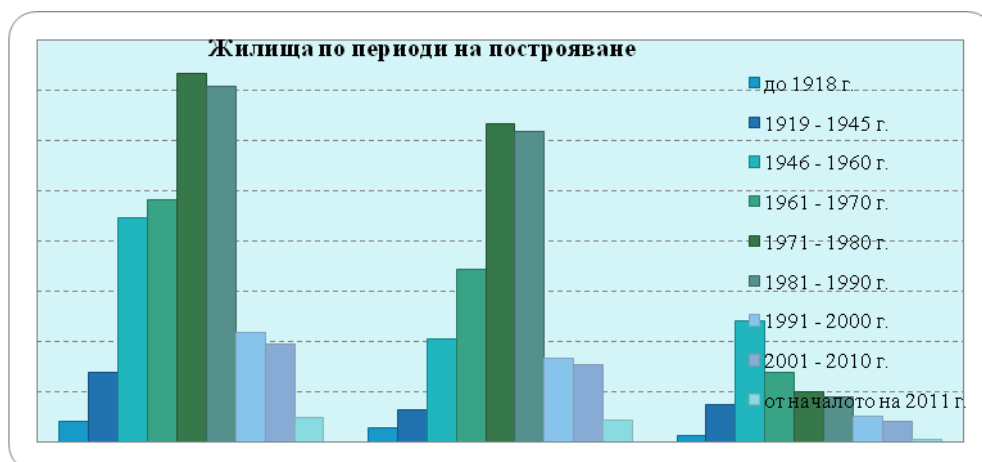

Източник: НСИ

През втората половина на 20 в. (1970-1990) са построени близо половината от жилищата в общината (49.0% от жилищния фонд). През годините 1945-1970 са изградени 30.8% от жилищата, а до 1945 г. – 5.9%. Възпроизводството на жилищата в периода 1990-2010 г. е 13.7% от всички жилища. През последните

години (2011-2019 г.) към фонда са добавени 1.6%. Средната възраст на жилищния фонд очертава неговото застаряване и слаба енергийна ефективност.

Фиг. 20: Жилища в община Сливен по периоди на построяване

Източник: НСИ

Статистическите данни показват, че: 60.8% от жилищата в общината имат като съвкупност електрически ток, водопровод, канализация; 33.4% имат като съвкупност електрически ток, водопровод, канализация, централно/местно отопление; 2.3% имат само ел.ток и водопровод; 3.2% – само ел.ток; без благоустроеност са 0.3% от жилищата в общината (табл. 18).

Таблица 18: Жилища към 31.12.2019 г. по благоустроеност

	Жилища общо	ел. ток, водопровод, канализация, централно, местно отопление	ел. ток, водопровод, канализация	ел. ток, водо- провод	ел. ток	Водо- провод, канали- зация	Водо- провод	Без Благо- устроеност
	Брой							
Общ.Сливен	60161	20095	36613	1384	1912	0	4	153
В градовете	45155	18613	24804	413	1258	0	0	67
В селата	15006	1482	11809	971	654	0	4	86
	Относителен дял - %							
Общ.Сливен	100.0	33.4	60.8	2.3	3.2	0.0	0.0	0.3
В градовете	100.0	41.3	54.9	0.9	2.8	0.0	0.0	0.1
В селата	100.0	9.9	78.6	6.5	4.4	0.0	0.0	0.6

Източник: НСИ

В градовете, респ. в град Сливен, 54.9% от жилищата в общината имат като съвкупност ел. ток, водопровод, канализация; 41.3% имат като съвкупност ел. ток, водопровод, канализация, централно/местно отопление; 0.9% имат само ел.ток и водопровод; 2.8% – само ел.ток; без благоустроеност са 0.1% от жилищата.

За селата е характерно, че 78.6% от жилищата в общината имат като съвкупност ел. ток, водопровод, канализация; 9.9% имат като съвкупност електрически ток, водопровод, канализация, централно/местно отопление; 6.5% имат само ел.ток и водопровод; 4.4% – само ел.ток; без благоустроеност са 0.6% от жилищата в.

Преобладаващата част от обитаваните жилища в общината (96.2%) са свързани с обществено водоснабдяване, в това число 97.9% от жилищата в градовете и 90.7% от жилищата в селата. Със собствен водоизточник са 1.1% от обитаваните жилища, а с обществено водоснабдяване и собствен водоизточник – 1.7%. Без източник на вода са 1.1% от обитаваните жилища в общината.

По отношение на канализацията на жилищата се наблюдават значителни различия. В град Сливен по-голяма част от жилищата са свързани с обществена канализация, докато в селата жилищата са свързани основно с попивни и септични ями. Без канализация са 1.2% от обитаваните жилища в градовете и 9.8% - в селата.

Община Сливен разполага с 489 общински жилища. 415 от тях са за настаняване на граждани с установени жилищни нужди – 209 са предназначени за продажба и 206 за настаняване под наем. Общината има също 54 ведомствени и 20 броя резервни жилища. Като цяло има проблеми в стопанисването на общинските жилища, както и удовлетворяване на нуждите на най-нуждаещите лица в тежко социално положение.

1.11 Връзка на общината със съседните територии извън административните ѝ граници

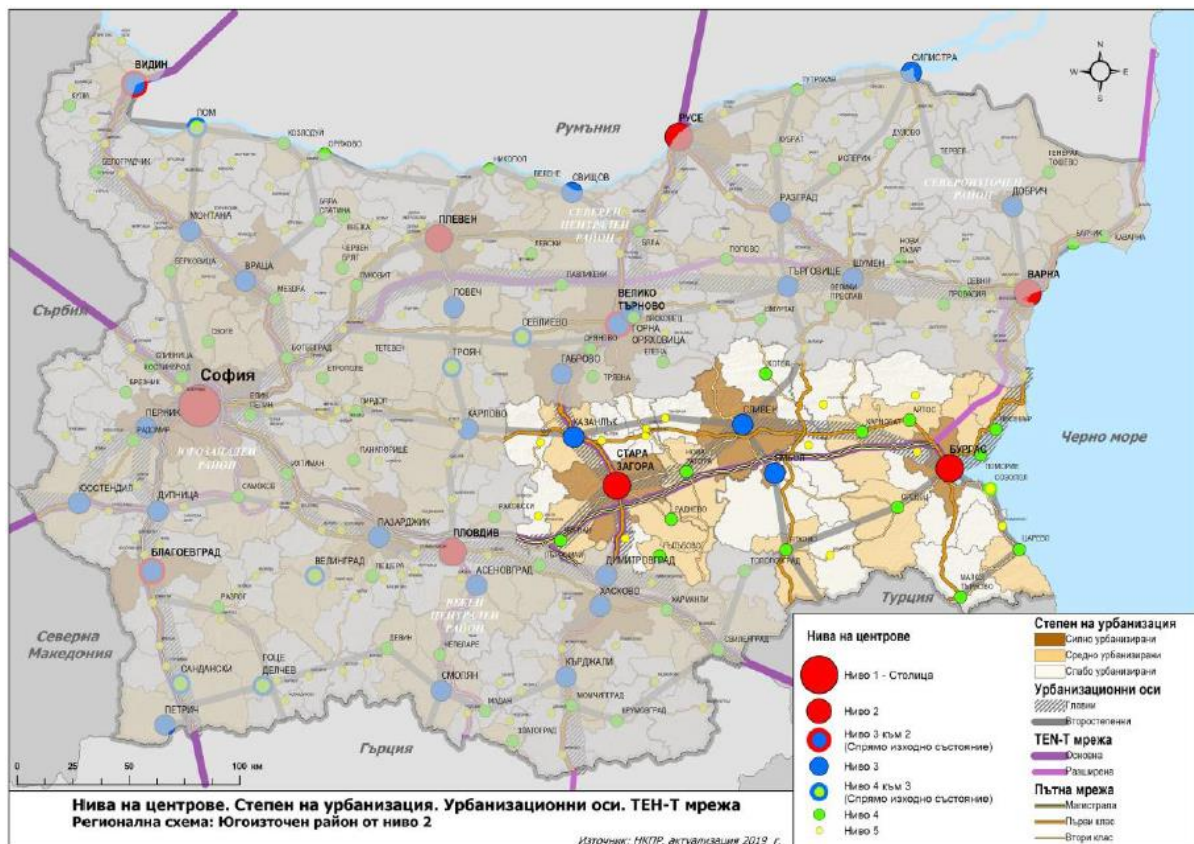
Община Сливен е част от област Сливен и Югоизточен регион за планиране. На север граничи с община Антоново (област Търговище) и с община Котел (област Сливен), на югоизток – с общини Стралджа и Тунджа (област Ямбол), на югозапад – с община Нова Загора, на запад – с община Твърдица (област Сливен), на север – с община Елена (област Велико Търново).

Южната главна ос „запад-изток“ на урбанистичното развитие на България обхваща и четирите центъра от второ и трето ниво в ЮИР – Стара Загора, Ямбол, Сливен и Бургас. Връзките между тези центрове и техните зони по влияние се стимулират от по-добрата транспортна достъпност, но все още не е изградена пространствено-икономическа интегрираност, която да има добавена стойност от интеграцията в различни сфери. За община и град Сливен се очертават някои перспективни ниши на интегрираност в рамките на този урбанистичен коридор като сътрудничество в областта на здравните технологии и услуги, туристически пакети, регионални клъстери в перспективни индустрии като зелена енергия и други, определени като регионална специализация в Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 г., както и в Стратегията за развитие на МСП 2021-2027 г.

В средата на региона са двата традиционни центъра – Сливен и Ямбол. Географската близост на двата града (29 км) е сериозна причина да се очаква, че тяхното общо пространствено развитие е по-важно в бъдеще, отколкото до този момент. Първо, двата града заедно имат пазарен потенциал, сравним с този на Стара Загора. Второ, агломерацията между общините Сливен и Ямбол е най-добрият вариант за място, на което може да се инвестира и то да работи като един икономически организъм, което ще повиши икономическа ефективност на територията и ще доведе до по-добро усвояване на пространствените потенциали. Това означава подобряване на транспортната свързаност, градски/междуградски транспорт, обща индустриална зона, общи подкрепящи бизнес и технологични

инфраструктури, подобряване на качеството на човешките ресурси, образователни, културни и спортни прояви, промотиране на съвместни инициативи, привличане на инвестиции, и др.

Фиг. 19: Урбанизационни оси в Югоизточен регион за планиране

Източник: Регионална схема на Югоизточен регион за планиране (проект)

Друга перспективно ниша е развитие на интегрирани регионални туристически продукти. Те могат да комбинират различни туристически сектори и дейности (напр. културен и спа туризъм) или да се фокусират върху туризъм с определена насоченост като културно наследство.

Във връзка с културния туризъм на фиг. 20 се очертават подходящите ареали от общини в ЮИР, където могат да се реализират интегрирани проекти, които следва да удовлетворяват нарастващите изисквания на потребителите по отношение на туристическите продукти.

Фиг. 20: Културно наследство в Югоизточен регион за планиране

Източник: Регионална схема на Югоизточен регион за планиране (проект)

Регионални интегрирани туристически проекти могат да се реализират в рамките на определените от Министерство на туризма туристически дестинации, които преминават през различни общини и са разделени в три направления, според интересите на туриста:

- **Културно-исторически дестинации** (Дестинация „Българска архитектура и занаятчийство“ включва София - Панагюрище - Копревница - Сопот - Калюфер - Шипка - Габрово - Велико Търново - Сливен - Котел - Жеравна - Стара Загора - Пловдив - Пещера като обектите в Община Сливен, които са включени са Национален музей на текстилната индустрия - Сливен и Къщата на Сливенския бит (Паткоолу);
- **Балнео и СПА дестинации** (Дестинация „Югоизточна балнео и СПА дестинация (СПА от неолита)“ включва Старозагорски минерални бани - Баня, Кортенски минерални бани (Нова Загора) - Сливенски минерални бани - Минерални бани (Хасково);
- **Дестинации за винено-кулинарен туризъм** (Дестинация „Източна Тракия“ включва Стара Загора, Сливен, Ямбол и Карнобат като по отношение на района на Сливен се препоръчва дегустация на праскови, кошмер (традиционна каша със сирене) и вино от сорта памид, препоръчва се посещение на ПП „Сините камъни“ и Скален феномен „Халката“).

1.12 SWOT анализ

Силни страни

- Добре развита и в добро състояние републиканска пътна мрежа /РПМ/
- Бърза връзка с АМ „Тракия“ и лесен достъп до РПМ с национално и международно значение
- Обслужване с две от най-важните жп линии в страната
- Богато културно-историческо наследство
- Богато природно наследство
- Наличие на минерални води
- По-благоприятно от средното ниво за региона и страната възпроизводство на трудоспособното население
- Реализиране на относително висок икономически растеж и нарастване на инвестиционната активност в периода след 2014 г.
- Подкрепа за развитие на различни форми на бизнес инфраструктура в общината и нейното подобряване
- Развитие на агломерацията Сливен-Ямбол. Концентрирани усилия по изграждане на индустриална зона Сливен-Ямбол
- Подобряване на градската среда в общината
- Подготвена концепция за интегриран туристически продукт на територията на общината, чието реализиране позволява оптимално използване на местния туристически капацитет
- Реализиран проект за интегриран градски транспорт с важни за транспортното обслужване на града елементи
- Над 99% от населението в общината има достъп до високоскоростен интернет
- Добре изградена като обхват водоснабдителна мрежа
- Всички населени места в община Сливен са водоснабдени
- Стартирало изпълнение на голям инфраструктурен ВиК проект, обхващащ и община Сливен
- Електроенергийната мрежа 110 кв се характеризира с добро състояние и капацитет да поема натоварвания
- Успешно се усвоява слънчевата енергия - изградени са много фотоволтаични централи

- Параметрите на изградената газоразпределителна мрежа позволяват включване на бъдещи абонати
- Източниците на ФПЧ¹⁰ в град Сливен не са в състояние да доведат до превишаване на СГН от 40 µg/m³
- Почвите в общината са в добро екологично състояние и по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители
- Въвежда се Регионална система за управление на отпадъците
- Активност на общинската администрация и бизнеса по отношение на търсене и решаване на важни за жителите и бизнеса в общината проблеми на общинското развитие, по отношение на участие в проекти в оперативни програми, подкрепени от ЕС и др. донорски програми
- Развит неправителствен сектор

Слаби страни

- Налице е намаление на родилните контингенти и на най-репродуктивната възрастова група (15-34 г.)
- Тенденция на постепенно застаряване на населението на общината
- Възможностите за естествено възпроизводство на населението в община Сливен към момента са силно ограничени, т.е. липсват възможности за нарастване на броя на населението по естествен път. Тази констатация е валидна и за град Сливен
- Процес на свиване на трудовия ресурс, който ще продължи и в перспектива
- Влошени демографски характеристики на населението – висока смъртност (най-висока в ЕС), ниска продължителност на живота (най-ниска в ЕС)
- Влошаване на образователната структура на населението в общината – дялът на лицата с ниско образование се увеличава
- Един от най-високите дялове в страната на преждевременно напусналите училище
- 45% от населението на 15 и повече години е икономически неактивно през 2019 г.
- Липса на равен достъп до качествени здравни услуги, особено на уязвимите групи
- Ниско технологично и иновационно равнище на част от производствата в общината
- Невалоризирано и несоциализирано природно и културно наследство

- По-ограничено развита третокласна пътна мрежа, обслужваща вътрешнорегионалните транспортни комуникации
- Състоянието на част от общинските пътища е незадоволително
- Отделни по-отдалечени и слабонаселени места в общината са затруднени в достъп до интернет
- Ограничени цифрови умения на част от населението
- Наличие на населени места с режим на водоснабдяване
- Наблюдавани отклонения в качествата на питейната вода
- Изключително високи загуби на вода - едни от най-високите за страната
- Голяма част от ВиК мрежата е остаряла
- Инфраструктурата за отвеждане и пречистване на отпадъчните води е недостатъчно изградена
- Отклонения в сигурността и качеството на електрозахранване в някои отдалечени райони
- Мерките за повишаване на енергийната ефективност на обществените обекти и сградния фонд все още не постигат достатъчен ефект
- Битовата газификация изостава
- Р.Асеновска след гр. Сливен е с влошено екологично състояние
- Липсата на канализация в населените места, земеделието, нерегламентираните сметища влошават химичното състояние на подземните води и създават проблем за осигуряване на чиста питейна вода
- Проблеми в сметосъбирането и разделното събиране на отпадъци

Възможности

- Подобряване състоянието на третокласната пътна мрежа за подобряване достъпността на периферните райони
- Своевременни поддържащи ремонти на общинската пътна мрежа
- Разширяване на проникването на ИКТ и в по-слабонаселените места от общината
- По-нататъшно развитие на цифровите услуги
- Завършване и пускане в експлоатация на ПСПВ „Сливен“
- Подмяна, ремонт и реконструкция на водопроводната мрежа за намаляване на загубите при транспортирането на водата

- Доизграждане на канализационната мрежа на агломерация Сливен
- По-активно прилагане мерките за енергийна ефективност за повишаване ефекта от прилагането им
- Изграждане на газоразпределителна мрежа на територията на нетоплофицираните квартали на гр. Сливен
- Увеличаване броя на домакинствата в гр. Сливен, които са обхванати от системата за централната топлофикация.
- Въвеждане на изисквания към качеството на твърдите горива, предлагани за отопление на пазара
- Подобряване на мобилността на транспорта в общината
- Необходимост от разширен ареал за икономическа активност – функционален ареал или градски клъстер „Сливен-Ямбол“ и подкрепа за подобрена транспортна достъпност, обща производствена зона, общо промотиране на възможностите на ареала за индустриално и бизнес развитие, обучение на персонал и др.
- Проектиране на защитни диги от наводнения и укрепване на потенциални свлачища
- Активно и ефективно използване на възможностите, които предоставят Европейските фондове, други международни програми и източници за финансиране на проекти в общината
- Успешно прилагане на мерки на кръговата икономика
- Успешно включване в „Зелената сделка“ и Плана за възстановяване на ЕС
- Активна младежка общност с потенциал за изграждане на съвременни форми за насърчаване на предприемачество и развитие на потенциала на младите хора в общината.

Заплахи

- Продължаване на процеса на влошена образователна структура на населението
- Подценяване значимостта на транспорта като структуроопределящ сектор
- Продължаване на системното недофинансиране и провеждане на спешни, а не своевременни ремонти на общинската пътна мрежа
- Подценяване на необходимостта от обучение за придобиване на цифрови умения и задълбочаване на „цифровата изолация“
- Отсъствие на добре обмислена политика от страна на държавата за намиране на баланс между икономическите възможности на населението и по-глобалните екологични цели, респ. поетите национални ангажменти

за намаление емисиите на CO₂ с по-широко въвеждане мерките за енергийна ефективност и разширяване процеса на газификация на домакинствата

- Забавяне в закриването на нерегламентирани сметища за битови и строителни отпадъци
- Продължаващо събиране на смесени битови отпадъци в малките населени места
- Подценяване на необходимостта от идентифициране на териториите с вероятно разпространение на предвидими природни бедствия, главно наводнения, свлачища, пожари и др.
- Неглижиране на регламентирането на необходимите превантивни мерки срещу последствията от климатичните промени

Част II ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ЗА ПЕРИОД 2021-2027

Резултатите от SWOT анализа са основа за извеждане на стратегията за развитие на община Сливен за периода 2021-2027 г. Стратегията на общината е насочена към използване на силните страни на общината, за да се неутрализират рисковите и опасностите, адресират слабостите и да се оптимизира използването на възможностите и благоприятстващите фактори. Стратегията ясно извежда основни приоритети за развитие на общината, които се отразяват във всички дефинирани мерки, като са обхванати нуждите на различни целеви групи.

Структурата на стратегическата част на ПИРО Сливен съответства на изискванията на "Методическата указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г." на МРРБ и на постановките на Закона за регионално развитие за съдържанието на плановете за интегрирано развитие на община, както и на основните законови актове в сферите за устройство на територията, опазване на околната среда и културното наследство. Стратегията е съобразена с действащата нормативна рамка на национално, регионално и местно ниво и със спецификите на Кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027. По същество тя представлява интегрална част от пакета стратегически и планови документи, характеризиращи икономическото и пространствено развитие на страната, региона и общината в перспектива до 2027 г.

Целите и приоритетите на ПИРО Сливен са съобразени с изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на глобално, европейско, национално и местно ниво. Целите на политиката на ЕС до 2050г. за модерна, ресурсно-ефективна, конкурентоспособна и климатично неутрална икономика следва да оказват силно влияние върху развитието на определени територии на страната поради специфичната насоченост и характеристики на развиващите се там икономически сектори. В отговор на тези предизвикателства е предвидено да се работи в посока координация на планираните мерки за подпомагане на най-засегнатите области от енергийния преход, вкл. с прилагане на Интегрирани териториални инвестиции на регионално ниво.

Стратегическата част на ПИРО на община Сливен (визия, приоритети, цели и мерки) е съобразена с Национална програма за развитие: България 2030, Актуализираната национална концепция за пространствено развитие 2013-2025, ИСТР на ЮИР, с Национален план за възстановяване и устойчивост, оперативни програми, секторни стратегии с период на действие след 2020 г., като в таблицата по-долу са изведени цели и приоритетите на съответните документи, които са отразени в стратегическата част на ПИРО на община Сливен.

Таблица 19 Цели и приоритети на релевантни стратегически документи

Стратегически документ	Цели/приоритети, съотносими към стратегическа част на ПИРО на община Сливен
Национална	Цел 1 Ускорено икономическо развитие

програма за развитие: България 2030	Цел 2 Демографски подем Цел 3 Намаляване на неравенствата Ос на развитие 1 Иновативна и интелигентна България Приоритет 1 Образование и умения Приоритет 2 Наука и научна инфраструктура Приоритет 3 Интелигентна индустрия Ос на развитие 2 Зелена и устойчива България Приоритет 4 Кръгова и нисковъглеродна икономика Приоритет 5 Чист въздух и биоразнообразие Приоритет 6 Устойчиво селско стопанство Ос на развитие 3 Свързана и интегрирана България Приоритет 7 Транспортна свързаност Приоритет 8 Цифрова свързаност Приоритет 9 Местно развитие Ос на развитие 4 Отзивчива и справедлива България Приоритет 10 Институционална рамка Приоритет 11 Социално включване Ос на развитие 5 Духовна и жизнена България Приоритет 12 Здраве и спорт Приоритет 13 Култура, наследство и туризъм
Интегрирана стратегия за развитие на Югоизточен район	Приоритет 1 Подкрепа за устойчива и интелигентна икономика на ЮИР Специфична цел 1.1 Засилване на капацитета за научни изследвания и иновации за въвеждането на модерни технологии Цел 1.1.1 Концентриране на научна инфраструктура и изследователски капацитет в значими за регионалната икономика направления и трансфер на иновации Цел 1.1.2 Засилване на растежа и конкурентоспособността на МСП и подобряване на условията за бизнес Цел 1.1.3 Осъществяване на плавен и ефективен индустриален преход, свързан с екологичната устойчивост и ресурсна ефективност Специфична цел 1.2 Развитие на синя икономика, туризъм и селско стопанство с повишена добавена стойност

	Приоритет 2 Подобряване на образователното равнище на населението и качеството на живот в ЮИР Специфична цел 2.1 Инвестиции в човешки ресурси Цел 2.1.1 Стимулиране на инвестиции в образованието Цел 2.1.2 Подобряване на връзката на образованието и квалификацията с пазара на труда Цел 2.1.3 Висше образование Специфична цел 2.2 Подобряване на здравната, социалната, културната и спортна инфраструктура и достъпа до услуги Цел 2.2.1 Качествени здравни услуги Цел 2.2.2 Социални услуги и социално включване Цел 2.2.3 Подобряване на културната и спортната инфраструктура Специфична цел 2.3 Изграждане и/или рехабилитация на техническа инфраструктура Специфична цел 2.4 Чиста околна среда Приоритет 3 Териториално сближаване и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони Специфична цел 3.1 По-добре свързан регион чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ Цел 3.1.1 Подобрена транспортна свързаност и достъпност Цел 3.1.2 Подобрена цифрова свързаност и достъпност и ИКТ Специфична цел 3.2 Укрепване на полицентричната мрежа от селища в ЮИР Специфична цел 3.3 Развитие на трансграничното и транснационално сътрудничество
Национален план за възстановяване и устойчивост	Цел: да се способства икономическото и социалното възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията чрез набор от мерки и реформи, които не просто възстановява потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият, като осигурят устойчивост на негативни външни фактори. Това ще позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел на правителството за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно се полагат основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка. Съдеб 1 Иновативна България

Области на политика:

Образование и умения

Целта е повишаване на качеството и обхвата на образованието и обучението с акцент върху придобиване на аналитични умения и развиване на креативна мисъл, увеличавайки способността на хората за своевременна адаптация към технологичната трансформация и произтичащите промени на пазара на труда. Ускорено модернизиране и цифровизиране на образователните подходи, методи и практики.

Научни изследвания и иновации

Осигуряване на благоприятна среда за реализиране на нови продукти и процеси и развитие на иновативни предприятия, като необходима предпоставка за създаване на високотехнологична база, която да изведе икономиката на нова и по-висока траектория на растеж. Приоритет е засилването и стимулирането на научната дейност във висшите училища, както и цялостно подобряване на научноизследователската инфраструктура и капацитет за развиване на критична маса и познания за справяне с двойния преход и подготовка на регионите за ускорено развитие.

Интелигентна индустрия

Подпомагане на индустриалния сектор в двойния преход и осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нова инвестиции с цел нарастване на производителността на българските предприятия, което да рефлектира в по-висок темп на икономически растеж, по-висока заетост и доходи от труд.

Сълб 2: Зелена България

Области на политика:

Кръгова и нисковъглеродна икономика

Намаляване на енергийната интензивност на икономиката и спомагането на зеления преход посредством предприемането на мерки за повишаване на енергийната ефективност на жилищните, промишлените и публичните сгради; модернизиране на дейностите по планиране, управление и поддръжка на електропреносната мрежа на страната, както и завършването на осъществяваната реформа на пазара на електроенергия в посока пълна либерализация на търговията.

Биоразнообразие

Осигуряване на ефективно управление на Националната екологична мрежа и защита на природни местообитания и

видове с европейски и национално значение за преустановяване загубата на биологичното разнообразие.

Устойчиво селско стопанство

Повишаване конкурентоспособността на аграрния сектор и на устойчивото управление и използване на водите чрез мерки за подобряване на хидромелиоративната инфраструктура, подобрявайки устойчивостта на икономиката към климатичните промени и играейки важна роля в съхранението на характеристики на околната среда.

Съълб 3: Свързана България

Области на политика:

Цифрова свързаност

Изграждане на модерна и сигурна цифрова инфраструктура и преодоляване на териториалните дисбаланси, свързани с разпространението на широколентовия достъп. Благоприятстване и оползотворяване на икономическите и социалните ползи от информационните и комуникационните технологии, свързани с преодоляване на пречките в разстоянието и развитието, особено на изостанали райони.

Транспортна свързаност

Намаляване на въглеродния отпечатък на транспортния сектор чрез инвестиции в модернизацията и цифровизацията на железопътния сегмент и принос към зеления и цифров преход, повишаване на безопасността, както и към териториалната балансираност на растежа.

Местно развитие

Повишаване на конкурентоспособността и устойчивото развитие на регионите на страната, както и насърчаване на местното развитие.

Съълб 4: Справедлива България

Области на политика:

Бизнес среда

Ефективно укрепване на потенциала за устойчив растеж и повишаване на устойчивостта на българската икономика чрез адресирането на възпиращи фактори в бизнес средата и разгръщане на потенциала на електронното управление за подобряването ѝ.

Социално включване

Повишаване на квалификацията и уменията на работната сила за постигане на по-добро съответствие с развитието на пазара на труда, насърчаване на социалното включване на уязвими групи и повишаване на качеството и разширяването

	на обхвата на предоставяните социални услуги, въвеждане на интегрирани подходи при предоставянето на социалните услуги, както и развитие на интегрирани услуги. Здравеопазване Повишаване устойчивостта на здравната система на шокове при повишаване на достъпа на населението до качествена и навременна здравна грижа.
Механизъм за справедлив преход	Цел – постигане на климатична неутралност до 2050г., като се фокусира върху регионите и секторите, най-силно засегнати от прехода поради зависимостта си от изкопаеми горива или въглеродно интензивни процеси. Цели се и смекчаване на социално-икономическото въздействие в най-засегнатите от прехода региони и сектори.
Актуализирана национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България 2014-2030	Основна цел: Устойчиво развитие на туризма в България Стратегическа цел 1 Създаване на благоприятна околна и бизнес среда за развитие на устойчив туризъм Подцел 1 Усъвършенстване на нормативната рамка и политиките за подобряване на околната и бизнес средата в туристическия сектор Подцел 2 Повишаване на ефективността на функциониране и подобряване на взаимодействието между институциите и организациите на национално, областно и общинско ниво, отговорни за развитието на туризма Подцел 3 Подобряване на взаимоотношенията на международно ниво Стратегическа цел 2 Развитие на конкурентоспособен туристически сектор Подцел 1 Подобряване на фирмените ресурси за повишаване на конкурентоспособността на туристическата индустрия Подцел 2 Подобряване на сътрудничеството между фирмите в туристическия сектор Стратегическа цел 3 Успешно позициониране на България на световния туристически пазар Подцел 1 Подобряване на управлението на маркетинга на дестинацията Подцел 2 Развитие на туристическите продукти за подобряване на преживяването на туристите в дестинацията Подцел 3 Ценово позициониране на дестинацията Подцел 4 Подобряване на промотирането на дестинацията Стратегическа цел 4 Балансирано развитие на туристическите райони Подцел 1 Създаване на условия за устойчиво развитие на

	туристическите райони Подцел 2 Развитие на туристически райони Подцел 3 Насърчаване на сътрудничеството между заинтересованите страни за балансирано развитие на туристическите райони
Цифрова трансформация на България за периода 2020-2030	Цел 1 Разгръщане на сигурна цифрова инфраструктура Цел 2 Осигуряване на достъп до адекватни технологични знания и цифрови умения Цел 3 Укрепване капацитета за научни изследвания и новации Цел 4 Отключване потенциала на данните Цел 5 Цифровизация в полза на кръгова и нисковъглеродна икономика Цел 6 Повишаване ефективността на държавното управление и качеството на публичните услуги
Национална програма за изграждане на STEM среда	Цели: Повишаване на мотивацията на учениците за учене по природни науки и математика Създаване на възможности за проектно-базирано обучение, интегрирано знание, обучение по научни теми и промяна на образователните парадигми Повишаване на ангажираността, уменията и постиженията на учениците (дигитална грамотност, дигитална изкуства и креативност, умения, свързани с изисквания на индустрията, умения за разрешаване на реални проблеми от живота и бизнеса; математическо мислене; умения за създаване на технологични решения; работа в екип, критично мислене и др.) Увеличаване на броя на учениците, интересувачи се от университетски специалности и работни места в технологичните индустрии и техния дял от БФП
Актуализирана национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030	Тематични приоритетни области за научни изследвания: 1. Нови енергийни източници и енергийно-ефективни технологии 2. Мехатроника и чисти технологии 3. Здраве и качество на живот. Превенция, ранна диагностика, терапия и екологични технологии, биотехнологии и еко храни 4. Опазване на околната среда. Екологичен мониторинг. Ефективно използване на източници и биологични ресурси. Технологии за управление на отпадъците 5. ИКТ

Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор до 2037	Цел 1 Гарантирано осигуряване на вода на населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване 1.1 Осигуряване на непрекъснато водоподаване чрез рехабилитация на съществуващите и изграждане на нови коридори и резервоари, рехабилитация на водопроводната мрежа и водоизточниците 1.2 Намаляване на общите количества използвана вода чрез инвестиции във водностопанската инфраструктура и мерки за подобряване на ефективността при изпълняване на водните ресурси Цел 2 Запазване и подобряване на състоянието по повърхностните и подземните води 2.1 премахване на заустването на необработени отпадъчни води в изстувствени и естествени водоприемници и в Черно море чрез изграждане, реконструкция и модернизация на системи за отвеждане и пречистване на отпадъчните води 2.2 укрепване на институционалната система за мониторинг и контрол, която да гарантира доброто състояние на повърхностните и подземните води 2.3 превръщане на Плановете за управление на речните басейни в основен планов документ при интегрираното управление на водите Цел 3 Подобряване на ефективността при интегрираното управление на водата като стопански ресурс 3.1 създаване на институционална рамка, която да гарантира прехвърляне на отговорността за вземането на решения във връзка с развитието на водния сектор на национално, регионално и местно равнище от стопанските субекти към публичните власти – държава, общини 3.2 Средствата от населението и бизнеса, средствата от ЕС и изискваното национално съфинансиране за осигуряват самофинансиране на водния сектор, при спазване на принципа “замърсителят и ползвателят плащат” 3.3 Повишаване на капацитета на всички участници в управлението на водния сектор Цел 4 Намаляване на риска от щети при наводнение 4.1 Идентифициране на рискови зони 4.2 Осъществяване на мерките от плановете за защита от наводнения
Национална стратегия за	Стратегически цели:

адаптация към изменението на климата до 2030	Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата Повишаване осведомеността относно адаптирането към изменението на климата Изграждане на устойчивост към изменение на климата
Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030	Стратегически цели: 1. Постигане на устойчивост на обществото при бедствия 2. Изграждане на капацитет за управление на риска от бедствия на всички административни нива на управление 3. Постигане на съгласуваност при провеждане на политиките за устойчиво развитие, адаптиране към промените в климата и намаляване на риска от бедствия 4. Постигане на устойчивост на финансирането на защитата при бедствия
Национална стратегия за активен живот на възрастните хора в България 2019-2030	Приоритетна област 1 Насърчаване на активния живот на възрастните хора в сферата на заетостта Приоритетна област 2 насърчаване на активния живот на възрастните хора в сферата на участието в обществото Приоритетна област 3 Насърчаване на активния живот на възрастните хора в сферата на самостоятелния живот Приоритетна област 4 Създаване на капацитет и благоприятна среда за активен живот на възрастните хора на национално и регионално ниво

ПИРО на община Сливен се разработва за период, в който се очакват сериозни промени в световен и общоевропейски мащаб, включително климатични промени, преход към нисковъглеродна икономика, индустриална трансформация и демографски предизвикателства.

По-зелен и нисковъглероден регион и община ще изисква намеси и политики чрез инвестиране в енергиен преход, зелени инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска. Тези инвестиции са особено актуални в Югоизточен регион, който ще бъде силно засегнат от реструктурирането на енергетиката като резултат от изпълнението на Зелената сделка на ЕС.

Рехабилитация, развитие и изграждане на индустриални зони, привличане на инвеститори, насърчаване на икономическата активност и предприемачеството са изведени като приоритет на Плана.

Активно включване, задържане и привличане на младежи и хора в активна възраст е ключово с оглед осигуряване и развитие на човешкия потенциал за посрещане на нуждите на потенциални инвеститори.

Укрепването на градското развитие, подобряване на свързаността в общината и качеството на средата в населените места за постигане на балансирано териториално развитие, подобряване качеството на живота на жителите на общината са във фокуса на приоритетните публични намеси в общината.

Общ подход при дефиниране на Визия, приоритети и цели

В основата на подхода за дефиниране на стратегическата част на ПИРО е промяната на фокуса от подкрепа на населените места/общини към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции (ИТИ). При разработване на стратегическата част на настоящия документ са взети предвид стратегиите за изпълнение на ОПР на община Сливен и ИПГВР на Сливен за периода 2014-2020, като са отчетени изпълнените инвестиции и постигнати ефекти, както и области, в които продължава да е актуална нуждата от инвестиции или такива, които имат нужда от целево надграждане. Изборът на мерки и проектни идеи е направен на база на социално-икономическия анализ, количествено проучване сред заинтересованите страни, проведени фокус-групи за идентифициране на потенциали за развитие, набиране на проектни фишове от заинтересованите страни. Взети са под внимание степента на изпълнение на Инвестиционната програма на община Сливен и на ИПГВР като цяло, както и резултатите от междинната оценка на ОПР на община Сливен и годишните оценки за 2018 и 2019 години. При дефиниране на конкретните мерки, проектни идеи и ИТИ са съобразени и дефинираните зони, както и възможните източници на финансиране, готовността на партньорство и проектна зрялост на отделните идеи.

При структуриране на Стратегическата част на ПИРО на община Сливен е използван принципът на:

- **„функционалната зона“:** структурните интервенции в области, определени от съвместни характеристики, предизвикателства и възможности за развитие, които не са строго ограничени до административните граници, а съобразно потенциала за справяне с тях с цел постигане на осезаеми резултати
- **„тематичната концентрация“:** съсредоточаване върху ключови тематични области, като по този начин се цели постигане на възможно най-голямо въздействие по отношение на ефективността на финансирането и ориентацията към резултатите

- **синхронизиране с** Актуализираната национална концепция за пространствено развитие 2013-2025, Интегрираната стратегия за териториално развитие на Югоизточен район на планиране, Целите и приоритетите на ЕС в областта на регионалната политика за следващия програмен период, Общ устройствен план на община Сливен, секторни стратегически документи
- **отчитане на оценката от** социално-икономическия анализ на състоянието и потенциалите на община Сливен
- **активно включване и консултиране на** заинтересованите страни в хода на разработване на стратегическия документ
- **комбиниране на различни източници на финансиране**, вкл. привличане на ресурс от частни инвеститори/бизнеса
- **реализиране на комбинация от мерки**, които адекватно използват потенциалите като адресират дефинираните проблеми
- **залагане на принципа на партньорство** при реализиране на голяма част от мерките – между общината и съседни общини, общината и държавни институции, НПО и бизнес

Идентифицираните основни типове инвестиции за периода 2021-2027 година са съобразени с изводите от извършения анализ, както и с дефинираните основни инвестиции в ИТСП на ЮИР и са в следните области:

- *Нисковъглеродна икономика, зелени инвестиции, кръгова икономика*
- *Иновации и модерни технологии, развитие на индустриални зони*
- *Мобилност и свързаност*
- *Устойчиво използване на местните ресурси*
- *Инвестиции в човешки ресурси*
- *Интегрирано развитие на общинската територия*
- *Междубщинско сътрудничество*

Визия за развитие на община Сливен

Визията за развитие на община Сливен отразява представата на местната общност за желаното състояние на икономиката, физическата среда и обществените отношения, като е консултирана на проведеното първо обществено обсъждане и е съобразена с резултатите от проведеното количествено изследване – допитване до жителите на общината по отношение

на следващия програмен период. Формулираната визия задава приоритетите, в рамките на които са дефинирани различни цели и съответно корелира с дефинираните зони за въздействие, където бъдещите интервенции ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и устойчиви ползи за обществото.

На база на изведените проблеми и възможности за тяхното адресиране, както и с оглед максималното използване на потенциала на община Сливен е дефинирана следната **визия за развитие за периода 2021-2027:**

Община Сливен - Зелена, иновативна и модерна община, отличаваща се с подобро качество на живот на своите жители, насърчаваща развитието на бизнеса и младите хора и използваща потенциала на своите природни и културни ресурси и на териториалното сътрудничество.

Визията предполага целенасочени действия с оглед подобряване качеството на живот на гражданите, вкл. задържане или привличане на млади и/или жители в активна трудоспособна възраст основно чрез подобряване на икономическата активност на територията на общината, откриване на нови работни места, повишаване качеството на работната сила и силен фокус върху зелена инфраструктура и чиста околна среда.

Приоритетите са насочени към осъществяване на визията и отразяване на конкретната специфика на община Сливен, като са съобразени с предназначението на ПИРО да бъде инструмент за управление и да отразява действителните нужди на местната общност в рамките на плановите документи от регионално, национално и европейско ниво. Те са формулирани ясно и кратко и дават направленията на развитие. Стратегическият документ има за задача да фокусира управленските процеси и да даде рамката за използване на наличните ресурси по такъв начин, че община Сливен да подобри икономическата си жизнеспособност, повиши качеството на живот на своите жители и осъществи ефективно междуобщинско сътрудничество.

Изведени са следните основни приоритети:

Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието

Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие

Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура

Приоритети и цели на ПИРО за периода 2021-2027

Всеки приоритет обхваща конкретни цели, които е предвидено да бъдат постигнати чрез конкретни мерки, декомпозирани в специфични проектни идеи. Планираната система от индикатори за наблюдение на Плана осигурява механизъм за измерване степента на реализиране на отделните мерки, както и степента на постигане на дефинираните цели. Мерките са отворени и следва да се конкретизират с допълнителни проекти през целия програмен период 2021-

2027. В този смисъл въздействието на мерките не се изчерпва с дефинираните проекти в Програмата за реализация на ПИРО.

Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието

Инвестициите в човешки ресурси следва да осигурят нов подход към проблемите на квалификацията, образованието и обучението, продиктуван от мащабите на настъпващите в Европа и света икономически и социални промени, бързото развитие на основаната на знания икономика и демографското напрежение, породено от намаляването и застаряването на населението. С оглед развитието и на местната икономика се предвиждат мерки за подобряване на образователната и квалификационна структура на работната сила.

Цел 1.1 Инвестиции за развитие на човешките ресурси

Основни действия в рамките на целта ще бъдат насочени към осигуряване на Качествено образование.

Инвестициите в образование са насочени към качествено и приобщаващо образование за всички с фокус върху тези групи, които са изправени пред затруднения в обучението и/или са в подчертано неравностойно положение, идентифицирани на територията на общината. Тези инвестиции включват продължаващи дейности за работа с деца със специални образователни потребности, приобщаване и превенция на отпадане от образователния процес на уязвими групи, обучение на педагогическите кадри, вкл. за придобиване на дигитални умения, създаване и въвеждане на дигитални учебни ресурси, подкрепа за иновативни учебни програми, иновативни класни стаи и иновативни училища.

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 1.1.1 Осигуряване на адаптиран и оборудван за целите на образователния процес сграден фонд за преминаване към едносменен режим на обучение; реконструиране на материално-техническата база на детски заведения и училищата на територията на община Сливен и доставката на оборудване за обучението, вкл. на специализирано оборудване за лаборатории, езикови кабинети, зали за практика и т. н., изграждане на училищна STEM среда; прилагане на мерки за енергийна ефективност при необходимост, вкл. инсталиране на покривни фотоволтаици при препоръка на енергийния одит; внедряване на интелигентна система за управление на осветлението и други; **разработване/внедряване на иновативни и дигитални образователни ресурс; осигуряване и развитие на формите на работа с деца със СОП; изграждане на детски градини и училища на територията на кварталите в град Сливен и малките населени места в общината с концентрация на социално уязвими групи, специализирани мерки за работа с родители и деца от общността с оглед социализиране, адаптиране и превенция на ранното напускане на училище; създаване, оборудване и осигуряване функционирането на общежитие за ученици от съседните на гр. Сливен населени места, които учат в средни училища и професионални гимназии на територията на града**

Включени са конкретни дейности по:

- **Изграждане на спортни площадки в училищните дворове.** Конкретен проект в двора намиращ се между сградите на СУ „Пейо Яворов“, ПХГ „Дамян Дамянов“ и физкултурния салон на ПГПЗЕ „Захарий Стоянов“ за изграждане на мултифункционални игрища за футбол, лека атлетика, волейбол, баскетбол; обособяване на зона за фитнес на открито; монтиране на съоръжения за различни видове колективни спортове; подмяна на плочките около входа и стълбите на физкултурния салон; обособяване на зони за образователни подвижни игри; зелени кътове за отдых на учениците.
- **Създаване на многофункционални зони (детски и училищни)** съгласно чл. 22, ал. 1, т. 3 от Наредба № 24 от 10.09.2020 г. на Министерството на образованието и науката за физическата среда и информационното и библиотечното осигуряване на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие /обн. ДВ, бр. 84 от 29.09.2020 г./

Второ основно направление за инвестиции в рамките на целта е Насърчаване на обвързаността на образованието и пазара на труда.

Постигането на съответствие между търсенето и предлагането на пазара на труда и преходите към ново индустриално развитие ще се осъществят чрез предоставяне на възможност за професионално обучение и придобиване на професионални знания, умения и компетентности не само от учениците, но от отпадащите от пазара на труда граждани. Ще се подкрепят мерки за разширяване на формите на професионалното и дуалното обучение, ограмотяване на възрастни, вкл. придобиване на дигитални умения, валидиране на знания, умения и компетентности, съдействие при търсене на работа. Специален фокус се поставя върху форми за насърчаване на предприемаческа култура сред младежите, както и програми за личностно развитие.

Идентифицираните мерки ще бъдат адаптирани за справяне с предизвикателствата вследствие на процеса на преход към неутрална по отношение на климата икономика, както и целят използване на регионалния потенциал чрез реализиране на подхода за интегрирани териториални инвестиции в ЮИР, особено що се отнася до мерки за квалификация с оглед адресиране на нуждите на бизнеса и в района.

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 1.1.2 Насърчаване на форми на сътрудничество между професионалните гимназии и местния/регионалния бизнес за осигуряване на дуално обучение и за адаптиране на обучителните програми спрямо нуждите на бизнеса – възможност за териториално сътрудничество между съседни общини

Мярка 1.1.3 Създаване/оптимизиране на програмите на съществуващи центрове за обучение и професионално обучение на територията на

общината чрез включване на мерки за ограмотяване на възрастни, развитие на дигиталните умения на населението; предоставяне на професионална квалификация съобразно нуждите на бизнеса, вкл. в периода на прилагане на мерките за трансформация и декарбонизация на енергийния сектор – ВЕИ, чисто производство; биоземеделие; изграждане на звена към тях за кариерно ориентиране и/или съдействие при търсене на работа; специализирани мерки за подкрепа, обучение, трудова адаптация, социализация на работното място на младежи до 29г., трайно безработни лица и роми - **възможност за териториално сътрудничество между съседни общини**

Цел 1.2 Подобряване на образователната, социална, културна и спортна инфраструктура и достъпа до нея

Основен фокус на интервенциите ще бъдат инвестиции за подобряване на инфраструктура, осигуряваща основни услуги на населението на местно ниво и достъпа до нея. Те са дефинирани на база на идентифицираните нужди от инвестиции в:

- **инвестиции в инфраструктура**, обезпечаваша дейности, насочени към младите хора в общината;
- **продължаване на подкрепата за инвестиции в подобряване на условията и услугите** в специализираните институции за предоставяне на социални услуги на възрастни хора, както и на деца и увеличаване на капацитета на част от тях;
- **прилагане на мерки за подобряване на здравната инфраструктура и оборудване**, както и възможности за дигитализация в областта на здравеопазването.

Интервенциите на Кохезионната политика на ЕС, които са съобразени и при дефинирането на настоящата цел, ще бъдат насочени и към подпомагане на активното социално включване и интегриране на групите със специални нужди и ромското население, включително чрез проекти за изграждане на социални жилища.

Същевременно е отчетена **необходимостта конкретните инвестиции**, които ще бъдат подкрепени чрез ЕС средства, да бъдат реализирани чрез подхода ИТИ и да бъдат основани на протичащото картиране на нуждите на местно ниво от ресорните министерства.

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 1.2.1 Реконструиране и оборудване на сграда(и) за обезпечаване на дейностите на Младежки организации (напр. Младежки дом Сливен); Обособяване и оборудване на **co-working пространства** (в избрана сграда) с цел насърчаване създаването на предприемаческа култура и еко система; създаване на мрежа с други предприемачески организации и клъстери, както и организации на акселератори и фондове за първоначално финансиране и

бизнес ангели в страната и чужбина; създаване на партньорство с **Център за технологичен трансфер към филиал на ТУ Сливен**

Мярка 1.2.2 Създаване на модернизирани обсерватория с планетариум и училище за австронавти в град Сливен чрез партньорство между община Сливен и местни организации имащи отношение по темата. Възможност за осъществяване на ИТИ на територията на области Сливен и Ямбол, разширяване на връзките и съвместните дейности със звената от системата на Обсерваториите в РБългария. Дейности по **създаване на Астрономическа обсерватория-Сливен**, в съответствие с чл. 49, ал. (4) от Закона за предучилищното и училищното образование като самостоятелно функциониращо звено – ЦПЛР (център за подкрепа за личностно развитие) с целево финансиране от Министерство на образованието. Обновяване на съществуваща сграда и приспособяването ѝ за дейността или изграждане на нова модерна сграда с футуристична форма, която да вдъхновява и впечатлява, и да е част от архитектурната визия на града. Запознаване на ученици в извънкласна дейност с основната подготовка на австронавти за настоящи и бъдещи космически мисии чрез информация и тренинг по: информатика, математика, физика, ракетна наука, астрономия и др.

Мярка 1.2.3 Подобряване на материално-техническата база, вкл. енергийната ефективност, оборудване и дигитализиране на фонда на обекти на културната инфраструктура като - Галерия Димитър Добрович, зала Сирак Скитник, Драматичен театър Стефан Киров, Държавен куклен театър, Регионална библиотека Сава Доброплодни, читалищата на територията на общината; развитие/внедряване на иновативни форми на предоставяне на културно съдържание; Ремонт и реставрация на храмовете "Св. София", „Св. Николай, Взаимно училище и прилежащите пространства, както и обекти от Регистъра на паметници на културата с местно значение; Създаване на Зелени училища на територията на м. Свети Георги (Бармук баир), Сливенски минерални бани и м. Карандила (ПП „Сините камъни“); обезпечаване на атрактивни събития в културния календар на общината, насърчаване на междуобщинското и транснационалното сътрудничество в областта на културата

Конкретен проект за реновиране на държавен терен със стара изоставена сграда на бившата Туб болница (паметник на културата) с визия и достатъчно пространство за **нов парк около нея и превръщането ѝ в модерен културен център** с места за театрална зала (куклен театър), художествена галерия с модерни експозиционни зали и младежки зони. Създаване на образователни иновативни програми за деца и младежи, на художествена школа към галерията, която да открива, подпомага и развива таланта на децата и младите хора в областта на изкуствата. Прилагане на съвременни методи за дигитализация и комуникация - интерактивни киоски, мултимедийни устройства и т.н.

Мярка 1.2.4 Подобряване качеството на предоставяните към момента социални услуги, вкл. чрез подобряване на материално-техническата база и уменията и мотивацията на служителите, разширяване на капацитета на част от предоставяните услуги (като Дневен център за възрастни, Социален патронаж), като се съобрази и картирането на нуждите на общинско ниво, изготвена от

МТСП; осигуряване на **по-добри условия за функциониране на Клубовете на пенсионера и превръщането им в квартални клубове** – подобряване на материално-техническата база, подпомагане на дейността; проектиране, изграждане, оборудване и въвеждане в експлоатация на нови социални/общински жилища в община Сливен.

Мярка 1.2.5 Усвояване на терени на бивши военни поделения и конвертирането им в атрактивна част от градската среда, предоставяне на възможност за сградно обезпечаване на организации с публични функции, жилищни комплекси, хипермаркети, паркови зони и други.

Мярка 1.2.6 Изграждане на многофункционална зала за спорт и събития, например на терени от бивши военни поделения; реновиране на спортни обекти като „Колодрума“ и „Военен стадион“ и адаптирането им за провеждане на спортни и културни събития на открито, вкл. лятно кино; **реновиране на стадиони и спортни площадки/игрища на територията на селата в община Сливен.**

Мярка 1.2.7 Подобряване качеството на здравните услуги на общинско ниво, чрез инвестиции в съществуващата държавна здравна инфраструктура и оборудване, въвеждане на е-здравеопазване и дейности по телемедицина, финализиране на инвестициите в спешната медицинска помощ на общинско ниво, повишаване на мотивацията на работещите в сферата на здравеопазването, като се съобрази и картирането на нуждите на общинско ниво, извършено от МЗ; подкрепа за обзавеждане и оборудване на здравните кабинети в общинските ясли, детски градини, общообразователни, специални и професионални училища; подпомагане на общинските лечебни заведения, чрез доставка на оборудване, обзавеждане и апаратура и устройство на специализирани помещения за прием и карантиниране на пациенти; реконструкция и оборудване на здравните служби на територията на селата на община Сливен.

Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие

Постигането на устойчив икономически растеж чрез подкрепа за развитие на конкурентоспособна икономика има ключова роля при създаването на условия за подобряване качеството и стандарта на живот на населението в общината. В тази връзка се предвиждат мерки за развитие на индустриални и производствени зони, насърчаване на местното предприемачество за развитие на малки и средни предприятия и привличане на външни инвеститори, устойчивото използване на местните и производствени ресурси, генериране на заетост.

Очаква се в бъдеще промишлеността, за да бъде конкурентоспособна, да прерасне в ново качество – интелигентна, технологична, опазваща ресурсите и екологичния баланс. За постигането на това е необходимо наличие на ефективна научноизследователска среда, трансфер на научни постижения, технологии и иновации в производството и услугите преструктуриране в посока на декарбонизация на икономиката.

Приоритетните дейности следва да доведат до изпълнението на следните цели:

Цел 2.1 Насърчаване на иновационния капацитет и технологично обновление, ресурсна и енергийна ефективност

Дейностите в рамките на целта включват подкрепа за предприятията за внедряване на иновативни и технологични продукти и услуги с висока добавена стойност, внедряване на нови технологии и технологично обновление, подобряване на енергийната и ресурсна ефективност, с принос към икономическия растеж, съгласно потребностите и потенциала на предприятията на ниво NUTS 3 (област), идентифицирани в Националната стратегия за МСП 2021–2027, както и Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021-2027.

Предвидени са дейности за развитието на Индустрия 4.0 и и кръговата икономика, както и за провеждане на кампании за привличане на инвеститори.

Предвидено е да се използва академичният потенциал и съществуваща научна инфраструктура за трансфер на иновации към бизнеса, не само на местно ниво, но и в региона и повишаване на неговата ефективност, особено що се отнася до автоматизация и дигитализация на процесите.

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 2.1.1 Подкрепа за предприятията за внедряване на иновативни и технологични продукти и услуги с висока добавена стойност с принос към икономическия растеж, съгласно потребностите и потенциала на предприятията на ниво NUTS 3 (област), идентифицирани в Националната стратегия за МСП 2021 – 2027, както и ИСИС 2021-2027 - насърчаване на разработването и внедряването на иновации, вкл. чрез сътрудничество с **Център за технологичен трансфер на територията на общината.** В проекта на Националната стратегия за малки и средни предприятия (НСМСП) 2021-2027 г. като производства, които ще намерят подкрепа от ОПИК 2021-2027 на територията на община Сливен са предложени: **машиностроене, производство на пластмасови изделия, производство на храни; производство на дрехи, производство на пластмасови изделия, производство на текстилни изделия, производство на изделия от дърво.**

Мярка 2.1.2 Въвеждане на мерки от Индустрия 4.0 – предоставяне на специализирана информация на бизнеса за специфични възможности за подпомагане; дигитализация на работни процеси на предприятията на територията на общината, вкл. в контекста на въвеждането на оптимални условия за работа в ситуация на пандемия; автоматизация на част от производствените процеси, въвеждане на технологии, обезпечаващи “кръговата икономика”; обучение и преквалификация при необходимост на персонала

Цел 2.2 Създаване на оптимална бизнес инфраструктура

В рамките на целта се поставя фокус върху рехабилитацията и развитието на съществуващи производствени зони и създаване на нови индустриални зони с фокус към инвеститори в логистични бази и екологично чисти, високо технологични производства. През периода 2021 – 2027 г. се очаква да бъдат реализирани действия обособяването на парцели за бизнес и индустрия, изграждане на обслужващите улици и техническата инфраструктура, в т.ч.: **Индустриална зона „Сливен и Ямбол“.**

В рамките на целта ще бъдат обхванати и интервенции, за които има изявени инвестиционни намерения, но чието реализиране зависи частично и от подкрепата на общината за изграждане на съпътстваща и/или довеждаща инфраструктура.

Тези инвестиции съответстват на предвиденото в ИСТР на ЮИР, а именно чрез подхода на интегрираните териториални инвестиции (ИТИ) да бъдат създадени условия за ускорено изграждане на нови или развитие на съществуващи индустриални зони като важен елемент от регионалната екосистема в областта на трансфера на технологии и подкрепата за развитие на предприятия в областите на интелигентната специализация.

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 2.2.1 Изграждане и развитие на индустриални зони между градовете Сливен и Ямбол

- **Изграждане на довеждаща инфраструктура до „Индустриален парк Сливен“;** Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на вътрешна техническа инфраструктура в границите на всички зони на „Индустриален парк Сливен“, както и Изграждане, рехабилитация и реконструкция на производствени и административни сгради с прилежаща към тях инфраструктура; Изграждане на вътрешна екологична инфраструктура (зарядни станции и събиране на отпадъци); Изграждане на научноизследователска вътрешна инфраструктура (сгради за центрове, лаборатории, развойна дейност и иновации); Изграждане на съоръжения и технологии за производството, използването и съхранението на чиста енергия и др.
- **Изграждане на четирилентов път Сливен-Ямбол;**
- **провеждане на съвместни кампании за привличане на инвеститори,** вкл. чрез промотиране на стимули от т.нар. Зелена сделка;
- **изграждане на бизнес инфраструктура чрез ФИ** на Фондовете за градско развитие и т.н.;
- **Изграждане на нови, високотехнологични и екологични производства;**
- **създаване на център за технологичен трансфер** между филиал на ТУ София и бизнеса, който инвестира в зоната, както и на територията на целия ЮИР,

- **използване на потенциала на релевантни клъстери**, като например Клъстер по мехатроника и автоматизация с цел оптимизиране на достъпа до иновативни ресурси;
- **създаване на Център за безопасност на движението по пътищата.**

Мярка 2.2.2 Изграждане на фотоволтаични паркове на територията на летище Бършен и другите промишлени зони в града

Мярка 2.2.3 Изграждане на спортен комплекс за мотоспорт, вкл. чрез ПЧП или частни инвестиции

Мярка 2.2.4 Изграждане на Авто - Мото Парк Сливен – изграждане на автомобилна писта, сгради и трибуна, осигуряване на съпътстваща и довеждаща инфраструктура в местността "Сливенски кър"

Мярка 2.2.5 Рехабилитация на инфраструктурата в съществуващи индустриални зони на град Сливен – ремонт на улична мрежа и техническата инфраструктура – водопровод и канализация, ток, газ и т.н.

Цел 2.3 Устойчиво използване на местния потенциал

Приоритетните дейности са насочени към екологично селско стопанство и здравословни храни чрез структурното балансиране на селскостопанския отрасъл, насърчаване на биологичното земеделие, производството на плодове, зеленчуци, пчеларството и лозаро-винарския сектор, както и в животновъдството, подобряването и опазването на околната среда, внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура, подобряване на системите за напояване, развитие на цифровата инфраструктура в селските райони и използване на цифрови технологии от земеделските производители.

Дефинирани са интервенции за използване на потенциала на община Сливен за производство на зелена енергия. Изграждане на ВЕИ в новата производствена зона и други урбанизирани терени за генериране на приходи за общината от производство на зелена енергия.

Потенциал за развитие на общината, вкл. на местната икономика, има туристическият продукт и неговото оптимално маркетингово и управление в регионален и национален контекст. Използването на балнеоложкия ресурс на територията на общината дава възможност за диверсифициране на туристическия продукт и повишаване на приходите от туризъм.

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 2.3.1 Изграждане и промотиране на интегрирани туристически продукти/маршрути, вкл. на територията на ЮИР – културен (Средновековие, Национално освободително движение, Възраждане, Тракийска култура и др.), **еко и балнеоложки туризъм – възможност за междуобщинско сътрудничество.** Реализиране на проекта за интегриран туристически продукт

на община Сливен и неговото надграждане чрез: обновление на материално-техническата база на обектите към Регионален исторически музей, Музей на текстилната индустрия (филиал на Национален политехнически музей), оптимизиране на инфраструктурата за социализиране, вкл. подобряване на инфраструктура за паркиране на крепост Туида и другите културни обекти; експониране, реставрация, консервация и социализация на тракийските гробници на територията на общината; създаване на допълнителни иновативни услуги към основните туристически продукти като изграждане на Стая на загадките в Крепост Туида; създаване и прилагане на концепция за интегрираното маркетинг и дигитално представяне на развиваните туристически продукти и маршрути, дейности за SEO оптимизация на дигиталното представяне на общинските туристически продукти; създаване на единен туристически портал с възможности за електронни разплащания за основни и съпътстващи туристически услуги; Извършване на ремонти, КРР, археологически проучвания, обзавеждане, както и обозначаване на туристически маршрути и карта на обекти част от Света гора Сливенска.

Като конкретни проектни идеи в мярката са включени предложения на Федерацията на културно-просветните дружества на каракачаните в България, както следва:

- **Изграждане на "Каракачанско селище"** на територията пп "Сините камъни", местност Карандила във връзка с представяне на бита и културата на каракачаните в България
- **Създаване на "Национален музей на каракачаните"** в гр. Сливен - единствен по рода си в страната, който ще представя каракачанския бит, традиции и култура. Културното наследство на каракачаните предизвиква огромен интерес сред обществото. Изграждането на музей с постоянна експозиция ще допринесе за обогатяване на културната карта на Община Сливен.

На територията на Природен парк „Сини камъни“ и по Сливенската планина се предвиждат дейности по:

- **Подобряване и създаване на пешеходни маршрути** – монтиране на информационни табели по всички подходящи за целта места за маршрутите, природни забележителности, видовото разнообразие на растителни и животински видове, които могат да бъдат наблюдавани по време на прехода и др. с цел информиране, ограмотяване и събуждане на интерес в посетителите. Унифициране и подновяване на маркировката по пътеките.
- **Създаване на веломаршрути** – проучване за подходящи маршрути за велотуризм и спорт, различни от пешеходните с цел да не се пречи на туристите, да се избягват инциденти, да не се поврежда настилка.
- **Създаване на места за отдих и рекреация** – изграждането на беседки, барбекюта и др. на подходящи места, бивши почивни бази, лагери и др.;

- **Обособяване на места подходящи за катерене** по скалните масиви съобразени с режимите на опазване на растителните и животински видове.

Дейности за използване на потенциала на река Тунджа:

- **Проучване и култивиране на историческите места по реката** – да се верифицират историческите места по реката като, стари мостове, минерални бани и др.. Обособяване на места за работа с ученици – зелено училище, опитни станции, работилници за практически умения.
- **Изграждане на веломаршрут по поречието на река „Тунджа“** – проектиране и създаване на веломаршрут по поречието на реката с поставени информационни табели за допустими дейности съобразени с природозащитното законодателство, видове маршрути за туризъм
- **Създаване на маршрут за крос**
- **Обособяване на места за спортен риболов** – изграждането на наколни пътеки, мостове през реката, риболовни пристани и мостици
- **Изграждане на спортни площадки** – платформи за скейтборд, фитнес на открито, детски площадки и др.

Мярка 2.3.2 Подкрепа на балнеолечението и СПА туризма. Изграждане на **Балнеоложки, рехабилитационен и рекреационен център** на територията на **Сливенски минерални бани** и използване на потенциала за диверсификация на предлагания интегриран туристически продукт, съвместно с филиали на **Медицински университети** или други инвеститори; **Привличане и подкрепа на инвеститори на Сливенски минерални бани**

Мярка 2.3.3 Устойчиво използване на местните ресурси – земеделски земи и гори

Приоритетните дейности са насочени към екологично селско стопанство и здравословни храни чрез структурното балансиране на селскостопанския отрасъл, насърчаване на биологичното земеделие, производството на плодове, зеленчуци, пчеларството и лозаро-винарския сектор, както и в животновъдството, подобряването и опазването на околната среда, внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура, подобряване на системите за напояване, развитие на цифровата инфраструктура в селските райони и използване на цифрови технологии от земеделските производители

Включени са дейности за:

- **Верификация на напоителните съоръжения по поречието на река Тунджа** – с цел оптимизиране функционирането на съоръженията, подобряване и изграждане на нови трасета и помпени станции, и др..

- **Изграждане на екстензивни рибовъдни стопанства на подходящи места за развъждане на риба изцяло по естествен начин**, спазване на природосъобразен начин на отглеждане на рибата. По този начин ще се подобри и подпомогне обитаването на животински и растителни видове предмет на опазване. Ще бъдат превлечени редки и защитени видове птици, които в даден момент при спазване на режимите за опазване биха били атракция в сферата на туризма.

Мярка 2.3.4 Използване на потенциала на община Сливен за производство на зелена енергия

Изграждане на ВЕИ и паркове за съхранение на енергия на територията на общината, вкл. като ПЧП или изцяло частни инвестиции

Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура

Цел 3.1 Подобряване на техническа инфраструктура

Предвидени са мерки по изграждане и/или рехабилитация на техническата инфраструктура и облагородяване на средата, рехабилитация/изграждане на елементи на градската среда в локациите, които все още не успяват да предложат на населението качествени условия за живот в различни зони – публични и жилищни в рамките на града, както и на територията на останалите населени места в общината.

Ще бъдат концентрирани усилия за повишаване на ефективността на ползване на водите чрез реконструкция и модернизация на амортизираната водопроводна мрежа, особено в малките населени места на територията на общината. Дейностите са насочени към изпълнение на заложените в Стратегията за ВиК инфраструктурата мерки за изграждане на нови и реконструкция на съществуващи водоснабдителни мрежи, като в резултат от осъществяването им ще се подобри качеството на средата за живот в общината. Мерките по отношение на водоснабдяването ще се предприемат след извършване на оценка на нивото на загубите по водоснабдителната система и изготвяне на план с действия за намаляване на загубите.

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 3.1.1 Рехабилитация на улична мрежа, вкл. обвързване със зелени пространства, алеи, тротоари и съпътстваща инфраструктура в град Сливен; **Облагородяване/ реконструкция на междублокови пространства и внедряване на мерки за енергийна ефективност** в еднофамилни, многофамилни жилищни и административни сгради в жилищните квартали в

град Сливен; пилотни проекти за засаждане на дървета с включване на НПО, училища, рехабилитация на улична мрежа във вилна зона на града и др.

Мярка 3.1.2 Рехабилитация на улична мрежа, вкл. обвързване със зелени пространства, алеи, тротоари и съпътстваща инфраструктура в град Сливен **по изготвен проект за унифициран и уникален дизайн на елементите от градската среда** (пейки, кошчета за отпадъци, указателни табели и др); Облагородяване на публични пространства за широк обществен достъп – паркове, градини, площи в рамките на града; обособяване на публични пространства, предназначени за младежи – скейт площадки, спортни съоръжения; изграждане на унифицирана и разпознаваема визия при входовете /изходите на град Сливен. Фокус върху зелените мерки в градска среда, вкл. създаване/разширяване на „зелени пояси/зони“ ще се осигури, където е приложимо, допълняемост към мерките за зелена инфраструктура в градовете, заложи по ПРР (цялостни интервенции в зелени пространства, вкл. паркове, алеи, места за отдих и др.).

Мярка 3.1.3 „Образователна инфраструктура в паркопространство за намаляване на риска от бедствия“. Проектното предложение е насочено към повишаване нивото на правилно поведение, култура и информираност на населението (деца, ученици, родители, работещи и неработещи хора, хора с увреждания и други групи от обществото) преди, по време и след възникване на бедствия или аварии. Осъществяването на проектното предложение дава възможност да се провеждат уроци и симулативни игри с учениците по интерактивен начин в помощ на задължителното обучение по „Защита при бедствия“.

Мярка 3.1.4 Рехабилитация на водоснабдителната мрежа на територията на селата в общината на база на предварително извършена оценка на загубите по водоснабдителната система; последваща рехабилитация на уличната мрежа и възстановяване, изграждане/обновление на съпътстващи зелени пространства, алеи, тротоари; облагородяване на публични пространства за широк обществен достъп - паркове, градини, площи.

Мярка 3.1.5 Оптимизация на системата за улично осветление, въвеждане на мерки за енергийна ефективност, вкл. умно управление на уличното осветление (софтуер за управление и автоматизация на осветлението, което добавя допълнителна оптимизация на разходите) на територията на градовете и селата в община Сливен

Цел 3.2 Постигане на чиста околна среда

В рамките на целта са включени дейности по управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води, при подобряване на технологиите на пречистване и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство чрез реализация на проект от ВиК Сливен.

Предвидени са мерки по оптимизация на системата за управление на отпадъците, за оптимизиране на събирането и третирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране, компостиране на биоразградимите отпадъци с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба

Като част от Плана за Справедлив преход са предвидени мерки за намаляване замърсяването на въздуха, като **подмяна на част от инсталациите на твърдо битово гориво с алтернативни**, усвояването на различните видове възобновяеми източници (ВИ) съобразно потенциала на територията, както и мерки за подобряване на ефективността на сградните инсталации, а не само на подобряването на енергийните характеристики на сградите, както и на **мерките за ускорена газификация на обществените сгради.**

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 3.2.1 Продължаване на мерките по управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води, при подобряване на технологиите на пречистване и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство, стартирани през 2019 година от ВиК Сливен АД

Мярка 3.2.2 Оптимизиране на регионална система за управление на отпадъците, вкл. въвеждане на решения за "умно" управление на сметосъбирането и сметоизвозването, пилотни информационни кампании за разделно събиране на отпадъци, с активно включване на младежки НПО и училища, с цел създаване на нагласи сред населението

Предвидени са дейности по изграждане на иновативно място за разделно събиране на дребни битови отпадъци, което да служи и като информационно-образователен център за вредите от различните видове отпадък. Мястото ще изпълнява двойна функция - ще събира разделно отпадъци и ще запознава населението с проблема, ще предоставя информация за различни начини за намаляване на битовия отпадък и редуциране използването на вредни за природата и здравето материали, както и ще показва ползите от процеса на рециклиране.

Мярка 3.2.3 Обособяване и оборудване на площадки за събиране на органични отпадъци и изграждане на съоръжения за компостиране на биоразградимии отпадъци с цел повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на повторната употреба; Ликвидиране и рехабилитация на терените с нерегламентираните сметища в землищата на населените места от община Сливен; Изграждане на инсталация за компостиране на разделно събрани зелени и/или биоразградими битови отпадъци

Мярка 3.2.4 Продължаващи мерки за почистване и корекция на деретата на реките в община Сливен

Мярка 3.2.5 Инвестиции в зелена инфраструктура и кръгова икономика, вкл. като ПЧП или частни инвестиции

Мярка 3.2.6 Осигуряване на пилотни проекти за замяна на твърдо гориво с алтернативни източници, вкл. достъп до ТЕЦ и газоснабдяване

Мярка 3.2.7 Подмяна на инсталациите на твърдо битово гориво на ТЕЦ Сливен с алтернативни, преквалификация на заетите от община Сливен в преструктуриращата се енергийна промишленост на територията на област Сливен и област Стара Загора, създаване на стимули за бизнеса за запазване на заетостта от освободените лица вследствие на мерките по декарбонизация и енергийна трансформация

Мярка 3.2.8 Подобряване на енергийната ефективност и ефективността на сградните инсталации, вкл. топлофикация и газификация на обществените и административни сгради, например сградите на РДВР Сливен(МВР), РСПАБ Сливен (вкл. изграждане на нова сграда на Пожарната), Сградите на община Сливен, Сградите на Куклен театър и Драматичен театър, Сградите на Художествена галерия „Димитър Добрович“ - Галерия „Сирак Скитник“, сградата на Административен съд – Сливен, Държавен архив Сливен, НАП Сливен и други.

Цел 3.3 Интегриран и устойчив транспортен модел и цифрова свързаност

В рамките на целта ще бъдат подкрепени интервенции за надграждане на модела на Интегриран градски транспорт чрез дейности за подобряване на транспортното обслужване на населените места, отдалечени от града, като действията за **подобряване състоянието на пътната мрежа и инфраструктурата на обществени спирки и велоалеи се съчетаят с подобряване на обществения транспорт и надграждане на интегрираните и “умни” решения за мобилност.** Ще бъдат предприети действия за реконструкция и изграждане на общинската пътна мрежа, вкл. осигуряваща и подобряваща достъпа до местата за предоставяне на публични услуги, до недвижими културни ценности и събития, до места за рекреация и туризъм, туристически обекти, до производствени и бизнес зони. **Изграждане на четирилентов път Сливен-Ямбол** като част от инвестиционната програма на Агенция пътна инфраструктура ще допринесе за подобряване на транспортната свързаност и инвестиционната атрактивност на двете общини.

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 3.3.1 Подобряване на пътища и пътни връзки между град Сливен и околните населени места, подобряване на връзките между отделните видове транспорт с оглед на тяхната балансираност; пълно подновяване на автобусния парк чрез закупуване на нов подвижен състав за междуселищния транспорт; надграждане на съществуващата система с новите линии, свързващи града с останалите населени места на територията на общината с цел подобряване на транспортното обслужване; подобряване на пътната мрежа, вкл. рехабилитация и обновяване на спирките на обществения транспорт; надграждане на билетната система, вкл. с допълнителни функционалности и системата за информиране на пътниците; разширяване на система за видеонаблюдение - наблюдение на входни/изходни точки, кръстовища,

публични зони, с възможни допълнителни интелигентни функции – мониторинг на натоварване, нарушения, инциденти и др.; разширяване на мрежата от велоалеи, въвеждане на система от електрически велосипеди в гр. Сливен.

Включени са дейности за:

- Разработване на 4-стъпков транспортен модел с помощта на софтуер за транспортно моделиране
- Извършване на симулация на модела с помощта на софтуера и идентифициране на няколко сценария за развитие
- Анализ и препоръки за оптимизиране на транспортната система на общината на база резултатите от модела.

Мярка 3.3.2 Реконструкция и изграждане на общинската пътна мрежа, осигуряваща и подобряваща достъпа до местата за предоставяне на публични услуги, до недвижими културни ценности и събития, до места за рекреация и туризъм, туристически обекти, до производствени и бизнес зони

Мярка 3.3.3 Подобряване и развитие на комуникационната среда и информационната инфраструктура в отдалечените и слабо населени зони и територии. Прилагане и обучение на стандартни и алтернативни методи за използване на комуникационна и информационна инфраструктура.

Цел 3.4 Цифровизация и въвеждане на ИКТ-базирани решения за управление и развитие

Цифровата трансформация все повече ще оказва влияние върху всеки аспект на развитието – растеж, заетост, достъп до образование, здравеопазване, услуги, устойчивост и други.

В изпълнение на целта ще бъдат реализирани инвестиции за подкрепа на „умни градове“, „градове на знанието“, както и „умни села“ и използване на оптимални решения за смарт трансформация – внедряване на мерки за видеонаблюдение и управление на трафика; интелигентна система за мониторинг на улично осветление; интелигентна система за управление на сметосъбиране и сметоизвозване; разширяване на обхвата и функционалностите на билетната система и система за информиране на пътниците на ИГТ на град Сливен, както и за въвеждане на електронна и безхартена община.

Конкретните мерки, които ще осигурят постигането на целта са както следва:

Мярка 3.4.1 Мерки за развитие/внедряване на електронно здравеопазване на общинско ниво съобразно картираните нужди от МЗ

Мярка 3.4.2 Мерки за развитие/внедряване на електронно образование на общинско ниво съобразно картираните нужди от МОН

Мярка 3.4.3 Изграждане на Информационен портал за гражданите - интегриране на всички информационни системи на общината в единен информационен портал за гражданите; въвеждане на нови електронни услуги и

електронни разплащания; максимално прилагане на принципа на Комплексното административно обслужване, вкл. използване на споделени ресурси за обработка на преписки; въвеждане на е-община - изследване на работни процеси, тяхната оптимизация и внедряване на технология за автоматизацията им (премахване на хартията, автоматично генериране на документи, изпращане на искания за одобрения, изпращане на уведомления и др.).

Проверка на съвместимостта на общината съгласно Наредба за минималните изисквания за мрежовата и информационна сигурност (НМИМИС) и етап на дигитално развитие на работния процес на общината в административния спектър. Изготвяне на доклад и препоръки. Спазване на доклада и съдействие за изпълнение на препоръките и насоките, с цел пълна съвместимост на община Сливен с НМИМИС и повишаване на личната производителност чрез предоставяне на различни технологични решения, интегрирани в общината и нейните подчинени структури в ежедневните им операции.

Мярка 3.4.4 Въвеждане на мерки в подкрепа на „умни градове“, „градове на знанието“, както и „умни села“ и използване на оптимални решения за смарт трансформация – внедряване на мерки за видеонаблюдение за управление на трафика и сигурността; интелигентна система за мониторинг на улично осветление; интелигентна система за управление на сметосъбиране и сметоизвозване; разширяване на обхвата и функционалностите на билетната система и система за информирание на пътниците на ИГТ на град Сливен

Цел 3.5 Управление на риска от климатични промени

В изпълнение на тази цел ще бъдат насочени инвестиции:

Мярка 3.5.1 Дейности, насочени към борба с абразията и ерозията, характерни за територията на община Сливен – укрепване на свлачищата, модернизация, доукрепване и изграждане на защитни съоръжения за борба с ерозията

Мярка 3.5.2 Мерки за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие, съгласно приоритетите на защитени територии по ЗЗТ и защитени зони по ЗБР на територията на община Сливен, вкл. чрез ИТИ и партньорства между общината и дирекцията на природен парк "Сините камъни", както и с неправителствени организации, които работят в областта на опазване на околната среда, както следва:

- **ще се вземат предвид мерките, определени в националната приоритетна рамка за действие за НАТУРА 2000** за периода 2021-2027 г., след нейното одобрение.
- **ще се вземат предвид мерките определени в планове за управление на изброените територии и зони,** след тяхното одобрение. Ще се вземат предвид мерките, определени в планове за действие за видове, на територията на общината.

Мярка 3.5.3 Проучване на биоразнообразието по поречието на река Тунджа. Изграждане на посетителски и информационни центрове свързани с биоразнообразието на река Тунджа. Залесяване с местни видове дървета за превличане и подпомагане гнезденето на птиците.

Мярка 3.5.4 ИТИ - Изграждане на Регионален център за превенция срещу бедствия от наводнения и суша – Средна Тунджа (заедно с Напоителни системи – Сливен и общините по поречието). Обследване и изграждане на съоръжения свързани с превенции от риска от наводнения – предприемане на мерки за предотвратяване на наводнения при високи води на река Тунджа.

Мярка 3.5.5 Изграждането на капацитет за действия на отговорните органи и на населението при природни бедствия в съответствие със стратегическите цели по отношение създаването на устойчивост към изменението на климата и повишаването на степента на информираност на населението за посочените бедствия.

Част III ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Основна цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на местната общност и различни заинтересовани страни на община Сливен за участие в подготовката, изпълнението и мониторинга на ПИРО на Сливен при спазване на принципите на партньорство и осигуряване на информация и публичност. При разработването и изпълнението на Плана ще се осигури прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ПИРО. Важно е заинтересованите страни да бъдат включени както на етапа на разработване и приемане на ПИРО, така и при реализацията на целите и приоритетите, заложи в плана.

За целите на подготовката на Комуникационната стратегия са:

- идентифицирани заинтересованите страни
- проведени действия за тяхното активно включване и консултиране в процеса на разработване на стратегическия документ
- дефинирани действия за активното им включване в процеса на неговото изпълнение и мониторинг.

Подход за анализ на заинтересованите страни и за дефиниране на комуникационни канали с всяка от тях

Заинтересованите страни се определят с оглед поставените цели и обхвата на стратегическото планиране. Заинтересованите страни се разделят на вътрешни и външни. Вътрешните заинтересовани страни са органи на власт, политически и административни ръководители и служители.

Външни заинтересовани страни са гражданите, бизнеса, неправителствени организации, икономически и социални партньори, партньори на администрацията, включително научни организации и висши училища, медии, други институции и др.

Подходящ метод за определяне на заинтересованите страни е „мапинг на заинтересованите страни“. Мапингът се извършва, за да се идентифицират интересите на заинтересованите страни. Мапингът на заинтересованите страни включва:

Идентифициране – съставяне на максимално изчерпателен списък за осигуряване на ангажираност от заинтересованите страни при провеждане на

разработване и прилагане на Плана. Ангажирането включва участие в различни форми за обратна връзка и информация, чрез които се изследва въздействието на общинския стратегически документ върху тях. Чрез ангажиране на заинтересованите страни се постига обективност на анализа, отчитат се всички гледни точки и се определя степента, в която заинтересовани страни с властови ресурс могат да повлияят върху решения, свързани със стратегическия документ.

Анализът включва определянето на степента на въздействие на всяка една от заинтересованите страни и интереса към Плана за интегрирано развитие на община Сливен чрез следната матрица:

Матрица №1: Визуализация на интересите и въздействието на заинтересованите страни

	Слабо въздействие	Силно въздействие
Слаб интерес	1 Не попадат във фокуса на анализа	2 Следва да им се предоставя необходимата информация Граждани
Силен интерес	3 Следва да се търси удовлетворяване на техните потребности Медии	4 Имат ключово значение Община Сливен Общински съвет Областна администрация Сливен Регионални и областни звена на държавни институции Общински предприятия Вик дружество Регионално сдружение за управление на отпадъците Висши учебни заведения Учебни заведения – държавни и общински Центрове за професионално образование и обучение Лечебни заведения Доставчици на социални услуги МСП и големи предприятия Предприемачески мрежи/клъстери, вкл. на ниво ЮИР Съседни общини, общини в ЮИР и СЦР НПО, бизнес асоциации, браншови организации, екологични организации и други Туристически асоциации/сдружения

Приоритизиране – класифициране на заинтересованите страни. Анализиране и визуализиране

Приоритизирането на заинтересованите страни е осъществено чрез подреждането им във възходящ ред на база на прилагане на матрицата. Най-отгоре се поставят заинтересованите страни, които имат пряк интерес и най-силно въздействие, поради властови ресурс и /или възможности за влияние. Планира се как да бъдат привлечени в дейностите по разработване и мониториране на изпълнението на ПИРО и какви канали за комуникация с тях да се предвидят.

Изготвяне на план за комуникация със заинтересованите страни

Методите за комуникация са определени в зависимост от интереса и въздействието на заинтересованите страни. Комуникационният план следва да се актуализира в хода на изпълнение на договора. Заинтересованите страни се информират за целите на Плана за интегрирано общинско развитие и дейностите по разработването му.

Възможните подходи за комуникация са:

Пасивна

- Публикуване на прессъобщения
- Публикуване на материали и презентация на страницата на община Сливен
- Проучвания на общественото мнение - анкетни проучвания (онлайн)

Активна

- Набиране на проектни фишове
- Преки интервюта със заинтересованите страни;
- Фокус групи;
- Обществени обсъждания;
- Представяния в социални мрежи;

При избора на съответния метод за ангажиране на заинтересованите страни и честотата на прилагането му трябва да се вземат предвид три критерия:

- Значимостта на въздействието върху заинтересованата страна (активността или пасивността на заинтересованата страна и

потенциалното влияние, което може да окаже);

- Влиянието на заинтересованата страна върху решенията (връзките между заинтересованите страни, например слаба, но активна заинтересована страна може да „задвижи“ влиятелна, но пасивна заинтересована страна);
- Възприети подходи за комуникация от съответната група заинтересовани страни.

В рамките на разработването на ПИРО на община Сливен за периода 2021-2027 бяха реализирани следните мерки за включване на заинтересованите страни и за публичност:

- **Първа работна среща на Работната група(общински служители) за разработване на ПИРО на община Сливен и консултантския екип**
- **Количествено и качествено проучване на мнението на заинтересованите страни** в рамките на социално-икономическия анализ чрез онлайн въпросник, както и **реализиране на 5 присъствени фокус групи за обсъждане на специфични проблеми на общината и възможни решения**
- **Онлайн проучване за набиране на проектни идеи** от заинтересованите страна в рамките на разработване на програмата за реализация на Плана.
- **Присъствено първо обществено обсъждане на резултатите от анализа и стратегическата част на Плана**
- **4 онлайн обществени обсъждания на проекта на Плана** с фокус представяне на визията, стратегическата част и Програмата за реализация
- **Предоставяне на прессъобщения за всяка от горепосочените дейности**
- **Изготвяне и предоставяне на Възложителя на прессъобщения за представяне пред медиите** на информация за ключови етапи от изготвянето на Плана – минимум 3 прессъобщения

Подходът за организиране на комуникационните и консултативни механизми включваше:

- изготвяне и съгласуване на списък със заинтересовани страни, които да бъдат поканени на обсъжданията и да го съгласува с Възложителя
- изготвяне на покани до участниците
- публикуване на прессъобщения

- публикации в социалните медии
- логистично организиране на обсъжданията
- експертно провеждане на количествените и качествени проучвания, фокус-групи и обсъжданията
- аргументирано отразяване на постъпилите предложения по време на обсъждането

Подходи за реализиране на последващи мерки за комуникация, информиране и консултиране на заинтересованите страни

В рамките на изпълнението и мониторинга и оценката на ПИРО се предвиждат следните мерки:

Мерки	В етапа на изпълнение	В етапа на мониторинг и оценка
Провеждане на обществени консултации чрез обществени обсъждания	При идентифициране и структуриране на Концепция за ИТИ	При необходимост от изменение на ПИРО
Проучване на обществено мнение	При дефиниране / разработване ключови проекти/ИТИ, които не са включени в ПИРО	При изготвяне на междинна и последваща оценка на ПИРО
Анкетни проучвания, вк. онлайн на мнението на специфични групи	При дефиниране / разработване ключови проекти/ИТИ, които не са включени в ПИРО	При изготвяне на междинна и последваща оценка на ПИРО
Публикации на интернет страницата на общината	Информация за разработване на проекти/изпълнение на проекти	Доклади от годишни оценки на ПИРО, междинна и последваща оценка на ПИРО
Социални медии	Обсъждане на концепции за ИТИ	Доклади от годишни оценки на ПИРО, междинна и последваща оценка на ПИРО
Експертни срещи	Разработване на проектни предложения/концепции за ИПИ	При необходимост от изменение на ПИРО
Медийни обсъждания/медийно покритие	Ключови проекти за развитието на общината	Резултати от изпълнението на ПИРО

Част IV ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие на общината са определени приоритетни зони на въздействие на територията на общината, в които ще се приложи по-интензивно изпълнението на мерките, предвидени в Програмата за реализация на Плана.

Съгласно НКПР гр. Сливен е от 3-то йерархично ниво и съответно за община Сливен са идентифицирани и двата вида зони на въздействие в съответствие с "Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027г.":

- **Градски зони за въздействие за гр. Сливен**
- **Други зони на въздействие със специфични характеристики за останалата част от общинската територия.**

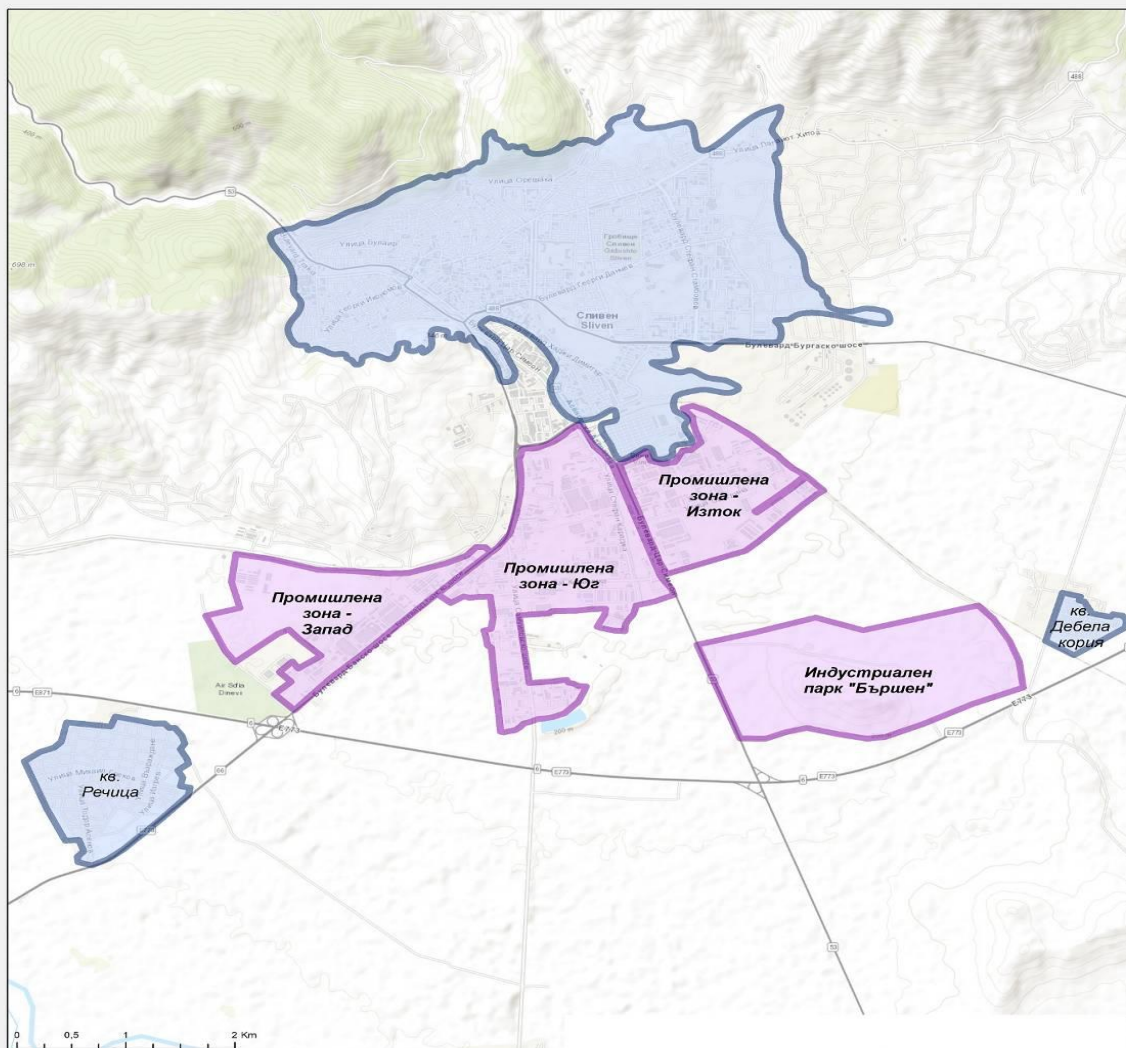
Градските зони за въздействие включват територии в урбанизираната градска част (в рамките на строителните граници на града), градски покрайнини (малки по обхват съседни територии, вкл. и извън строителните граници на града) или функционални градски зони, обслужващи градско-селските връзки.

Други зони за въздействие със специфични характеристики

Градски зони на въздействие

Зона 1 Град Сливен – територии с публични и жилищни функции

Фиг. 21: Територии с публични и жилищни функции

ПИРО на община Сливен

Гр. Сливен:

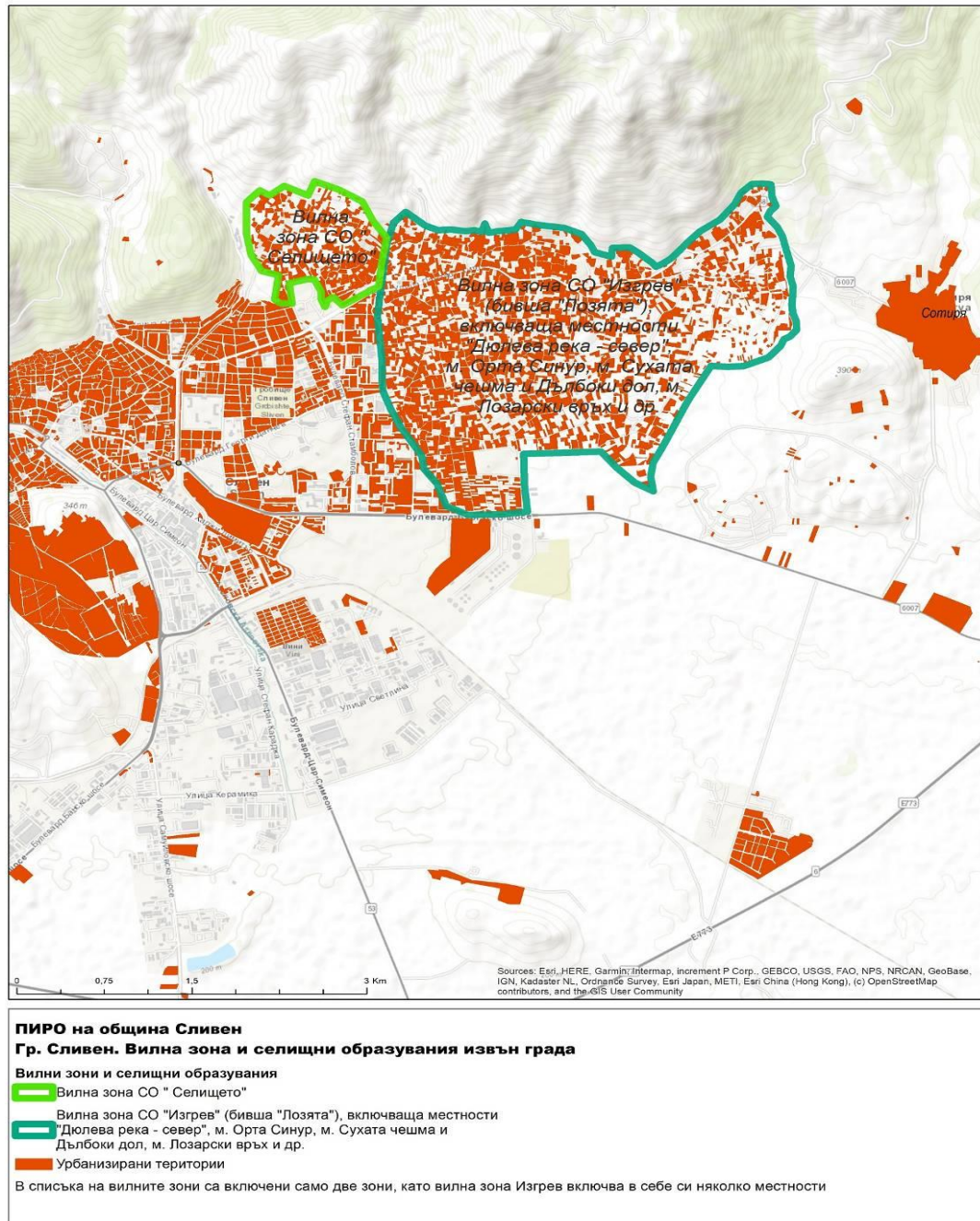
Територии с публични и жилищни функции.

Промислени и индустриални зони

- Територии с публични и жилищни функции
- Промислени и индустриални зони

- **Зона 2 Вилна зона и селищни образувания извън града**

Фиг. 22: Вилна зона и селищни образувания извън града

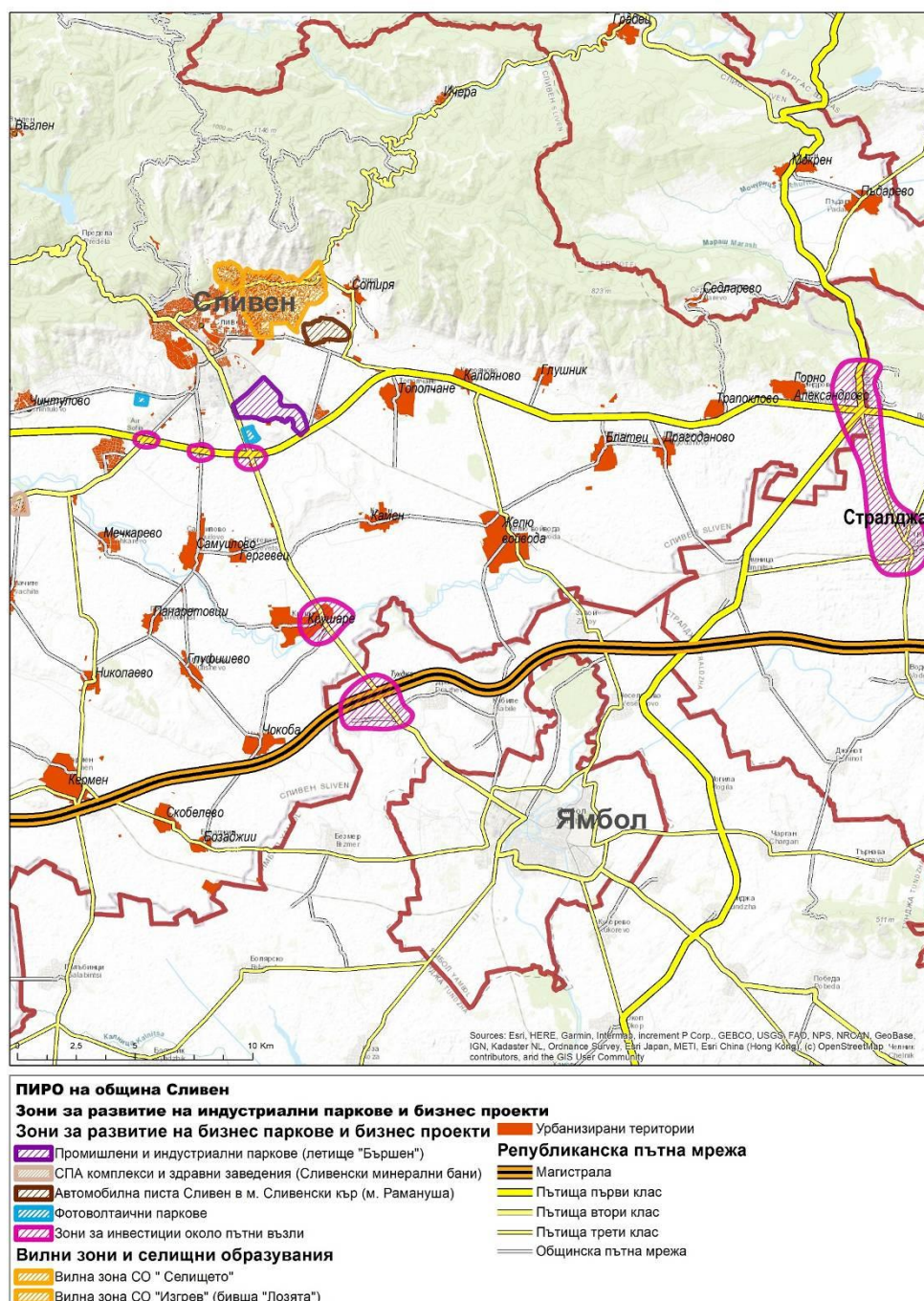

Зона 3 Зона за развитие на индустриални паркове и бизнес проекти

- Промислени зони и индустриални паркове – летище Бършен
- Сливенски минерални бани (СПА комплекси и здравни заведения)

- Автомобилна писта Сливен в м. Сливенски кър(Рамануша)
- Фотоволтаичен парк(ФП) Бършен и ФП „ИЗ Запад“
- Зони за инвестиции около двете детелини/пътен възел/ на подбалкански път Бургас – София / Сливен – Стара Загора и Бургас – София / Сливен – Ямбол
- Зони за инвестиции около пътен възел на Автомагистрала Тракия (Бургас – София) и пътя Сливен – Ямбол (около село Крушаре и село Хаджидимитрово; около град Кермен)
- Зони за инвестиции около пътен възел „Петолъчката“ (+ град Стралджа)

Фиг. 23: Зона за развитие на индустриални паркове и бизнес проекти

Други зони на въздействие

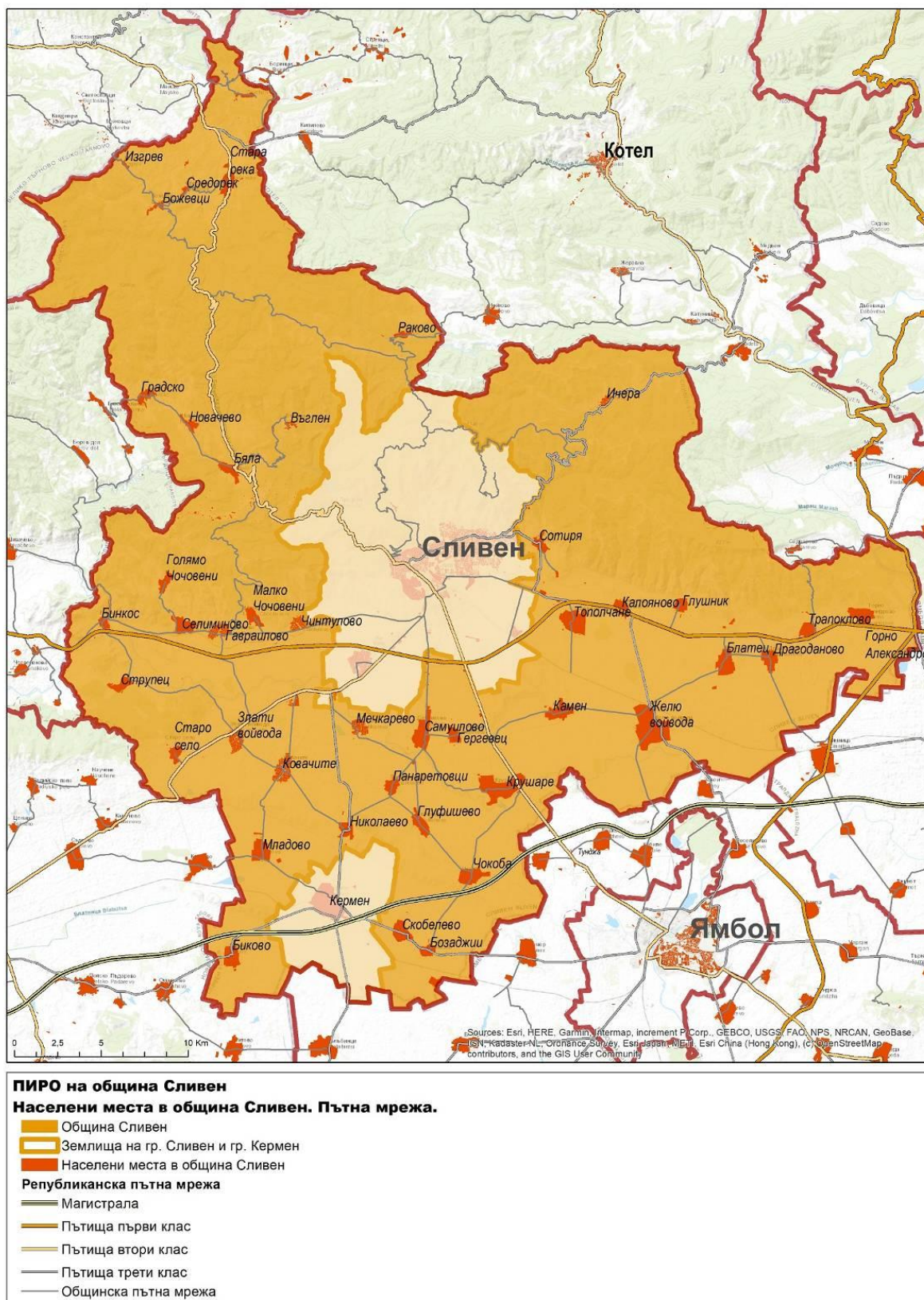
Определени са следните други зони на въздействие, които обхващат част от останалите населени места на територията на общината, както и част от съседни общини:

Зона 4 Населени места в общината (град Кермен и селата)

Зона за проектни инвестиции за подобряване на:

- ВиК инфраструктура
- Пътна инфраструктура
- Публична инфраструктура: административни сгради, медицински центрове/кабинети, детски градини, училища, читалища, паркове, тротоари, детски и спортни площадки, стадиони и други.
- Обекти в селското стопанство: пазари за плодове и зеленчуци, локални винарни, фуражни заводи, поливни системи, канали и др.
- Обекти на културно-историческото наследство и туризма.

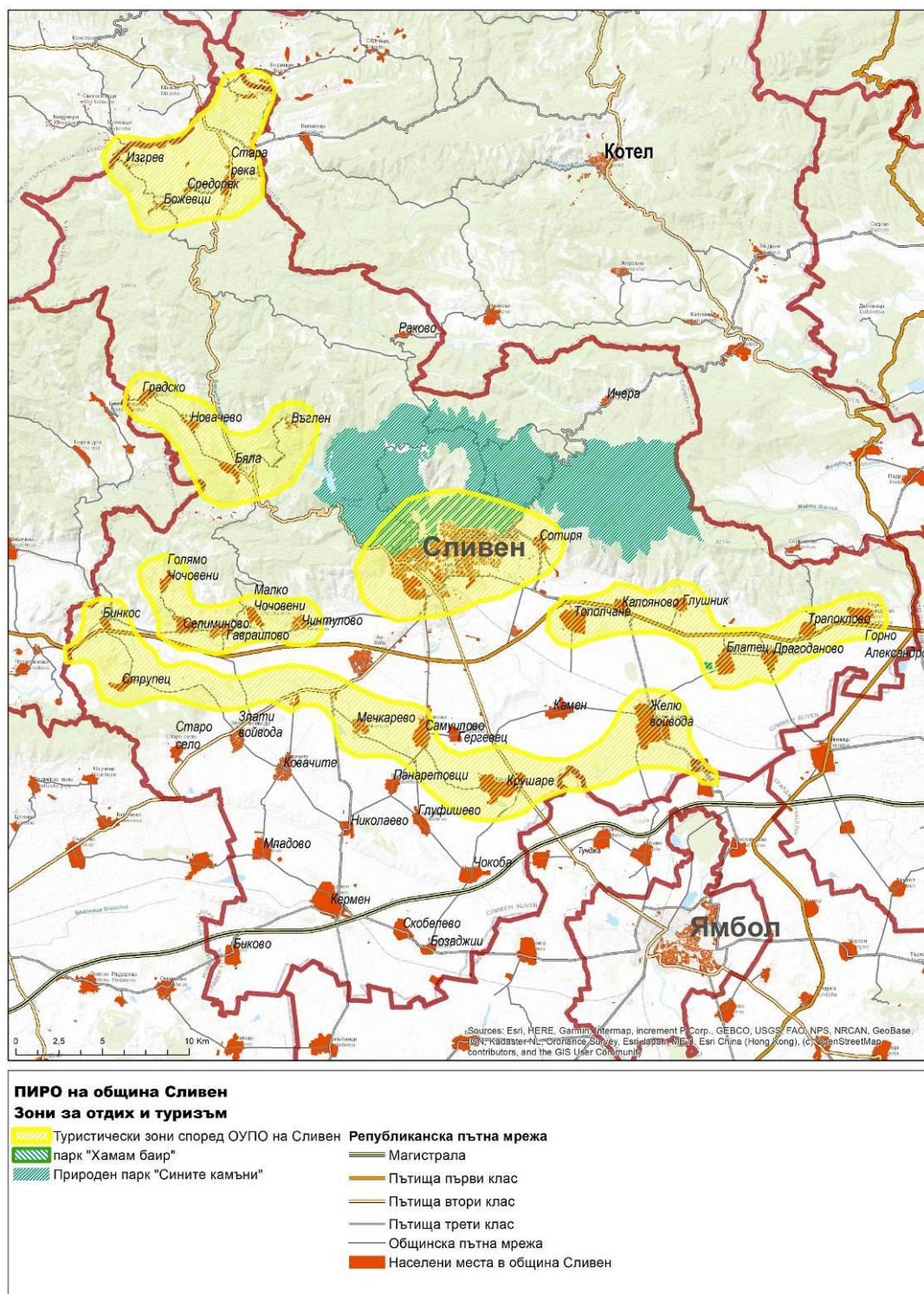
Фиг. 24: Населени места в общината

Зона 5 Зона за отдих и туризъм

- Природен парк Сините камъни, Свети Георги и Кръстът на Бармукбаир и други емблематични зони за отдих като Хамам баир, Черковното, Абланово, Дебелата курия, Карандила и др.

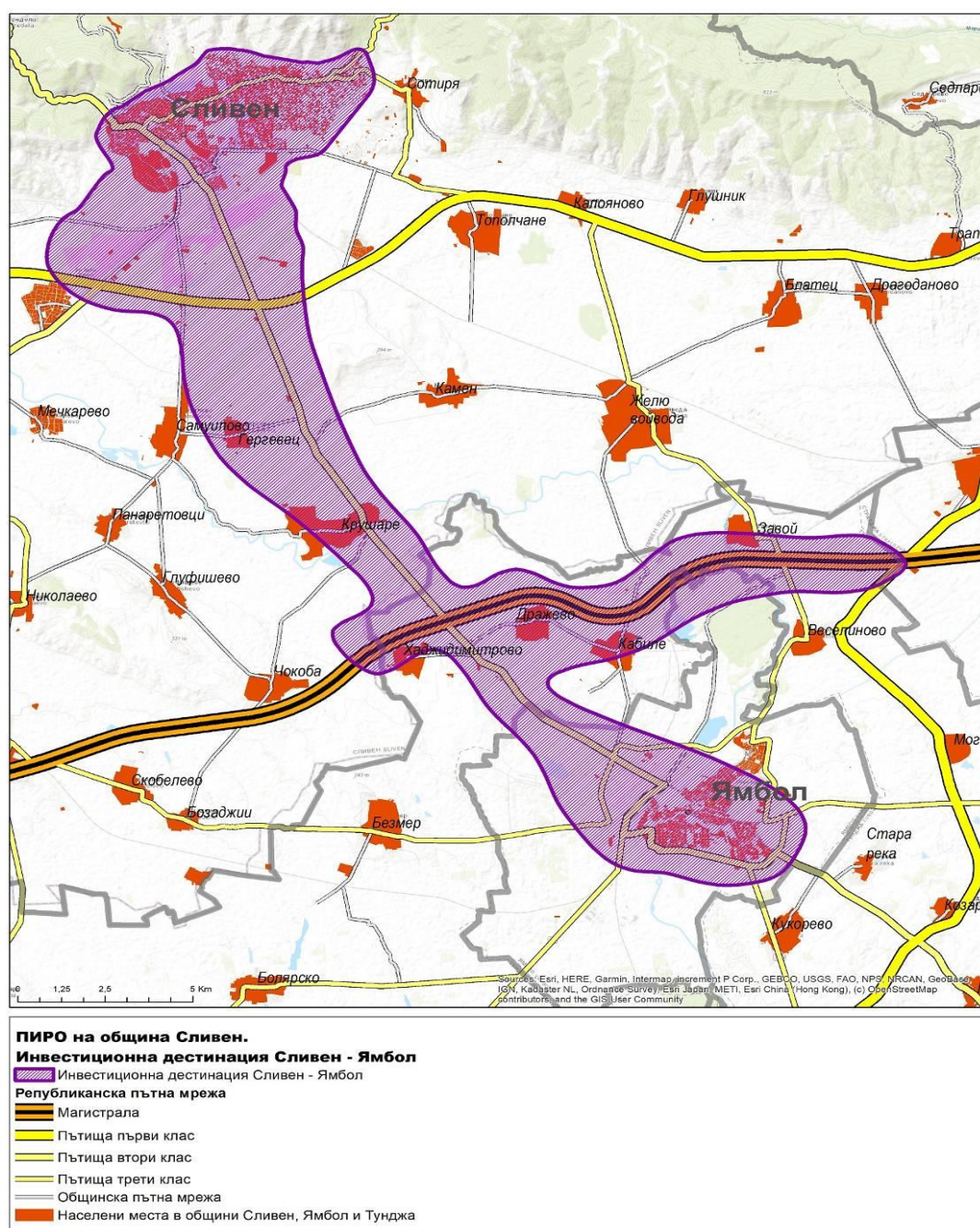
Фиг. 25: Зона за отдих и туризъм

Зона 6 Зона за инвестиции на бизнеса

- Инвестиционна дестинация Сливен – Ямбол, Индустриални зони и паркове, Индустриален парк Бършен
- Четирилентов път Сливен – Ямбол
- Регионално депо за отпадъци Сливен и Ямбол – разширение клетка 3
- Инвестиции в проекти за интегриран туристически продукт, културни проекти и проекти в опазване на историческото наследство

Фиг. 26: Зона за инвестиции на бизнеса

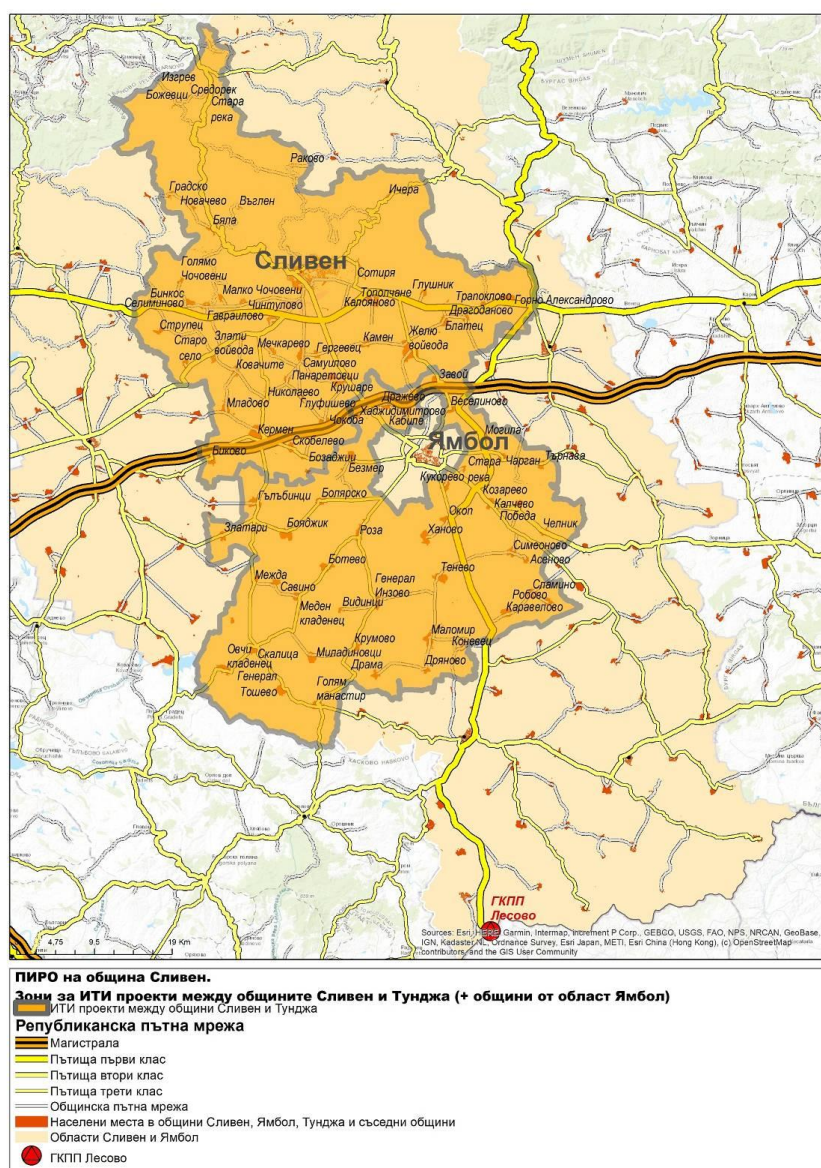

Зона 7 Междубщински ИТИ интервенции

При междубщинското партньорство, там където е приложимо, ще се търси сътрудничество и чрез включването на община Сливен като партньор в Местни инициативни групи (МИГ) при реализиране на стратегиите им за развитие за периода 2021-2027г.

Зона 7.1 – Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Тунджа (+ общини от Ямболска област)

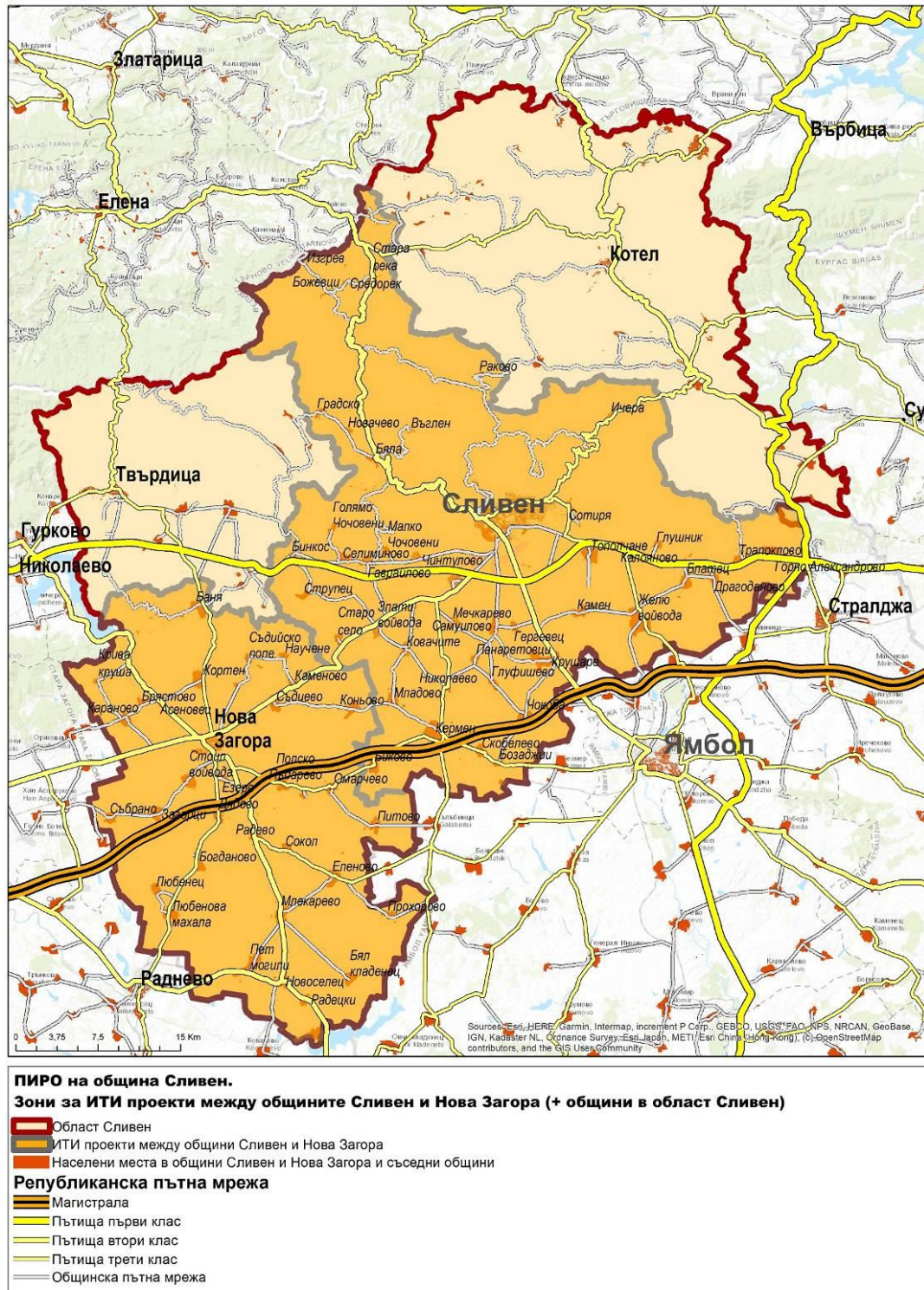
Фиг. 27: Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Тунджа

Включване на Община Сливен като член в МИГ "Тунджа" за реализиране на проекти, свързани с развитието на селата от Община Сливен, които граничат с територията на МИГ-а в рамките на стратегията за развитие на местната инициативна група за периода 2021-2027.

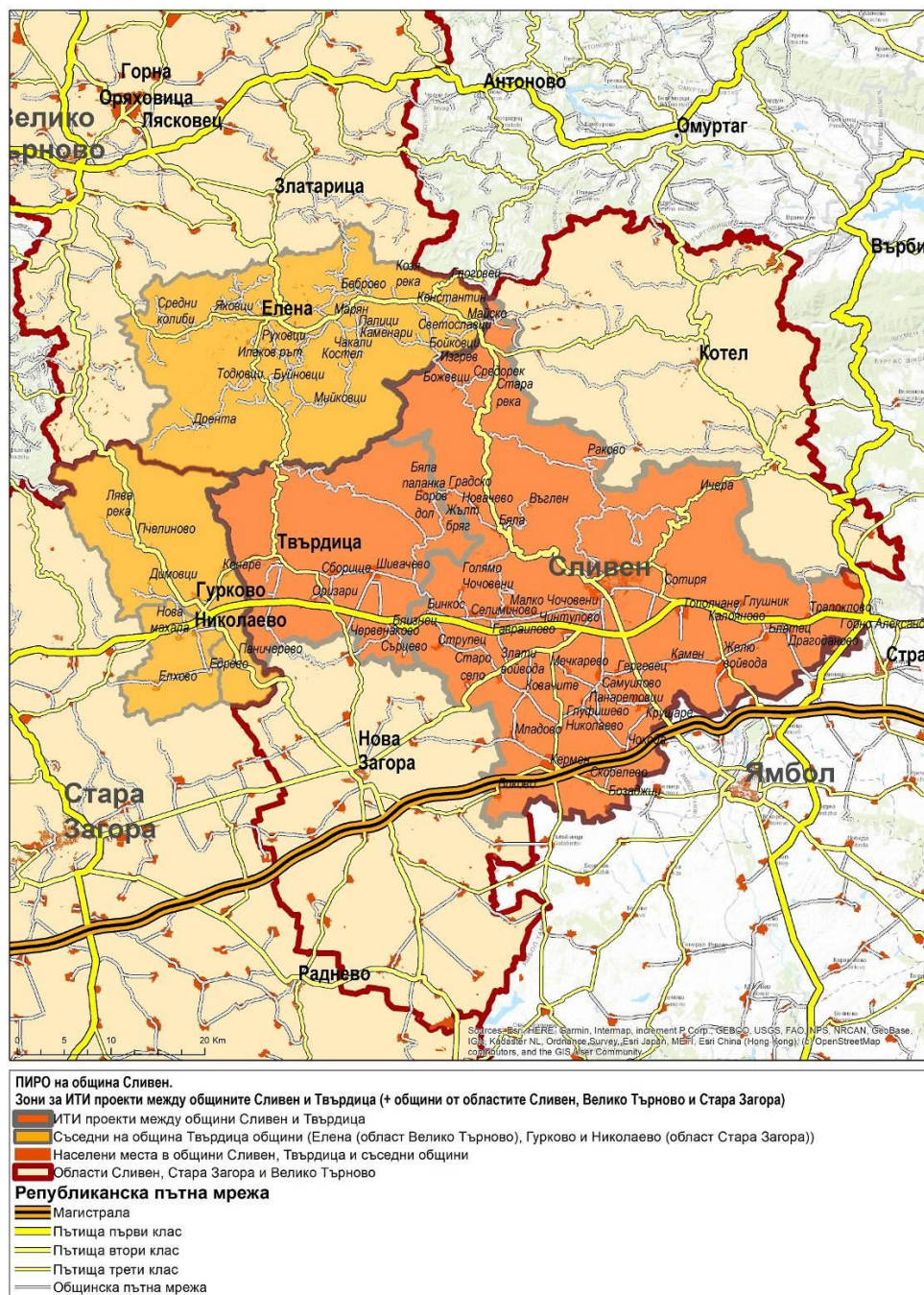
Зона 7.2 – Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Нова Загора (+ общини в област Сливен)

Фиг. 28: Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Нова Загора

Зона 7.3 – Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Твърдица (+ общини в области Сливен, Велико Търново и Стара Загора)

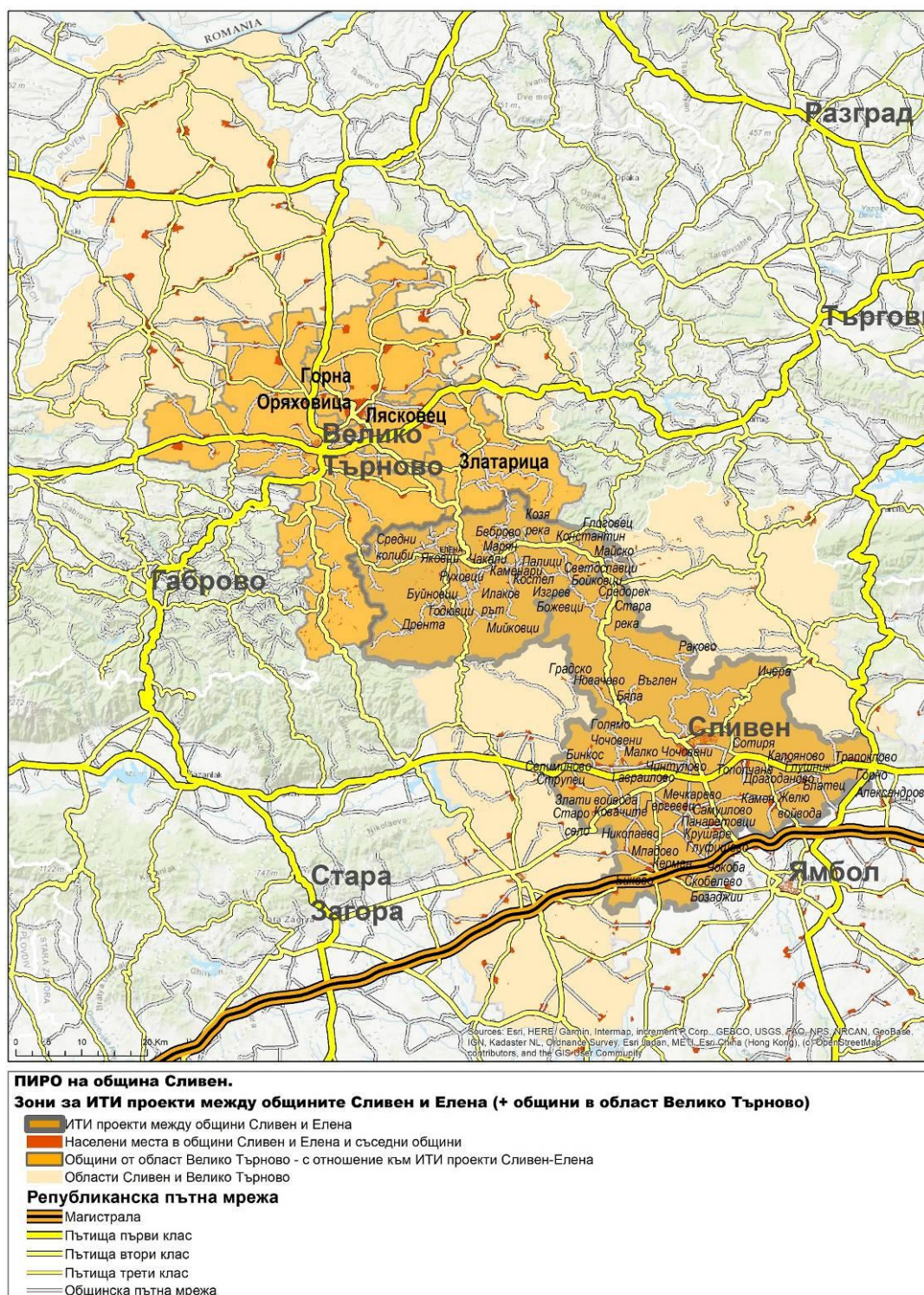
Фиг. 29: Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Твърдица

Включване на Община Сливен като член в МИГ "Твърдица" за реализиране на проекти, свързани с развитието на селата от Община Сливен, които граничат с територията на МИГ-а в рамките на стратегията за развитие на местната инициативна група за периода 2021-2027.

Зона 7.4 – Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Елена (+ общини във област Велико Търново)

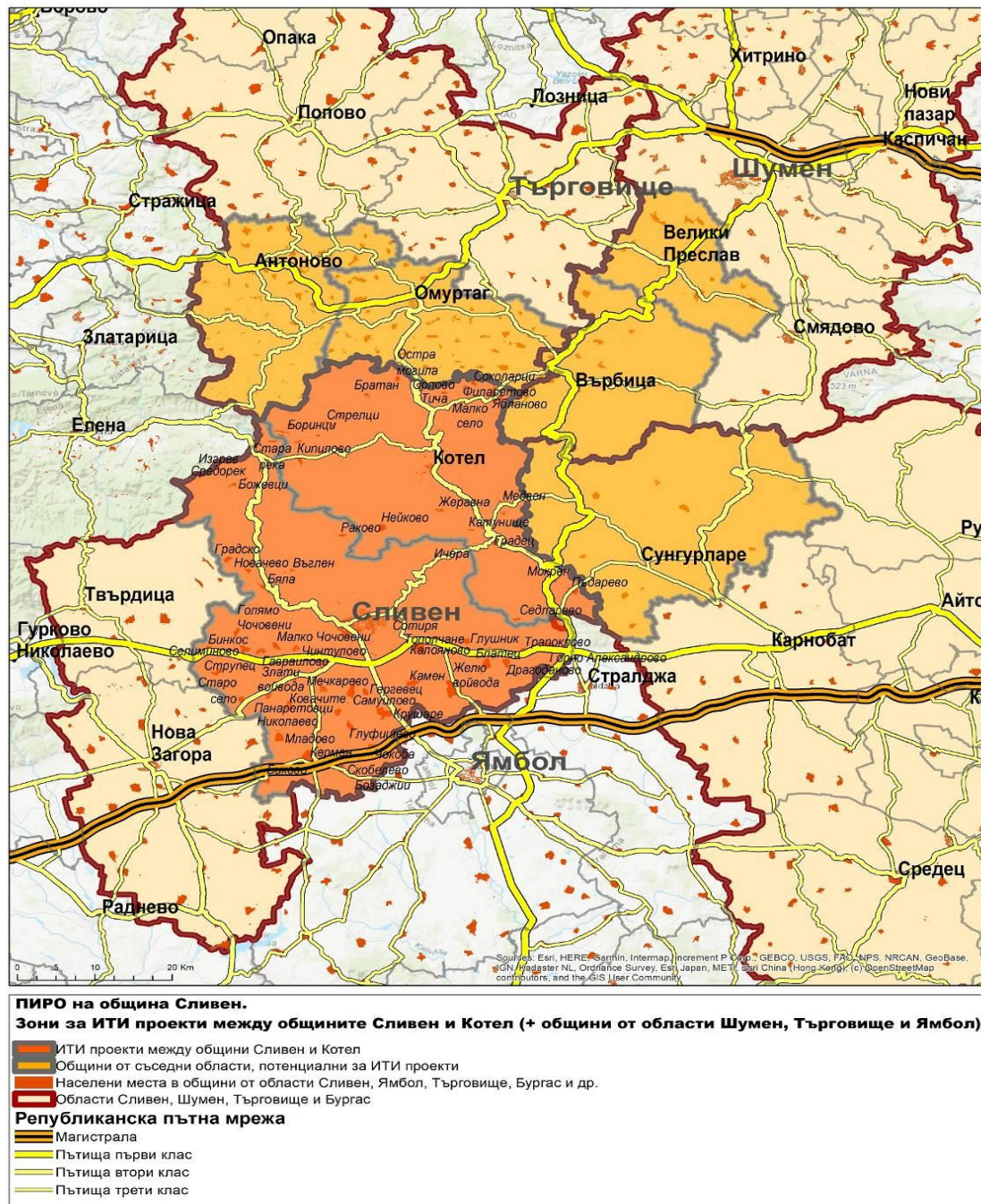
Фиг. 30: Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Елена

Включване на Община Сливен като член в МИГ "Общини Елена-Златарица" за реализиране на проекти, свързани с развитието на селата от Община Сливен, които граничат с територията на МИГ-а в рамките на стратегията за развитие на местната инициативна група за периода 2021-2027.

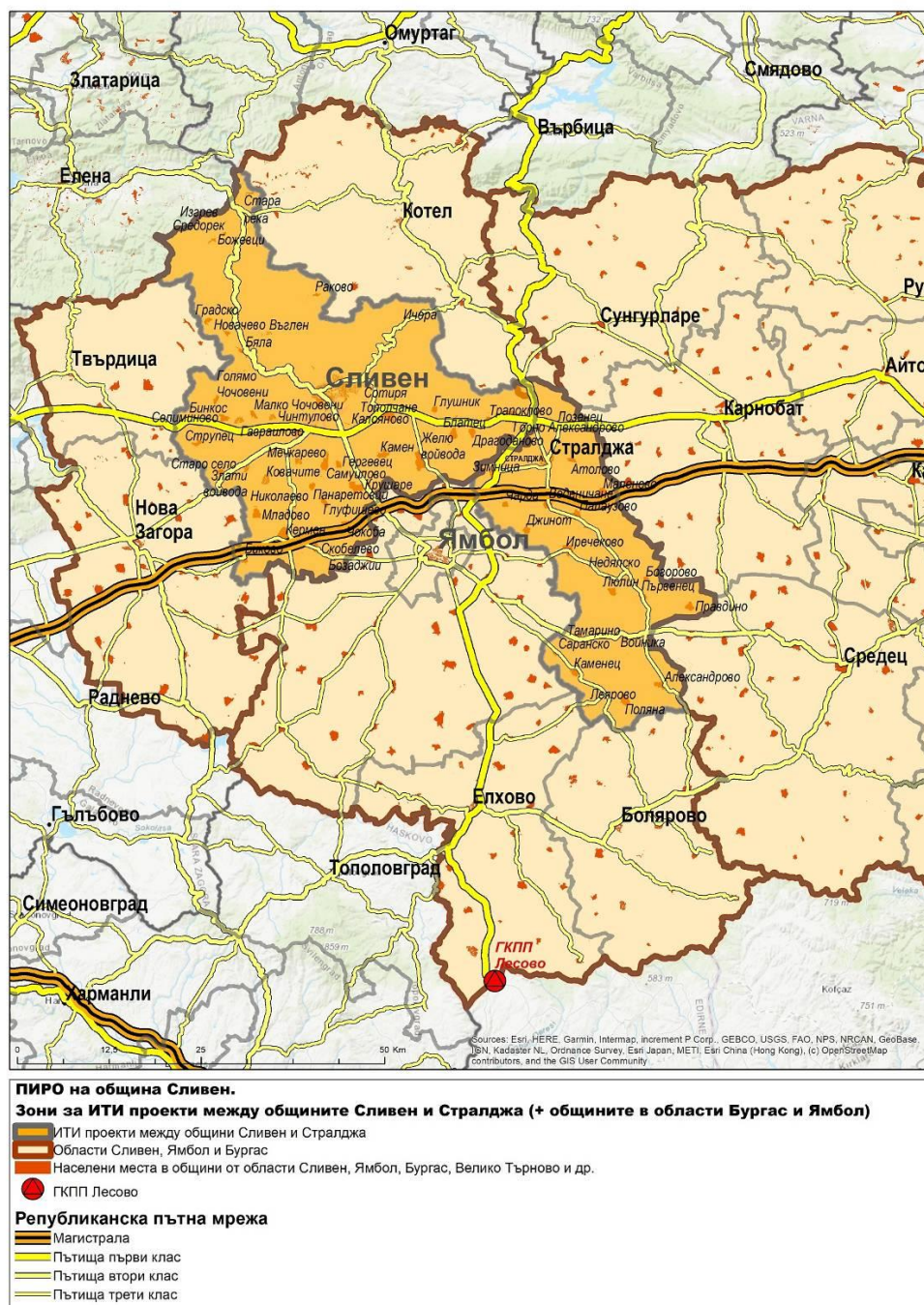
Зона 7.5 - Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Котел (+ общини в области Шумен, Търговище и Бургас)

Фиг. 31: Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Котел

Зона 7.6 - Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Стралджа (+ общините в области Бургас и Ямбол)

Фиг. 32: Зона за ИТИ проекти м/у Общините Сливен–Стралджа

Включване на Община Сливен като член в МИГ “Стралджа” за реализиране на проекти, свързани с развитието на селата от Община Сливен, които граничат с територията на МИГ-а в рамките на стратегията за развитие на местната инициативна група за периода 2021-2027.

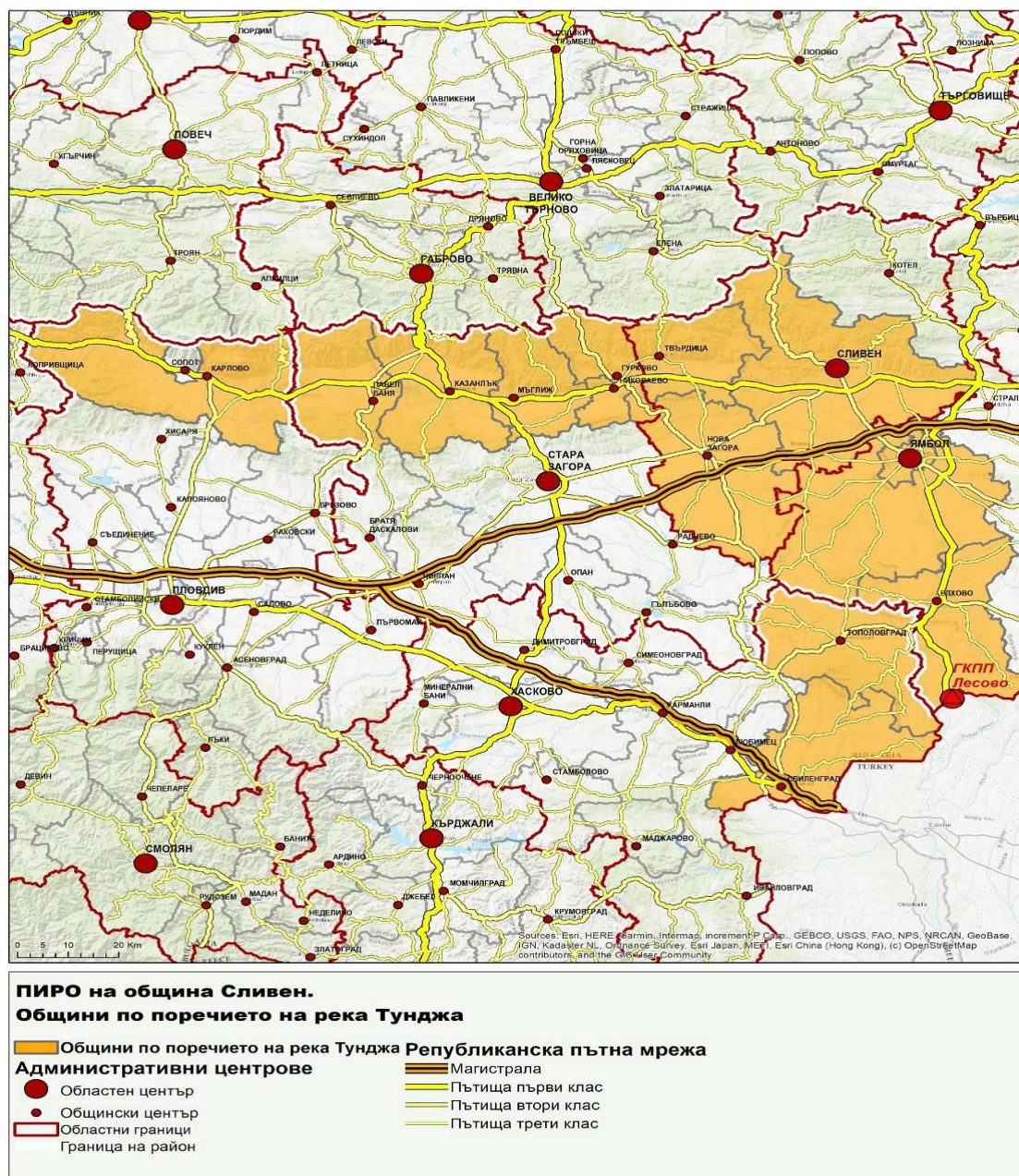
Горепосочените зони за общинско сътрудничество предполагат ИТИ в областта на пътна инфраструктура, индустриални зони и паркове, ВиК проекти, туристическа инфраструктура и други.

Зона 7.7 - Зона за ИТИ проекти (междубщинско сътрудничество) – Общини по поречието на р. Тунджа

Проекти, свързани със туризъм и спорт, проекти за напояване и превенция от наводняване, екология и околна среда, както следва:

- Обособяване на места за рекреация и почивка - изграждането на беседки, барбекюта и др. на подходящи места. В близост или по границите на населените места с транспортна инфраструктура изграждане на съоръжения за кратък отдих и забавления;
- Проучване и култивиране на историческите места по реката като, стари мостове, минерални бани и др.;
- Обособяване на места за работа с ученици – зелено училище, опитни станции, работилници за практически умения;
- Изграждане на веломаршрут по поречието на река „Тунджа“ – проектиране и създаване на веломаршрут по поречието на реката с поставени информационни табели за допустими дейности съобразени с природозащитното законодателство, видове маршрути за туризъм;
- Създаване на маршрут за крос;
- Обособяване на места за спортен риболов –наколни пътеки, мостове през реката, риболовни пристани и мостичи;
- Изграждане на спортни площадки - платформи за скейтборд, фитнес на открито, детски площадки и др.;
- Проучване на биоразнообразието по поречието на реката;
- Изграждане на посетителски и информационни центрове свързани с биоразнообразието на река Тунджа;
- Залесяване с местни видове дървета за превличане и подпомагане гнезденето на птиците;
- Верификация на напоителните съоръжения по поречието на река Тунджа с цел оптимизиране функционирането на съоръженията, подобряване и изграждане на нови трасета и помпени станции, и др.;
- Изграждане на екстензивни рибовъдни стопанства – тези стопанства се създават и изграждат на подходящи места за развъждане на риба изцяло по естествен начин. Спазване на природосъобразен начин на отглеждане на рибата, като по този начин ще се подобри и подпомогне обитаването на животински и растителни видове предмет на опазване. Привличане на редки и защитени видове птици, който в даден момент при спазване на режимите за опазване биха били атракция в сферата на туризма;
- Обследване и изграждане на съоръжения свързани с превенции от риска от наводнения – предприемане на мерки за предотвратяване на наводнения при високи води на река Тунджа.
- Изграждане на Регионален център за превенция срещу бедствия от наводнения и суша – Средна Тунджа (заедно с Напоителни системи – Сливен и общините по поречието).

Фиг. 33: Зона за ИТИ проекти (междубщинско сътрудничество) – Общини по поречието на р. Тунджа

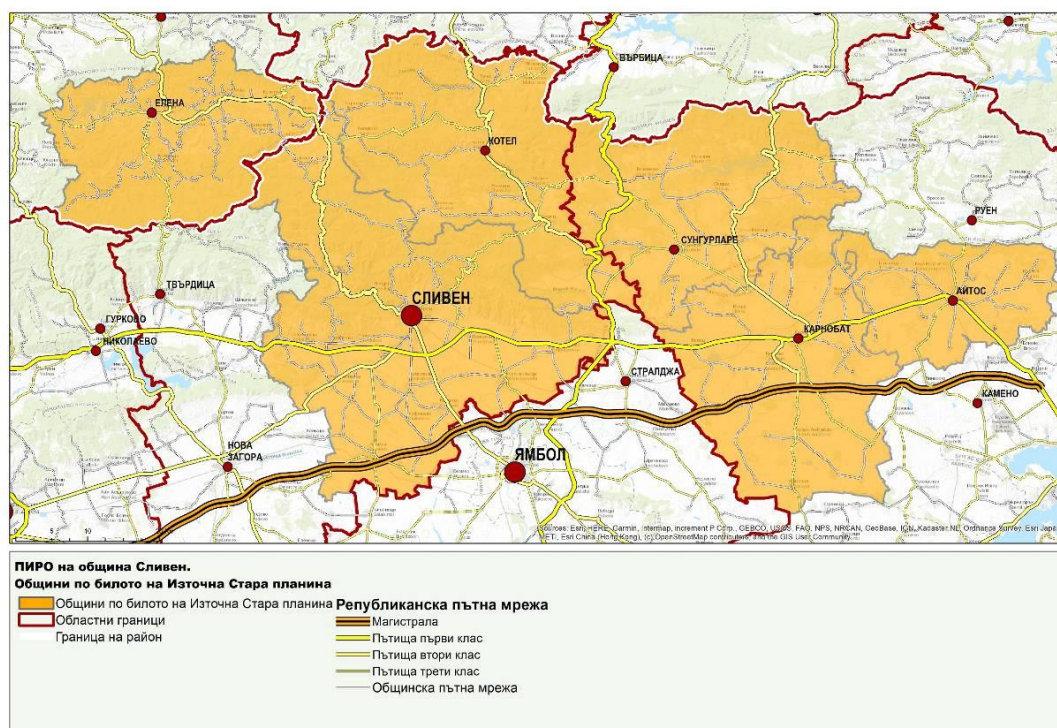

Зона 7.8 – Зона за ИТИ проекти (междубщинско сътрудничество) – Общини по билото на Източна Стара планина. Проекти свързани с туризъм, историческо и културно наследство, спорт и т.н.

На територията на Природен парк „Сини камъни“ и по Сливенската планина

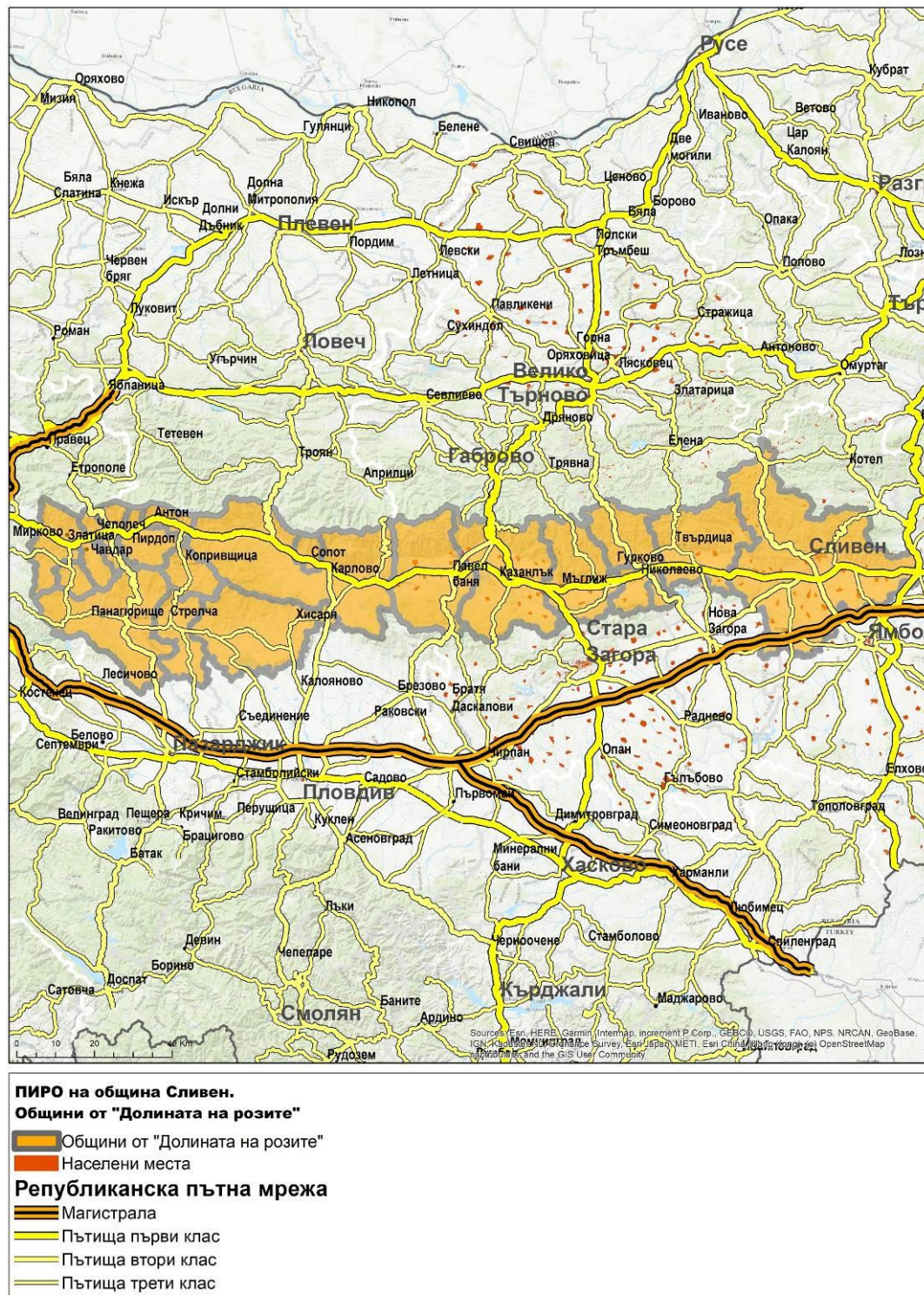
- Подобряването и създаването на пешеходни маршрути – монтиране на информационни табели по всички подходящи за целта места. Табелите да бъдат в няколко направления. Информацията в тях да е разнообразна за маршрутите, природни забележителности, видовото разнообразие на растителни и животински видове, които могат да бъдат наблюдавани по време на прехода и др. с цел информиране, ограмотяване и събуждане на интерес в посетителите. Унифициране и подновяване на маркировката по пътеките;
- Създаването на веломаршрути – проучване за подходящи маршрути за велотуризм и спорт, различни от пешеходните с цел да не се пречи на туристите, да се избягват инциденти, да не се поврежда настилка;
- Създаване на места за отдых и рекреация – изграждането на беседки, барбекюта и др. на подходящи места;
- Обособяване на места подходящи за катерене по скалните масиви съобразени с режимите на опазване на растителните и животински видове.

Фиг. 34: Зона за ИТИ проекти (междубщинско сътрудничество) – Общини по билото на Източна Стара планина

Зона 7.9 - Зона за ИТИ проекти (междубщинско сътрудничество) – Общини от „Долината на розите” . Проекти туризъм и СПА, историческо и културно наследство, спорт и т.н.

Фиг. 35: Зона за ИТИ проекти (междубщинско сътрудничество) – Общини от „Долината на розите”

Част V ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Прилагане на интегриран подход

ПИРО представлява стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегриране на общината, докато програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектните идеи за постигане целите на развитието.

Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите за развитие и ресурсите за осигуряване на плана, като използва оптимално възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Основните структурни елементи на плана са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и синергичен ефект. Всяка предвидена интервенция включва комплекс от дейности, подлежащи на финансиране с различни средства, като за голяма част от мерките с инфраструктурен характер е необходим ресурс за тяхната подготовка – идейно/работно проектиране, изготвяне на анализи, съгласувания и други специфични подготвителни дейности.

Програмата за реализация е разработена на базата на прилагането на интегриран подход, за чието постигане е идентифицирана най-подходящата комбинация от интервенции, които да бъдат реализирани целенасочено за постигане на визията за развитие на община Сливен в периода 2021-2027 г. В програмата за реализация са предвидени освен мерки, които се реализират основно от община Сливен, така и Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), които ще се осъществяват в партньорство между община Сливен и съседни общини, общината и други държавни структури, НПО и бизнес за решаване на конкретни проблеми и оптимално използване на дефинирани потенциали за развитие на общината и региона. В допълнение идеите за ИТИ е предвидено да бъдат реализирани с различни финансови източници, вкл. микс от финансиране от отделните оперативни програми.

Дефинираните ИТИ включват интервенции за изграждане/развитие на бизнес инфраструктура, адаптиране на квалификацията на работната сила към нуждите на бизнеса, оптимизиране на туристическата, образователна, социална, здравна и спортна инфраструктура, както и мерки за подобряване на техническата инфраструктура.

Програма за реализиране на ПИРО

Програмата за реализация на ПИРО Сливен има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на плана с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие. Основа за прилагане на подхода за интегрирано териториално развитие/инвестиции в регионите за планиране от ниво 2 са интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите от ниво 2 (2021-2027г.).

В основата на подхода е промяна на фокуса от подкрепа на населените места към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции.

Мерките, които са идентифицирани да получат подкрепа в рамките на тази област на въздействие, са определени на базата на приоритетите, целите, дейностите и мерките, заложиени в стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на ниво регион за планиране на Югоизточен регион за планиране (ЮИРП), като предстои да бъдат съобразени и резултатите от картиране на нуждите на национално ниво по отношение на секторните политики, изготвяно от отговорните за разработването им държавни институции и агенции.

Съобразени са два нови специфични инструмента за финансиране – Национален план за възстановяване и устойчивост и План за справедлив преход, доколкото към настоящия момент е налична информация за приоритетите, дейностите и секторите, които ще бъдат финансирани, както и териториалния им обхват.

Други източници на финансиране са традиционните общински и държавен бюджет, частни инвестиции, вкл. ПЧП, Оперативни програми, програми на общността, Междуправителствени споразумения за подпомагане.

Програмата за реализация следва стратегическата рамка на Плана и фокуса върху два приоритета, извеждащи акцента във визията на общината - Зелена и Икономически привлекателна община, доколкото голяма част от мерките са насочени към зелени, екологични, енергоефективни и дейности, насочени към иновации, дигитализация и кръгова икономика. Тези мерки не са само инвестиционни и инфраструктурни, но и т.нар. "меки мерки" за създаване на нагласи, за трансфер на ноу-хау, както и за квалификация и преквалификация на заетите лица, засегнати от декарбонизацията на енергийния сектор.

Фокус е и подобряване на ВиК инфраструктурата и предоставяните услуги, качеството и целогодишния достъп до вода. Заложени са мерки, свързани с насърчаване на безопасна, здравословна, приобщаваща и сигурна среда в населените места. Неправителственият сектор и местните общности ще бъдат широко въвлечени при формиране и изпълнение на местните политики. Ще се разшири междуобщинското сътрудничество, както и ПЧП за съвместно изпълнение на инфраструктурни, социални и културни проекти, както и за улесняване и подкрепа на контактите и инициативите на местния бизнес.

Индикативна финансова таблица

Индикативната финансова таблица **(Приложение No2)** представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на плана и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението на плана от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация. Ресурсите за реализацията на плана включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проектни идеи.

В този смисъл **индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси** (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на ПИРО.

Общата оценка на необходимите ресурси за реализация на ПИРО (2021-2027 г.) на Община Сливен представлява експертна оценка за общата финансова рамка, която се предвижда да бъде изпълнена като предпоставка за постигане на поставените стратегически приоритети и специфични цели за развитие към края на периода.

Финансовата рамка отразява всички възможни източници на финансиране – собствени /заемни средства, вкл. от финансови инструменти, от фондове на Европейския съюз, национален и общински бюджети, допълнителни ресурси от други източници – публични и частни и др. Средствата са прогнозирани на базата на досегашния опит в ползването на подобни източници, както и на базата на потенциално необходимия и реалистично достъпния наличен ресурс.

Общата рамка на бюджета на ПИРО Сливен е в размер на 372 252 000 лв.

Собственото финансиране е в размер на 15 168 460 лв.

Основният източник на средства за финансиране на предвидените мерки са от програми и фондове на ЕС – 80%, 10% от финансирането е предвидено да бъде осигурено от Републиканския бюджет, 6% от други източници, а 4% от Общинския бюджет. Доколкото в ПИРО Сливен са включени инвестиции, насочени към бизнеса, изискващи частно съфинансиране, то е включено финансиране от други източници, основно частно финансиране.

Най-много средства, 58% са предвидени по Приоритет 3 „Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на градската среда и екологичната инфраструктура“, 23% са определени за Приоритет 2 “Устойчиво икономическо развитие“, а 19 % от финансовия ресурс е определен за Приоритет 1 „Подобряване качеството на живот и образованието.“

Големият процент на финансиране от ЕС средства се дължи на факта, че през следващите 4 – години ще се прилага Националния план за възстановяване и устойчивост и Плана за справедлив преход с голям ресурс и допълващ националните Програмите на Структурните и инвестиционни фондове. В частта на финансиране от ЕС са включени и Финансовите инструменти по линия на Фонда за градско развитие и отделните фондове, насочени към стартиращ и зрял бизнес. Трябва да се отбележи, че в заложения ресурс са включени и средства директно насочени към частния бизнес, както и други структури и бенефициенти извън община Сливен.

Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна, и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Таблица 20 Приложение 2 – Инидикативна финансова таблица

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА					Приложение № 2					
ПИРО НА ОБЩИНА СЛИВЕН ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.										/в хил. лв./
Период	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
2021 - 2027										
Приоритет 1 Качеството на живот и образование	3507,25	5,00%	4910,15	7,00%	59623,25	85,00%	2104,35	3,00%	70145	19%
Приоритет 2 Устойчиво икономическо развитие	5196,00	6,00%	1732,00	2,00%	63218,00	73,00%	16454,00	19,00%	86600	23%
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на градската среда и екологичната инфраструктура	6465,21	3,00%	32326,05	15,00%	172405,60	80,00%	4310,14	2,00%	215507	58%
ОБЩО	15168,46	4,07%	38968,2	10,47%	295346,85	79,31%	22868,49	6,14%	376322	100%

Индикативен списък на проекти със стратегическо значение

Списъкът с проекти, които са от по-голяма важност за развитието на общината и за постигане целите на плана е неразделна част от програмата за реализация и е представен в Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата (Приложение No1A).

Тъй като проектите по своята същност представляват мерки или част от мерки за реализация на отделните приоритети, включените в **Приложение No1A** проектните идеи по съответните мерки фигурират и в **Приложение No1**. Условието за включване на конкретни проектни идеи по дадена мярка в **Приложение No1A** е общината съвместно с партньорите да са преценили, че съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно и съответният проект да има известна степен на проектна готовност. Именно в тази връзка в рамките на ПИРО Сливен са заложили и проекти, които ще се реализират чрез обединение в партньорства за съвместно изпълнение на взаимосвързани проекти с ясно изразен интегриран характер. За целите на кандидатстване с такива проекти съответните партньори ще сключват партньорско споразумение по образца на споразумението за партньорство за изпълнение на концепция за ИТИ.

В рамките на ПИРО Сливен, община Сливен ще си партнира с община Ямбол и други съседни общини за изпълнението на концепции за ИТИ в съответствие с Интегрираната териториална стратегия на съответния регион за планиране от ниво 2.

Такива например са заложените проекти за интегрирани проекти за рекултивация на индустриални терени на градовете с цел трансформация на тяхната икономиката - **Изграждане и развитие на индустриални зони между градовете Сливен и Ямбол**. Ключови за развитието на общината са проектите, насърчаващи инвестициите и икономическото развитие и отключващи останалите потенциали на общината – подобро качество на живот, задържане на жители с добро образование и в трудоспособна възраст. Заложени са интервенции в **разработването и промотирането на интегриран туристически продукт** с цел използване на местния потенциал за развитие.

Заложено е използването на потенциала за ИТИ чрез партньорства и различни източници на финансиране в инвестициите в образователна, здравна, социална, културна и спортна инфраструктура, както и подобряване на градската и селищната среда.

Фокус е поставен и върху надграждане на проекта на ИГТ чрез по-нататъшно прилагане на модела за устойчиво развитие на обществения транспорт, който има пряка връзка с екологичните цели на плана, както и мерки за устойчиво управление на отпадъците.

Съществени за развитието на общината са проектите за подобряване на свързаността ѝ, които обаче няма да се реализират от нея, но са записани в ИСТР на ЮИР, а именно:

- **Изграждане на четирилентов път Сливен-Ямбол.**

Тези проекти, доколкото няма да се инициират и изпълняват от община Сливен, не са остойностени в Програмата за реализация, но изпълнението им ще има съществено значение не само върху развитието на общината, но и върху развитието на ЮИР.

Отново важните за общината проекти са тези, които подкрепят изведените основни приоритети пред 7-годишното развитие на общината – зелена и икономически активна община.

С оглед етапа, на който е разработването на програмите за финансиране, които ще подкрепят ИТИ, на ПИРО на съседни общини, на ИТСР а ЮИР, както и Указанията на МРРБ за планиране и прилагане на ИТИ е възможно съответните проекти да бъдат модифицирани, разширявани, надградени. Включените в списъка проекти са тясно обвързани с приоритетите за развитие, а в програмата за реализация е обоснован приносът към тях. Списъкът с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

Таблица 21 Извадка от Приложение № 1А – Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Сливен за периода 2021-2027

Приоритет	Мярка	Проектна идея *	Кратко описание
Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието	Мярка 1.1.1	Проектна идея 1	Осигуряване на адаптиран и оборудван за целите на образователния процес сграден фонд за преминаване към едносменен режим на обучение
Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието	Мярка 1.1.1	Проектна идея 2	Реконструирание на материално-техническата база (вкл. прилагане на мерки за енергийна ефективност при необходимост, вкл. инсталиране на покривни фотоволтаици при препоръка на енергийния одит, внедряване на интелигентна система за управление на осветлението) на детски заведения и училищата на територията на община Сливен и доставката на оборудване за обучението, вкл. на специализирано оборудване за лаборатории, езикови кабинети, зали за практика и тн.; изграждане на училищна STEM среда
Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието	Мярка 1.1.2	Проектна идея 1	Реализиране на форми на сътрудничество между професионалните гимназии и местния/регионалния бизнес, вкл. прилагане на дуални форми на обучение
Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието	Мярка 1.1.3	Проектна идея 2	Предоставяне на услуги за (или придобиване на) професионална квалификация съобразно нуждите на бизнеса, вкл. при прилагане на мерките за трансформация и декарбонизация на енергийния сектор – ВЕИ, чисто производство; биоземеделие
Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието	Мярка 1.2.1	Проектна идея 1	Реконструирание и оборудване на сграда(и) за обезпечаване на дейността на Младежки организации, функциониращи на територията на община Сливен
Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието	Мярка 1.2.3	Проектна идея 1	Подобряване на материално-техническата база, вкл. енергийната ефективност, оборудване и дигитализиране на фонда на обекти на културната инфраструктура - Галерия Димитър Добровиц, зала Сирак Скитник, Драматичен театър Стефан Киров, Държавен куклен театър, Регионална библиотека Сава Доброплодни, читалищата на територията на общината
Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието	Мярка 1.2.5	Проектна идея 1	Усвояване на терени на бивши военни поделения и конвертирането им в атрактивна част от градската среда, предоставяне на възможност за сградно обезпечаване на организации с публични функции, жилищни комплекси и други
Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието	Мярка 1.2.6	Проектна идея 1	Изграждане на многофункционална зала за спорт и събития, например на терени от бивши военни поделения; реновиране на спортни обекти „Колодрума“ и „Военен стадион“ и адаптирането им за провеждане на спортни и културни събития на открито, вкл. лятно кино

Приоритет 1 Подобряване качеството на живот и образованието	Мярка 1.2.7	Проектна идея 1	Подобряване качеството на здравните услуги на общинско ниво, чрез инвестиции в съществуващата здравна инфраструктура и оборудване, въвеждане на е-здравеопазване и телемедицина, финализиране на инвестициите в спешната медицинска помощ на общинско ниво, повишаване на мотивацията на работещите в сферата на образованието, като се съобрази и картирането на нуждите на общинско ниво, извършено от МЗ; Подпомагане на общинските лечебни заведения, чрез доставка на оборудване, обзавеждане и апаратура и устройство на специализирани помещения за прием и карантиниране на пациенти
Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие	Мярка 2.2.1	Проектна идея 1	Изграждане и развитие на индустриални зони между градовете Сливен и Ямбол - Изграждане на довеждаща инфраструктура до „Индустриален парк Сливен“; Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на вътрешна техническа инфраструктура в границите на всички зони на „Индустриален парк Сливен“, както и Изграждане, рехабилитация и реконструкция на производствени и административни сгради с прилежаща към тях инфраструктура; Изграждане на вътрешна екологична инфраструктура (зарядни станции и събиране на отпадъци); Изграждане на научноизследователска вътрешна инфраструктура (сгради за центрове, лаборатории, развойна дейност и иновации); Изграждане на съоръжения и технологии за производството, използването и съхранението на чиста енергия и др.
Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие	Мярка 2.2.1	Проектна идея 2	Изграждане на четирилентов път Сливен-Ямбол
Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие	Мярка 2.2.2	Проектна идея 1	Изграждане на фотоволтаични паркове на територията на летище Бършен и другите промишлени зони в града
Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие	Мярка 2.2.3	Проектна идея 1	Изграждане на спортен комплекс за мотоспорт, картинг, вкл. чрез ПЧП или частни инвестиции
Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие	Мярка 2.2.4	Проектна идея 1	Изграждане на Авто - Мото Парк Сливен – изграждане на автомобилна писта, сгради и трибуна, осигуряване на съпътстваща и довеждаща инфраструктура в местността“Сливенски кър“
Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие	Мярка 1.2.5	Проектна идея 1	Рехабилитация на инфраструктурата в съществуващи индустриални зони на град Сливен – ремонт на улична мрежа и техническата инфраструктура – водопровод и канализация, ток, газ и т.н.
Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие	Мярка 2.3.1	Проектна идея 1	Изграждане и промотиране на интегрирани туристически продукти/маршрути, вкл. на територията на ЮИР – културен (Национално освободително движение, Възраждане, Тракийска култура и др.), еко и балнеоложки туризъм - Обновление на материално-техническата база на Регионален исторически музей, Музей на текстилната индустрия (филиал на Национален политехнически музей), оптимизиране на инфраструктурата за социализиране, вкл. подобряване на инфраструктура за паркиране на крепост Туида и другите културни обекти
Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие	Мярка 2.3.1	Проектна идея 2	Експониране, реставрация, консервация и социализация на тракийските гробници на територията на общината и включването им в регионален туристически маршрут Тракийско наследство

Приоритет 2 Подкрепа за устойчиво икономическо развитие	Мярка 2.3.4	Проектна идея 1	Изграждане на паркове за съхранение на енергия на територията на общината
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.1.1	Проектна идея 1	Рехабилитация на улична мрежа, вкл. обвързване със зелени пространства, алеи, тротоари и съпътстваща инфраструктура в град Сливен в жилищни квартали и вилна зона
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.1.1	Проектна идея 2	Облагородяване/ реконструкция на междублокови пространства и внедряване на мерки за енергийна ефективност в еднофамилни, многофамилни жилищни и административни сгради в жилищните квартали в град Сливен
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.1.2	Проектна идея 2	Облагородяване на публични пространства за широк обществен достъп – паркове, градини, площи в рамките на града, разширяване на "зелени пояси и зони"
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.1.4	Проектна идея 1	Рехабилитация на водоснабдителната мрежа на територията на селата в общината на база на предварително извършена оценка на течовете по водоснабдителната система
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.2.1	Проектна идея 1	Продължаване на мерките по управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води, при подобряване на технологиите на пречистване и постигане на съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство, стартирани през 2019 година от ВиК Сливен АД
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.2.2	Проектна идея 1	Оптимизиране на регионална система за управление на отпадъците, вкл. въвеждане на решения за "умно" управление на сметосъбирането и сметоизвозването, пилотни информационни кампании за разделно събиране на отпадъци, с активно включване на младежки НПО и училища, с цел създаване на нагласи сред населението
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.2.3	Проектна идея 2	Ликвидиране и рехабилитация на терените с нерегламентираните сметища в землищата на населените места от община Сливен
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.2.7	Проектна идея 1	Подмяна на инсталациите на твърдо битово гориво на ТЕЦ Сливен с алтернативни, преквалификация на заетите от община Сливен в реструктуриращата се енергийна промишленост на територията на област Сливен и област Стара Загора, създаване на стимули за бизнеса за запазване на заетостта от освободените лица вследствие на мерките по декарбонизация и енергийна трансформация

Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.2.7	Проектна идея 1	Подобряване на енергийната ефективност и ефективността на сградните инсталации, вкл. топлофикация и газификация на обществените и административни сгради, например сградите на РДВР Сливен(МВР), РСПАБ Сливен (вкл. изграждане на нова сграда на Пожарната), сградата на община Сливен, Сградите на Куклен театър и Драматичен театър, Сградите на Художествена галерия „Димитър Добровиц“ - Галерия Сирак Скитник, сградата на Административен съд Сливен, Държавен архив Сливен и други
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.3.1	Проектна идея 1	Подобряване на пътища и пътни връзки между град Сливен и околните населени места, подобряване на връзките между отделните видове транспорт с оглед на тяхната балансираност
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.3.1	Проектна идея 2	Напълно подновяване на автобусния парк чрез закупуване на нов подвижен състав за междуселищния транспорт
Приоритет 3 Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на средата, мобилността и екологичната инфраструктура	Мярка 3.4.3	Проектна идея 2	Въвеждане на нови електронни услуги и електронни разплащания; максимално прилагане на принципа на Комплексното административно обслужване, вкл. използване на споделени ресурси за обработка на преписки

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Общи положения

Туризмът е важна икономическа дейност със значително влияние върху икономическия растеж и трудова заетост. Развитието на туризма има пряко отношение към качеството на живот на местното население и гостите на дестинацията като отразява отношението културно-историческото и природно наследство, традициите, обичаите и съвременната култура. на ниво дестинация и/или туристически продукт туризмът играе съществена роля за изграждането и утвърждаването на положителен имидж на общината.

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. изисква в програмата за реализация на ПИРО да се включва настоящият раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма съгласно чл. 11 от ЗТ. Тя следва да е в съответствие с областната стратегия за развитие на туризма и националната стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделните видове туризъм.

За новия програмен период – 2021-2027 г. не е налична Областна стратегия за развитие на туризма, но при разработване на настоящата част от ПИРО са съобразени предвидените мерките с ефект върху развитието на туризма в ИСТР на ЮИР, както и **Концепцията за Интегриран туристически продукт на община Сливен, разработена и приета от Общински съвет през 2019 година.**

Съответно са съобразени и мерките, заложили в проект за развитие на интегриран продукт в община Сливен, финансиран по ос 6 на ОПРР 2014-2020 и стартирал през м. ноември 2020 г.

Обобщена оценка на туристическия потенциал

В **SWOT анализа на ресурсите на община Сливен** във връзка с развитието и предлагането на интегриран туристически продукт в Концепцията за развитие на интегриран туристически продукт на община Сливен са изведени следните **силни страни:**

- Благоприятно географско разположение на община Сливен в близост до Южното Черноморие
- Добра транспортна свързаност на община Сливен
- Наличие на природни ресурси за развитие на туризъм (климат, географски дадености, защитени територии и зони, богат горски фонд, разнообразна флора и фауна и др.)
- Богато културно и историческо наследство – запазени археологически, исторически и архитектурни паметници от Новокаменната епоха до Възраждането, обекти с национално и местно значение

- Натрупан опит в разработването и изпълнението на проекти и програми, финансирани от ЕС, които водят до подобряване на градската среда, привлекателността на града и качеството на живот на населението
- Вследствие на изпълнени проекти е подобрена градската среда и е увеличена привлекателността на града и общината за нейните гости
- Наличие на богата стратегическа рамка, съдържаща документи, свързани с регионалното развитие и такива в областта на туризма и културата
- Реализиране на дейности и инициативи в подкрепа на развитието на туризма като функционирането на Консултативен съвет по туризъм, сайт Инотуризм, посетителски центрове в ПП "Сините камъни", ежегодни културни календари и кампании за стимулиране на туризма и повишаване атрактивността на туристическите обекти
- На територията на общината функционират две туристически сдружения, които изпълняват подпомагаща по отношение на туристическата дейност роля
- Община Сливен разполага със следните ресурси за информация и маркетинг – ТИЦ Сливен, сайт www.infotourism.sliven.bg и Свързаният с него фейсбук профил.

Посочени са следните възможности:

- Повишаване на заетостта и увеличаване приходите чрез привличане на туристи в туристическите обекти, местата за настаняване и хранене
- Налагане на разработения туристически слоган на община Сливен
- Имплементиране на атрактивни туристически пакети, насочени към различни таргет групи, според техните интереси
- Представяне на видове ресурси и туризъм, които до момента не са били популяризирани
- Прилагане на мерки за обновяване, оборудване и подобряване на довеждащата инфраструктура до туристическите обекти и съответно оптимизиране на ценовата политика и съответните приходи
- Прилагане на специални маркетингови и рекламни дейности за привличане на гостите на общините Бургас и Велико Търново за комбиниране на престоя им в тези общини с такъв в Сливен
- Привличане на посетители от външни генериращи пазари, които традиционно посещават Черноморието и които имат интерес към българската култура като начин на разнообразяване на лятната почивка
- Привличане на туристически блогъри
- Възможности за практикуване на различни видове туризъм на базата на непопуляризираните до момента природни ресурси.

Визия и цели

Визията, дефинирана в **Концепцията за Интегриран туристически продукт на община Сливен** е, както следва:

Община Сливен – успешна туристическа дестинация, съхраняваща българската история, култура и природа, предлагаща на своите гости разнообразни възможности за обогатяване на познанията, спорт и почивка.

Основни цели, дефинирани в Концепцията са много конкретни, а именно:

Стратегическа цел 1 Подкрепа за обекти с туристически потенциал в община Сливен, която ще бъде постигната чрез изпълнението на следните мерки:

Мярка 1 Възстановяване/реставрация на обекти

Мярка 2 Подобряване на условията за обслужване на Пътническа възжена линия "Сливен-Карандила"

Мярка 3 Вертикална планировка и подобряване на прилежащи пространства

Мярка 4 Възстановяване на автентичния туристически облик на улични и тротоарни настилки пред исторически обекти

Мярка 5 Закупуване на оборудване и обзавеждане на обектите

Мярка 6 Дигитализация на артефакти/експонати

Мярка 7 Създаване на дигитална карта и интерактивен модел с всички забележителности на Сливен – архитектурни, археологически и природни обекти

Стратегическа цел 2 Провеждане на успешна маркетинг и комуникационна кампания на интегрирания туристически продукт на община Сливен, която ще бъде постигната чрез изпълнението на следните мерки:

Мярка 1 Анализ на работата на сайта www.infotourism.sliven.bg и неговия фейсбук профил с оглед оптимизация

Мярка 2 Подобряване на цялостното представяне на туризма в община Сливен в традиционните и онлайн медиите/порталите чрез провеждане на анализи и обновяване на съдържанието

Мярка 3 Дейности по реклама и промоция

Мярка 4 Създаване и поддържане на контакти с традиционните и онлайн медиите, организиране на нови публикации

Мярка 5 Създаване и поддържане на контакти с туроператорски компании от страната и чужбина и промотиране на новите туристически пакети

Мярка 6 Участие на община Сливен в туристически изложения в страната и чужбина

За всяка мярка са конкретизирани дейностите, голяма част от които ще бъдат реализирани чрез **Проекта за интегриран туристически продукт,**

финансиран по ПО 6 на ОПРР 2014-2020 и стартирал през ноември 2020г. Те включват:

- **Възстановяване/реставрация на следните обекти:** Първа българска текстилна фабрика/Затворът/Държавна сукнена фабрика; Архитектурно-исторически комплекс – родна къща на Хаджи Димитър, хан, кафене, продавници; Къща-музей Добри Чинтулов, Музеен комплекс "Сливенския бит"; Тракийска гробница при с. Калояново, Исторически място Кушбунар;
- **Възстановяване на автентичния исторически облик на улични и тротоарни настилки пред исторически обекти:** Къщи-музеи: "Паткоолу" и "Добри Чинтулов" и улицата, водеща към Държавната сукнена фабрика/затворът. Изграждане на паркоместа източно от фабриката;
- **Закупуване на оборудване и обзавеждане** на Държавната сукнена фабрика/затворът; Родна къща на Хаджи Димитър; Къща на Добри Чинтулов; Музеен комплекс "Сливенския бит"; Регионален исторически музей; Туристически информационен център;
- **Дигитализация на артефакти/експонати** в следните исторически обекти: Държавната сукнена фабрика/затворът; Родна къща на Хаджи Димитър; Къща на Добри Чинтулов; Музеен комплекс "Сливенския бит"; Художествена галерия "Д.Добрович"; Църква "Св. Димитър"; Къща на Садък паша; Къща на Добри Желязков (с работилница);
- **Създаване на дигитална карта и интерактивен модел** с всички забележителности на община Сливен;
- **Включване на туристическия продукт в Културно-исторически дестинация** "Българска архитектура и Занаятчийство"; Балнео и СПА дестинация "Югоизточна балнео и СПА дестинация"; Дестинация за винено-кулинарен туризъм "Източна Тракия";
- **Маркетинг на следните туристически пакети:** културно-исторически туризъм; винен туризъм; приключенски туризъм; спортен туризъм; природен/екотуризм и фототуризм; селски туризъм; здравен/балнеоложки/спа туризъм; бизнес и конгресен туризъм; ловен туризъм;
- **Мерки за промотиране, вкл. използване на Интернет и социални медии** – преглед и анализ на туристически сайтове с оглед оптимизацията им; SEO оптимизация; конкурс за изработване на туристическо лого на общината в съответствие с рекламния слоган "Сливен – изживей историята, почувствай природата"; включване на информация във водещи туристически портали; рекламна кампания във Фейсбук; осъществяване на сътрудничество на ТИЦ Сливен с медии и музеи и атракциони; участия в туристически изложения

За целите на настоящия стратегически документ ПИРО за периода 2021-2027 са изведени по-обща **цели, които хармонизират с дефинираните в**

Концепцията за интегриран туристически продукт в община Сливен, а именно:

Цел 1 Насърчаване на конкурентоспособността на туризма на местно ниво чрез диверсификация на туристическия продукт, интегрирането му в регионални туристически маршрути и атрактивно и активно дигитално маркетингово представяне.

Цел 2 Подобряване на основна и съпътстваща туристическа инфраструктура, реализиране на нови форми на представяне,

Цел 3 Повишаване на броя на реализираните нощувки и приходите от туризъм.

Тези цели кореспондират с **Приоритет 2.3 Устойчиво използване на местния потенциал**

Мерките, които допринасят за тяхното реализиране, напълно интегрират мерките, заложи в Концепцията, като ги надграждат.

Два основни типа мерки, свързани с развитие на туризма в общината са заложи в програмата за реализация на ПИРО:

Мерки, директно насочени към развитие на туристическия продукт, свързаната инфраструктура и маркетингово представяне

Мярка 2.3.1 Изграждане и промотиране на интегрирани туристически продукти/маршрути, вкл. на територията на ЮИР – културен (Средновековие, Национално освободително движение, Възраждане, Тракийска култура и др.), еко и балнеоложки туризъм – възможност за междуобщинско сътрудничество. Реализиране на проекта за интегриран туристически продукт на община Сливен и неговото надграждане чрез: обновление на материално-техническата база на обектите към Регионален исторически музей, Музей на текстилната индустрия (филиал на Национален политехнически музей), оптимизиране на инфраструктурата за социализиране, вкл. подобряване на инфраструктура за паркиране на крепост Туида и другите културни обекти; експониране, реставрация, консервация и социализация на тракийските гробници на територията на общината; създаване и прилагане на концепция за интегрираното маркетингово представяне и дигитално представяне на развиваните туристически продукти и маршрути, дейности за SEO оптимизация на дигиталното представяне на общинските туристически продукти; създаване на единен туристически портал с възможности за електронни разплащания за основни и съпътстващи туристически услуги.

Създаване на допълнителни услуги към основните туристически продукти, като изграждане на **Стая на загадките в Крепост Туида**. Предложената идея има за цел подобряването на атракциите в туристическия обект, увеличаване на посещаемостта и приходите с акцент върху културния и опознавателния туризъм. В рамките на проектното предложение се предвиждат изграждане на временна конструкция в близост до информационния център на Туида, създаване на ролева игра, която да запознава участниците с историята на града през Средновековието, оборудване на стаята, обучение на персонала. В

световен мащаб така наречените Escape room набират все по-голяма популярност. В България те са вече над 100. Към момента в община Сливен и региона няма такива. Изграждането на такъв тип атракцион би допринесъл до по-голямо съпреживяване на историята от туристите, начин за достигане до повече публики и конкурентност.

Като конкретни проектни идеи в мярката са включени предложения на Федерацията на културно-просветните дружества на каракачаните в България, както следва:

- **Изграждане на "Каракачанско селище" на територията ПП "Сините камъни"**, местност Карандила във връзка с представяне на бита и културата на каракачаните в България(годишен събор)
- **Създаване на "Национален музей на каракачаните" в гр. Сливен** - единствен по рода си в страната, който ще представя каракачанския бит, традиции и култура. Културното наследство на каракачаните предизвиква огромен интерес сред обществото. Изграждането на музей с постоянна експозиция ще допринесе за обогатяване на културната карта на Община Сливен.

На територията на Природен парк „Сини камъни“ и по Сливенската планина се предвиждат дейности по:

- **Подобряване и създаване на пешеходни маршрути** – монтиране на информационни табели по всички подходящи за целта места за маршрутите, природни забележителности, видовото разнообразие на растителни и животински видове, които могат да бъдат наблюдавани по време на прехода и др. с цел информиране, ограмотяване и събуждане на интерес в посетителите. Унифициране и подновяване на маркировката по пътеките.
- **Създаване на веломаршрути** – проучване за подходящи маршрути за велотуризм и спорт, различни от пешеходните с цел да не се пречи на туристите, да се избягват инциденти, да не се поврежда настилката.
- **Създаване на места за отдих и рекреация** – изграждането на беседки, барбекюта и др. на подходящи места, бивши почивни бази, лагери и др.;
- **Обособяване на места подходящи за катерене** по скалните масиви съобразени с режимите на опазване на растителните и животински видове.

Мярка 2.3.2 Подкрепа на балнеолечението и СПА туризма. Изграждане на Балнеоложки, рехабилитационен и рекреационен център на територията на **Сливенски минерални бани** и използване на потенциала за диверсификация на предлагания интегриран туристически продукт, съвместно с филиали на Медицински университети или други инвеститори; Привличане и подкрепа на инвеститори на Сливенски минерални бани;

Мерки, насочени към подобряване на техническата инфраструктура и привлекателността на средата и повишаване квалификацията на заетите, вкл. в туристическия бизнес

Мярка 3.1.1 Рехабилитация на улична мрежа, вкл. обвързване със зелени пространства, алеи, тротоари и съпътстваща инфраструктура в град Сливен; Облагородяване/ реконструкция на междублокови пространства и внедряване на мерки за енергийна ефективност в еднофамилни, многофамилни жилищни и административни сгради в жилищните квартали в град Сливен; пилотни проекти за засаждане на дървета с включване на НПО, училища, рехабилитация на улична мрежа във вилна зона на града и др.

Мярка 3.1.2 Рехабилитация на улична мрежа, вкл. обвързване със зелени пространства, алеи, тротоари и съпътстваща инфраструктура в град Сливен по изготвен проект за унифициран и уникален дизайн на елементите от градската среда (пейки, кошчета за отпадъци, указателни табели и др); Облагородяване на публични пространства за широк обществен достъп – паркове, градини, площади в рамките на града; обособяване на публични пространства, предназначени за младежи – скейт площадки, спортни съоръжения; изграждане на унифицирана и разпознаваема визия при входовете /изходите на град Сливен

Мярка 3.1.3 Рехабилитация на водоснабдителната мрежа на територията на селата в общината на база на предварително извършена оценка на течовете по водоснабдителната система; последваща рехабилитация на уличната мрежа и възстановяване, изграждане/обновление на съпътстващи зелени пространства, алеи, тротоари; облагородяване на публични пространства за широк обществен достъп - паркове, градини, площади

Мярка 3.2.9 Подобряване на енергийната ефективност и ефективността на сградните инсталации, вкл. топлофикация и газификация на обществените и административни сгради, например сградите на Община Сливен, РДВР Сливен(МВР и КАТ), РСПАБ Сливен (вкл. изграждане нова сграда на Пожарната), Сградите на Куклен театър и Драматичен театър, Сградите на Художествена галерия „Димитър Добровиц“, Галерия „Сирак Скитник“ и други институции и организации

Мярка 3.3.1 Подобряване на пътища и пътни връзки между град Сливен и околните населени места, подобряване на връзките между отделните видове транспорт с оглед на тяхната балансираност;напълно подновяване на автобусния парк чрез закупуване на нов подвижен състав за междуселищния транспорт; надграждане на съществуващата система с новите линии, свързващи града с останалите населени места на територията на общината с цел подобряване на транспортното обслужване; подобряване на пътната мрежа, вкл. рехабилитация и обновяване на спирките на обществения транспорт; надграждане на билетната система, вкл. с допълнителни функционалности и системата за информиране на пътниците; разширяване на система за видеонаблюдение - наблюдение на входни/изходни точки, кръстовища, публични зони, с възможни допълнителни интелигентни функции – мониторинг на натоварване, нарушения, инциденти и др.; разширяване на мрежата от велоалеи, въвеждане на система от електрически велосипеди в гр. Сливен

Мярка 3.3.2 Реконструкция и изграждане на общинската пътна мрежа, осигуряваща и подобряваща достъпа до местата за предоставяне на публични услуги, до недвижими културни ценности и събития, до места за рекреация и туризъм, туристически обекти, до производствени и бизнес зони

Мярка 3.3.3 Подобряване и развитие на комуникационната среда и информационната инфраструктура в отдалечените и слабо населени зони и територии. Прилагане и обучение на стандартни и алтернативни методи за използване на комуникационна и информационна инфраструктура.

Част VI МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ

Мерките за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от природни бедствия отчитат спецификата на общинската територия, като целят да осигурят превенция спрямо очакваните рискове, както и да адресират решението на вече съществуващи за общината проблеми.

В аналитичната част на ПИРО Сливен са посочени значимите проблеми, основа за направените предложения за тяхното решаване в стратегическата част. Описано е състоянието на компонентите на околната среда и влиянието на глобалните климатични промени. Посочени са най-важните проблеми и рискове: природни рискове, наличието на рискови територии и зони. Направен е анализ и оценка на състоянието на енергийната инфраструктура, ВЕИ и енергийна ефективност в общината.

При определянето на мерките са взети под внимание разработената „Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие“, Планът за управление на риска от наводнения на Източноромански район за басейново управление 2016 - 2021 г. на БДИР, (Планът за 2022-2028 г. е в процес на разработване), програмата за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на Община Сливен 2020-2023 г., други национални стратегически и програмни документи за периода 2021-2027, реализирането на Зелената сделка и др.

Мерките и дейностите, които ще се реализират в общината, са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване изменението на климата** (предприемането на мерки за намаляване на емисиите на парникови газове във всички сектори);
- **Мерки за адаптация към изменението на климата** (предприемането на мерки, следствие на климатичните промени, свързани с наводненията, свлачищата, ерозията и др.).

Идентифицираните мерки са както инфраструктурни проектни идеи, така и меки мерки за повишаване на информираността и готовността на реагиране в критични ситуации.

Първият тип мерки са свързани с въздействие върху факторите, които водят до намаляване на генерирането на емисии на парникови газове. Това са мерки, комплексни по своя характер, които са обект, както на националната, така и на общинската политика.

Област и община Сливен попадат в определените 11 енергийно интензивни региони на страната (Стара Загора, Перник, Кюстендил, Хасково, Сливен, Ямбол, Варна, Бургас, Ловеч, Габрово и Търговище), за които Световната банка ще окаже техническа помощ на България при подготовка на териториалните планове за преход във връзка със Зелената

сделка. Тези планове ще предложат конкретни мерки и финансови източници, които националната и общинска политика ще трябва да реализират.

Конкретно разписаните мерки и проекти в Плана, които адресират първия вид мерки, визират едновременно икономическата, социалната и екологичната сфера. Те са посочени в Програмата за реализация, а именно:

- **Подобряване на енергийната ефективност** и минимизиране на загубите, в резултат на използването на остаряла техника и технология и инфраструктура, подобряване на енергийните характеристики на сградите, енергоефективно осветление. Ще бъде подкрепено прилагането на интегриран подход за фокусирано и координирано прилагане на мерки за енергийна ефективност във всички икономически сектори.
- **Замяна на твърдо гориво с алтернативни източници,** Подмяна на инсталациите на твърдо битово гориво на ТЕЦ Сливен с алтернативни източници, осигуряване на пилотни проекти за замяна на твърдо гориво с алтернативни източници;
- Развитие на **„зелена икономика“** чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи;
- **Подкрепа за кръгова икономика;**
- **Сътрудничество между образование и производство;**
- Подобрени **транспортни системи и схеми,** които позволяват нисковъглероден, енергийно ефективен транспорт;
- Подкрепа **за биоземеделие;**
- Прилагането на **ефективни практики за управление на отпадъците;**
- Подкрепа за изграждане **на зелена инфраструктура;**
- Мерки за **производство на зелена енергия;**
- **Газифициране** на нетоплофицирани квартали и общински обекти;
- Полагане на усилия за мотивиране на крайните потребители да прилагат мерки за пестене на енергия и замаяната на отоплителните уреди с твърдо гориво с нови алтернативни форми за отопление.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникнали изменения на климата и рисковете, свързани с активизиране на бедствия вследствие на климатичните промени.

В община Сливен съществува значима опасност от наводнения в част от поречието на река Тунджа в района на селата Крушаре и Самуилово. Независимо, че област Сливен се числи към трета група, със сравнително по-малко площи, засегнати от свлачищни процеси, активизацията на свлачищата е пряко свързана с климатичните промени и най-вече с интензивните валежи. Изсичането на гори, разположени непосредствено до планински пътища, също създава предпоставки за свлачища.

Освен изпълнявания проект „Укрепване свлачище SLV 20.07613-09 на територията на ДПЛУИ-селище Качулка“, с финансовата подкрепа на ОП „Околна

среда“ 2014-2020 г., община Сливен е одобрена за финансиране на обекти, на които ще бъдат извършени проучвателни, проектни и строително-монтажни работи. Максималният срок за изпълнение на проектите е 37 месеца, от които 32 за физическото изпълнение на дейностите.

Мярка 3.5.1 на Приоритет 3 „Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на градската среда и екологичната инфраструктура“ чрез Проектна идея 1 „**Мерки за превенция и управление на риска от наводнения, за борба с абразията и ерозията, характерни за определени места от територията на община Сливен – защита от наводнения, укрепване на свлачищата, модернизация, укрепване и изграждане на защитни съоръжения за борба с ерозията**“ ще се реализира с помощта на следните дейности и проекти:

- **Превенция и управление на риска от наводнения чрез:**
 - Изграждане на укрепителни диги в комбинация на биологично укрепване по бреговете на р. Тунджа в районите на селата Самуилово и Крушаре, където съществува значима опасност от наводнения в част от поречието на река Тунджа;
 - Основно и ежегодно почистване на коритото и бреговете на р. Тунджа в рамките на с. Самуилово и с. Крушаре;
 - Създаване на буферни басейни в заливните тераси при връзката с р. Тунджа, в района на с. Самуилово и с. Крушаре;
 - Залесяване на горски територии държавна собственост в района на с. Самуилово.
- **Превенция и защита при процеси, свързани с движение на земни маси** - свлачища, срутища, ерозии, абразии и пр. (в т.ч. екологосъобразна инфраструктура (ако е приложимо) в комбинация със сива инфраструктура), вкл. такива по републиканска пътна мрежа;
- **Залесяване на площи** на изоставени земеделски земи, голи, ерозиран и застрашени от ерозия територии извън горските територии;
- **Мерки за намаляване на почвената ерозия** и подобряване на почвеното здраве, мерки за опазване на почвената влага, подобряване и оптимизиране на ротациите на културите чрез избор на сортове или разновидности;
- **Подобряване на здравето на екосистемите** чрез включване на практики като биологично земеделие и устойчиво управление на земите.

Мерките за изграждането на капацитет за действия на отговорните органи и на населението при природни бедствия в съответствие със стратегическите цели по отношение създаването на устойчивост към изменението на климата и повишаването на степента на информираност на населението за посочените бедствия са посочени в Мярка 18 на Приоритет 3 „Балансирано, устойчиво и интелигентно развитие на градската среда и екологичната инфраструктура“ на Плана на община Сливен. В тях се включват:

- **Повишаване капацитета на отговорните звена** по отношение на политиките, свързани с превенция и управление на риска, и политиките по изменение на климата;
- **Повишаване на информираността**, обучителни и информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на тези политики;
- **Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение**, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения;
- **Информираност по въпросите на изменението на климата и формиране на нови модели на поведение на обществото**, насочени към намаляване и предотвратяване на последиците от изменението на климата;
- **Мерки за превенция и управление на риска от горски пожари.**

VII НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа на партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представители на гражданското общество в общината чрез формиране на **Работна група(РГ) за наблюдение**. Отделните заинтересовани страни се уведомяват за необходимостта от определяне на представител и поименния състав на РГ се посочва в Заповед на кмета.

РГ следи изпълнението на програмата за реализация на ПИРО, обсъжда и мотивирано предлага промени в ПИРО на база на променени обстоятелства и/или възникнали проблеми, разглежда и одобрява годишни отчети за изпълнението на ПИРО.

РГ се състои от председател и членове, като председател е зам-кмет по Икономическо развитие. Председателят на РГ определя дневния ред на заседанията, насрочва и ръководи заседанията и работата, докладва напредъка в изпълнението на ПИРО, може да кани експерти по конкретни въпроси на РГ.

Членовете на РГ участват в заседанията и във вземането на решения, внасят за разглеждане актуални въпроси във връзка с изпълнение на ПИРО, информират групата за извършената от тях работа, отговарят за изпълнението на решенията на групата, които се отнасят до тях.

Координацията, административната и техническа работа, свързани с дейността на групата се изпълняват от **отдел Общинско развитие, програми и проекти (ОРПП)**, който изпълнява функциите на **секретариат**. Дирекцията/отдела изготвя план-график на заседанията на РГ, организира подготовката и провеждането на заседанията, осигурява разпространението на дневния ред и на всички документи, необходими за провеждане на заседанията, изготвя протоколите от заседанията, води отчетност за становищата и решенията, приети от РГ, координира изпълнението на решенията и необходимия обмен на информация между заинтересованите страни, съхранява документите от заседанията. Цялата кореспонденция, свързана с работата на РГ, се адресира до секретариата.

Заседанията на РГ се свикват най-малко веднъж годишно, като минимум включват годишния отчет за изпълнение на плана.

Дневният ред се определя от председателя на РГ по предложение на секретариата.

Дневният ред и всички материали се изпращат на членовете най-малко 7 дни преди заседанието, в това число и по електронен път. Членовете на РГ могат да изпратят своите предварителни становища по материалите на заседанието до три дни преди датата на заседанието. При извънредни случаи и спешни въпроси

председателят може да реши сроковете да бъдат съкратени, като уведомяването може да стане и по телефона.

Заседанията на РГ са редовни, ако на тях присъстват повече от половината членове. В рамките на 3 дни след заседанието, на членовете се изпращат решенията, по които трябва да се предприемат действия. Проектът на протокол от заседанието се изпраща на присъстващите членове на групата, в случай на корекции секретариатът ги отразява и изготвя окончателния вариант на протокола. Протоколът от заседанието се подписва от председателя на РГ.

РГ взема решенията си с консенсус. В случаите, когато не може да се постигне консенсус, решението се взема с мнозинство от 2/3 от присъстващите на заседанието.

При обоснована необходимост, към работната група за наблюдение могат да се създават подгрупи, които да наблюдават изпълнението на проектите по отделните приоритети или да разглеждат конкретен проблем, възникнал при изпълнението на даден тип проекти.

Предложенията на подгрупата се представят на групата за наблюдение в срока, указан в решението за създаване на групата.

Отчетност и оценка

Ежегодно отдел ОРПП подготвя годишен отчет за изпълнение на ПИРО и за постигнатите междинни резултати по конкретни проекти, както и за напредъка по дефинираните индикатори. Отчетът се обсъжда на заседание на РГ за наблюдение и се внася от Кмета на община Сливен в Общински съвет.

При мотивирана необходимост от промяна на ПИРО, координирана с РГ за наблюдение изпълнението на плана, кметът внася за разглеждане от Общински съвет искане за изменение на плана. Причините могат да бъдат свързани със съществени промени в социално-икономическите параметри, установени обстоятелства, забавящи или отлагане заложи в ПИРО мерки и проекти, вкл. промяна в стратегическата рамка, инструментите за финансиране и др. Решението за актуализация се приема от Общинския съвет по предложение на кмета.

В средата на програмния период 2024 година се извършва междинна оценка за напредъка за изпълнението на ПИРО, която отчита и анализира резултатите, степента на постигане на индикаторите, усвоения ресурс и степента на постигане на целите. Докладът от междинната оценка се представя пред РГ и при необходимост се взема решение за искане на изменение на ПИРО. Докладът от междинната оценка се представя и пред Общинския съвет.

Прозрачност и публичност

С цел осигуряване на прозрачност и на максимална информираност на общественото за напредъка при изпълнението на ПИРО, годишните доклади за изпълнението на Плана и докладът от междинната оценка се публикуват на сайта на община Сливен.

При констатирана необходимост от промяна на ПИРО, преди внасянето за разглеждане на предложението от Общинския съвет, то следва да

бъде обсъдено със заинтересованите страни, като освен публикуване на предложението на интернет страницата на Общината, се организират обществени консултации.

Общественият контрол се осъществява и чрез включване в РГ за наблюдение на представители на заинтересовани страни, доказали експертизата си в процеса на разработване на ПИРО.

Реализирането на принципите на публичност, прозрачност и партньорство ще гарантират постигането на целите на ПИРО.

ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода 2021-2027 г. са посочени в матрица на индикаторите (Приложение No3). За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение, за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, както и източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО се имат предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021 -2027 г.

Индикаторите за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчитат напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите са както абсолютни, така и относителни (%). За целите на плана се използват два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените проектни идеи в рамките на заложените мерки за развитие на община Сливен. По някои от приоритетите те се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за периода. Степента на въздействие се отчита с количествено и качествено измерими индикатори, а в някои случаи - с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Типът индикатор, който се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните стратегически цели, приоритети и проектни идеи.

Индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките и проектните идеи, а индикаторите за резултат - по отношение на целите. Въпреки това, в някои случаи, за даден приоритет индикаторите са формулирани както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат. Индикаторите за резултат са структурирани само по отношение на целите. С индикаторите за продукт се измерва и постигането на мерките и са формулирани за всяка отделна проектна идея.

Приложения:

1. Приложение № 1 - Програма за реализация на ПИРО на Община Сливен за периода 2021-2027 г. Описание на предвидените мерки и проектни идеи

2. Приложение № 1А - Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО Сливен

3. Приложение № 2 – Индикативна финансова таблица

4. Приложение № 4 - Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО на Община Сливен за периода 2021-2027 г.

5. Протокол за проведени публични онлайн обсъждания на ПИРО 2021-2027.

6. Протокол за проведено публично обсъждане на проект на актуализация на ПИРО 2021-2027.

Изготвил:

Екип ПИРО Сливен